

Bahmut Irina
Stefuca Viktória

Lépcsőfok I.
Ukrán nyelvkönyv kezdők részére
(második, javított és bővített kiadás)

Ірина Багмут
Вікторія Штефуца

Сходинка I
Українська мова для початківців
Підручник
(2 видання, виправлене та доповнене)

JATEPress
Szeged 2018

Szegedi Tudományegyetem
Сегедський науковий університет

Anyanyelvű lektorok – Рецензенти
dr. Kocsis Mihály – д-р Мігай Кочіш
dr. Sajtos Natália – д-р Наталія Шайтош

A borítót illusztrálta – Малюнок на обкладинці
Barna Júlia – Юлія Барна

A könyv megjelenését
az Emberi Erőforrások Minisztériuma támogatta

Підручник виданий на кошти
Міністерства людських ресурсів Угорщини

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

© Auctores, 2018

ISBN 978-963-315-377-2

Szüleinknek

Нашим батькам

ЗМІСТ – TARTALOM

Előszó	9
Передмова	10

1. LECKE

УРОК 1	11
--------	----

Az ukrán nyelv mint Ukrajna államnyelve. Az ukrán nyelv helyzete a többi világnyelvhez viszonyítva. Az ukrán és a magyar nyelv összehasonlítása.

Українська мова – державна мова України. Українська мова серед інших мов світу. Порівняльна характеристика української та угорської мов.

2. LECKE

УРОК 2	23
--------	----

Az ábécé: nyomtatott és írott betűk. A hangsúly. Az ukrán nyelv magánhangzói, a magánhangzók kiejtése. Köszönési formák: üdvözlés, búcsúzás, köszönetnyilvánítás, bocsánatkérés, egyetértés, elutasítás, a kérés formái.

Алфавіт. Друковані та прописні літери. Наголос. Голосні фонему української мови. Вимова голосних.

Привітання. Прощання. Подяка. Вибачення. Згода, підтвердження. Заперечення, відмова. Запрошення, прохання.

3. LECKE

УРОК 3	37
--------	----

Az ukrán nyelv mássalhangzói: a kemény, zöngés és zöngétlen mássalhangzók ejtése. A zöngés mássalhangzók asszimilációja. Az aposztróf. Ismerkedés, bemutatkozás.

Приголосні фонему української мови. Вимова твердих, дзвінких і глухих приголосних. Асиміляція приголосних звуків за дзвінкістю. Апостроф. Знайомство. Розповідь про себе.

4. LECKE

УРОК 4	55
--------	----

Az ukrán nyelv mássalhangzós fonémái. A lágy, féllágy és kettőzött mássalhangzók ejtése. Lágyítás szerinti asszimiláció, hely és képzés szerinti asszimiláció. Transzkripció (átírás). A lágyságjel használata. A mássalhangzók kettőződése. A це, то mutató névmással előforduló mondatok. Egyszerű és kérdő mondatok. Család.

Приголосні фонему української мови. Вимова м'яких, напівм'яких, подовжених приголосних звуків. Асиміляція приголосних звуків за м'якістю, за місцем і способом творення. Транскрипція. Правопис м'якого знака. Подвоєння та подовження приголосних. Речення із вказівними частками це, то. Прості питальні конструкції. Сім'я.

5. LECKE
УРОК 573

A főnév nemei, esetei és csoportjai. Az alanyeset. A melléknév. Kérdő mondatok a *який?* (milyen?) és *чий?* (kié?) kérdőszavakkal. A névmás. Személyes és visszaható névmás. Tegezés és magázás: *ти – ви*.

Színek. Tulajdonságok kifejezése. Lakás, ház.

Іменник. Категорія роду. Категорія відмінка. Відміни. Називний відмінок. Прикметник. Питальні конструкції з початковими словами *який, чий*. Займенник. Особові та присвійні займенники. Функціонування займенників *ти – ви*.
Кольори. Якісні ознаки. Квартира. Будинок.

6. LECKE
УРОК 695

A szám kategóriája a szófajokon belül. A számnév. A számnév kapcsolata a főnévvel. A hét napjai, hónapok, évszakok. Mennyi az idő? Hány éves ön? Az élelmiszerboltban.

Категорія числа змінюваних частин мови. Числівник. Зв'язок числівника з іменником.

Дні тижня, місяці, пори року. Котра година? Скільки років? У гастрономі.

7. LECKE
УРОК 7117

Az ige. Az ige szótári alakja. Folyamatos és befejezett igereszemlélet. Az ige jelen idejű ragozása (I. és II. igeragozás). A *-ся* végű igék (visszaható igék). A határozószó. Kérdő mondatok a *чи* kérdőszóval. Az áruházban.

Дієслово. Початкова форма дієслова. Доконаний і недоконаний вид дієслова. Форми теперішнього часу (I і II дієвідміни). Дієслова з постфіксом *-ся*. Прислівник. Питальні конструкції з початковим *чи*.
Універмаг.

8. LECKE
УРОК 8139

A főnevek tárgyesete. Tárgyesettel álló elöljárószók. A melléknévek tárgyesete. A névmások tárgyesete. Mozgást jelentő igék. Mozgást, tájékozódást segítő és kifejező szavak. A városban.

Знахідний відмінок іменників. Прийменники, які вживаються з іменниками у формі знахідного відмінка. Знахідний відмінок прикметників. Знахідний відмінок займенників.

Дієслова руху. Лексика, яка допомагає орієнтуватися на місцевості. Подорож містом.

9. LECKE
УРОК 9159

A főnevek birtokos és részeshatározós esete. Előljárósók, amelyek birtokos és részeshatározós esettel állnak. A melléknevek birtokos és részeshatározós esete. A névmások birtokos és részeshatározós esete. Tagadó mondatok. Az ember külső és belső tulajdonságai. Sport.

Родовий і давальний відмінки іменників. Прийменники, які вживаються з іменниками у формі родового та давального відмінків. Родовий і давальний відмінки прикметників. Родовий і давальний відмінки займенників. Речення із заперечними частками. Зовнішність і характер людини. Спорт.

10. LECKE
УРОК 10177

A főnév eszközhatározós és helyhatározós esete. Előljárósók, amelyek esz-közhatározós és helyhatározós esettel állnak. A melléknevek eszközhatározós és helyhatározós esete. A névmások eszközhatározós és helyhatározós esete. Az ige múlt ideje. Az étteremben. Hagyományos ukrán ételek.

Орудний і місцевий відмінки іменників. Прийменники, які вживаються з іменниками у формі орудного та місцевого відмінків. Орудний і місцевий відмінки прикметників. Орудний і місцевий відмінки займенників. Минулий час дієслова. Відвідання ресторану. Традиційні українські страви.

11. LECKE
УРОК 11193

A főnevek megszólító esete (formája). Főnevesült melléknevek. Az igék feltételes módja. Az igék felszólító módja. Oktatás, egyetem. Posta.

Кличний відмінок іменників. Перехід прикметників в іменники. Умовний спосіб дієслова. Наказовий спосіб дієслова. Освіта. Навчання. Пошта.

12. LECKE
УРОК 12209

Az ige jövő ideje. Kötőszók. Ukrán ünnepek és hagyományok. A jövő tervei.

Майбутній час дієслова. Сполучники. Українські свята і традиції. Плани на майбутнє.

Felhasznált irodalom	
Використана література225
Ажánlott irodalom	
Рекомендована література227

Előszó

Jelen oktatási anyag a 2010-ben megjelentetett *Lépcsőfok 1. Ukrán nyelvkönyv kezdők részére* c. tankönyv második kiadása. A javított és bővített kétnyelvű kiadvány azoknak a magyar egyetemistáknak a számára készült, akik csak most kezdik tanulmányozni az ukránt mint idegen nyelvet. Ez a könyv egy kezdőknek szóló tananyag része, mely a hozzá tartozó munkafüzettel és hanganyaggal (🔊) együtt lehetőséget nyújt az ukrán nyelv kezdő szinten történő elsajátítására.

A kiadvány magyar nyelvű elméleti anyagot tartalmaz és megismerteti a hallgatókat az ukrán nyelvészeti terminológiával. Az elméleti részen túl a könyvben gyakorlati anyag – kétnyelvű kommunikációs modellek és szókincs, párbeszéddek és szövegek, továbbá az egyes órákhoz tartozó feladatsor és szöszedet – is található.

A könyv nemcsak az ukrán hangtannal és alaktannal ismerteti meg az olvasót, hanem a mindennapos érintkezés hagyományairól és a mai Ukrajna társadalmának sajátosságairól is képet nyújt számára.

A tankönyv minden olyan magyar ember érdeklődésére számot tarthat, aki még csak kezd ismerkedni az ukrán nyelvvel, annak hangtani és nyelvtani szerkezetével.

Szeged, 2018. szeptember 24.

Передмова

Навчальний матеріал, який ви тримаєте у руках, – це друге видання підручника «Сходінка 1: Українська мова для початківців», що вийшов друком у 2010 році. Виправлене і доповнене, двомовне видання орієнтоване на угорських студентів, які лише розпочинають вивчення української мови як іноземної. Пропонований підручник є складовою комплексу навчальної літератури, який разом із робочим зошитом та аудіоматеріалами (🎧) забезпечують вивчення української мови на початковому рівні.

Видання містить теоретичний матеріал угорською мовою та знайомить студентів із лінгвістичною термінологією українською. У підручнику, окрім теоретичної частини, є практичний матеріал: двомовні комунікативні моделі та лексика, діалоги та тексти, а також завдання та словник до кожного уроку.

Книга знайомить читача не лише з українською фонетикою та морфологією, а також дає уявлення про традиції повсякденного спілкування, розповідає про особливості суспільного життя сучасної України.

Підручник буде цікавим усім тим угорцям, які розпочинають знайомство з українською мовою й особливостями її фонетичної та граматичної будови.

Сегед, 24 вересня 2018 року

1. LECKE – YPOK 1

- ✓ **Az ukrán nyelv mint Ukrajna államnyelve**
- ✓ **Az ukrán nyelv helyzete a többi világnyelvhez viszonyítva**
- ✓ **Az ukrán és a magyar nyelv összehasonlítása**

Az ukrán nyelv Ukrajna hivatalos államnyelve. Ukrajna államnyelvét az ukrán alkotmány 10 törvénycikke határozza meg. Ukrán nyelven születnek az állami törvények, a határozatok és a rendeletek, minden állami és nem állami intézményben használják, a hadseregnél, iskolai oktatásban valamint a felsőoktatási intézményekben, ukrán nyelven íródnak a tudományos munkák és ez a média nyelve is. Ukrajna határain túl a nyelv szóbeli és írásbeli formáját használják a határontúli ukránok is, akik Csehországban, Lengyelországban, Szlovákiában, Romániában, Szerbiában, Horvátországban, Magyarországon, Portugáliában, Olaszországban, illetve az Egyesült Államokban, Kanadában, Latin-Amerikában és Ausztráliában élnek. Az ukrán nyelv szóbeli formáját leggyakrabban azok a határontúli ukránok használják, akik Oroszországban, Moldáviában, Fehéroroszországban, Kazahsztánban és a többi volt szovjet tagállamban élnek. Ukrajnában az ukrán lakosság anyanyelve ukrán, de vannak olyan régiók is, pl: a Krím félsziget, ahol elterjedt az orosz nyelv használata. Az orosz ajkú lakosság leginkább Ukrajna keleti és déli területén lakik; de találkozhatunk lengyel nyelvet beszélő emberekkel Galíciában, Zsitomir, Hmelnickij, Vinnicja megyékben; Kárpátalján pedig magyar és szlovák nyelvű lakosság él, míg Bukovinában román nyelvűekkel is találkozhatunk.

ÉRDEKESÉGEK!

Ukrajna Kelet-Európában található. Területének nagysága szerint az első helyet foglalja el az európai országok között. Területe 603.700 km², amely a Föld felszínének 0,1%-át teszi ki. Kelettől nyugatig tartó határhossza 1316 km, északról délig pedig 893 km. Ukrajna a következő államokkal határos: nyugaton Lengyelországgal, Szlovákiával, Magyarországgal (a határ hossza: 136,7 km; vízi határ hossza: 85,1 km) és Romániával dél-nyugaton Moldáviával, észak-nyugaton Fehéroroszországgal, észak-keleten Oroszországgal, tengeri határa pedig Törökországgal van.

Ukrajna területének túlnyomó része síkvidék kisebb magaslatokkal, amelyek tengerszint feletti magassága 300 m. Nyugaton helyezkedik el a Kárpátok, ahol Ukrajna legmagasabb pontja található: ez a Hoverla csúcs (2061 m). Délen a Krím félszigeten található a Krími-hegység, magassága 1545 m (Roman-Kos csúcs).

Az ország legnagyobb folyója a Dnyeper.

Ukrajna területének nagyobb része a mérsékelt éghajlati övben fekszik, csak a déli parton szubtrópusi az éghajlat.

Ukrajna területe 24 megyére oszlik, és az önálló Krími Autonóm Köztársaságra. Ukrajna legnagyobb városai: Kijev, Harkiv, Dnyipro, Odessza, Doneck, Zaporizsja és Lviv.

Ukrajna lakossága 42,5 millió fő (a 2017-os adatok alapján). A lakosság száma szerint Ukrajna az ötödik helyet foglalja el az európai országok között, Németország, Olaszország, Anglia és Franciaország után, világszinten pedig a 22. helyen áll.

Ukrajnát többségében az ukránok lakják (78%). Területein az ukrán lakosságon kívül még 130 nemzet és népcsoport él: oroszok – 17%, fehéroroszkok – 0,6%, moldávok – 0,5%, krími tatárok – 0,5%, bolgárok – 0,4%, lengyelek – 0,3%, magyarok – 0,3%, románok – 0,3%, görögök – 0,2%, zsidók – 0,2%, egyéb – 1,7%.

A világ népei közül az ukránok a legnépesebbek. Világszerte kb. 42,5 millióan élnek, nemcsak Ukrajnában, hanem annak határain túl is 37,5 millióan laknak.

Ukrajna államformája köztársaság. Az államfő az elnök, a kormányfő pedig a

miniszterelnök. A törvényhozó hatalom a parlament. Ukrajna hivatalos zászlója két vízszintes elhelyezkedésű, kék-sárga sávból áll. A hivatalos ukrán címer pedig Nagy Vlagyimir fejedelmi államcímere: a háromágú szigony, ukránul „тризуб”.

zászló

címer

Nemzeti mottó:

*Jelentése: воля, взаєморозуміння, злагода
szabadság, egyetértés, jóság*

Himnusz: Ще не вмерла України

Még nem halt meg Ukrajna

Ukrajna pravoszláv ország, ahol a pravoszláv hívők aránya 72%, görög-katolikusok – 18%, protestánsok – 5%, katolikusok – 4%, más hívők – 1%.

Az állam hivatalos fizető eszköze a hrivnya, amely 100 kopejkának felel meg.

Ukrajna fővárosa Kijev. Ez az ősi, európai város többévezredes kultúrával rendelkezik. Kijev a Dnyeper partján található. A Dnyeper jobb partja, hegyvidékes – ez a főváros adminisztrációs központja, bal partja (a volt fejedelmi birtokok területei) pedig lakóövezetek.

Kijev első írásbeli említése a VI. század elejére tehető, kb. 1500 évvel ezelőtt. Nesztor, a Régmúlt Krónikája szerzőjének leírása szerint Kijvet három testvér alapította: Kij, Scsek, Horiv és lánytestvérük Lebigy. A városról szóló, első írott emlékünknél 862-ből való, amikor Kijevben Aszkold és Dir fejedelmek uralkodtak.

Kijev a Kijevi Rusznak volt a központja. Ma is politikai, gazdasági és kulturális központ. Kijev lakossága közel 3 millió fő (hivatalos statisztika szerint), a valóságban a lakosság száma kétszerese a fővárosban. A városnak csodálatos épületei vannak, sok székesegyház és templom található itt, amelyek a mai napig is megőrizték szépségüket. Köztük van pl: a Szófia Székesegyház, a Kijevi Barlangkolostor, a Míhajlovszkij Aranykupolás székesegyház és az András templom. A városban rengeteg a park. Kijev fő utcája a Hrescsatik, ezen az utcán Nagy Vlagyimir keresztelte meg az embereket a Dnyeper folyóban. A fő utca közepén található a Függetlenség tere.

A Földön ma közel 7,6 milliárd ember él és 2500 nyelven beszél (más számítások szerint ez 5000 nyelv). A nyelvek különböznek egymástól. Az egy nyelvcsaládba tartozó nyelveknél nem jelent nehézséget megállapítani a rokonságot: pl. az ukrán és a fehérorosz, az orosz és a bolgár nyelvek között. Hasonló módon egyezéseket találhatunk a német, görög és francia nyelv között. A nyelvek hasonlósága a nyelvtanban, a hangrendszerben és a közös eredetű szavakban található. Az egymáshoz közel álló nyelvek egy közös nyelvcsaládot alkotnak: indoeurópai, uráli, török-mongol stb. Minden nyelvcsalád alsoportokra oszlik. Az indoeurópai nyelvcsalád alapját az indoeurópai ősnyelv képezte, amelyből kialakultak a mai nyelvek. Az indoeurópai nyelvcsaládhoz a következő nyelvcsoportok tartoznak: román, indiai, kelta és a szláv csoport.

Az indoeurópai nyelvcsalád (elavult elnevezéssel indogermán nyelvcsalád) a természetes nyelvek egyik nyelvcsaládja. Közel 150 nyelvből áll, amelyet kb. 3 milliárd ember beszél a Földön; tagjai valamilyen formában az egész világon megtalálhatóak. Ha csak az Európából kiinduló gyarmatosítók saját nyelveit tekintjük alapnak, akkor is elmondhatjuk, hogy manapság ezek a nyelvek az egykori gyarmatokon vagy hivatalossá váltak, vagy pedig valamilyen összekötő szerepet töltenek be a helyi beszélt nyelvek között (például Afrika – francia és angol; India, Pakisztán – angol; Mexikó, Közép- és Dél-Amerika – spanyol; stb.).

Az indoeurópai nyelvek kutatásának úttörője Sir Williams Jones volt, aki fellelte a hasonlóságokat a latin, a görög, a szanszkrit és a perzsa nyelvek között. Később a szisztematikus összehasonlítást Franz Bopp kiterjesztette a németre és más nyelvekre is. A 19. század folyamán e kutatásokból alakult ki az „indogermán nyelvek” fogalma, amellyel akkoriban elsősorban a németnek a többi nyelvvel való rokonságát akarták hangsúlyozni. További nyelvek vizsgálata során a nyelvcsalád elnevezése indoeurópaira változott.

INDOEURÓPAI NYELVCSALÁD	
Terület	Anyanyelvként: Európa, Ázsia, Amerika, Ausztrália és Új-Zéland. Második vagy közvetítőnyelvként minden földrészen megtalálható.
Beszélők száma	~ 3 milliárd fő
Ágak	indoiráni nyelvek szláv nyelvek balti nyelvek italikus nyelvek kelta nyelvek germán nyelvek anatóliai nyelvek † albán nyelv görög nyelv örmény nyelv tokhár nyelv † ókori balkáni nyelvek †
Írásrendszer	latin, görög, cirill, arab, dévanágari, örmény stb.

(Wikipedia, a szabad enciklopédia)

A szláv nyelvcsalád az indoeurópai ősnyelv egyik alapágából, az ősszláv nyelvből alakult ki. Az ősszláv nyelv azoknak a szláv törzseknek volt a nyelve, amelyek a Visztula, az Odera, a Don és a Volga folyók, valamint a Kárpátok és a Balti tenger által határolt területen éltek. A történelmi fejlődés folyamán a szláv népek vándorlása előidézte a közös ősszláv nyelv felbomlását és a különböző szláv dialektusok létrejöttét. Ezekből alakultak ki a mai szláv nyelvek. Ma 13 élő szláv nyelvet tartunk számon: ukrán, belorusz, orosz, lengyel, cseh, szlovák, felsőluzsicei és alsóluzsicei szorb, szerb, horvát, szlovén, macedón és bolgár.

A szláv nyelveket három fő ágra osztják, ezeken belül további ágaik is vannak: **I. Nyugati szláv nyelvek**

Csehszlovák nyelvek

- Cseh
- Szlovák
- Knaani vagy judeoszláv – kihalt

Lechita nyelvek

- Lengyel
- Poláb – kihalt
- Szorb (más néven vend)
- Felső-szorb
- Alsó-szorb (vagy lausitzi)

Pomerániai nyelvek

- Kasub
- Szlovinci – kihalt

II. Délszláv nyelvek

Nyugati alcsoport:

- Szlovén
- Horvát
- Bosnyák
- Montenegrói
- Szerb

Keleti alcsoport:

- Bolgár
- Macedón
- Ószláv – kihalt. Az ószláv nyelv a legrégebbi írott szláv nyelv, amelyből később kialakult az egyházi szláv nyelv.

III. Keleti szláv nyelvek

- Ukrán
- Belorusz (Fehérorosz)
- Orosz

A holt nyelvekhez (azok a nyelvek, amelyeket már nem beszélnek) tartoznak: az ősszláv, az óorosz, az ószláv, a poláb, a pomerán stb. Az ukrán nyelvnek sok közös vonása van a többi szláv nyelvvel, de különbözik fonetikai (hangtani), lexikológiai (szókincsbeli) és morfológiai (alaktani) szinteken.

ÉRDEKESSÉGEK!

Az ukrán nyelv egyik legősibb írásos nyelve az indoeurópai nyelvcsaládnak. Örökölte az óorosz írásbeliséget és a történelem korai korszakában fejlesztette az irodalmi nyelv hagyományait. A Kijevi Rusz – Ukrajna történelmi elnevezése. Sok mindenben megőrizte a hasonlóságokat a belorusz (fehérorosz) nyelvvel, az ukrán szisztematikusan gazdagodott népi elemekkel. Így alakult az óukrán kancelláriai (irodalmi) nyelv. Különböző oklevelekben és vitairatokban használták. A művelt emberek nyelve volt és így született pl.: a „*Lekszikon szlovenoroszkij*” (1627) Pámva Berinda tollából. Emellett fejlődött a népi ukrán nyelv is, amelynek jeleit Sz. Vilicska „*A szemtanú krónikájában*”, M. Dovgalevszkij és G. Koniszkij drámáiban, valamint H. Szkovoroda lírikus és satirikus verseiben is megtalálhatjuk. Mindez hozzájárult az új ukrán irodalmi nyelv megszületéséhez, melynek alapjául a népnyelv szolgált. A XVIII. század végén Ivan Kotljarevszkij megírja „*Eneida*” c. művét, és ezzel megalapozza az új irodalmi ukrán nyelvet. A nyelv formálását pedig Tarasz Sevcsenko folytatja.

Az ukrán nyelv a flektáló (ragozó) nyelvek közé tartozik, ahol a nyelvtani összefüggést a szóvégződések adják, ezért a nyelv gazdag végződésrendszerrel rendelkezik.

Az ukrán nyelv legfontosabb fonetikai, morfológiai és lexikológiai tulajdonságai a Kijevi Rusz idejében alakultak ki. Az ősszláv szavak (lexémák) száma 2000 körül van, amelyek változás nélkül megmaradtak a nyelvben, az ezeken az alapokon kialakult új és idegen eredetű szavak száma – körülbelül 150000. Ugyanakkor az ukrán nyelv szókészletében van néhány szó, amelyek a többi szláv nyelvben nem található meg.

Az ukránok ősei a nyelv írásos formájával a VI–VIII. században ismerkedtek meg. Két ábécét használtak: a glagolita és a cirill ábécét. A kereszténység felvétele után a Kijevi Ruszban a cirill ábécé terjedt el. (Bővebben l.: H. Tóth Imre: Cirill-Konstantin és Metód élete, működése (Bevezetés a szláv kultúrtörténetbe), Szeged, 1991).

Az ukrán nyelv legrégebbi motívumai a dalokban, történelmi balladákban („*dumákban*”) és a kozák krónikák formájában maradtak ránk. 1643-ban megjelent az első óukrán nyelvkönyv, Ivan Uzsevics: Szláv nyelvtan címmel.

Az ukrán népnek hosszú ideig bizonyítania kellett a létezéséhez való jogát és védeni a saját nyelvét. A nyelv részleges vagy teljes betiltásokat élt át.

Az ukrán nyelvnek nagyon jó, kidolgozott stílusa van: beszélt, irodalmi, újságírói, tudományos és jogi. Nagyon gazdag a szókészlete is. (Az ukrán nyelv Nagy Értelmező Szótára a „*Великий тлумачний словник*”, több mint 250 ezer szót és szókapcsolatot tartalmaz).

Az irodalmi nyelv a közép-dnyeperi nyelvjáráson alapszik. Sok lexikai elemet a többi nyelvjárásból is kölcsönzött a nyelv. Lexikai sokszínűségével és képi kifejezőmódjával, hangrendszerével az ukrán egyike a világ legdallamosabb nyelveinek. Az ukrán nyelv dallamos hangzását a hangsúlyrendszer adja, a különböző fonémakapcsolatok révén, azok elhelyezkedésével.

Az ukrán nyelvet beszélők száma (kb. 45 millió ember) tiszteletreméltó helyet foglal el a nyelvek rangsorában, az első 20 között van, a kínai, az angol, a hindu és az urdu, az orosz, a német, a japán, a spanyol, az indonéz, az arab, a bengáli, a portugál, a francia, valamint az olasz nyelvvel együtt. Közvetlenül követi őt a két szomszédos nyelv is, a lengyel és a török. A szláv nyelvek között (a beszélők számát tekintve) a második helyet foglalja el az orosz után.

Származását tekintve tehát az ukrán nyelv **az indoeurópai nyelvcsaládba** tartozik. Az orosz és a belorusz nyelvekkel együtt a **keleti szláv nyelvek** csoportját alkotják.

ÉRDEKESÉGEK!

Zeneiségének, lágy kiejtésének, hajlékonyságának valamint a gazdag ragozási rendszer lehetőségeinek köszönhetően az ukrán nyelv 1934-ben Párizsban harmadik helyezést kapott a világnyelvek versenyén.

Ukrán nyelven több mint 200 ezer népdal, gazdag szépirodalom és több százezer tudományos munka született. Gazdag a klasszikus irodalma, amelyet olyan világszerte elismert írók, költők gyarapítottak, mint pl.: Mihajlo Kocjubinszkij, Tarasz Sevczenko, Ivan Franko, Leszja Ukrajinka, csak néhány név a legismertebbek közül. Ukrán nyelven születnek a mai irodalom modern művei is: Okszana Zabuzsko, Jurij Andrijuhovics műveit több nyelvre lefordították, köztük magyarra is.

Lefordították ukrán nyelvre a világirodalom klasszikusait is, így a Bibliát, Homérosz Odüsszeáját, Boccaccio Dekameronját és Cervantes Don Quijotéjét, Puskin Anyeginjét, Mickiewicz Pan Tadeuszát, Shakespeare és Jack London, Jaroslav Hašek és Marcel Proust műveit. Magyar írók közül Jókai Mórt, Mikszáth Kálmánt, Petőfi Sándort, Arany Jánost, József Attilát, Móricz Zsigmondot, Karinthy Frigyest, Darvas Józsefet, Szabó Magdát fordították le ukrán nyelvre.

ÉRDEKESÉGEK!

- Az ukrán nemzeti identitás szimbóluma Tarasz Sevczenko (1816–1861) költő, gondolkodó, festő, az ukránok „kobzosa”.
- A legismertebb, több nyelven is beszélő ember Ukrajnában az akadémikus Agatangel Krimcszkij (1971–1942), elismert ukrán keletkutató, történész, nyelvész, író, és államférfi volt. Nem tudta pontosan megnevezni azon nyelvek számát, amin tudott (köztük volt néhány holt nyelv is), általában olyan 60 körülre becsülte. A tudós fő kutatási területe a keleti nyelvek voltak, amelyekből nagyon sok fordítást készített, de leginkább ezen nyelvek tanulmányozása vonzotta.

- Az ukrán irodalomban jelentőset alkotott Hrihorij Kocsura (1908–1994), fordító, író és irodalomkutató. 25 nyelvből legalább 30 világirodalmi művet fordított le ukrán nyelvre.
- Több mint 20 nyelven tudott Mikola Lukas (1919–1988) fordító, nyelvész. A világirodalom legtöbb művét, köztük Shakespeare-t, Lope de Vegát és Goethét fordította le ukrán nyelvre.
- Az ukrán költőnő, Leszja Ukrajinka (1871–1913) anyanyelvén, az ukránon kívül több mint 10 nyelvet tudott: német, francia, görög, latin, angol, olasz, lengyel, orosz, bolgár és spanyol. Néhány nyelvből fordított irodalmi műveket is (pl. Goethe, Homérosz, Heine, Mickiewicz, Byron, Gogol, Hugo, Turgenyev, Shakespeare, Hauptmann, Dante stb.).
- Ivan Franko (1856–1916), ukrán író, államférfi, tudós, filozófus és néprajzkutató volt. Sokat fordított élő és holt nyelvekből egyaránt: babilóniai, szanszkrit, ógörög, arab, latin és őrópai nyelvről ukránra.
- Az idegen nyelvek nagy tudósa volt az ismert ukrán fizikus és gépész-mérnök Ivan Puljuj (1845–1918). Tudományos munkáit (több mint 50 cikk) nemcsak ukránul, hanem angol és német nyelven is publikálta. Együtt Pantelejmon Kulissal ukrán nyelvre fordították a Bibliát és az Imakönyvet, ebben a régi nyelvek ismerete is segített. Összesen 13 nyelvet beszélt, amelyeket sikeresen használt munkái során.

(В. Федоренко. Мовні цікавинки – http://abetka.ukrlife.org/movni_cikk.htm)

Az ukrán és a magyar nyelv összehasonlítása

Az ukrán nyelvben	A magyar nyelvben
<p>1. Szabad hangsúly van, azaz a hangsúly a szó bármely szótagjára eshet:</p> <p>мама – <i>anya</i> будінок – <i>ház</i> краса – <i>szépség</i></p> <p>A hangsúlynak jelentésmegkülönböztető szerepe is lehet:</p> <p>замок – <i>vár</i> замók – <i>zár</i> дорога – <i>út</i> дорога – <i>kedves, drága</i></p>	<p>1. A hangsúly mindig az első szótagra esik.</p>
<p>2. Csak a hangsúlyos pozícióban lévő magánhangzókat ejtjük tiszta artikulációval:</p> <p>кніга – <i>könyv</i> парта – <i>iskolai pad</i></p> <p>A hangsúlytalan szótagban lévő magánhangzókat nem tiszta artikulációval ejtjük:</p> <p>се/и/лó – <i>falú</i> йо/у/мý – <i>neki</i></p>	<p>2. Mind a hangsúlyos, mind pedig a hangsúlytalan szótagokban lévő magánhangzókat tiszta artikulációval ejtjük.</p>

3. Nincsenek rövid és hosszú magánhangzók, minden magánhangzó rövid, csak a hangsúlyos magánhangzót tovább hangoztatjuk, mint a hangsúlytalant.	3. A magánhangzók a kiejtés időtartamában különböznek egymástól. Vannak rövid és hosszú magánhangzók.
4. A magánhangzókra nem vonatkozik a hangrend törvényszerűsége.	4. A magánhangzók a szavakban szabályos hangrendben állnak (magas, vegyes és mély).
5. Minden főnév a három nem valamelyikébe tartozik: vannak hímnemű, nőnemű és semleges nemű főnevek. A főnévnemével egyezik a melléknév, az 1 és a 2 tőszámnév, a névmások, az igék neme múlt időben stb.	5. Nem különböztetjük meg a főneveket a nem kategóriája alapján.
6. A birtoklást birtokos névmással, birtokos melléknévvel és birtokos esettel fejezzük ki: моя книга – <i>az én könyvem</i> мамина книга – <i>anyukám könyve</i> книга мамы – <i>az anyukám könyve</i>	6. A birtoklást birtokos személyjelekkel fejezzük ki. A birtokos személyjelek kifejezik a birtokos számát, személyét, valamint a birtok számát.
7. A főnevek neme és ragozása szerint 4 ragozási típust különböztetünk meg.	7. A főneveknek egyféle ragozásuk van.
8. A főnévragozásnak 7 esete van.	8. A főnévragozásnak 28 esete van.
9. A főneveknek sem határozott, sem határozatlan névelőjük nincs, ezt az értelmi összefüggés és a mondatbeli helyzet határozza meg.	9. Gyakori a határozott és a határozatlan névelő használata.
10. Elterjedt az aposztróf (') használata. A б, п, в, м, ф, betűk után és az utána következő я, ю, е, і előtt használjuk. А я, ю, е, і külön ejtésére szolgál: пять – <i>öt</i> мяч – <i>labda</i>	10. Az aposztrófot (') hiánypótló jelként használjuk. Főként az írott, irodalmi nyelvben alkalmazzák.
11. Ha a számnév több tőszámból tevődik össze, minden számnevet külön kell írni: 36 – тридцать шесть 542 – пятьсот сорок два 3257 – три тысячи двести пятьдесят семь	11. Ha a számnév több számból tevődik össze, kétezerig minden számnevet egybeírunk: 36 – harminchat A többi, kétezeren felüli számot kötőjellel írjuk: 3257 – háromezer-kétszázötvenhét

12. Az ukrán a flektáló nyelvek közé tartozik, azaz a ragozás, a szóképzés során a szótő és a benne lévő magánhangzók megváltoznak.	12. A magyar az agglutináló nyelvek közé tartozik, azaz a jelentés módosulását és a mondatbeli viszonyokat a szavak tövéhez illesztett toldalékok segítségével fejezzük ki.
13. Az ukrán ábécé 35 betűből áll, mely a cirill ábécén alapul.	13. A magyar nyelv ábécéje 42 betűből áll, amely a latin ábécén alapul.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK – КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

1. Milyen tulajdonságai vannak az ukrán nyelvnek? Hol beszélik illetve használják?
2. Mit jelent az ország (Ukrajna) neve?
3. Mi Ukrajna fővárosa? Mi a város alapításának legendája?
4. Milyen nyelvcsaládba, alcsoportba tartozik az ukrán nyelv?
5. Mi tanúsítja az ukrán nyelv fejlődését a történelem során?
6. Milyen közös és eltérő tulajdonságai vannak az ukrán és a magyar nyelvnek?

FELADATOK – ЗАВДАННЯ

1. Készítsenek rövid beszámolót (5–7 percben) az Ukrajna és Magyarország közötti történelmi, kulturális, gazdasági kapcsolatokról! Підготуйте повідомлення (5–7 хвилин) про історичні, культурні, економічні зв'язки між Україною та Угорщиною.
2. Készítsenek beszámolót arról, hogyan oktatják az ukrán nyelvet az európai felsőoktatási rendszerben! Підготуйте повідомлення про вивчення української мови в університетах світу. Які навчальні заклади Європи мають відділення української мови?
3. Magyarok között ki áll nyelvzseni hírében? Készítsenek róla kis beszámolót! Хто з угорців має славу поліглота? Підготуйте повідомлення про цю особу (осіб).
4. Rajzolják le az indoeurópai nyelvek családfáját, figyeljék meg az ukrán nyelv helyét! Схематично подайте генеалогічне дерево індоєвропейських мов. Акцентуйте увагу на місці української мови в цій схемі.
5. Keressék ki a magyar ország- és városnevek ukrán megfelelőjét. Segítségül használják a magyar–ukrán szótárt (Udvari István: Magyar–ukrán szótár I–II, Nyíregyháza, 2005)! Знайдіть і випишіть українські відповідники

угорським назвам країн і міст, користуючись угорсько-українськими словниками.

Ukrajna	_____	Spanyolország	_____
Magyarország	_____	Olaszország	_____
Oroszország	_____	Görögország	_____
Lengyelország	_____	Portugália	_____
Törökország	_____	Kanada	_____
India	_____	Finnország	_____
Moldova	_____	Svédország	_____
Szlovákia	_____	Svájc	_____
Románia	_____	Japán	_____
Ausztria	_____	Kína	_____
Csehország	_____	Brazília	_____
Szerbia	_____	Nagy-Britannia	_____
Horvátország	_____	Fehéroroszország	_____
Németország	_____	Egyiptom	_____
Franciaország	_____	Bulgária	_____

Amerikai Egyesült Államok _____

Kijev	_____	Szeged	_____	Budapest	_____
Szófia	_____	Bécs	_____	Berlin	_____
Róma	_____	Varsó	_____	Moszkva	_____
Prága	_____	Párizs	_____	Pozsony	_____
Zágráb	_____	Belgrád	_____	Bukarest	_____
Delhi	_____	Madrid	_____	Lisszabon	_____
Athén	_____	Tokió	_____	London	_____
Kairó	_____	Helsinki	_____	Washington	_____

2. LECKE – УРОК 2

- ✓ **Az ábécé: nyomtatott és írott betűk**
- ✓ **A hangsúly**
- ✓ **Az ukrán nyelv magánhangzói, a magánhangzók kiejtése**
- ✓ **Köszönési formák: üdvözlés, búcsúzás, köszönetnyilvánítás, bocsánatkérés, egyetértés, elutasítás, a kérés formái**

Az ukrán nyelvű írás alapja az ábécé. Ukránul «*алфавіт*», «*азбука*», «*абетка*».

Az «*алфавіт*», «*азбука*», «*абетка*» elnevezések az első két betű névénekösszeolvasásából alakultak ki; az «*алфавіт*» – a görög „alfa – **α**” és „vita – **β**”, az «*азбука*» – a szláv „az – a” és „buki – b”, az «*абетка*» pedig az ukrán „**а**” és „**б**” betűkből.

A mai ukrán ábécé alapjául a régi szláv ábécé szolgált, amelyet cirillnek hívunk. Cirill ábécét használnak a bolgárok, a macedónok, a fehéroroszok, az oroszok és a szerbek is. A többi szláv nyelv a latin írást használja.

Az ukrán ábécé 33 betűből áll. Ezek közül írásban 32 betű jelöl hangot, a **ь** (lágyságjel, „*м'який знак*”) a mássalhangzók lágyságát jelöli írásban. A betűknek két formája van: nagybetű és kisbetű.

A betűk az ábécében meghatározott sorrendben helyezkednek el, elnevezésük pedig a fonetikai jelentésüknek felel meg:

А, а	а	[а]	І, і	і	[і]	Т, т	те	[т]
Б, б	б	[б]	Ї, ї	ї	[йі]	У, у	у	[у]
В, в	в	[в]	Й, й	йот	[й]	Ф, ф	еф	[ф]
Г, г	ге	[г]	К, к	ка	[к]	Х, х	ха	[х]
Ґ, ґ	ґе	[ґ]	Л, л	ел	[л]	Ц, ц	це	[ц]
Д, д	де	[д]	М, м	ем	[м]	Ч, ч	че	[ч]
Е, е	е	[е]	Н, н	ен	[н]	Ш, ш	ша	[ш]
Є, є	є	[йе]	О, о	о	[о]	Щ, щ	ща	[шч]
Ж, ж	же	[ж]	П, п	пе	[п]	ь	м'який знак	
З, з	зе	[з]	Р, р	ер	[р]	Ю, ю	ю	[йу]
И, и	и	[и]	С, с	ес	[с]	Я, я	я	[йа]

A betűkön kívül az ukrán írásrendszer három különleges, speciális jelet használ, ezek:

az aposztróf, ('), a hangsúly jele (´), és a kiskötőjel *дефіс* (-).

(Az aposztróf, a hangsúly jele és a kis kötőjel nem tartoznak az ábécébe!)

ÉRDEKESÉGEK!

A cirillica, amelyet az ukránok használnak, egyike a legrégebb szláv ábécéknek. A X. század elején keletkezhetett. (Bővebben I. H. Tóth Imre: Cirill-Konstantin és Metód élete, működése (Bevezetés a szláv kultúrtörténetbe), Szeged, 1991).

A Kijevi Ruszban a cirill ábécé 43 betűből állt, mindegyik betűnek volt saját elnevezése, az első betűk pedig arra a hangra utaltak, amelyet jelöltek. A cirill ábécében nyolc görög betű volt, amelyek nem feleltek meg a szláv hangrendszernek, ezért őket törölték az ábécéből.

Ukrajna területén a cirill írást ezer éve használják és csak néhány új betűt vezettek be.

Az ukrán ábécé megújítása az író és politikus Pantelejmon Kulisnak köszönhető, 1856-ban. Később Borisz Hrincsenko változtatott rajta (1908), az ő ábécéjén alapul a mai ukrán nyelv fonetikai helyesírása.

Az ukrán nyelv fonetikai rendszere különbözik a magyar nyelv fonetikai rendszerétől. Az ukrán nyelvben vannak olyan fonémák, amelyek teljesen azonosak a magyar nyelv fonémáival, de vannak olyanok is, amelyeknek a magyar nyelvben nincsen megfelelőjük. (A továbbiakban a fonémák jelölésére a „hang” kifejezést fogjuk alkalmazni, de a hangtípust értjük alatta).

Az ukrán betűk megfelelője a magyar hangrendszer szerint a következő:

А, а	á	І, і	i	Т, т	t
Б, б	b	Ї, ї	ji	У, у	u
В, в	v	Й, й	j	Ф, ф	f
Г, г	h	К, к	k	Х, х	ch
Ґ, ґ	g	Л, л	l	Ц, ц	c
Д, д	d	М, м	m	Ч, ч	cs
Е, е	e*	Н, н	n	Ш, ш	s
Є, є	je	О, о	o***	Щ, щ	scs
Ж, ж	zs	П, п	p	Ь	****
З, з	z	Р, р	r	Ю, ю	ju
И, и	-**	С, с	sz	Я, я	já

*Hangsúlyos szótagban, mint a magyar „e”, hangsúlytalanban az é-hez közelítve. Az előtte lévő mássalhangzót nem lágyítja!

**A magyarban nincs ilyen hang, kiejtése az „é” hanghoz hasonló (csak rövidebb). Az előtte lévő mássalhangzót nem lágyítja!

***Hangsúlyos szótagban kiejtése kissé nyíltabb, mint a magyar „o” hangé (a hangsúlytalan ukrán „o” néha közelít az „u” ejtéséhez).

****Nem jelöl hangot, csak az előtte álló mássalhangzó lágyságát mutatja.

Az ukrán írásrendszernek régi hagyományai vannak, de általában felépítésében megfelel a kiejtési követelményeknek: többségükben a betűk egy hangot je-

lölnek. Mindezek mellett vannak kivételek is, amelyek megbontják ezt a követelményt. Ez arról tanúskodik, hogy a betűk száma és a hangok száma nem azonos az ukrán nyelvben.

Az ukrán írásrendszer sajátosságai a következők:

A betűk többsége egy hangot jelöl. A magánhangzók leírásához a következő betűket használjuk: **о, у, и, і, е**; a mássalhangzóknál pedig – **б, в, г, ґ, д, ж, з, й, к, л, м, н, п, р, с, т, ф, х, ц, ч, ш**.

1. Az első, írásrendszerrel szemben támasztott követelmény, hogy egy hang jelöl egy betűt. Ezt megbontja a lágyságjel használata – **ь**, amely nem jelöl hangot, hanem az előtte álló mássalhangzó lágyságára utal.
2. A **я, ю, є, ї** betűk két hangot jelölnek [**йа**], [**йу**], [**йе**], [**йї**], a következő esetekben:
 1. szó elején
 2. magánhangzó után
 3. lágyságjel és aposztróf után.

Ezek az ún. „jésített betűk”, mert a hangkapcsolatban **й** (йот) található. Pl.: **я** – [йа], **юнак** – [йунак], **моє** – [мойе], **їжа** – [йїжа]. Ezek a betűk, kivéve a **ї**, bizonyos esetekben két hangot jelölnek, más esetben pedig magánhangzók [**а**], [**у**], [**е**] és az előtte álló mássalhangzó lágyságát jelölik (transzkripcióban a lágyságot a mássalhangzó után a következő jellel jelöljük: ´): **я блуня** – [йá блун’а], **люк** – [л’ук], **домашнє** – [домá шн’е].

3. A **ш** betű mindig két hangot jelöl: **що** – [шчо].
4. A **дж** és **дз** betűkapcsolat kettős jelentésű:
 - egyszer jelenthetnek egy tőhangot [**дж**] és [**дз**],
 - máskor pedig, ha a **д** az előtaghoz járul, a **ж** vagy **з** pedig a szótőhöz, akkor két külön hangot jelölnek.

Ezek a sajátosságok az ukrán írásrendszer szótagolási elvével állnak kapcsolatban. Az ukrán nyelv írásrendszerében a legkisebb egység a szótag. A betűkapcsolatok, a magánhangzó és a mássalhangzó kapcsolata oszthatatlan egységet alkot, ahol mind a két rész egymással összefügg: olvasni és írni a többi szomszédos betű figyelembe vételével kell. Írásban a lágy és kemény mássalhangzók számára nincs külön betű. Néhány nyelvben, pl. a szerbben, léteznek külön betűk a lágy mássalhangzók jelölésére. (Bár a szerb nyelv kevesebb lágy betűvel rendelkezik, mint az ukrán nyelv.) Ezért tekinthetjük a szótagos felépítést valósnak az ukrán nyelvben. Tehát a lágy mássalhangzók jelölésére az ukrán írásrendszer a lágyságjelet használja – **ь** (к^інь, о^сінь), а **я, ю, є** (зо^зу^ля, лю^лька, сі^нє) és az **і** betűt (бі^ль, ві^сть). Néhány lágy mássalhangzót, írásban egyáltalán nem jelölünk, amely a lágyság szerinti asszimilációval magyarázható (bővebben l. a 4. leckében): **український** – [украї^н’с^кий].

ÉRDEKESÉGEK!

Ukrajnában a település- és a különböző földrajzi nevek jegyzékei, valamint a vezetéknevek átírása az orosz nyelvből történt, latin betűk segítségével, a nemzetközi szabványrendszernek (ISO – International Standard Organization) megfelelően. Jelenleg a transliteráció (átírás) az ukrán írásrendszer szerint történik, hogy elkerüljék a földrajzi, illetve a vezetéknevek elferdítését. Így pl. Київ átírásakor a Kyiv az elfogadott forma.

Az ukránban nincsen állandó hangsúly, mint ahogy néhány más nyelvben. Például a francia nyelvben a hangsúly mindig az utolsó szótagra, a lengyelben az utolsó előttire, a magyar nyelvben pedig az első szótagra esik. Ahhoz, hogy az olvasó ne tévesszen és helyesen hangsúlyozzon, írásban a következő hangsúlyjelölést adjuk meg (´) a hangsúlyos magánhangzó felett. Fontos tudni, hogy a hangsúlyjelet írásban, tanulási szándékkal jelöljük azoknál a szavaknál, amelyek kétségesek lehetnek, és azoknál is, amelyek több hangsúllyal rendelkeznek. A hangsúlyozás függ a szó jelentésétől: до́рога (út) és доро́га (drága). A többi esetben, írásban és nyomtatott szövegeknél a hangsúlyt nem jelölik, de kötelező a fonetikai használata. (A hangsúlyjelet írásban csak akkor tesszük ki, ha a szó legalább két szótagból áll).

Az ukrán nyelvben a hangsúly a következő sajátosságokkal bír:

1) erősítő hatású, dinamikus. Ez azt jelenti, hogy a hangsúlyos szótagot (leginkább a magánhangzót) erősebben kell ejteni, mint a többi hangot;

2) szabad, vagyis a hangsúly bármely szótagra eshet: говори́ти, перехо́дити, та́то, сестра́;

3) az ukrán nyelvben a hangsúly mozgó, vagyis nemcsak szótagra eshet, a szó ragozása során változhat is: земля́ (alanyeset) – зе́млю (tárgyeset), кни́жка (egyes szám) – кни́жки (többes szám). Ilyen hangsúlyváltozás szóképzéskor is előfordulhat: молоді́й (fiatal) – мо́лодь (ifjúság), висо́кий (magas) – ві́соко (magasan).

A hangsúly segítségével néha a szó lexikai jelentése is megváltozik (за́мок (vár) – замо́к (zár)) és a grammatikai (nyelvtani) formáknál is változást tapasztalhatunk (стіні́ (birtokos eset, egyes szám) – сті́ни (alanyeset, többes szám)). Az összetett és a mozaikszavak is rendelkezhetnek két vagy több hangsúllyal, fő- és mellékhangsúllyal: автопа́рк, аеропó́рт, гідроеле́ктростáнція. Néhány szónak kettős hangsúlya is van: за́вжди і завжди́ (mindig), жа́лібний і жалі́бний (panaszos, bánatos). Ezért, amikor az új szavakat tanuljuk, fontos mindig a hangsúlyt is megjegyezni!

Az ukrán ábécé 33 betűből áll, amelyek 38 féle hangot jelölnek.

A képzés és a hangzás minőségét tekintve minden fonéma magánhangzóból és mássalhangzóból áll. **A magánhangzók a következők: [a], [o], [y], [e], [u], [i].** Az összes többi: mássalhangzó.

Nézzük meg most részletesebben is az ukrán nyelv hangképzési (artikulációs) sajátosságait! Az artikulációs (hangképző) szerveket a következő képen ábrázoljuk:

- 1 – kemény szájpadrás;
- 2 – alveolák (fogmeder);
- 3 – felső ajak; 4 – felső fogak;
- 5 – alsó ajak; 6 – alsó fogak;
- 7 – a nyelv elülső része;
- 8 – a nyelv középső része;
- 9 – a nyelv hátsó része;
- 10 – nyelvgyök;
- 11 – hangszálak;
- 12 – lágy szájpadrás;
- 13 – nyelvcsap (uvula);
- 14 – garat; 15 – légcső.

[a] hang. Ajakkerekítés nélküli. A nyelvhat megemelkedik, különösen a nyelv hátsó része húzódik hátra, emellett a nyelvhat alsó helyzetben helyezkedik el. Képzése ugyanolyan, mint a magyar [á] hangé. Palócos magyar [a] (rövid magyar [á]), németben pl. *Amt, dann*; angolban pl. *bus, lut*.

та	так	там	баба	мама
брат	хата	два	хмара	птаха
лан	дах	клас	каса	час

[o] hang. Labiális, a nyelvhat megemelkedik, mint az [á] hang képzésekor. A nyelvhat a lágy szájpadráshoz közelít, a nyelv hegye jobban eltávolodik az alsó fogaktól, mint az [á] hangnál. Ejtése ugyanolyan, mint a magyar [o] hang ejtése.

от	око	то	мова	вона
нога	солома	мороз	тата	ранок
народ	молоко	козак	робота	золото

[y] hang. Erősen labiális, a nyelvhat magas. A nyelv a lágy illetve a kemény szájpadráshoz közeledik. A nyelv hegye eltávolodik a fogaktól, és lefelé, valamint hátrafelé hajlik. Ejtése ugyanaz, mint a magyar [u] hangé.

тут	кут	сум	бум	чуб
душá	вухо	зуб	думá	суд
рука	пута	тук	вуса	гусак

[e] hang. Kissé széthúzott ajakkal képezzük. A nyelv az alsó fogakhoz közelít. A nyelvgyök hátrahúzott, mint az [u], [i] ejtésénél. A mássalhangzókat nem lágyítja. Ejtése hasonló a magyar [e] hanghoz.

тема	газета	мета	село	жетон
музей	небо	ремонт	Семён	сема
Олена	театр	аптека	кафедра	мед

[и] hang. Az ajkunkat szélesre húzzuk, mint az [e] ejtésénél, és a fogakhoz szorítjuk. A nyelvhat feljebb helyezkedik el, mint az [i] ejtésekor. A mássalhangzókat nem lágyítja. Ejtése hasonló a magyar [é] hanghoz, csak rövidebb, például a magyarban: *tér*; hasonló hang a németben pl. *bin, Tisch*; vagy az angolban pl. *fish, lift*. A lengyel nyelvben az [y]-nal jelölik az [i] hangot.

	син	мир	одін	чоти́ри	сир
	рі́ба	при́лад	жі́ти	ли́ст	пі́ти
	роді́на	три	Мико́ла	люди́на	калі́на

[і] hang. Az ajkak rést képeznek és szélesre nyitottak, mint az [и] és az [e] hang képzésekor. A nyelv elülső része a kemény szájadláshoz, a felső fogakhoz és az alveolákhoz közelít. A mássalhangzókat lágyítja. Ejtése hasonló a magyar [i] hanghoz.

	піч	ніч	ліс	ніс	сім
	ві́сім	мі́сто	кіно́	жі́нка	рі́чка
	істо́та	вечи́р	він	істи́на	дру́зі

A beszéd folyamat során a hangok nincsenek elszigetelve, hanem hatással vannak egymásra.

Legtisztabban ejtjük a hangsúlyos hangokat (erős helyzet), gyenge helyzetnél (hangsúlytalan pozícióban) a [e] és [и] redukciója érzékelhető. Az [e] magánhangzó ejtése ekkor leginkább közelít az [и] hanghoz. Például, *весна́* [ве^нсна́], *се́ло* [се^нло́], *де́рево* [де^нре^нво], *се́реда* [се^нре^нда́], *тепе́р* [те^нпе́р]. Hangsúlytalan [и] hang ejtése közel áll az [e] hang ejtéséhez: *зима́* [зи^нма́], *живе́* [жи^нве́], *пливе́* [пли^нве́]. Az [o] és [y] hang közeli ejtése hangsúlytalan helyzetben csak akkor hallható, ha közvetlenül utána hangsúlyos [y] hangot ejtünk: *кожу́х* [ко^нжу́х], *голу́бка* [го^нлу́бка], *ону́к* [о^нну́к].

Az ukrán nyelv sajátossága abban rejlik, hogy a szó végén a hangsúlytalan magánhangzó sokkal tovább hangzik, mint a szó többi hangsúlytalan helyzetű szótagai. Ezért mondjuk azt, hogy az ukrán nyelv dallamos.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK – КОНТРОЛЬНИ ПИТАННЯ

1. Melyik ábécéből származik az ukrán ábécé?
2. Hány betűből áll az ukrán ábécé?
3. Milyen közös és eltérő tulajdonságai vannak a magyar és az ukrán fonetikai rendszereknek?
4. Mik a sajátosságai az ukrán írásrendszernek?
5. Milyen tulajdonságokkal rendelkeznek a következő betűk: **я, ю, є**?
6. Milyen a hangsúly az ukrán nyelvben?
7. Milyen magánhangzók vannak az ukrán nyelvben?
8. Befolyásolja-e a magánhangzók ejtését a hangsúly az ukrán nyelvben? Milyen módon?

Jegyezzék meg az alábbi kifejezéseket!

Вітання

Добрий день! Добридень! Доброго дня!
Здрастуйте!
Здорові будьте!
Доброго ранку!
Доброго вечора (Добрий вечір! Добрівечір!)
Добраніч (На добраніч!)
Привіт!
Вітаю!
Вітаємо!
Мої вітання!
Наші вітання!

Прощання

До побачення!
Вібачте, мені час (пора) іті.
На жаль, я поспішаю.
До наступної зустрічі!
Сподіваюсь, ми скоро побачимось.

До завтра!
Прощавайте!
Бувайте здорові!
На все добре!
Усього найкращого!
Бувайте! Бувай!
Щасливо! Пока! Папа!

Подяка

Дякую. Дякуємо.
Спасібі.
Дуже дякую.
Велике спасібі.
Щіро дякую.
Будь ласка. Немá за що.

Вібачення

Вібачте (вібач), будь ласка.
Пробачте (пробач), будь ласка.

Köszönések

Jó napot kívánok!
Szervusz!
Jó egészséget!
Jó reggelt!
Jó estét!
Jó éjszakát!
Szia!
Üdvözlöm!
Üdvözöljük!
Üdvözetem!
Üdvözetünk!

Búcsúzás

Viszontlátásra!
Elnézést, mennem kell.
Elnézést, sietek.
Mielőbbi viszontlátásra.
Remélem, hamar viszontlátjuk egymást.
A holnapi viszontlátásra.
Viszlát!
Jó egészséget!
Minden jót!
A legjobbakat!
Minden jót!
Viszlát! Szia!

Köszönés

Köszönöm. Köszönjük.
Köszönöm.
Nagyon köszönöm.
Hálás köszönet.
Nagyon köszönöm.
Kérem, nincs mit.

Bocsánatkérés

Bocsáss(son) meg, kérem.
Elnézést kérek.

Прóшу пробáчення.
Прóшу вибáчення.
Прóшу пробáчити.
Прóшу вибáчити.
Пробáчте!
Вибáчте!
Перепрóшую.
Дарúйте!
Ничóго. Ничóго страшнóго.

Запрóшення та прохáння

Прохóдьте (прохóдь), будь лáска!

Сидáйте (сидáй), будь лáска.

Прóшу сидáйте.
Дозвóльте менí увийтí
(вийти, запитáти вас).

Згóда, пiдтвердження

Згóден.
Я не заперéчую.
Домóвились.
Чудóво.
Так.
Ви мáсте рáцію.
Це справдi так.
Напéвно.
Обов'язкóво.
Безперéчно.
Пéвна рiч. Звичáйно.
Безсумнiвно. Безумóвно.
Будь лáска (Прóшу).
Гарáзд (Дóбре).
З приємнiстю (Iз задовóленням).

Заперéчення, вiдмóва

Нi.
Нi, це не так.

*Elnézést kérek.
Elnézést kérek.
Bocsásson meg.
Bocsánatot kérek.
Bocsánat!
Elnézést!
Elnézést kérek.
Bocsánat!
Semmi. Semmi baj. Nem történt semmi.*

Meghívás és kérés

*Jöjjön be/ jöjjenek be, kérem!
Gyere be/ gyertek be, kérlek!
Foglaljon helyet, foglalj
helyet, kérem/ kérlek.
Tessék leülni.
Engedje meg, hogy
bemenjek (kimenjek,
megkérdeszem Önt).*

Egyetértés kifejezése

*Egyetérttek.
Nem vitatkozom.
Megbeszéltük.
Csodálatos.
Igen.
Igaza van.
Ez tényleg így van.
Biztosan.
Feltétlenül.
Valóban.
Valóban.
Kétségtelenül.
Tessék (Kérem).
Jó.
Örömmel.*

Ellenvetés, tiltakozás

*Nem.
Nem, ez nem így van.*

Я не зго́дний (зго́дна).
Не мо́жна. Не мо́жу.
Не хо́чу.
Ні в я́кому ра́зі. Ніза́що.
Цьо́го не мо́же бу́ти.
Це немо́жливо.
Ви не ма́єте ра́ції.
Ви поми́ляєтесь.
Не тре́ба, дя́кую.
На жа́ль, не мо́жу.
Шко́да, але́ я му́шу відмо́витися.

Про це не мо́же бу́ти й мо́ви.
Нічо́го поді́бного.
Це дарéмна тра́та ча́су.
Дя́кую, я не мо́жу.
Не ва́рто про це нага́дувати.
Цьо́го ще не виста́чало.

*Nem értek egyet.
Nem tudok.
Nem akarok.
Semmi esetre sem.
Ez nem lehet.
Ez lehetetlen.
Nincs igazsága.
Őn téved.
Nem kell, köszönöm.
Sajnos, nem tudok.
Sajnálattal, de kénytelen
vagyok visszamondani.
Erről szó sem lehet.
Semmi különös.
Felesleges időpocsékolás.
Köszönöm, de nem tudok.
Nem kell ezt emlegetni.
Hát már csak ez
hiányzott!*

PÁRBESZÉDEK – ДІАЛОГИ

Figyeljék meg a fent megadott kifejezések használatát a párbeszédekben!
Зверніть увагу на використання запропонованих фраз у діалогах.

- Олé на : Дóбрый день, Микóло! Прохóдь, будь лáска.
Микó ла : Дóбрый день, Олéно! Як спрáви?
Олé на : Дя́кую, дóбре. А як ти?
Микó ла : Дя́кую, непогáно.
Олé на : Сідáй, будь лáска.
Микó ла : Дúже дя́кую.
- Петрó : Приві́т!
Тарá с : Віта́ю!
Петрó : Допомóжеш із завдáнням?
Тарá с : На жа́ль, я поспіша́ю.
Петрó : Нічо́го страшно́го.
Тарá с : Вібач, будь лáска.
Петрó : До за́втра!
Тарá с : Щаслі́во!

3. Марі́я: Дóброго ранку!
 Натáля: Приві́т!
 Марі́я: Дúже дякую за кнiгу.
 Натáля: Немá за що. Ти готúешся складáти iспит з мóви?
 Марі́я: Шкóда, я мúшу відмóвитися. Це дарéмна трáта чáсу.
 Натáля: Про це не мóже бúти й мóви!
 Марі́я: Не хóчу.
 Натáля: Я не згóдна. Давáй готувáтися рáзом.
 Марі́я: Домóвилися.
 Натáля: Чудóво.

FELADATOK – ЗАВДАННЯ

- Írják le a szavakat ábécésorrendben! Напишіть за алфавітом слова.
 Киї́в, він, журна́л, ти, лі́кар, ї́жа, кнíга, ми, шко́ла, ви, Будапéшт, Іва́н, фо́то, юна́к, ха́та, Євро́па, студéнт, музе́й, бабу́ся, це, Уго́рщина, вони́, що, ніж, ри́ба, зразо́к, м'ясо́, Украíна.
- Írott betűkkel írják le az első lecke 6-os feladatában szereplő országok neveit! Напишіть прописом назви країн із завдання 6 першого уроку.
- Írják le a megadott szavakat írott betűkkel! Számolják össze, hogy a szavak hány hangból és betűből állnak! Magyarazzák meg a különbségeket! Запишіть слова прописними літерами. Після кожного з них укажіть кількість звуків і літер. Поясніть розбіжності.
 Писáти, квíтень, читáти, зо́шит, ва́жиль, учíти, шíсть, лі́тній, п'ять, щíрий, краíна, шока́.
- Nevezzék meg a betűket, amelyekből a felsorolt szavak állnak! Назвіть літери, з яких складаються запропоновані слова.
 Єно́т, бі́ль, граф, ї́сти, ра́нок, ве́чiр, де́нь, гру́нт, щéдри́й, перéрва, яли́нка.
- Találják meg azokat a szópárokat, amelyek csak egy hangban különböznek egymástól! Знайдіть пари слів, які б відрізнялися одним звуком.
 Бра́т, ла́мпа, порá, та́то, шум, но́ра, за́раз, ма́йка, нога́, робо́та, га́йка, бага́то, молоко́, ріка́, но́та, рука́, го́лос, суд, по́за, що́йно, сад.
- Olvassák hangosan a szavakat, ügyeljenek az [a] hang ejtésére! Прочитайте вголос слова, звертаючи увагу на вимову звука [a]:

ка́ва	па́ва	мо́ва	со́да	кача́н
ва́за	фра́за	ра́да	уя́ва	бра́ма.

7. Olvassák hangosan a szavakat, ügyeljenek az [o] hang ejtésére! Прочитайте вголос слова, звертаючи увагу на вимову звука [o]:

бородá головá ворóна зóлото козák
компóт слóво хто шкóла кордóн.

8. Olvassák hangosan a szavakat, ügyeljenek az [y] hang ejtésére! Прочитайте вголос слова, звертаючи увагу на вимову звука [y]:

бúква вúхо сýмка дúмка румúн
дру́жба рука́ гру́па друг по́друга.

9. Olvassák hangosan a szavakat, ügyeljenek az [e] hang ejtésére! Прочитайте вголос слова, звертаючи увагу на вимову звука [e]:

студéнт крем спортсмéн рéктор
темп четвéр дéсять чорнозéм.

10. Olvassák hangosan a szavakat, ügyeljenek az [и] hang ejtésére! Прочитайте вголос слова, звертаючи увагу на вимову звука [и]:

мир бинт сíла родíна
бíтва рíба тíша прíклад.

11. Olvassák el a szavakat, figyeljenek óda az [e] és [и] hang ejtésére hangsúlytalan helyzetben! Прочитайте вголос слова, звертаючи увагу на вимову [e] та [и] в ненаголошеній позиції:

селó зóшит крилó дирéктор
лимóн дéрево вíтер диктáнт.

12. Olvassák hangosan a szavakat, ügyeljenek az [i] hang ejtésére! Прочитайте вголос слова, звертаючи увагу на вимову звука [i]:

íменá íнститúт íстина íнженéр
недíля журналíст чоловíк дíвчина.

13. Olvassák hangosan a szavakat, ügyeljenek a magánhangzók ejtésére! Прочитайте, стежачи за вимовою голосних звуків:

- 1) кат – кот – кут – кет – кит – кіт;
- 2) рад – род – руд – ред – рид – рід;
- 3) сам – сом – сум – сем – сим – сім;
- 4) бак – бок – бук – бек – бик – бік;
- 5) тан – тон – тун – тен – тин – тін;
- 6) зал – зол – зул – зел – зил – зіл;
- 7) паб – поб – пуб – пеб – пиб – піб.

14. Olvassák el a szavakat, ügyeljenek a я, ю, є hangértékére! Прочитайте слова, звертаючи увагу на звукове позначення літер я, ю, є:

я́блуня Єврóпа Ю́лія ляка́ти
майбу́тнє стоя́ти м'я́та мрі́ють
п'ю любі́ти єді́ний поясні́ти.

15. Olvassák hangosan a szavakat, ügyeljenek a **ї** ejtésére! Прочитайте вголос слова, звертаючи увагу на звукове позначення літери **ї**:

 Кі **ї**в укрáїнка їжáк з'ї́хати
ї́хати ї́сти їзда́ їда́льня
ві́ї свої́ твої́ мої́.

16. Írják ki a szavakat két oszlopba, az egyikbe azokat, ahol a **я, ю, є** két hangot jelöl, a másikba pedig, ahol egy hangot! Випишіть у два стовпчики слова, в яких **я, ю, є** позначають у словах два звуки, а в яких один.

Бур'я́н, Єгіпет, ю́ний, моря́к, м'які́й, язи́к, Євге́н, трéте, європе́ць, тютю́н, мрія́, юри́ст, любі́ти, при́ятель, люді́на, Ю́рій, маля́тко, сім'я́.

17. Olvassák el a szavakat, ügyelve a hangsúlytalan [o] ejtésére a hangsúlyos [y] előtt! Прочитайте слова, стежачи за вимовою ненаголошеного [o] у позиції перед наголошеним [y]:

чо́мý пору́шення годúю готúю
зозúля ко́мý то́мý ко́жýх
ловлю́ роблю́ зношú мо́шý.

18. Írják ki az ukrán–magyar szótárból azokat a szavakat, ahol a **я, ю, є** két hangot jelöl! Випишіть із українсько-угорського словника слова, у яких би букви **я, ю, є** позначали два звуки.

19. Szerkesszenek párbeszédet a tanult kifejezésekkel! Складіть власні діалоги із запропонованими до другого уроку фразами.

20. Először olvassák el a nyelvtörő mondókákat, majd tanulják meg! Спочатку прочитайте, а потім вивчіть напам'ять скоромовки.

А. Кажú – одяга́й ко́жýх.
Б. Справ Ода́рка ма́ла чима́ло.
В. Хитру́ сорóку
 Спійма́ти морóка,
 А на со́рок сорок
 Со́рок морóк.

Szótár – Словник

багато	<i>sok</i>	Київ	<i>Kijev</i>	складати	
будінок	<i>ház</i>	книга	<i>könyv</i>	іспит	<i>levizsgázni</i>
вечір	<i>este</i>	лікар	<i>orvos</i>	скоро	<i>hamarosan</i>
викладач	<i>tanár</i>	любити	<i>szeretni</i>	слово	<i>szó</i>
високий	<i>magas</i>	людина	<i>ember</i>	сонце	<i>nap</i>
вітер	<i>szél</i>	місто	<i>város</i>	стояти	<i>állni</i>
газета	<i>újság</i>	мова	<i>nyelv</i>	студент	<i>egyetemista,</i> <i>hallgató</i>
говорити	<i>beszélni</i>	молодий	<i>fiatal</i>	сучасний	<i>jelenkori/mai</i>
готуватися	<i>(fel)készülni</i>	народ	<i>nép</i>	так	<i>igen</i>
день	<i>nap</i>	небо	<i>ég(bolt)</i>	там	<i>ott</i>
дерево	<i>fa</i>	ні	<i>nem</i>	театр	<i>színház</i>
допомагати	<i>segíteni</i>	ніч	<i>éjszaka</i>	тихий	<i>csendes</i>
дорога	<i>út</i>	писати	<i>írni</i>	тут	<i>itt</i>
дорогий	<i>drága</i>	пити	<i>inni</i>	український	<i>ukrán</i>
друг	<i>barát</i>	пояснити	<i>(meg)ma-</i> <i>gyarázni</i>	університет	<i>egyetem</i>
жити	<i>élni</i>	працювати	<i>dolgozni</i>	учити	<i>tanítani</i>
завдання	<i>feladat</i>	приємний	<i>kellemes</i>	час	<i>idő</i>
завжди	<i>mindig</i>	просити	<i>kérni</i>	читати	<i>olvasni</i>
зараз	<i>most</i>	разом	<i>együtt</i>	щастя	<i>boldogság</i>
здоров'я	<i>egészség</i>	ранок	<i>reggel</i>	щойно	<i>alig</i>
ім'я	<i>név</i>	робити	<i>cselekedni</i>	я	<i>én</i>
їжа	<i>étel</i>	робота	<i>munka</i>	яблуко	<i>alma</i>
їсти	<i>(meg)enni</i>	селo	<i>község</i>	Як справи?	<i>Mi újság?</i>
кава	<i>kávé</i>				

3. LECKE – УРОК 3

- ✓ Az ukrán nyelv mássalhangzói: a kemény, zöngés és zöngétlen mássalhangzók ejtése
- ✓ A zöngés mássalhangzók asszimilációja
- ✓ Az aposztróf
- ✓ Ismerkedés, bemutatkozás

A beszédszervek szerepe szerint megkülönböztetjük: a) ajakhangokat: ajakkerekítéses és ajakkerekítés nélküli; b) orrhangokat; c) a nyelv szerepe szerint képzett hangokat. A hang szerepe szerint megkülönböztetünk: szonáns, zöngés és zöngétlent.

A mássalhangzók artikulációs klasszifikációját a következő táblázat mutatja:

A képzés módja szerint	A képzés helye szerint									
	ajak hangok		a száj elülső részében képzett mássalhangzók		a száj középső részében képzett mássalhangzók	a száj hátsó részében képzett mássalhangzók	garathangok (faringálisok)			
	kemény	lággy	kemény	lággy	lággy	kemény	lággy	kemény		lággy
zárhangok	б п м		д т н р л	д' т' н' р' л'		г к				zöngés zöngétlen szonáns
részhangok	ф в		з ж с ш	з' с'	й	х		г		zöngés zöngétlen szonáns
zár-részhangok			д̂з д̂ж ц ч	д̂з' ц'						zöngés zöngétlen

A hangszálak rezgése szerint a mássalhangzókat zöngésekre és zöngétlenekre osztjuk, melyek akusztikai párokat alkotnak: [б] – [п], [д] – [т], [д̂] – [т̂], [з] – [с], [з̂] – [с̂], [ж] – [ш], [д̂ж] – [ч], [д̂з] – [ц], [д̂з̂] – [ц̂], [г] – [х], [г] – [к]. A zöngétlen [ф]-nek az ukrán nyelvben nincs zöngés megfelelője. A szó illetve a szótag végén a zöngés mássalhangzót mindig zöngésen ejtjük.

Minden szonáns mássalhangzó a zöngés mássalhangzókhoz tartozik és nincs zöngétlen párja.

A [д̂ж] (д+ж), [д̂з] (д+з), [д̂з'] (д'+з'), [ц] (т+с), [ц'] (т'+с') mássalhangzók ún. összeolvadt hangok, mert két különböző hangból jöttek létre.

A [б], [п], [в], [м], [ф] hangokat ajkhangoknak nevezzük, mert képzésük az ajkak segítségével történik.

A [ж], [ч], [ш], [дж]-t susogó mássalhangzóknak nevezzük. A [з], [ц], [с], [д̂з] hangok pedig a sziszegő mássalhangzók.

Az ukrán nyelvben a mássalhangzókat megkülönböztetjük keménység és lágyág szerint. A kemény mássalhangzókhoz tartoznak: [б], [п], [г], [х], [г], [к], [д], [т], [ж], [ш], [д̂ж], [з], [с], [д̂з], [ц], [ф], [в], [л], [р], [н], [м]. (A lágy és a lágyított mássalhangzókról majd a negyedik leckében lesz szó.)

Az ukrán kemény mássalhangzói a magyar nyelv kemény mássalhangzóinak felelnek meg.

A [п], [б], [м] hangok: Képzésük a felső és az alsó ajak összeérintésével történik. Kiejtésük során a [п] és [б] hangoknál a lágy szájpaplás emelt, és nem enged levegőt az orrjáratokba. A hangszálak a [п] hang képzésekor nem feszülnek és nem rezegnek. Az [м] képzésekor a lágy szájpaplás leereszkedik és az orrjáratokhoz nyitott a levegő útja, ezért nazális (orrhang). A nyelv helyzete a mássalhangzók képzésekor függ az utána következő magánhangzótól vagy mássalhangzótól.

	мак	млин	малá	мед	мир
	ма́ма	мо́ва	па́пка	Петро́	Павло́
	по́ле	сте́п	бра́т	бу́лка	букéт

ÉRDEKESÉGEK!

Tudósok a legmodernebb eszközök segítségével megállapították, hogy egy ember 340 ezer hangot képes hallani és megkülönböztetni. Egy nyelvnek sincs ekkora számú hangkészlete, és senki sem tud ennyiféle hangot kiejteni.

Minden nép az állathangokat eltérő módon hallja. Például az ukránok a kacsák hangját «кря-кря»-nak hallják, az angolok, mint «квак-квак», a franciák, mint «кан-кан», a dánok, mint «рап-рап». A kutyák ugatását pedig az angolok értelmezik úgy, mint «бай-вай», a franciák, mint «ау-ау», a németek «вау-вау», a svédek «вув-вув», a japánok «ван-ван», az ukránok pedig «гав-гав».

(В. Федоренко. Мовні цікавинки. – http://abetka.ukrlife.org/movni_cikk.htm)

A [в] hang: Képzésekor a felső ajak a fogakkal együtt közelít az alsó ajakhoz, és így képződik egy rés, amelyen keresztül áramlik a levegő. Ilyen artikuláció lehet az [и], [і] és [е], valamint az [а] előtt is. A labiális [о] és [у] hangok előtt ajak-ajak variációja képződik ennek a fonémának.

	ва́та	весна́	вона́	ні́ва	лови́
	ні́ви	Во́ва	ві́клик	ві́к	ву́лик
	ву́хо	ву́зол	вир	верх	вал
	ву́са	вид	ве́лич	вєлі́кий	ві́н

Az ukrán irodalmi kiejtésben nagyon elterjedt két fonéma a [в] – [ʎ] (az ún. nem szótagképző u) variánsa, amely a két ajak közeledésekor képződő kis résen kiáramló levegő révén keletkezik. Ajak-ajak kiejtési variációja jellemző a szó elején, ha utána mássalhangzó következik, a szó közepén magánhangzó után és mássalhangzó előtt, abszolút szó végén magánhangzó után.

ХОДИ́В ВО́ВК вРА́НЦІ МИВ вПЕ́рше

[ф] hang: Ugyanúgy képezzük, mint a [в] hangot. Az alsó ajak közelít a felső ajakhoz és fogakhoz, az így keletkezett résen távozik a levegő. A hangszálak nyugalmi állapotban vannak.

 ша́фа фаза́н телефо́н портфе́ль
 ці́фра футбо́л фрак фо́рмула

[т], [д] hangok: A nyelvcsúcs és a felső nyelvhát, valamint a felső fogak és alveolák közeledésekor alakul ki a hang. A nyelvhegy ekkor szorosan az alsó fogakhoz illeszkedik. A hangszálak a [д] hang ejtésekor feszítettek.

 дире́ктор Дани́ло Дари́на подару́нок
 да́ти та́то ні́тка Тара́с Ната́лка

[н] hang: Artikulációja hasonló a [т] és [д] hangokhoz. Az [н] orrhang és szonáns.

 нас са́ни нога́ но́ра
 мали́на в'ю́н кі́ну не́бо

[ц] és [з] hangok: A nyelvcsúcs árkot képezve szorosan hozzátapad az alsó fogakhoz. Az akadályokba ütköző kiáramló levegőtől kapja a hang a sziszegő színezetét. A hangszálak a [з] hangnál feszítettek.

 оса́ сум сам сон син
 сло́во садо́к сосна́ соло́ма зима́
 за́мок кобза́р бузо́к о́зеро Наза́р

[ц], [д^з] hangok: Itt két hang összekapcsolódása látható: [т], [ц] illetve [д], [з]. Az első hang kimondásakor – legyen az [т] vagy [д] – rés keletkezik, amely folyamatosan, szünet nélkül áthajlik a réshangba, [ц]-be vagy [з]-be.

 цап цукéрка цу́кор відéрце
 цикл дзвóник дзві́н дзе́ркало
 дзвені́ти цу́чик кукуру́дза

[ш] és [ж] hangok: A nyelvcsúcs hátrahajlik, nem úgy mint, az [ц] és [з] hangok artikulációjánál. A nyelvháton nagyobb csatorna alakul ki, mint az [ц] és [з]

hangok ejtésekor. Az ajkak előre tolódnak. A hangszálak feszítettek a [ж] hang ejtésekor.

	шум	шило	миша	Саша	лоша
	каша	жук	жито	книжка	вуж

[ч] és [дж] hangok: Két hang összeolvadásával van dolgunk, ezek a [т] és [ш], valamint a [д] és [ж]. Az összeolvadás következtében a [т] és [д] egyszerűen átmegy réshangba, [ш]-be vagy [ж]-be.

	чóвен	плач	сóнечко	чóботи	чолó
	рúчка	джерелó	бджолá	прихóджу	сиджý

[р] hang: A nyelv hegyén képezzük, amely hátrahajlított pozícióban van, ezáltal hozzáér a kemény szápadláshoz és rezonál.

	рука́	Ромáн	Íра	ра́но	рис
	сир	раке́та	ра́нок	рот	рак

[л] hang: A nyelvcsúcs összeér a felső fogakkal és az alveolákkal. Ejtése ugyanaz, mint a magyar „l” hangé.

	лис	лелéка	лан	млин	лад
	лусká	лист	Алла	кали́на	лу́нка

[к] hang: A nyelv hátsó része a lágy szápadláshoz közelít és a felső fogakkal rést képez. Ejtése ugyanaz, mint a magyar „k” hangnak.

	клен	мак	кума́	клас
	Мико́ла	ко́лос	ко́ло	Катери́на

[х] hang: A nyelv hátsó része a lágy szápadláshoz közelít, és széles rést képez a felső fogakkal. Ejtése hasonlít a magyarban a *doh*, *düh*, keményen erősen ejtett „h” hangjához vagy a „Bach, sah” szavak „h” hangjához. Ilyen a németben: *Bach, ach*; a spanyolban: *Juan, José*. A „j” a spanyolban kemény „h”-t jelöl.

	ха́та	хлі́б	хто	мох	ти́хо
	хма́ра	хо́лодно	хвили́на	кома́ха	горі́х

[г] hang: Artikulációja hasonló a [к] hanghoz, de a rés a hátsó fogaknál keletkezik, majdnem mint a [к] hang az [а] előtt, például a **ка́ва** szóban. A hangszálak feszült állapotban vannak. Ejtése közelít a magyar „g” hanghoz, de az ukrán [г] zöngés.

	га́ва	га́нок	а́грус	грунт	гу́ма
	гу́дзик	гелготáти	га́зда	гандж	гедзь

[r] hang: A nyelv vég az alsó fogakhoz szorított, mert az utána következő hang mutatja az irányt. Az ajkak kicsit széthúzott állapotban vannak. A nyelvgyök és a hátsó szájpadlás között erősen áramoltatjuk a levegőt, miközben a hangszálak feszítettek és a levegő áramlata gyorsan és pontosan távozik a garatból. Ejtése közel áll a magyar „h” hanghoz. Az ukrán [r] hang zöngés.

грім	гора́	голова́	нога́	геро́й
Богда́н	га́рно	по́друга	бе́рег	Га́ли́на

Beszédkor a mássalhangzók, amelyek egymás mellett állnak, hatással vannak egymásra és ilyenkor az artikulációjuk változik. Ennek eredményeként beszélhetünk a mássalhangzók asszimilációjáról. Asszimiláció bekövetkezhet a szó belsejében vagy két különálló szó találkozásakor.

Nézzük meg a zöngés mássalhangzó asszimilációját. Ha zöngétlen mássalhangzó találkozik zöngés mássalhangzóval, akkor a zöngétlen hang zöngéssé válik, vagyis a hangszálak feszítettek lesznek. Például: *моло́тьба́* – [молод’ба́], *вокза́л* – [вогза́л].

Hasonló asszimiláció a szó vég és a következő szó kezdetekor is előfordul, főleg gyors beszédtempónál. Például: *як же* – [йа́гже], *наш брат* – [нажбра́т].

Az [л], [р], [н], [м], [в], [н] hangok előtt az ilyen asszimiláció hiányzik. Az ukrán nyelvben szintén nincs zöngétlenedő asszimiláció. A szó végén a zöngés mássalhangzók megőrzik a zöngéességüket. A szótő és a szuffixum találkozásakor a zöngétlenedés szintén nem megy végbe.

A prefixumok utolsó mássalhangzó [ж], [д], [б] szintén megőrzik a zöngéességüket: *мі[жп]лане́тний*, *на[дх]о́дити*, *о[бк]ла́динка*.

A [з] mássalhangzó a prefixumok végén és az előjárósók (prepozíciók) végén nem zöngétlenedik: *ро[зх]и́тати*, *бе[зп]е́речний*.

Az aposztróf használata

A második leckében már megismertedtünk az aposztróffal. Tudjuk, hogy az aposztróf (') nem tartozik az ábécébe. A külön ejtést szolgálja és azok után a betűk után írjuk, amelyek kemény mássalhangzót jelölnek, valamint a jésítettek (**я[йа]**, **ю[йу]**, **є[йе]** és **ї[йі]**) előtt a következő esetekben:

1. Ajakhangok [б], [п], [в], [м], [ф] és az **р** után: *м’ясо*, *ім’я*, *у сім’і*, *п’єса*, *бур’я́н*, *подві́р’я*.
2. A prefixumok vagy az összetett szó első része után, ha az mássalhangzóra végződik: *з’і́хати*, *пред’яві́ти*, *двох’я́русний*, *пів’я́блука*.
3. A *Лук’ян* szóban és ebből keletkezett szavaknál: *Лук’я́нчу́к*, *Лук’я́ненко*.

Nem írunk aposztrófot a következő esetekben:

1. Ajakhangok után [б], [п], [в], [м], [ф] ha őket mássalhangzó követi, amely a szótóhöz tartozik [kivéve az р]: Святосла́в, духмя́ний
Kivételek: черв'я́к, арф'я́р.
2. А йо (ьо) előtt: серйо́зний, мільйо́н.
3. Azoknál a szavaknál, ahol nincs külön ejtése a hangoknak, és a lágy [р] után a szótag kezdetén: бюро́, рюкза́к, зоря́.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK – КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

1. Hány mássalhangzó van az ukrán nyelvben? Nevezzék meg őket!
2. Milyen tulajdonságok szerint osztályozzuk őket?
3. Milyen akusztikus párokat különböztetünk meg az ukrán nyelvben?
4. Milyen kiejtési tulajdonságokkal rendelkeznek a zöngés mássalhangzók szó végén és szótag végén?
5. Milyen mássalhangzókat nevezünk összeolvadt hangoknak? Nevezzék meg őket!
6. Milyen hangokat nevezünk ajakhangoknak? Nevezzék meg őket!
7. Melyek a susogó hangok? Nevezzék meg őket!
8. Melyek a sziszegő hangok? Nevezzék meg őket!
9. Milyen körülmények között megy végbe az ukrán nyelvben a zöngésségi asszimiláció? Mondjanak példát rá!
10. Milyen funkciója van az aposztrófnak az ukrán nyelvben?
11. Mikor kell írni aposztrófot? Írjanak rá példákat!
12. Mikor nem kell kitenni az aposztrófot? Írjanak példákat!

Jegyezzék meg a bemutatkozás során gyakran használt kifejezéseket!

Дава́йте (дава́й) з ва́ми (тобо́ю)
познайо́мимося (знайо́митися)!

Бу́дьмо знайо́мі!

Дозво́льте (дозво́ль) познайо́митися!

Дозво́льте відрекомендува́тися!

Познайо́мтеся, будь ла́ска!

Я хо́чу познайо́мити вас з

Дозво́льте відрекомендува́ти вам

Дозво́льте познайо́мити вас з ...!

Про́шу люби́ти і шанува́ти!

Я ра́дій (ра́да) (щаслі́вий, щаслі́ва)
з ва́ми (тобо́ю) познайо́митися!

*Engedje meg (engedd
meg), hogy bemutatkozzam.*

Hadd mutakozzam be!

Engedje meg, hogy bemutatkozzam!

Engedje meg, hogy bemutatkozzam!

Ismerkedjenek meg, kérem!

Szeretném bemutatni önnek

Engedje meg, hogy bemutatkozzam

*Engedje meg, hogy bemutassam
önnek*

Kérem szeresse és tisztelje!

*Örvendek (örülök, boldog vagyok),
hogy megismerhetem!*

Скажіть, будь ласка, як вас звати?	<i>Mondja meg, legyen szíves, hogy hívják?</i>
Як тебе (вас, його, її) звати (звуть)?	<i>Hogy hívnak téged (önt, őt)?</i>
Мене звати ...	<i>Az én nevem ...</i>
Його звати ...	<i>Az ő neve ... (hímnemben)</i>
Її звати ...	<i>Az ő neve ... (nőnemben)</i>
Тебе звати ...	<i>A te neved</i>
Як твоє (ваше, його, її) прізвище (ім'я)?	<i>Mi a te (ön) vezetékneve(d) (neved)?</i>
Моє прізвище (ім'я)...	<i>Az én vezetéknevem (nevem)...</i>
Його прізвище (ім'я) ...	<i>Az ő vezetékneve (neve)...</i>
Її прізвище (ім'я)...	<i>Az ő vezetékneve (neve)...</i>
Ваше прізвище (ім'я)... (?)	<i>Az ön vezetékneve (neve)...</i>

Közvetlen ismerkedés

Давайте (давай) з вами (тобою) познайомимся / знайомитися!	<i>Ismerkedjünk meg!</i>
Чи можна з вами познайомитися?	<i>Megismerkedhetek önnel (veled)?</i>
Дозвольте (з вами) познайомитися!	<i>Engedje meg, hogy megismerjem!</i>
Будьмо знайомі! Мене звать ...	<i>Ismerkedjünk! A nevem...</i>
Мене звать (звати) ..., а вас (тебе) як звать?	<i>Az én nevem..., és az öné (tiéd)?</i>
Моє прізвище ...	<i>A vezetéknevem....</i>
А як ваше (твоє) ім'я та по батькові?	<i>Mi az ön (te) vezeték-neve(d) és apai neve(d)?</i>

Ismerkedés közvetítés segítségével / Bemutatni valakit valakinek

Познайомтеся, будь ласка!	<i>Ismerkedjenek meg, kérem!</i>
Це Наталія (Петрівна Кирилénко), а це Олég (Миколáйович Шпак).	<i>Ez Natalja (Petrivna Kyrlyenko) és ez pedig Oleg (Mikolajovics Spak).</i>
Я хочу познайомити вас (тебе) з моїм другом (пóдругою, колéгою).	<i>Szeretném /Szeretnék bemutatni önt (téged) a barátomnak (barátnőmnek, kollégámnak).</i>
Дозвольте відрекомендувати вам мого колéгу!	<i>Engedje meg, hogy bemutassam a munkatársamat!</i>

Öröm kifejezése az ismerkedés során

Дуже приємно!	<i>Örvendek!</i>
Я радий (рада) з вами (тобою) познайомитися!	<i>Nagyon örülök, hogy megismerhetem / megismerhetlek!</i>

Дуже радіий (ра́да)!

Я про вас ба́гато чув (чу́ла)!

Мені́ про вас ба́гато говори́ли.

Ми вже зустрі́чалися. Ви мене́ не пізна́єте?

Я вас де́сь ба́чив (ба́чила),
зустрі́чав (зустрі́чала).

Nagyon örülök!

Sokat hallottam önről!

Sokat beszéltek önről.

Már találkoztunk. Nem ismer meg?

Már láttam önt, már találkoztunk.

ÉRDEKESSÉGEK!

Az ukrán etikett szabályai szerint az idősebbek, a magasabb pozíciót betöltő személyekkel szemben a magázásforma az elfogadott. Ukránban ez a «ви» (többes szám második személy), megnevezve az illető nevét és az apai nevét. Írásban a vezetéknev előtt vagy után áll az illető neve, majd az apai neve. Például: В. Т. Кутенко vagy Музиченко О. А. A magyarban nincs apai név.

PÁRBESZÉDEK – ДІАЛОГИ

Figyeljék meg a fent megadott kifejezések használatát a párbeszédekben!

Зверніть увагу на використання запропонованих фраз у діалогах.

1. Сергі́й: Доб́рий де́нь!
Олекса́ндр: Доб́рий де́нь!
Сергі́й: Як вас зчу́ть?
Олекса́ндр: Мене́ зчу́ть Олександр.
Сергі́й: Як ва́ше прі́звище?
Олекса́ндр: Моє прі́звище Богда́ненко. А як тебе́ зчу́ть?
Сергі́й: Мене́ зчу́ть Сергі́й.
Олекса́ндр: А як твоє прі́звище?
Сергі́й: Моє прі́звище Іванчу́к.
Олекса́ндр: А це хто?
Сергі́й: Це мій дру́г.
Олекса́ндр: Як його́ зчу́ть?
Сергі́й: Його́ зчу́ть Петро́.
2. Викладач: Добрі́день!
Студенти: Добрі́день!
Викладач: Я виклада́ч украї́нської мо́ви. Дава́йте познайо́мимося.
Мене́ зчу́ть Ю́лія Віта́ліївна. А вас?
Студент: Йо́жеф Кіш.
Викладач: Ду́же приємно. Зві́дки ви?
Студент: Я з Уго́рщини.
Викладач: А як вас зчу́ть?
Студент: Мене́ зчу́ть Павло́. Павло́ Просю́к. Я з Украї́ни. Ду́же ра́дій.

3. Викладач: Дóброго рáнку! Менé звуть Іріна Миколáївна. Я викладаю українську мóву. А як вас звуть?
 Студент: Пётер Штольц.
 Викладач: Ви з Німéччини?
 Студент: Так. Я з Фрáнкфурта.
 Викладач: Фрáнкфурт – красíве місто. Дякую, Пётере. А як вас звуть?
 Студент: Майкл Вудс. Я з Вели́кої Бритáнії.
 Викладач: Дуже приємно. Ви студéнт?
 Студент: Так, я студéнт.
4. Студент: Вітаю!
 Викладач: Дóброго дня!
 Студент: Дозвóльте мені увійті.
 Викладач: Прохóдьте, будь лáска.
 Студент: Менé звуть Ромáн. Прізвище Ковалéнко.
 Викладач: Дуже приємно. Сідáйте, будь лáска.
 Студент: Щіро дякую. Ми вже зустрічáлися. Ви менé не пізнастé?
 Викладач: Цьогó не мóже бóти. Ви помиля́єтесь.
 Студент: Я студéнт з України. А ви Олена Семéнівна?
 Викладач: Ні, менé звуть Іріна Миколáївна.
 Студент: Перепрóшую.
 Викладач: Нічогó страшнóго.
 Студент: Ви викладач української мóви?
 Викладач: Це справді так.
 Студент: Я хотів би відвídувати заняття з української мóви. Мóжна?
 Викладач: Ви студéнт?
 Студент: Звичáйно.
 Викладач: Певна річ. Ви мóжете відвídувати заняття з української мóви.
 Студент: Я прийду настúпного тiжня.
 Викладач: Домóвилися.
 Студент: До настúпної зустрiчі!
 Викладач: Усьогó найкращого!
5. Студент: Добрíдень, Олено Дмiтрiвно! Рáдий вас бáчити!
 Викладач: Дóбрый день. Я тáкож дуже рáда вас бáчити зно́ву, Оле́же. Як ва́ші справи? (Як житт́я?)
 Студент: Дякую, чудóво (дóбре, дóже дóбре, непогáно, нормáльно, так собі, не зóвсім дóбре, не дóже дóбре, погáно, жaxли́во, все

гарáзд).

Викладач: Як ви почувáєтеся? Як нáстрій?

Студент: Нáстрій бадьóрий (чудóвий, дóбрий, робóчий), почувáюся чудóво (дóбре, непогáно). Які у вас новíни?

Викладач: Нíяких. А що у вас новóго?

Студент: Нíчóго. Все по-стáрому.

6. Олег: Дóбрий вéчир, Пётре! Познайóмся: це мій друг, Ярослав.

Петрó: Дúже рáдий познайóмитися. Петрó.

Ярослáв: Перепрóшую, як вáше ім'я?

Петрó: Петрó. Петро Степ'юк.

Ярослáв: Дúже приéмно.

Петрó: Як твої спрáви?

Ярослáв: Непогáно. А як ви?

Петрó: Дúже дóбре, дякую.

SZÖVEGEK – ТЕКСТИ

Olvassák el az alábbi szövegeket, figyeljék meg a bemutatkozási formulákat!

Прочитайте запропоновані тексти.

- 1) Давáйте познайóмимося. Дмитрó Столярчúк. Я студéнт. Я навчáюся в Сéгедському унiверситéти на фiлологiчному факультéти. Менi 20 (двáдцять) рóкiв. Я з Укрáїни. Менi подóбається займáтися спóртом, читáти i подорожувáти.
- 2) Менé звуть Фéренц Сáбо. Я з Угóрщини. Менi 38 (трiдцять вiсiм) рóкiв. Я лiкар. Працiюю в Укрáїни. Я закiнчив Сéгедський унiверситéт. Люблú ходiти до теáтру.
- 3) Дозвóльте вiдрекомендувáтися. Я Оксáна. Моé прiзвище Семенкó. Я студéнтка. Навчáюся в Киiвському унiверситéти на iсторiчному факультéти. В Угóрщину прiйхала на стажувáння. Я люблú вивчáти мóви i фотографувáти.
- 4) Дозвóльте предстáвитися. Менé звáти Марiя. Я студéнтка з Укрáїни. Менi 20 (двáдцять) рóкiв. Познайóмтеся, будь лáска, це моi друзi. Йóго звáти Петрó. Він студéнт. Йомú 18 (вiсiмнáдцять) рóкiв. Він з Укрáїни.

Його звать Майкл. Він студент зі Сполучених Штатів Америки. Її звати Вікторія. Вона студентка з Угорщини. Ми дуже раді з вами познайомитися.

- 5) Дозвольте відрекомендувати вам моїх колэг. Його ім'я Віктор. По батькові – Максимович. Його прізвище – Ткачєнко. Він викладач історичного факультету. Її ім'я Юлія. По батькові – Петрівна. Її прізвище – Гладій. Вона викладач філологічного факультету.

FELADATOK – ЗАВДАННЯ

1. Olvassák el a szavakat, figyeljék a helyes kiejtést a zöngés mássalhangzóknál a szótag illetve a szó végén! Az adott szavakat tegyék ábécésorrendbe! Прочитайте слова, дотримуючись правильної вимови дзвінких приголосних у кінці слова та в кінці складу. Назвіть літери, з яких складається кожне слово. Розташуйте запропоновані слова за алфавітом.
Водний, сад, клуб, голуб, гараж, фасад, електровоз, обід, казка, кладка, ложка, обсіпати, перевезти, солодкий, гризти.
2. Olvassák el a szavakat és ügyeljenek a helyes kiejtésre! Прочитайте, правильно вимовляючи слова.
Сім'я, в'юн, п'є, б'ю, пір'я, подвір'я, під'їхати, з'їхати, з'їзд, об'їзд, від'їзд, об'їхати.
3. Magyarázzák meg az aposztróf meglétét vagy hiányát az adott szavakban! Adják meg a betűk és a hangok számát a szavakban! Поясніть наявність чи відсутність апострофа у словах. Назвіть кількість букв і кількість звуків у цих словах.
М'який, м'ята, солов'ї, м'яч, полум'я, з'єднати, буряк, буря, морквяний, здоров'я, трав'янистий, без'язікий.
4. Olvassák el a szavakat, ügyeljenek a zöngétlen ejtésére a zöngés mássalhangzók előtt! Прочитайте, стежачи за вимовою глухих приголосних перед дзвінками.
Баскетбол, боротьба, анекдот, якби, хоч би, хоч де.
5. Olvassák el a szavakat, ügyeljenek a zöngés ejtésére a zöngétlen mássalhangzók előtt! Прочитайте слова, стежачи за вимовою дзвінких приголосних перед глухими.
Кніжка, зубки, вужчий, гризти, стружка, рибка, прудкий, ближчий, мажте, мотузка, дубки, дужчий, їжте, кладка.

6. Olvassák el a szavakat, ügyeljenek a [б] és [п] hangok ejtésére! Прочитайте слова, стежачи за вимовою звуків [б] і [п].
Ба́ба, бу́лка, ба́тон, безба́рвний, буди́нок, бу́дка, борода́, ри́ба, па́дати, спа́ти, заперече́увати, зу́б, пита́ти, бру́дний, порáда; би́ти – пи́ти, біла пи́на, біла би́лка – пи́ти пи́во.
7. Olvassák el a szavakat, ügyeljenek a [д] és [т] hangok ejtésére! Прочитайте слова, стежачи за вимовою звуків [д] і [т].
Диск – тиск, ди́чка – ти́чка, дах – так, дим – тим, душа́ – ту́ша, годува́ти – готува́ти, ти́хо ди́хати, да́ти дару́нок – ста́ти стати́стом.
8. Olvassák el a szavakat, ügyeljenek a zöngés és a zöngétlen mássalhangzók ejtésére! Прочитайте слова, стежачи за вимовою дзвінких і глухих приголосних.
Сад – зад, суп – зуб, коза́ – коса́, жа́ба – ша́пка, садо́к – задо́к, су́пчик – зу́бчик, вода́ – но́та, со́да – кота́.
9. Olvassák el a szavakat, ügyeljenek a [в] mássalhangzó helyes ejtésére! Прочитайте слова, стежачи за вимовою приголосного [в] у різних позиціях.
Воро́на, води́ти, ва́да, вата́га, ву́личний, вуркота́ти, віл, ві́тер, вели́кий, ве́чір, шовк, пита́в, люби́в, чита́в, ми́в, їв, мовча́в, кривд, за́вжди, вчо́ра, впа́сти, кров, пра́вда, до́вгий.
10. Ejtsék tisztán az [ф] mássalhangzót a következő szavakban! Чітко вимовляйте приголосний [ф] у запропонованих словах.
Факт, фрагме́нт, фра́за, фонд, фо́рма, софа́, ко́фта, фунду́к, конфе́ренція, фа́брика, жира́фа, фарбува́ти.
11. Olvassák el a közmondásokat és tanulják meg őket! Прочитайте і вивчіть напам'ять прислів'я.
А. В лісі був, а дров не ба́чив. Б. Що край, то звича́й, що сторона́, то новина́. В. Коли́ хліб на во́зі, то нема́ біді в дорозі.
12. Olvassák el a szavakat és ügyeljenek a [ч] mássalhangzó ejtésére! Прочитайте слова, стежачи за твердою вимовою звука [ч].
Чоти́ри, зру́чно, дитя́чий, чека́ти, чолові́к, курча́, ча́шка, дочка́, виклада́ч, ди́вчина, підру́чник, садо́чок, зубо́чок.
13. Olvassák el a szavakat és ügyeljenek a [ш] mássalhangzó ejtésére! Прочитайте слова, стежачи за твердою вимовою звука [ш].
Ша́пка, шарф, шу́ба, зо́шит, ши́ти, широ́кий, дешеві́й, ча́шка, шко́ла, шко́дити, шко́да, до́шка, пе́рший, Шевче́нко.

14. Olvassák el a szavakat és ügyeljenek a [ж] mássalhangzó ejtésére!
Прочитайте слова, стежачи за твердою вимовою звука [ж].

Жо́на́тий, же́нити, жу́ритися, жи́рний, жува́ти, ува́жно, лі́жко, жа́ба, жартува́ти, жа́рти, ва́жливий, жада́ти.

15. Olvassák el a szavakat és ügyeljenek a щ [шч] mássalhangzó ejtésére!
Прочитайте слова, стежачи за твердою вимовою літери щ [шч].

Бо́рщ, пла́щ, Хре́ща́тик, плóща, що́, щі́ро, до́щ, ще́дрий, шу́ка, ща́слівий, ви́щий, піща́ний, ща́стя.

16. Olvassák el a szavakat és ügyeljenek a [дж] és [дз] mássalhangzó ejtésére!
Прочитайте слова, стежачи за вимовою звуків [дж] і [дз].

Дже́релó, дже́мпер, джи́нси, воджу́, ходжу́, заоща́джувати, дзві́н, підсо́ло́джувати, ї́жджу, суджу́, джбан, бджола́, дзвóник, дзе́ркало, дзвони́ти, кукуру́дза, дзба́ник, дзві́нко, дзижча́ти, дзвені́ти, дзи́га; підживі́ти, підзаробі́ти, підзві́тний, піджимáти.

17. Olvassák el a szavakat, ügyeljenek a susogó hangok ejtésére! Прочитайте слова, стежачи за вимовою шиплячих звуків.

Щипáти, шовéчора, щось, жо́втий, жир, жи́ти, ша́на, шо́стий, ше́лест, шум, ши́нка, час, чо́рний, чу́ти, чи́стий, че́рга, щит, щі́рий, щора́зу, ща́стити, ще́, шока́.

18. Olvassák el a szavakat, ügyeljenek a [г], [к], [х], [г] hangok ejtésére!
Прочитайте слова, стежачи за вимовою приголосних [г], [к], [х], [г].

Бага́то, гудо́к, гну́ти, пого́да, гукáти, говори́ти, гаря́чий, дру́гий, кого́, гото́вий, хто; гай – хай, го́лод – хо́лод, голо́дний – холо́дний, грип – хрип; ку́сень – гудзик, гра́ти – гра́ти, ка́ва – га́ва, каза́н – газéта, кину́ти – гину́ти, гидкі́й – хиткі́й, хло́пчик – горо́бчик, хі́трий хло́пчик – голо́дний горо́бчик.

19. Gyakorolják a [г] és [г] hangok ejtését, olvasva a nyelvtörőket! Írják le a füzetbe őket! Потренуйтеся вимовляти приголосні [г] і [г], читаючи скоромовки. Запишіть ці скоромовки прописними літерами собі у зошит.

Га́ва на га́нок га́лку гукáла.
Га́зді́ня гарне́нька їх відганя́ла.
Га́ва і га́лка га́зді́ню гані́ли,
Гва́лт, га́мір, го́мін на га́нку зчині́ли.

Га́ва гре́чно газдува́ла,
Го́гель-мо́гель зготува́ла.
Гедзь на́ївся – про́сто жах –
Гудзик трі́снув на штанця́х (О. Кононенко).

Гудзик упав і скотився під ганок.
 Гава подумала:
 «З'їм на сніданок».
 І гонорово гава ходила,
 Гудзик шукала –
 Гуюлю набїла (Я. Голота).

Гуци гóлосно кричáли –
 Горобці зерно́ клюва́ли.
 Гуци гóнять горобців,
 Голубóк їм підсобів.

20. Olvassák el a szavakat, fordítsák le magyarra szótár segítségével! Прочитайте слова, зробіть переклад угорською, користуючись словником.
 Гра́ти, гра́ти, кит, грунт, грéчний, гудзик, хоро́ший, холо́дний, хво́рий, гру́ша, го́лос, госпо́дар.
21. Az ukrán-magyar szótárból írjanak ki 10 olyan szót, amelyben a nyelv hátsó részével képzett mássalhangzó fordul elő! Tanulják meg a jelentésüket! Випишіть із українсько-угорського словника 10 слів із задньоязиковими приголосними. Запам'ятайте їхнє значення.
22. Az alábbi kifejezéseket fordítsák le ukránra! Перекладіть українською словосполучення.
 Jó reggelt! – Szia! – Viszontlátásra! – Üdvözlöm! – Minden jót! – Jó egészséget! – Elnézést kérek, bocsánat. – Semmi, nem történt semmi. – Jöjjön be, kérem, foglaljon helyet. – Tessék – feltétlenül – Ön téved – nincs igaza – örömmel – Önnek igaza van – sajnos nem tudok – erről szó sem lehet – semmi különös – köszönöm, de nem tudok.
 Ismerjük meg egymást, engedje meg, hogy bemutatkozzam! – Az én nevem..., a vezetéknevem, az apai nevem pedig..., és az öné? – Nagyon örülök, már találkoztunk, nem ismer meg? – Szeretném bemutatni a barátomnak. – Örvendek, nagyon sokat hallottam önről.
23. Az alábbi kifejezéseket fordítsák le ukránra! Перекладіть українською словосполучення.
 Magas tanár – fiatal orvos – drága ház – magas ház – kellemes este – mai főiskola – csendes nap – ukrainai egyetem – drága barát – jelenkori / mai Kijev – ukrán nép – kellemes reggel – drága idő.
24. Fordítsák le ukránra a következő párbeszédet! Перекладіть українською запропонований діалог.
 – Szia!
 – Szia! Gyere be, kérlek!
 – Hogy vagy?
 – Köszönöm, csodálatosan. És te?

- Köszönöm, jól.
- Foglalj helyet, kérlek.
- Köszönöm, de sajnos sietek.
- Remélem, hamar viszontláthatjuk egymást!
- Igen. Minden jót!
- A legjobbakat!

25. Fordítsák le a szavakat a szótár segítségével! Перекладіть слова українською мовою, користуючись українсько-угорським словником.

П'ять, п'ятий, м'ясо, п'еса, суб'єктивний, подвір'я, пам'ять, запам'ятати, з'єднати, зв'язок, ім'я, об'в'язок, здорóв'я, м'яч, об'єднання.

26. Fejezzék be a mondatokat! Дopiшіть речення.

1) Давайте з вами ... ! 2) Я хотіла б з вами ... ! 3) Як вас ...? 4) Як ваше ...? 5) Мене звать 6) Моє ім'я та по батькові 7) Моє прізвище

27. Fejezzék be a mondatokat! Дopiшіть речення.

- Ви студент?
- Так, я
- Як вас звать?
- Мене звать
- Як ваше прізвище?
- Моє прізвище
- А це хто?
- Це мій
- А як його звать?
- Його звать

28. Fejezzék be a párbeszédet, használják az utánuk megadott válaszokat! Дopiшіть діалоги, використовуючи наведені нижче формули-відповіді.

- 1) – Давайте познайомимось. Олена Степаненко.
– ...
- 2) – Познайомтесь, будь ласка, це моя колега, Вікторія Миколаївна.
– ...
- 3) – Дозвольте познайомити вас з моїм другом. Його звати Микола.
– ...
- 4) – А це моя подруга. Її звать Марія.
– ...

Формули-відповіді: дуже приємно; мені приємно з вами познайомитися; радіий (рада) познайомитися; я про вас багато чув (чула).

29. Szerkesszenek párbeszédet a tanult kifejezésekkel a 2. és 3 leckéből. Mutassák be ismerőseiket, barátait, kollégáikat egymásnak, munkatársukat az igazgatónak! Напишіть діалог, використовуючи вислови з другого і третього уроку. Pozнайомте своїх друзів один з одним; товариша з колегою; колегу з новим директором.
30. Szerkesszenek kérdéseket a következő válaszokhoz! Додайте першу репліку до діалогів.
- 1) – ...
– Менé звать Іріна.
 - 2) – ...
– Моé ім'я Віталій, моé прізвище Колиба.
 - 3) – ...
– Дуже приємно.
31. Felhasználva a lecke szövegeit, írjanak magukról! Напишіть про себе, використовуючи зразки текстів третього уроку.

SZÓTÁR – СЛОВНИК

важли́вий	<i>fontos</i>	мо́жна	<i>lehetséges</i>	рік	<i>év</i>
велькі́й	<i>nagy</i>	навча́тися	<i>(meg)tanul-</i>	сад	<i>kert</i>
ви	<i>ti</i>		<i>ni</i>	серйо́зний	<i>komoly</i>
вивча́ти	<i>(meg)tanulni</i>	насту́пний	<i>következő</i>	солодкі́й	<i>édes</i>
виклада́ти	<i>tanítani</i>	непога́но	<i>nem rosszul</i>	спа́ти	<i>aludni</i>
віхі́д	<i>kijárat</i>	новина́	<i>újtság, hír</i>	стажува́ння	<i>részkép-</i>
відві́дувати	<i>(meg)látogatni</i>	норма́льно	<i>rendben</i>		<i>zés</i>
		обі́д	<i>ebéd</i>	телефо́н	<i>telefon</i>
вокза́л	<i>állomás</i>	перекла-		тіждень	<i>(a) hét</i>
вперше	<i>először</i>	да́ти	<i>(le)fordítani</i>	ува́жний	<i>figyelmes</i>
вхі́д	<i>bejárat</i>	переклада́ч	<i>tolmács</i>	факульте́т	<i>szak</i>
га́рний	<i>szép</i>	пита́ти	<i>(meg)kér-</i>	філологі́ч-	
годі́на	<i>óra</i>		<i>dezni</i>	ний	<i>filológiai</i>
дава́ти	<i>adni</i>	під'ї́хати	<i>odahajtani</i>	фотогра-	<i>fényké-</i>
дешеві́й	<i>olcsó</i>	пога́но	<i>rosszul</i>	фува́ти	<i>pezni</i>
дзвони́ти	<i>csengeni</i>	подару́нок	<i>ajándék</i>	хвилі́на	<i>perc</i>
до́бре	<i>jól</i>	подоба́тися	<i>tetszeni</i>	хлі́б	<i>kenyér</i>
ду́же	<i>nagyon</i>	подоро-		ходи́ти	<i>járni</i>
закінчи́ти	<i>befejezni</i>	жува́ти	<i>utazni</i>	холо́дний	<i>hideg</i>
зани́ття	<i>előadás</i>	по́друга	<i>barátnő</i>	хоти́ти	<i>akarni</i>
Зві́дки ви?	<i>Honnan</i>	пра́вда	<i>igazság</i>	хто	<i>ki</i>
	<i>jött?</i>	пред'яв-		чека́ти	<i>várni</i>
історичні́й	<i>történelmi</i>	ля́ти	<i>bemutatni</i>	чудо́вий	<i>remek</i>
ка́рта	<i>térkép</i>	приї́хати	<i>megjönni</i>	широ́кий	<i>széles</i>
красі́вий	<i>szép</i>	ра́но	<i>korán</i>		

4. LECKE – УРОК 4

- ✓ Az ukrán nyelv mássalhangzós fonémái
- ✓ A lágy, féllágy és kettőzött mássalhangzók ejtése
- ✓ Lágyítás szerinti asszimiláció, hely és képzés szerinti asszimiláció
- ✓ Transzkripció (átírás)
- ✓ A lágyságjel használata
- ✓ A mássalhangzók kettőződése
- ✓ A *це, то* mutató névmással előforduló mondatok
- ✓ Egyszerű és kérdő mondatok
- ✓ Család

Az ukrán nyelvben megkülönböztetjük a lágy és kemény mássalhangzókat. A lágy mássalhangzókhoz a következők tartoznak: [д´], [т´], [р´], [л´], [н´], [з´], [с´], [д´з´], [ц´], [ї] (a mássalhangzó lágyságát az utána álló «´» jellel jelöljük).

A [б], [п], [в], [м], [ф], [ж], [д´ж], [ш], [ч], [г], [ґ], [к], [х] mássalhangzókat lágyan kell ejteni az [i] előtt: [б´ілий], [в´іра], [ф´ірма], [з´ах´ід] és bizonyos szavaknál a **я, ю, є** előtt: [б´уджєт], [роздоріж´:а] (a féllágy mássalhangzót a mássalhangzó utáni «´» jellel jelöljük).

A **я, ю, є, і** és a lágyságjel (Ь) az előtte álló mássalhangzók lágyságát jelöli írásban: поляна, люди, ліс, vagy: мідь, тінь, слізько.

A susogó hangokat az ukrán nyelvben keményen kell ejteni: [час], [шчо], [чáсто], [чїстий]. Csak a megkettőződés során lágyulnak kissé a susogó hangok: [узб´іч´:а], [зб´іж´:а].

Az ajkhangokat szintén mindig keményen ejtjük (ezért ha [ї]-vel találkoznak, akkor külön kell őket ejteni), csak az [i] előtt lágyulnak részben: [б´іг], [м´істо], [п´іна].

A **féllágy mássalhangzók** a kemény mássalhangzók variánsai. A féllágy hangok ejtése ([п´], [б´], [м´], [в´], [ф´]) ugyanaz, mint a kemény hangoké, azzal a kivétellel, hogy az ajkak szélei nyitottabbak. A féllágy [ш´], [ж´], [ч´], [д´ж´], [к´], [х´], [ґ´], [г´] hangok ejtése ugyanaz, mint a kemény hangoké, csak a nyelvhat hátsó része nem közeledik a kemény szájpadrólás felé.

мі́тинг	бі́дний	пісо́к	міри́ло	обі́д
бджі́лка	бі́знес	бі́лий	бюджéт	спі́в
підказа́ти	ві́рити	фі́льм	фіна́л	вші́
підда́шшя	ші́сть	жі́нка	ора́чі	бі́б
хіба́	ві́хід	хіру́рг	кі́т	замі́жжя
кіно́	кіне́ць	кінь	гі́сть	гі́лка

A **lágy mássalhangzóknak** ([т´], [д´], [н´]) az irodalmi nyelvben kétféle artikulációjuk van: az elsónél a nyelv első része felemelkedik, így rés keletkezik a fog

és az alveolák között. A nyelv középső része az [i] hang pozícióját veszi fel. A másodiknál pedig a nyelvcsúcs az alsó fogakhoz közelít, az első része pedig összekapcsolódik az alveolákkal. A [tʲ], [dʲ], [nʲ] mássalhangzók ejtése leginkább az [i] előtt fordul elő.

	дя́дько	ня́ня	тя́мити	тютьо́н
	ко́стюм	сі́не	ба́тько	ді́м
	по́дія	ле́бідь	дома́шне	бу́дь
	ті́ло	ті́сто	сті́л	пу́ть

A [cʲ], [zʲ], [ɟʲ], [dʲzʲ], [pʲ] hangok artikulációja közelít a kemény mássalhangzók ejtéséhez, azzal a különbséggel, hogy a lágy hangok képzésekor a nyelv a kemény szájpadról közelít. Ilyen típusú ejtést a ([cʲ], [zʲ], [ɟʲ], [dʲzʲ], [pʲ]) hangok az [i] előtt kaphatnak.

	сягну́ти	сюже́т	сьо́мий	зітха́ти
	вúзько	позіха́ти	блізько	нізько
	сіда́ти	зіпсува́ти	молоді́ця	суні́ця
	сік	таксі́	дзюрча́ти	зір
	ціка́вий	ле́кція	сусі́д	діду́сь
	праці́вний	рятува́ти	хло́пці	тарі́лка
	прі́звище	рі́д	ось	ву́лиця
	дзьо́б	дзі́нь	о́лівці	цього́річний
	ці́лий	ря́д	вече́ря	зо́ря
	рядно́	рі́вень	рі́зний	рі́дний

Az [ɟʲ] hang. A nyelvcsúcs az alveolákkal rést képez, és a kemény szájpadról közelít. A nyelvhegy lehet passzív is. Ez a hang ([ɟʲ]) az [i] előtt fordul elő.

	ля́пас	ляка́ти	лю́блю	ку́плю
	ро́блю	го́тель	немо́вля	бі́ль
	їда́льня	альбо́м	ну́ль	лі́д
	літа́к	лі́то	лі́ки	люди́на

A [j̥] hang. A nyelv középső része a szájpadról közeledik, és köztük keletkezik egy kis rés. A nyelvcsúcs az alsó fogaknál helyezkedik el.

	мі́й	тві́й	сві́й	кра́йній
	ма́йбу́тній	йо́го	зеле́ний	Нью-Йо́рк

Lágyág szerinti asszimiláció. A foghangok ([d], [t], [z], [c], [ɟ], [dʲzʲ], [l], [n]) lágy mássalhangzó előtt meglágyulnak: дня́ – [dʲnʲa], украї́нський – украї́[nʲcʲ]кий.

Az ajkhangok ([**б**], [**п**], [**в**], [**м**], [**ф**]), valamint a veláris mássalhangzók ([**к**], [**х**]), susogó hangok ([**ж**], [**ч**], [**ш**]), és az [**р**], [**г**] mássalhangzók nem lágyulnak, őket mindig keményen kell ejteni: гніт – [гн'іт], марні – [ма'рн'і].

A [**с**], [**з**], [**ц**], [**д'з**] hangoknak lehetnek lágy vagy féllágy párjaik, ha az előttük álló mássalhangzó már lágy: світ – [с'в'іт], цвях – [ц'в'ах].

A képzés helye és módja szerinti asszimiláció. Az ukrán nyelvben a mássalhangzókat tisztán kell ejteni. Vannak azonban kivételek. A képzés helye és módja szerinti asszimiláció a szavak belsejében történik, kisebb arányban pedig a szavak határánál. Az előtte álló mássalhangzó hasonul az utána következőhöz (teljes asszimiláció), vagy csak részben hasonul (részleges asszimiláció): з джерела – [жд'жерелá], безжурний – бе[жж]у́рний, робиться – ро́би[ц'ц']я. Legelterjedtebbek a következő esetek: [д] – [ц'], [т'с'] – [ц'ц'], [шс] – [с'с']. A képzés helye és módja szerinti asszimiláció csak beszédben fordul elő, írásban nem jelöljük: одинадцять – [одина'ц'ц'ат'], усміхається – [усм'іха'йец'ц'а], носишся – [но'сис'с'а].

Sziszegő hangok ([**з**], [**с**], [**ц**], [**д'з**]) a susogó hangok előtt ([**ж**], [**ч**], [**ш**], [**д'ж**]) hasonulnak a susogókhoz: зжити – [жжити], розніши – [розн'іши].

A susogó hangok [**ж**], [**ч**], [**ш**] a sziszegők előtt [**з**], [**ц**], [**с**] hasonulnak a sziszegő hangokhoz: учишся – [у'чис'с'а].

A **-ться** hangkapcsolatot az igéknél [**ц'ц'а**]-nak kell ejteni: сміється – [смій'ец'ц'а].

A [**г**] mássalhangzó a susogók [**ч**], [**ш**] előtt [**ч**] hanggal cserélődik: вітчизна – [в'іччізна].

Az ukrán nyelvben a szavak írása nem mindig felel meg a kiejtésnek. A nyelv hangtani rendszerének megismerésére szolgál a fonetikai és fonematikai transzkripció-rendszer. Az ukrán nyelv transzkripció rendszerében a cirill ábécét és a kiegészítő jeleket alkalmazzák.

A transzkripció során a következő jeleket használják:

[á] – ferde vonás a magánhangzó fölött: jelzi a hangsúlyt: [ма́ма].

['] – ferde vonás a mássalhangzó mögött: jelzi a mássalhangzó lágyágát: лю́д – [л'уд].

['] – a mássalhangzó utáni kis vessző a mássalhangzó féllágy voltát jelzi: ніч – [н'іч].

[:] – kettőspont a mássalhangzó után: jelzi a mássalhangzó megkettőződését: життя – [жит':á].

A fonetikai transzkripció (átírás) során különböző kisegítő hangokat is használnak. Például: весна – [ве^нсна], питається – [пи^ета́йец':а].

A lágyságjel használata

Lágyságjelet használunk:

1. Szó végén vagy szó közepén, ha a [д], [т], [з], [с], [л], [н], [дʲз], [ц] más-salhangzók lágyságát akarjuk jelölni: мо́лодь, го́рять, ко́лісь, бі́ль, ті́льки, бі́льше, сьо́годні, трьо́х.

2. A **-ськ-, -зьк-, -цьк-, -еньк-, -оньк-, -есеньк-, -ісіньк-, -юсіньк-** toldalékokban (szuffixumokban): сі́льський, бі́льський, ві́йсько, то́не́сенький, ма́люсі́нький.

3. Az л után, ha utána lágy mássalhangzó következik: і́да́льня, да́льній.

4. A **-ньк-, -льк-** kapcsolatokban és származékaikban a **-ньц-, -ньч-, -льц-, -льч-**: ля́лька – ля́льці, не́нька – не́ньці – не́ньчин.

Nem kell lágyságjelet használni:

1. Ajakhangok után ([б], [п], [в], [м], [ф]): ко́роп, кров, дим; a susogó hangok után ([ж], [ч], [ш], [шч] (орфографічно ш): піч, ніч, куш; az р után: кобза́р, лі́кар, гіркі́й.

2. Az н, д után, ha előtte **-ченко-, -чук-, -чишин** toldalék (szuffixum) következik: Рома́нчу́к, Грі́нчу́к, Іва́нчу́к, Іва́нчу́к, Viszont az л után kell lágyságjelet írni: Миха́льчу́к.

3. A következő szavakban: ба́ський, бо́язкий, в'язкі́й, дерзкі́й, жа́ський, ко́взкий, по́рський, пла́ський, рі́зкий és a belőlük képzett szavakban sem.

4. Az **-алн-, -илн-** toldalékokban (szuffixumokban): ці́пілно, держа́лно.

5. Az **-лк-** hangkapcsolatnál és származékaiban (**-лц-, -лч-**): гі́лка – гі́лці, На́талка – На́талці – На́талчин.

6. A kettőzött mássalhangzóknál: зі́лля, Запо́р'я, ра́нній.

Kettőzött és hosszú mássalhangzók

A mássalhangzók kettőződését írásban két egyforma mássalhangzóval jelöljük. Az ilyen kapcsolatok kialakulásának különböző okai lehetnek. Leggyakrabban a szó határán találkoznak a mássalhangzók szóképzéskor, illetve a vég- és kezdő szóelemek (morfémák) találkozásakor:

a) az előtag (prefixum) és a szótó (gyök) határán: бе́ззу́бий, зза́ду, оббі́гти;

b) az előtag (prefixum) és egy másik prefixum határán: ззо́вні, безза́стер'яно, возз'е́днання;

c) ha a szógyök vagy szótó **н**-re végződik és a szuffixum **н**-nel kezdődik: осі́нній, пи́сьме́нник, годі́нник;

d) ha a múlt idejű ige [c]-re és a **-ся** segédszóra (partikulára) végződik: розрі́сся, підні́сся.

e) a következő toldalékokban (szuffixumokban): **-енн-** és **-анн-**. Pl.: здоровé́нний, свяще́нний, стара́нний.

A fent említett eseteken kívül vannak még az ukrán nyelv története során keletkezett mássalhangzó kettőződés is, amelyeket a nyelv megőrzött: знанн́я, гілл́я, судд́я, статт́я, Ілл́я.

A kettőzött mássalhangzók egyaránt lehetnek kemények és lágyak is. Azok a kettőzött mássalhangzók, amelyek nem szóképzés útján jöttek létre mindig hosszan kell őket ejteni. Kettőződhetnek a következő mássalhangzók: [д́], [т́], [з́], [с́], [ц́], [л́], [н́], [ж́], [ч́], [ш́], ha magánhangzók között állnak: волó́сся, облі́ччя, узбе́ре́жжя.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK – КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

1. Milyen mássalhangzók tartoznak a lágy mássalhangzókhoz?
2. Mely mássalhangzókat nevezük féllágyaknak?
3. Milyen betűk segítségével jelöljük a mássalhangzók lágyságát írásban?
4. Milyen artikulációs jellemzőik vannak a susogó hangoknak?
5. Artikuláció szerint hogyan magyarázhatjuk a kemény, lágy és féllágy hangok képzését?
6. Mit jelent a lágyság szerinti asszimiláció? Hány mássalhangzó képes asszimilálódni, sorolja fel őket!
7. Mit jelent a képzés helye és módja szerinti asszimiláció? Sorolja fel a típusait példákkal illusztrálva.
8. Mikor használjuk a lágyságjelet?
9. Mikor nem használjuk a lágyságjelet?
10. Mit jelent a mássalhangzók kettőződése?

Jegyezzék meg a legtöbbször használt udvariassági formulákat.

Шанóвне товари́ство!

Дорогі́ друзе́!

Дорога́ подруго́!

Дорогі́ друзі́!

Любі́ друзі́!

Па́не (добро́дію)!

Па́ні (добро́дійко)!

Па́нно!

Громадя́нине!

Kedves jelenlévők!

Kedves barátom!

Kedves barátnőm!

Kedves barátaim!

Kedves barátaim!

Uram!

Hölgyem!

Kisasszony!

Uram!

Громадя́нко!	<i>Hölgyem!</i>
Громадя́ни!	<i>Hölgyeim és uraim!</i>
Юна́че!	<i>Iffjú barátom!</i>
Ді́вчино!	<i>Kislány!</i>
Ма́мо!	<i>Édesanyám!</i>
Та́ту!	<i>Édesapám!</i>
Ді́дусю!	<i>Nagyapám!</i>
Бабу́сю!	<i>Nagymamám!</i>
Ті́тко!	<i>Nagynéném!</i>
Дя́дку!	<i>Nagybácsim!</i>
Се́стро!	<i>Húgom (vagy nővérem)!</i>
Бра́те!	<i>Bátyám (vagy öcsém)!</i>
Донько!	<i>Lányom!/Kislányom!</i>
Сину!	<i>Fiam!/Kisfiam!</i>
Ша́новний коле́го!	<i>Kedves munkatársam!</i>

Az ukrán nyelvben az egyszerű kérdő mondatok a ki? – **хто?** és a mi? – **що?** kérdőszókkal kezdődnek. A válaszban a személyt vagy tárgyat helyettesítő **це-еz** és **то-аз** mutató névmásokat használjuk. A kérdésekben ugyanúgy, mint a válaszokban, nem kötelező a **є** jelen idejű létige ragozott alakja (a **є** szótári alakja a **бути-lenni**). Hozzá kell tenni, hogy ez az egyetlen ige, amelynek jelen idejű ragozását a legkönnyebb elsajátítani, mert minden számban és személyben a **є-t** használják.

Хто це?	Це я.	<i>Ez én vagyok.</i>
<i>Ki ez?</i>	Це моя ма́ти.	<i>Ez az édesanyám.</i>
	Це мій ба́тько.	<i>Ez az édesapám.</i>
	Це моя се́стра.	<i>Ez a lánytestvérem.</i>
	Це мій бра́т.	<i>Ez a fiútestvérem.</i>
	Це моя ро́діна.	<i>Ez a rokonságom.</i>
	Це викла́дач.	<i>Ez tanár.</i>
	Це студéнт.	<i>Ez hallgató.</i>
	Це мої дру́зи.	<i>Ezek a barátaim.</i>
	Це лі́кар.	<i>Ez orvos.</i>
	Це профе́сор.	<i>Ez professzor.</i>
	Це друг.	<i>Ez barát.</i>
	Це пере́кладач.	<i>Ez fordító.</i>
	Це коле́га.	<i>Ez munkatárs.</i>
Що це?	Це кімна́та.	<i>Ez szoba.</i>
<i>Mi ez?</i>	Це універсіте́т.	<i>Ez egyetem.</i>
	Це сті́л.	<i>Ez asztal.</i>

	Це підручник.	<i>Ez tankönyv.</i>
	Це книга.	<i>Ez könyv.</i>
	Це будинок.	<i>Ez ház.</i>
	Це вікно.	<i>Ez ablak.</i>
	Це телефон.	<i>Ez telefon.</i>
	Це небо.	<i>Ez égbolt.</i>
	Це малюнок.	<i>Ez rajz.</i>
	Це магазин.	<i>Ez üzlet.</i>
	Це готель.	<i>Ez szálloda.</i>
Хто то? <i>Ki az?</i>	То студентка. То діти.	<i>Az hallgató lány.</i> <i>Azok gyerekek.</i>
Що то? <i>Mi az?</i>	То трамвай. То аудиторія. То їдальня. То кава.	<i>Az villamos.</i> <i>Az tanterem.</i> <i>Az ebédlő.</i> <i>Az kávé.</i>

Vannak olyan kérdéstípusok is, amelyben előfordul a **хто?** kérdőszó és a személyes névmás (**я, ми, ти, ви, він, вона, вони**).

A kérdések gyakran az **a** szócskával kezdődnek: А хто це? А хто ви? A kérdő mondatokban szabad szórend van: А це хто? А ви хто? Що це? Це що? Azonban a szórend megváltozása magában hordozza a jelentésváltozást is, a **хто, що** hátravetve (posztpozícióként) gyakran ráirányítja a figyelmet a kérdezett személyre vagy a tárgyra.

Olyan típusú kérdéseknél, mint pl. Це шкóла? – Ez iskola? Шкóла це? – Iskola ez? a különbség abban rejlik, hogy az elsőnél a tárgy miben léteire kérdezzük rá, míg a másodiknál rácsodálkozunk, hogy a tárgy valóban az-e, aminek mondják.

Хто ви? <i>Ki Ön?</i>	Я студент. Я Сергій Остапчук.	<i>Hallgató vagyok.</i> <i>Én Szerhij Osztapcsuk</i> <i>vagyok.</i>
Ви студент? Так, я студент.		<i>Ön hallgató? Igen, hallgató</i> <i>vagyok.</i>
Ви Сергій Остапчук? Так.		<i>Ön Szerhij Osztapcsuk?</i> <i>Igen.</i>
Хто ти? Я сестра.		<i>Ki vagy te? Lánytestvéred</i> <i>vagyok.</i>

Я Олена.	<i>Olena vagyok.</i>
Ти сестра? Так, я сестра.	<i>Lánytestvérem vagy? Igen, a lánytestvéred vagyok.</i>
Ти Олена? Так, я Олена.	<i>Te vagy Olena? Igen, én Olena vagyok.</i>
Хто вона? Вона студентка.	<i>Ki ő? Ő hallgató lány.</i>
Вона студентка? Ні, вона моя колега.	<i>Ő hallgató lány? Nem, ő az én kolléganőm.</i>
Хто вони? Вони колеги.	<i>Kik ők? Ők kollégák.</i>
Вони колеги? Так, вони колеги.	<i>Ők kollégák? Igen, ők kollégák.</i>
Хто він? Він друг.	<i>Ki ő? Ő barát.</i>
Він друг? Так, він мій друг.	<i>Ő barát? Igen, ő az én barátom.</i>

PÁRBESZÉDEK – ДІАЛОГИ

Figyeljék meg a fent megadott kifejezések használatát a párbeszédekben!
Зверніть увагу на використання запропонованих фраз у діалогах.

- *Telefonbeszélgetés* – Телефонна розмова

Ірїна: Дóбрїй день!
Оксáна: Дóбрїй день!
Ірїна: Ви Олена?
Оксáна: Ні, менé звать Оксáна. А ви хто?
Ірїна: Я Ірїна. Це кїнотеáтр?
Оксáна: Ні, ви помилїлися. Це привáтний нóмер.
Ірїна: Вїбачте, будь лáска.
Оксáна: Нїчóго страшнóго.
- Івáн: Що це?
Вїка: Це будїнок.
Івáн: А це шкóла?
- Вїка: Хто це?
Івáн: Це тáто й мáма.
Вїка: А це хто?

Ві́ка: Ні, це не шко́ла, це дитя́чий садóк.	Іва́н: Це Христі́на, моя сестра́.
Іва́н: А ось це що?	Ві́ка: А це що?
Ві́ка: Це універси́тет.	Іва́н: Це подару́нок.
Іва́н: А це по́шта?	Ві́ка: Там кни́га?
Ві́ка: Так, це по́шта.	Іва́н: Ні, там альбо́м.

4. Лі́кар: Як вас зва́ти?
 Оле́г: Мене́ зва́ти Оле́г.
 Лі́кар: А як ва́ше прізви́ще?
 Оле́г: Моє прізви́ще Чо́рний.
 Лі́кар: Ви уче́нь?
 Оле́г: Ні, я вже студéнт.
 Лі́кар: А ва́ша сестра́?
 Оле́г: Вона́ теж студéнтка.
 Лі́кар: Ваш ба́тько – лі́кар?
 Оле́г: Так, мій ба́тько – лі́кар.
 Лі́кар: А ва́ша ма́ма?
 Оле́г: Моя ма́ма – перука́р.
5. Дми́тро: Сергі́ю, це ти? До́брый день!
 Сергі́й: Ра́дий тебе́ ба́чити, Дми́тре! Як живе́ш?
 Дми́тро: Усе́ гара́зд, дякую. А ти?
 Сергі́й: Я теж до́бре. Як ді́ти, дружи́на?
 Дми́тро: Моя дружи́на Га́ля – виклада́ч. Ста́рший син Андрі́й уже́ школя́р, а мо́лодший Мико́ла ще дошкі́льник. А у те́бе є сім'я́?
 Сергі́й: Звичайно. Моя дружи́на Марі́я – дитя́чий лі́кар. На́ша до́ня Катру́ся ще зо́всім мале́нька.
 Дми́тро: Скільки їй ро́ків?
 Сергі́й: Ско́ро два ро́ки.
 Дми́тро: О, це дуже́ ціка́ва порá!
 Сергі́й: Так, спра́вді ціка́ва.
 Дми́тро: Ра́дий був зустрі́тися. Віта́й свою́ ро́дину!
 Сергі́й: Дякую. І твої́м рідним приві́т.
6. Тетя́на: У вас вели́ка сім'я́?
 Володи́мир: Ні, невели́ка, нас тро́є: дружи́на Окса́на, я і дочка́ Оле́нка.
 Тетя́на: Скільки ро́ків ва́шій дочці́?
 Володи́мир: Сім.

Тетя́на: Вона́ школя́рка?
Володи́мир: Так, першокла́сниця.
Тетя́на: Дóбре вчи́ться?
Володи́мир: Так, по́ки що все гара́зд.
Тетя́на: Ва́ша дружи́на вчи́телька?
Володи́мир: Ні, вона́ бібліоте́кар.
Тетя́на: А ви хто за фа́хом?
Володи́мир: Я ба́нківський співро́бітник.
Тетя́на: Де ви працю́єте?
Володи́мир: У Націо́нальному ба́нку Украї́ни.

7. Розмо́ва нови́х знайо́мих.

Ма́рія: У ме́не дуже́ мале́нька сім'я́ – тільки ма́ма, та́то і я.
Моя́ ма́ма – конди́тер, а та́то – інжене́р. На жаль, мої́ бабу́ся і діду́сь уже́ поме́рли, а браті́в і сесте́р у ме́не нема́є. У ма́ми й та́та браті́в та сесте́р теж нема́є. А у тебе́, Богда́не, вели́ка сім'я́?
Богда́н: Так. У ме́не сім'я́ дуже́ вели́ка – ма́ма, та́то, мій мо́лодший брат, моя́ ста́рша сестра́, дві бабу́сі, два діду́сі. Ще в ме́не є дядько́, тітка́, двою́ридні браті́ та сестри́. На жаль, моя́ тітка́ розлу́чена. Вона́ сама́ вихо́вує сво́го си́на, мо́го двою́ридного брата́.
Ма́рія: Так, Богда́не, тво́я сім'я́ спра́вді дуже́ вели́ка. А хто за фа́хом твої́ батькі́?
Богда́н: Мій та́то – архіте́ктор, а ма́ти не працю́є. У неї́ ба́гато робо́ти вдо́ма. Вона́ вихо́вує трьох́ діте́й, веде́ господа́рство. Але́ до то́го, як вона́ вийшла́ замі́ж, вона́ була́ вчи́телькою́.
Ма́рія: А де вча́ться твої́ брат і сестра́?
Богда́н: Сестра́ так са́мо, як і я, вчи́ться в уніве́рситеті́, а брата́к ще мале́нький, він хо́дить у дитя́чий садо́к.

SZÖVEGEK – ТЕКСТИ

Olvassák el az alábbi szövegeket! Прочитайте запропоновані тексти.

1. Моя́ сім'я́ невели́ка. Вона́ скла́дається́ з чоти́рьох осі́б. Ба́тько – Микитенко́ Ігор Олекса́ндрович, висо́кий, широ́коплече́ий, ма́є ка́рі о́чі, висо́ке чо́ло, краси́ві ву́са. Він працю́є інжене́ром на автомо́бильному заво́ді. Ко́леги поважа́ють його́, бо він вимо́гливий і справе́дливий. Ма́ти – Микитенко́ Ма́рія Дми́трівна. Вона́ сере́дня на зрі́ст, струнка́, каро́ока. Ма́ти працю́є лікарем. Ї́ поважа́ють за

чуйність і доброту, за веселий характер. Мій старший брат Андрій навчається на останньому курсі університету. Він майбутній архітектор. Дуже схожий на батька: високий і смаглявий. Захоплюється пішохідним туризмом і фотографією. І я, Микитенко Марія, студентка першого курсу університету. Я вчуся на філологічному факультеті, вивчаю східні мови. У майбутньому буду перекладачем. Узимку люблю кататися на ковзанах, а влітку на велосипеді. У нас дружна родина. Ми підтримуємо один одного і допомагаємо у разі потреби.

2. Це моя родина. Це мій чоловік Ігор. Він адвокат. Це цікава професія. Це моя дочка Світлана. Вона школярка. Цього року закінчує школу. Планує вступати до медичного університету. Хоче бути стоматологом. А це мої батьки. Мама, Ольга Петрівна, лікар. Тато, Віталій Миколайович, пенсіонер, але викладає в університеті. Це моя сестра, Юля. Вона журналіст, одружена, має сина.
3. Моя родина складається з 6 (шесті) осіб: тато, мама, брат, дідусь, бабуся і я. Мене звати Тарас. Я школяр. Навчаюся в середній школі. Мені 15 (п'ятнадцять) років. Я захоплююся футболом. Улітку люблю кататися на роliках. Мого брата звати Олексій. Йому 24 (двадцять чотири) роки. Він навчається в аспірантурі. Вивчає археологію. Він неодружений. Живе окремо. Він часто буває в археологічних експедиціях. Мій тато працює водієм на крані. Він будує хмарочоси. Моя мама – шеф-кухар. Вона працює у ресторані і дуже смачно готує. У неї завжди багато роботи. Моїй бабусі 65 (шістдесят п'ять) років. Вона пенсіонерка, працювала медсестрою у поліклініці. Мій дідусь теж пенсіонер. Йому 67 (шістдесят сім) років. Він колишній військовий. Це батьки мами. Вони дуже люблять свого зятя, а мій тато поважає тестя й тещу. Ми живемо у злагоді й мирі.
4. Мене звати Ганна. У мене велика родина. Батько, мати, сестра із чоловіком і їхніми дітьми. Батько працює машиністом. Він керує вантажним потягом. Мати працює вчителькою в середній школі. Я студентка, живу разом із батьками. Моя сестра зі своєю родиною живе окремо. Її звати Олена. Вона працює бухгалтером на кондитерській фабриці. Її чоловік – Ярослав, працює разом із нею. Він технолог. У мене є племінник Назар і племінниця Лєся. Вони веселі й бадьорі діти, ходять у дитячий садок. Ми часто збираємося разом.

5. Ось на́ша роді́на. Це мій та́то. Його́ звать Мико́ла Григо́рович. А це мо́я ма́ма, О́льга Петро́вна. Мій та́то працює́ будіве́льником, а ма́ма продаве́ць. У ме́не є́ брат Мико́ла і сестра́ Ю́ля. Мико́ла ста́рший за ме́не на чо́тири ро́ки. Він спеціалі́ст з ІТ-техноло́гій. У нього́ сво́я сім'я́: дру́жина Іри́на, син Ма́ксім і дочка́ Мари́на. Його́ дру́жина адво́кат, а ді́ти школя́рі. Мою́ сестру́ зва́ти Валенти́на. Вона́ мо́лодша за ме́не на два ро́ки. Валенти́на студе́нтка. Навча́ється на істо́ричному факульте́ті. Вона́ весе́ла й розу́мна дівчи́на. Захо́плюється ба́летом. У нас дру́жна роді́на.

FELADATOK – ЗАВДАННЯ

1. Olvassák el a szavakat, figyeljenek a mássalhangzók ejtésére az [i] előtt. A kiemelt szavakat fordítsák le magyarra, és állítsák ábécé sorrendbe őket! Прочитайте слова, дотримуючись правильної вимови приголосних у позиції перед голосним [i]. Розташуйте запропоновані слова за алфавітом. Виділені слова перекладіть угорською мовою.

Ві́сім, зі́рка, гі́ркий, **гі́сть**, гні́дий, ні́ч, ді́м, си́ній, стіна́, мі́ра, **гі́дний**, грі́тися, жі́нка, ші́сть, **ті́нь**, джмі́ль, ді́вчина, Ю́ля, Ю́рій, На́дія, Мари́я, (на) узбі́ччі, осі́нні, (на) печі́, **чі́тко**, хі́мія, фі́льм, фі́зика, кефі́р, взіре́ць.

2. Ejtsék helyesen a szavakat, ügyeljenek a lágy mássalhangzók ejtésére (a **є, ю, я** jelöli őket). A kiemelt szavakat fordítsák le magyarra! Правильно вимовте слова з м'якими приголосними, м'якість яких позначена буквами **є, ю, я**. Виділені слова перекладіть угорською мовою.

Зоря́на, **ря́сний**, мря́ка, ся́яти, па́льці, цькува́ти, На́стя, **тяжкі́й**, дя́дько, пше́ниця, кри́ніця, па́ляниця, дрі́бниця, **вдя́чний**, Хри́стя, дя́тел, лі́стя, Уля́на, Запо́ріжжя, ні́ччю, пі́ччю, жу́рюся, си́ню, любі́ти, люблю́, **ню́ хати**, тю́льпа́н, па́цюк, ву́лиця, ця́цька, си́не, і́хне, підбадьо́рювати, **сю́ді**, всю́ди, ма́ту́сю, стіле́ць, горо́бець, пра́цюва́ти, **танцюва́ти**.

3. Olvassák el a szavakat, ügyeljenek a kemény, lágy és féllágy mássalhangzók ejtésére! Прочитайте подані слова, стежачи за вимовою твердих, м'яких і пом'якшених приголосних.

Дити́на – ді́ти – дя́тел – дьо́готь, том – ті́м'я – тя́жко, зал – зі́р – зять, сам – сі́м – сьо́мий – ся́йво, цур – ця́ця – ці́кати – ці́дити, дзе́ркало – дзя́вкіт – дзі́га, лі́сий – лісо́вий – ляка́ти – льон, носі́ти – ніс –

(у) ньóго – нявча́ти, роди́на – рід – ряд, бо́ляче – бік, пі́ти – пік, ві́ти – віл, мі́ти – мій, фо́рма – фі́рма, жи́ти – ножі́, чи́стий – чи́ткий, ши́ло – на́ші, го́рло – гі́рло – гіркі́й, кіт – кит – кюве́т, хист – хід – хиба.

4. Olvassák el a szavakat, ügyeljenek a kettőzött mássalhangzók ejtésére! Прочитайте слова, стежачи за вимовою подвоєних і подовжених приголосних.

Завда́ння, свяще́нний, чита́ння, письме́нник, годи́нник, ро́зкішшю, мо́лоддю, піддо́брюватися, ні́ччю, па́мороззю, роззбро́їти, сі́ллю, юнна́т, пляні́й, міськко́м, ві́ллю, відда́м, знанн́я, проха́ння, харчува́ння, змага́ння, подру́жжя, новосі́лля.

5. Olvassák el a magyar szavakat, fordítsák le őket ukránra. Прочитайте угорські слова, перекладіть їх українською мовою.

Szabad, szabály, város, vacsorázni, veszély, virágszál, hajszál, szeretet, színház, zseb, zaj, zsemle, zene, dicső, csat, csel, csend, csepp, csokor, csókolni, deszka, falragasz, fejlesztés, sor, sors, öcsém, megcsinálni, megcsodálni, szó, lépcső, sehol, vizsga.

6. Olvassák el a szavakat, ügyeljenek a lágy kettőzött mássalhangzókra! Jegyezzék meg, hogy a lágy mássalhangzó után és a következő magánhangzó előtt nem szabad [й]-t ejteni! Прочитайте слова, стежачи за вимовою м'яких подовжених приголосних. Пам'ятайте, що між м'яким приголосним і наступним голосним не повинен вимовлятися звук [й].

Прибуття́, каюття́, безсо́ння, бездо́ріжжя, підда́шшя, підвіко́ння, завда́ння, суддя́, налля́, навманн́я, засті́лля.

7. Olvassák hangosan a szavakat, figyeljenek a [т]+[ц]→[ц], [т]+[ш]→[чш], [т]+[ч]→[ч:] mássalhangzó összeolvadásra! Прочитайте вголос слова, звертаючи увагу на уподібнення приголосних [т]+[ц]→[ц], [т]+[ш]→[чш], [т]+[ч]→[ч:].

Бра́тство, марнотра́тство, сирі́тство, побага́тшати, коро́тшати, ві́тчим, закви́тчаний.

8. Olvassák el a szavakat, írják át őket! Прочитайте подані слова. Затранскрибуйте їх.

Су́кня, дякувати́, ні́жний, ведмі́дь, Уго́рщина, стерня́, хлопець, сьогодні́, ка́міння, тінь, в'язати́, дивува́тися, сто́ять, слухаю́ть, захо́плюватися, твоє́, си́не, весь, ціка́вий, ця.

9. **Fordítsák** le a szavakat ukránra, húzzák alá a közös szavakat és magyarázzák meg az írásbeli és kiejtési eltéréseket! Подайте українські відповідники слів

угорської мови, підкресліть спільні слова. Поясніть особливості їх написання і вимови в обох мовах.

Könyvtár, betű, papír, idejében, jókor, kérdés, idő, felnőni, újság, évforduló, csoport, szálloda, európai, egyenlő, műfaj, csillag, egészség, minőség, könyv, előadó, expressz, férj, tavasszal, ráérni.

10. Olvassák el a szavakat, ügyeljenek a lágy mássalhangzók ejtésére. Fordítsák le magyarra azokat a szavakat, amelyeknél a toldalékokban (szuffixumokban) lágyasájelet írunk! Прочитайте наведені слова. Перекладіть угорською мовою українські слова з суфіксами, що пишуться з м'яким знаком.

Сóвість, бадьóрість, мóлодість, гóрдість, грóбість; жовтéнький, малéнький, гарнéнький, товстéнький; пáльчик, стíльчик; сільський, селянський, угóрський, пóльський, румúнський, словацький, чéський, австрíйський, сéрбський, росíйський, морський.

11. Írjanak le 10 olyan magyar szót, melynek ukrán megfelelőjében lágyasájelet írunk! Наведіть десять слів угорської мови, в українських відповідниках яких буде писатися м'який знак.
12. Készítsék el a következő szavak fonetikus átírását! Mely szavaknál azonos a hang és a betű száma? Затранскрибуйте подані слова. Поясніть, чи збігається в цих словах кількість букв і звуків.

П'ять, м'який, об'їхати, тягáр, юний, роз'єднáти, під'їзд, узгíр'я, ряд, цвях, комп'ютер, лялька.

13. Olvassák el a szavakat! Készítsenek fonetikus átírást, figyeljenek a susogó és sziszegő hangokra! Прочитайте слова. Затранскрибуйте їх, пам'ятаючи про уподібнення свистячих перед шиплячими і шиплячих перед свистячими.

Безшúмний, безжáлісний, розшíрити, вíнісши, з джемом, звáжся, зжóвклий, змагáєшся, у шáпочці, вíбачся, повертáєшся, купáєшся, на рúчці, на дорíжці.

14. **Fordítsák** le a szavakat ukránra! Magyarázzák meg a kettőzött mássalhangzó meglétét a szavakban! Перекладіть з угорської мови на українську слова. Поясніть наявність подвоєння в словах. Запам'ятайте їхнє написання.

Élet, bíró, korán reggel, arc, élet, álomból, korai, író, őszi, lakodalom, tudás, rendetlenség, visszaadni, fogatlan, álmos.

15. Olvassák el az alábbi szavakat! Készítsenek fonetikus átírást, ügyeljenek a mássalhangzók lágyaságára! Прочитайте подані слова. Затранскрибуйте їх, відображаючи уподібнення за м'якістю.

Лíтній, знімáти, мóлодість, весéлість, вíльність, безглúздя.

16. Ejtsék helyesen a szavakat! Készítsenek fonetikus átírást! Правильно вимовте наведені слова. Запишіть слова транскрипцією, відображаючи уподібнення звуків.

Зразок: Példa: вчувається – [ўчува́йец' :а].

Зігріється, підводи́шся, змагаються, впо́раєшся, говори́ться, здається, розрі́сся, сі́ллю, тінню, поводи́ться; пи́шаєшся, чоти́рна́дцять, боротьба́, ва́жкий, впо́раєшся, навчаються, здається, жу́ришся, диву́єшся, продаю́ться.

17. Írják le a fonetikus átírásban megadott szavakat! Запишіть орфографічно затранскрибовані слова.

[кроў], [бе"спе́ка], [ме"ре"хт'і́ти], [ра́д'іст'], [йа́в'і́р], [бу́рйа́н], [йу́л'і́я], [чита́йу], [л'і́кар], [розчу́лис' :а], [міл'йо́н], [кіне́ц'], [сл'о́зи], [дошч], [д'зв'і́н], [уго́рс'кий], [вес'н'а́ний], [пов'і́тр'а].

18. Magyarázzák meg a lágyságjel meglétét illetve hiányát! Поясніть наявність або відсутність м'якого знака у словах.

Ку́льту́ра, коли́сь, уго́рський, сине́нький, віта́льний, да́внього, чистісі́нький, і́жте, ві́рш, ворота́р, Миха́льчук, кавка́зький, безла́ддя, чере́шенька, ковза́кий, Ковальчу́к, се́гедський, Ха́рків, кі́лькість, пі́сня.

19. Válaszoljanak ukránul a megadott kérdésekre! Дайте відповіді українською мовою на запитання.

1. Ви школяр? (студент)	7) Хто то? (коле́га)
2. Хто це? (мо́я сестра́)	8) А це що? (чай)
3. Що це? (ліс)	9) Вона́ коле́га? (по́друга)
4. Ва́ша ма́ма – лі́кар?
(вчи́тель)	10) Це кни́га? (зо́шит)
5. Ваш та́то – виклада́ч?
(будіве́льник)	11) То чай? (ка́ва)
6. Ваш брат у́чень чи
студе́нт?	12) Хто це? (роді́на)
	13) Це сестра́? (по́друга)
	14) То університе́т? (шко́ла)
	15) Це ма́ма чи бабу́ся?

20. **Fordítsák** le a kérdéseket ukránra, és válaszoljanak a példamondat szerint! Перекладіть питання українською мовою та дайте на них відповідь, користуючись зразком.

Зразок: Példa: Ez ablak? – Igen, ez ablak. / Це вікно́? – Так, це вікно́.

Ez utca? – Nem, ez körút. / Це ву́лиця? – Ні, це проспéкт.

1. Ez ember? – ...
2. Ez kávé? – ...
3. Ez táska? – ...

4. Ez édesapa? – ...
 5. Ez kislány? – ...
 6. Ez kisleány? – ...
 7. Ez barát? – ...
 8. Ez virág? – ...
 9. Ez rajz? – ...
21. Olvassák el az ukrán közmondásokat. Tanulják meg őket! Прочитайте українські народні прислів'я. Вивчіть їх напам'ять.
 Гó стре словéчко кó ле сердéчко.
 З ким поведéшся, од тóго й наберéшся.
 Говорí máло, слúхай багáто, а дúмай ще бíльше.
22. Olvassák el a közmondásokat és a bölcs mondásokat, keressenek megfelelőket a magyar nyelvben! Прочитайте прислів'я й афоризми. Наведіть кілька образних фраз угорської мови з таким самим змістом.
 Почувáтися на сьóмому нéбі.
 Сьогóднішньої робóти на зáвтра не відкладáй.
 Чогó навчíвся, тогó за плечíма не носíть.
 Не шука́й крайнього – сам зроби́.
 Не плюй у крини́цю – знадобíться води́ напíться.
23. Olvassák el a nyelvtörőket, próbálják gyors tempóban olvasni őket! Прочитайте скоромовки. Навчіться їх вимовляти у швидкому темпі.
1. Ворóна проворóнила вороненя́.
 2. Хíтрий хорт худíй, як гóлка,
Хвіст м'якíй, а вдáча кóлка.
 3. У на́шого Омéлечка
Невелíчка сімéчка:
Тíльки він та вона́, та старíй, та старá,
Та Іва́н, та Степа́н, та Васи́ль, та Пана́с,
Та той хлóпець, що в нас,
Та дві дíвки косáті,
Та два па́рубки вусáті,
Та дві Хри́сті в нами́сті,
Та дві ля́льки в коли́сці.
24. Szerkesszenek kérdéseket és válaszokat a megadott kifejezések segítségével! Зіставляючи вислови першої та другої колонок, побудуйте питання й відповіді на них. Використовуйте при цьому слова та конструкції, запропоновані у формулах-відповідях.
1) Чи вели́ка тво́я сім'я?	Мо́я сім'я ...
2) Де ... твій ба́тько?	Мій ба́тько
працю́є ...

- 3) Хто за професією твій брат
(друг, сусід, коле́га)? Мій ...
- 4) Яка у тебе професія
(спеціальність)? Я ...
- 5) Ким ...? Моя сестра
працює ...
- 6) Чи є у вас ...? У нас є малі діти.
- 7) Як ...? Брата звати ...
- 8) Що робить ... ? Сестра ...

Формули-відповіді:

- 1) Велика, мала.
 - 2) На фабриці, в аптеці, в університеті, в сільському господарстві, на заводі, в школі, в лікарні.
 - 3) Учитель, інженер, агроном, лікар, викладач, економіст, бухгалтер, продавець, водій.
 - 4) Учителькою, перукарем, лікаркою, журналістом, медсестрою.
 - 5) У нас немає дітей.
 - 6) Андрій, Іван, Богдан, Микола, Олесь, Микіта, Михайло, Роман, Ярослав.
 - 7) Вчиться в школі, вчиться в університеті, студіює історію (філологію), допомагає матері, читає журнал.
25. Írjanak rövid fogalmazást a családjukról, segítségül használják az elolvasott szövegeket! Напишіть про свою сім'ю, використовуючи зразки текстів четвертого уроку.

СЛОВНИК – SZÓTÁR

бабу́ся, ба́ба	<i>nagymama</i>	до́нька	<i>(vkinek a) leánya</i>	розлу́чатися розлу́чений	<i>elválni elvált</i>
ба́тько, та́то	<i>apa, apuka</i>	дру́жина	<i>feleség</i>	све́кор	<i>após (a férj apja)</i>
біля́вий	<i>szőke, szőke hajú</i>	дя́дько	<i>nagyon nagybácsi</i>	све́круха	<i>anyós (a férj anyja)</i>
борода́тий	<i>szakállas</i>	же́нитися	<i>megnősülni</i>	се́реднього зро́сту	<i>középter- metű</i>
брова́	<i>szemöldök</i>	за́міжня	<i>férjnél lenni</i>	се́редня	
вдова́	<i>özvegyas- szony</i>	за́ручيني	<i>eljegyzés</i>	шко́ла	<i>középkisola</i>
весі́лий	<i>vidám</i>	зна́ння	<i>tudás</i>	сине́окий	<i>kék szemű</i>
весі́лля	<i>lakodalom</i>	зя́ть	<i>vő</i>	сиро́та	<i>árva</i>
вимо́гли-		каро́окий	<i>barna szemű</i>	си́м'я	<i>család</i>
висть	<i>igényesség</i>	коротко- но́гий	<i>rövid lábú</i>	скро́мність	<i>szerénység</i>
ві́ї	<i>szempillák</i>	ла́гідний	<i>jószívű, jóságos</i>	ста́вний	<i>jóvágású</i>
ві́н	<i>ő</i>	лі́сий	<i>kopasz</i>	студіюва́ти	<i>tanulni</i>
ві́тчим	<i>mosto- haapa</i>	ма́ти, ма́ма	<i>anya</i>	стру́нкий	<i>karcsú, jó alakú</i>
воло́сся	<i>haj</i>	ма́чуха	<i>mostoha</i>	тесть	<i>após (a lány apja)</i>
вужкоплі- чий	<i>keskeny</i>	мі́лий	<i>kedves</i>	те́ща	<i>anyós (a lány anyja)</i>
ву́са	<i>vállú</i>	м'язи́стий	<i>izmos</i>	тенді́тний	<i>vékony</i>
вуса́тий	<i>bajusz</i>	на́рече́на	<i>menyasszony</i>	ті́тка	<i>alkatú</i>
вчи́тель	<i>bajuszos</i>	на́речений	<i>vőlegény</i>	товсти́й	<i>nagynéni</i>
голова́	<i>tanító</i>	неві́стка	<i>meny</i>	тонкі́й	<i>kövér</i>
дале́кий	<i>fej</i>	неза́міжня	<i>hajadon</i>	у́чень	<i>vékony</i>
ро́дич	<i>távoli</i>	неодру́же- ний	<i>nőtlen</i>	фа́х	<i>foglalkozás</i>
двою́рідна	<i>rokon</i>	ни́зкий	<i>alacsony</i>	хво́рий	<i>beteg</i>
сестра́	<i>unokatest- vér (lány)</i>	ни́зко́го зро́сту	<i>alacsony termetű</i>	ходи́ти	<i>járni</i>
двою́рідний	<i>unokatest- vér (fiú)</i>	облі́ччя	<i>arc</i>	худо́рий,	
брат	<i>kislány</i>	одру́ження	<i>esküvő</i>	худо́рля- вий	<i>vékony, karcsú</i>
ді́вчинка	<i>nagyapa</i>	одру́жува- тися	<i>megházasod- ni</i>	чолові́к	<i>férj</i>
ді́дусь, ді́д	<i>gyerekek</i>	о́нук	<i>(fiú) unoka</i>	чорново- ло́сий	<i>fekete hajú</i>
ді́ти	<i>gyerek</i>	о́нучка	<i>unoka (lány)</i>	широ́ко- плі́чий	<i>fekete szemű</i>
дити́на		па́дчерка	<i>mostohalány</i>	шко́ляр	
дитя́чий	<i>óvoda</i>	па́синок	<i>mostohafiú</i>	шко́лярка	<i>széles vállú iskolás fiú iskolás lány</i>
садо́к	<i>hosszú</i>	пле́мінник	<i>unokafiú</i>		
довговоло́- сий	<i>hajú</i>	пле́мінниця	<i>unokahúg</i>		
довгоно́гий	<i>hosszú lábú</i>	поважа́ти	<i>megbecsülni</i>		
		профе́сія	<i>foglalkozás</i>		
		ро́дина	<i>rokonság</i>		

S. LECKE – УРОК 5

- ✓ A főnév nemei, esetei és csoportjai
- ✓ Az alanyeset
- ✓ A melléknév
- ✓ Kérdő mondatok а який? (milyen?) és чий? (kié?) kérdőszavakkal
- ✓ A névmás. Személyes és visszaható névmás. Tegezés és magázás:
ТИ – ВИ
- ✓ Színek. Tulajdonságok kifejezése
- ✓ Lakás, ház

Az ukrán nyelvben 10 szófajt különböztetünk meg, ezekből hat önálló jelentéssel bír (іменник (főnév), прикметник (melléknév), числівник (számnév), займенник (névmás), дієслово (ige), прислівник (határozószó), három segédszófaj: прийменник (előjárószó), сполучник (kötőszó), частка (partikula) és вігук (indulatszó). A főnevet, melléknévet, számnevet, névmás és az igt ragozzuk, az összes többit pedig nem.

A főnév olyan szófaj, amely jelölhet élő és élettelen: хлопець, людина, тварина, земля, стіл; egyszemélyes cselekvést (читання, говоріння), tulajdonságot (зелень, синява) vagy mennyiséget (одиніця, десятка, сотня), а хто?-кі? що?-мі? kérdésre válaszol és a mondatban az alany vagy a tárgy szerepét tölti be: Студент читає книгу.

Az ukrán főneveknek három nemük van, ezek a következők:

hímnem-чоловічий рід: Микола, батько, Дніпро;

nőnem-жіночий рід: дівчина, рука, ніч;

semlegesnem-середній рід: поле, небо, знання, дитя.

A hímnemű főneveknek a він személyes névmás felel meg, a nőneműeknél: вона, a semlegesneműeknél pedig: воно.

Az élőlényeknél a nem szerinti hovatartozást a következő módon határozzuk meg:

1) a különböző tövek: півень *kakas* – курка *csirke*;

2) a végződés: син, дядько, сестра;

3) toldalékok (szuffixumok) szerint: студент – студентка, дослідник – дослідниця;

4) a kapcsolódó igealak szerint és más segédszavak alapján: наш колега, наша колега.

Az állatneveknél a nem meghatározásakor lehet, hogy nem tükröződnek a nemi különbségek, hanem a szó morfológiai felépítése *határozza azt meg*: орел, тигр, метелик – hímneműek; муха, синіця, миша – nőneműek.

Az élettelen főneveknél a végződés alapján döntjük el a nemi hovatartozást.

A hím-, nő-, és semlegesnemre jellemző végződéseket a következő táblázat mutatja (a szavak szótári alakja, egyes szám és alanyeset):

Nem	Végződés		Példák
чоловічий -	gyakran előforduló, tipikus	kemény vagy lágy mássalhangzó	брат хлопець камінь
hímnem	ritkán fordul elő, nem tipikus	-o -a -я	батько староста суддя
жіночий –	gyakran előforduló, tipikus	-a -я	весна земля
nőnem	ritkán fordul elő, nem tipikus	kemény vagy lágy mássalhangzó	ніч радість
середній -	gyakran előforduló, tipikus	-o -e -я	село море читання
semlegesnem	ritkán fordul elő, nem tipikus	-a -я (élőlények kicsinyei)	курча немовля

Külön meg kell jegyezni, hogy azok a főnevek, amelyek foglalkozásnevet, tisztséget vagy rangot fejeznek ki, a hímneműek közé tartoznak: інженер, доцент, пілот.

Az ukrán nyelvben létezik ún. kettős nem, ahol a nemhez való tartozást a valódi neme határozza meg. Ezek a főnevek a szövegkörnyezettől függetlenül lehetnek hím- vagy nőneműek: сирота, суддя – Він сирота. Вона сирота. Суддя зайшов у кімнату. Суддя зайшла у кімнату.

Vannak olyan főnevek is, amelyek hímnemű és nőnemű formában egyaránt előfordulnak: зал – зала, жираф – жирафа. Az ukrán nyelvben a főneveknek hét esetük van és két számuk (egyes szám, többes szám).

Vannak olyan főnevek is, amelyek nem ragozódnak (таксі, метр). Az esetükre a mondatban nem a ragozott alak mutat rá, hanem a szövegkörnyezetből tudunk rá következtetni, illetve segítenek a ragozott alakok is: У Будапешті є метр (alanyeset). Цій станції метр потрібен ремонт (birtokos eset). Я їду додому на метр (helyhatározós eset).

Vannak olyan főnevek, amelyeknek csak egyes számuk van (Київ, Дунай, любов) vagy csak többes számban fordulnak elő (радіші, Карпати, двіри).

A csak többes számban használható főneveknek nincs nemük: окуляри, ножиці, Альпи.

Az élőlényekre az ukrán nyelvben a **хто?** – **ki?** kérdőszóval kérdezőnk, az élettelenekre pedig a **що?** – **mi?**-vel.

A főnévragozás 7 esetből áll.

№	Відмінок <i>Eset</i>	Питання <i>Kérdések</i>	Приклади	<i>Példák</i>
1	називний <i>alanyeset</i>	хто, що? <i>ki? mi?</i>	Це студент (студентка, Марія). Це вікно (земля).	<i>Ez hallgató. Ez hallgató lány, Mária. Ez ablak (föld).</i>
2	родовий <i>birtokos eset</i>	кого, чого? <i>kié? mié?</i>	словник студента (студентки, Марії); немає вікна (землі)	<i>a hallgató szótára (hallgató lányé, Máriaé); nincs ablak (föld)</i>
3	давальный <i>részeshatározós eset</i>	кому? чому? <i>kinek a részére? minek a részére?</i>	віддати студентові (студентці, Марії); завдяки вікну (землі)	<i>visszaadni a hallgató-nak (a hallgató lánynak, Mária-nak); az ablak révén (a földnek köszönhetően)</i>
4	знахідний <i>tárgyeset</i>	кого, що? <i>kit? mit?</i>	бачити студента (студентку, Марію); бачити вікно (землю)	<i>látni a hallgatót (a hallgató lányt, Mária-t); látni az ablakot (a földet)</i>
5	орудний <i>eszközhatározós eset</i>	ким, чим? <i>kivel? mivel?</i>	розмовляю зі студентом (студенткою, Марією); проблеми з вікном (із землею)	<i>beszélgetek a hallgatóval (a hallgató lánnyal, Mária-val); problémák vannak az ablakkal (a földdel)</i>
6	місцевий <i>helyhatározós eset</i>	на кому, чому? <i>kin? min?</i>	на студентові (студентці, Марії) гарне пальто; малювати на вікні (на землі)	<i>a hallgató-n (a hallgató lányon, Mária-n) szép kabátban; rajzolni az ablakon (a földön)</i>
7	клічний <i>megszólító eset / forma</i>	звертання megszólítás	Заходьте, студенте (студентко, Маріє)! Земле моя!	<i>Jöjjön be, hallgató (hallgató lány, Mária)! Szülőföldem!</i>

Az ukrán nyelvben valamennyi főnév ragozása négy típusba sorolható. A besorolásnál a főnév alanyesetű végződése az irányadó:

Відміна <i>A főnévragozás típusai</i>	Чоловічий рід <i>hímnem</i>	Жіночий рід <i>nőnem</i>	Середній рід <i>semlegesnem</i>
I. típus	-а (-я) Мико́ла, Ілля́	-а (-я) кімна́та, земля́, пло́ща	-
II. típus	1. -о ба́тько, Дніпро́ 2. kemény / lágy mássalhangzóra végződik друг, край, кущ	-	1. -о не́бо, село́ 2. -е мо́ре, се́рце 3. -я лі́стя, завда́ння
III. típus	-	1. kemény / lágy mássalhangzóra végződik ніч, радість 2. ма́ти	-
IV. típus	-	-	-а (-я) (ragozás során - ат- /-ят-, -ен- szuffixumokkal bővül a szótó) курча́ – кур- ча́ти і́м'я́ – і́мені

A szótó utolsó mássalhangzója szerint az első és második főnévragozás három további csoportra oszlik: lágy (jésített), kemény (jésítetlen) és vegyes csoportra:

Група Csoport			
Відміна <i>Típus</i>	тверда <i>kemény</i>	м'яка <i>lágь</i>	мішана <i>vegyes</i>
I.	a szótó kemény mássalhangzóra végződik (-а vég- ződés) вода́	a szótó lágy mássalhangzóra végződik (-я végződés) хви́ля	a szótó susogó hangra végződik (-а -ra végződés) пло́ща

II.	<p>a szótó kemény mássalhangzóra végződik (kivéve a susogó hangok) vagy nullmorféma a végződése, illetve -o -ra végződik</p> <p style="text-align: center;">світ, вікно́</p>	<p>a szótó lágy mássalhangzóra végződik, a semlegesnemű főneveknél az -e végződésűek, továbbá az -ap, -ip végű főnevek</p> <p style="text-align: center;">стіле́ць, пита́ння, со́нце</p>	<p>a szótó susogó hangra végződik, és hímnemű főnevek -яp toldalékkal (szuffixummal)</p> <p style="text-align: center;">ключ, школя́р</p>
------------	---	--	--

Minden egyes csoportnak külön ragozási paradigmája van (erről lásd bővebben a következő leckékben).

Melléknév – tulajdonságot, minőséget, hovatartozást jelölő szófaj. Kérdőszava: **який? яка? яке?** – *milyen? чий? чия? чиє?* – *melyik?*: По́ряд росло́ висо́ке дере́во. День був со́нячний.

Az ukrán nyelvben a melléknemek nem, szám és eset szerint ragozódnak. A melléknemeket egyeztetni kell a főnévvel, ezért a nemük, számuk és esetük ugyanaz lesz, mint a főnévnek: ти́хий ве́чір, ти́ха розмо́ва, ти́хе сло́во.

A melléknév szótári alakja a hímnemű forma.

A melléknemek különböző jellemzőkre utalhatnak: szín (бі́лий, чо́рний), méret (широ́кий, вузький), minőség (м'я́кий, тверді́й), íz (со́лодкий, со́лоний), anyag (за́лізний, дере́в'яний), helyhez való viszony (міськíй, сі́льськíй), időhöz való viszony (вечі́рній, де́нний), távolsághoz való viszony (блі́зькíй, да́лекий), személyhez való viszony (бра́тíв, ма́терин), külső és belső tulajdonságok (здо́ро́вий, щі́рий).

A melléknemeket két csoportra lehet osztani, attól függően, hogy közvetlenül utalnak-e a tárgy tulajdonságára, vagy közvetve. Mind a tulajdonságot jelölő, mind pedig a vonatkozó melléknemekre a **який? яка? яке?** kérdésekkel kérdezzünk.

A tulajdonságot jelző melléknemek (які́ні прикметники) színt, ízt, méretet, formát, külső és belső tulajdonságokat jelölnek: сі́рий, вели́кий, краси́вий; a vonatkozó melléknemek (відно́сні прикметники) közvetve utalnak a tárgy anyaghoz, időhöz, térhez és a szerkezethez fűződő viszonyára stb.: сі́рбний (зі сі́бла), металéвий (з металу), вечі́рній (вечі́р), лісо́вий (ліс).

A vonatkozó melléknemekben belül vannak a birtoklást kifejező melléknemek. Ezekre a melléknemekre a **чий? чия? чиє?** kérdőszókkal kérdezzünk: Ната́лчин сті́л, ма́мина су́мка.

Az ukrán nyelvben a főneveknek van teljes és rövid alakjuk (a melléknemek többségének a teljes alakját használják): зе́лений, по́вний illetve зе́лен, по́вен. A rövid alakú melléknemek nem ragozódnak nem, szám és eset szerint.

Léteznek még rövidített (összevont) melléknévi alakok, mind hím-, nő-, és semlegesnem egyes számban, illetve többes számban (широ́ка, широ́ке, широ́кі), vagy hosszú (nem összevont) formáik ugyanazon mellékneveknek, de ezek leginkább a népnyelvben (folklórban) fordulnak elő: широ́кая, широ́кеє, широ́кіі).

Однина – Egyes szám		
чоловічий рід – hímnem	жіночий рід – nőnem	середній рід – semlegesnem
який? – <i>milyen?</i>	яка? – <i>milyen?</i>	яке? – <i>milyen?</i>
-ий	-а	-е
-ій	-я	-є
широ́кий	широ́ка	широ́ке
сі́ній	сі́ня	сі́нє

Az alapján, hogy kemény vagy lágy mássalhangzóra végződik-e a tövük, **-ий** vagy **-ій** végződésűek-e a melléknevek, két csoportra osztjuk keményre vagy lágyra. Például: сі́льний, ра́нній. A lágy csoportba kevés melléknevet sorolunk.

A **який?** kérdőszóval kezdődő kérdésekben szabad sorrend van. Gyakran a kérdőszó után a **це** vagy **то** szócska (partikula) áll, utána az alany és a jelző: Яке́ це де́рево? – Це́ де́рево висо́ке. (Висо́ке.) De a partikula ki is maradhat a mondatból: Які́й сті́л? – Сті́л вели́кий. (Вели́кий.)

A beszéd során fontos szerepe van a logikai hangsúlynak, amelynek segítségével hangsúlyozzuk a legfontosabb részt. Ilyen jellegű kiemelés egy szónál különböző módon történhet: a beszédtempó lassításával, a hangsúly felemelésével változtathatjuk a hangerőt, a szó előtt vagy után pedig tarthatunk szünetet. Gyakran a **який?** kérdőszóval kezdődő kérdéseknél nem a tárgy tulajdonságaira kérdezzünk rá, hanem pontosítjuk a kért tárgyát: Яка́ це ву́лиця? (Що́ це за ву́лиця?) – Це́ ву́лиця Космі́чна. Які́й сьо́годні день ти́жня? (Що́ сьо́годні за де́нь?) – Сьо́годні се́реда. A **який?** szóval illetve formáival óhajtó mondatot is szerkeszthetünk, amelyben a beszélő a lelkesedését fejezi ki: Яка́ дівчи́на! Які́й буди́нок! Яке́ де́рево!

A **чий?** kérdőszóval kezdődő kérdéseknél a tárgy hovatarozására kérdezzünk rá. A válaszokban gyakran birtokos névmásokat vagy birtokos mellékneveket használunk: Чи́я це кі́мна́та? – Це́ моя́ кі́мна́та. Це́ бра́това кі́мна́та. Чи́й кі́т? – Наш.

Névmás – a valódi névszókat helyettesítő szó. Minden főnevet, melléknevet és számnevet helyettesíthetünk névmással. A névmásokra ugyanazokkal a kérdésekkel kérdezhetünk rá, amelyik szófajt éppen helyettesítik: він (друг) – **хто?**, вся́кий (рі́зний) – **які́й?**, сті́льки (тро́є) – **скі́льки?**.

A névmásokat eset szerint ragozzuk (я, мене́, мені́, мно́ю...). Azok a névmások, amelyek tulajdonságra utalnak, nem és szám szerint ragozódnak (наш, на́ша, на́ше, на́ші).

Mondatban a névmás alanyként, tárgyként és jelzőként is szerepelhet: Я була тобою. У мене твоя книга.

Az ukrán nyelvben a névmások száma kevés, de gyakrabban használják őket, mint a többi szófajt.

A névmásoknak az alábbi típusaik vannak: **személyes névmás** (я, ми, ти, ви, він, вона, воно, вони), **visszaható** (себе), **mutató** (той, цей, оцей, отой, такий, отакій, стільки), **birtokos** (мій, твій, наш, ваш, свій, їхній), **kijelölő** (весь, всякий, кожний, інший, жодний, сам), **határozatlan** (хтось, щось, якийсь, чийсь, будь-хто, будь-що), **kérdő** (хто? що? чий? котрій? скільки?), **vonatkozó és tagadó** (ніхто, ніщо, ніякий, нічий).

Személyes névmások

особа – személy	число – szám			
	однина – egyes szám		множина – többes szám	
	українська	угорська	українська	угорська
1.	я	én	ми	mi
2.	ти	te	ви	ti
	він			
3.	вона	ő	вони	ők
	воно			

Я студент.
Én hallgató vagyok.

Ми батькі.
Mi szülők vagyunk.

Ти учень.
Te tanuló vagy.

Ви студенти.
Ti hallgatók vagytok.

Він лікар. Вона студентка. Воно немовля.
Ő orvos. Ő hallgató lány. Ő csecsemő.
Вони угорці.
Ők magyarok.

A **Ви (Ön)** személyes névmás (többes szám második személy), egyben az ún. magázó forma is. Az ukrán nyelvben az „Ön” névmást gyakran használják a beszédben, amikor az idősebbeket szólítják meg, vagy ismeretlen emberrel, szülőkkel beszélnek. Ezzel az ember a tiszteletét fejezi ki. Hivatalos levelezés során az „Ön” formulát használják és nagy betűvel írják: **Ви**. A **ти (te)** személyes névmást egyes szám második személyben a már jól ismert személynek mondhatjuk, barátunk vagy rokonnak. Amikor először találkozunk egy ismeretlen emberrel (az ukrán etikett szabályai szerint) a **Ви (Ön)**, illetve a **Ваш (Öné)** formát kell használni.

Birtokos névmások

Особовий займенник <i>Személyes névmás</i>	Рід <i>Nem</i>			українською	magyarul
я ти ми ви він вона вони	Чоловічий <i>hímnemben</i>	Присвійні займенники <i>Birtokos névmás</i>	однина <i>egyes szám</i>	мій твій наш ваш його їхній	enyém tied/tiéd mienk/miénk tietek övé övéi
	Жіночий <i>nőnemben</i>			моя твоя наша ваша її їхня	enyém tied/tiéd mienk/miénk tietek övé övéi
	Середній <i>semlegesnemben</i>			моє твоє наше ваше його їхній	enyém tied/tiéd mienk/miénk tietek övé övéi

Це я. *Ez én vagyok.* Це мій стіл. *Ez az én asztalom.* Це моя кімната. *Ez az én szobám.*
 Це моє поле. *Ez az én mezőm.*

Це ти. *Ez te vagy.* Це твій словник. *Ez a te szótárad.* Це твоя книга. *Ez a te könyved.*
 Це твоє місто. *Ez a te városod.*

Це ми. *Ezek mi vagyunk.* Це наш батько. *Ez a mi édesapánk.* Це наша мама. *Ez a mi édesanyánk.*
 Це наше село. *Ez a mi falunk.*

Це ви. *Ez ön.* Це ваш брат. *Ez az ön testvére.* Це ваша земля. *Ez az ön földje.*
 Це ваше ім'я. *Ez az ön neve.*

Це він. *Ez ő.* Це його книга. *Ez az ő könyve.* Це вона. *Ez ő.* Це її сумка. *Ez az ő táskája.*

Це вонó.	Це йогó кáрта.
<i>Ez ő.</i>	<i>Ez az ő térképe.</i>
Це вонí.	Це íхній син.
<i>Ezek ők.</i>	<i>Ez az ő fiuk.</i>

A személyes névmásoknak sajátos ragozási rendszerük van. A birtokos névmások ugyanúgy ragozódnak, mint a melléknevek (erről bővebben a következő leckékben).

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK – КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

1. Az ukrán nyelvben mely szófajok ragozódnak és melyek nem? Sorolja fel őket!
2. Milyen kérdésekkel kérdezzük rá a főnévre? Milyen nyelvtani kategóriák tartoznak hozzájuk?
3. Milyen tulajdonságaik vannak a főnév nemeinek?
4. Hogyan tudjuk meghatározni a főnév nemét?
5. Milyen végződései vannak a három nemnek? Írják le őket.
6. Milyen tulajdonságaik vannak a főnév eseteinek?
7. Hány főnévragozási típusa van az ukrán nyelvnek? Mi alapján tudja besorolni a főneveket az adott típusba?
8. Milyen tulajdonságokkal bír az I. és II. főnévragozás?
9. Mi a melléknév? Milyen tulajdonságai vannak?
10. Milyen végződései vannak a melléknevek hím-, nő-, és semleges nemének?
11. Hogyan különböztetjük meg a kemény és lágy melléknevek csoportjait?
12. Milyen tulajdonságaik vannak a névmásoknak? Milyen grammatikai kategóriái vannak a személyes és birtokos névmásoknak?

Jegyezzék meg a színeket!

Якóго кóльору?	<i>Milyen színű?</i>
Який це кóлір?	<i>Milyen szín ez?</i>
білий	<i>fehér</i>
чóрний	<i>fekete</i>
сірий	<i>szürke</i>
червóний	<i>piros (vörös)</i>
сіній	<i>kék</i>
зелéний	<i>zöld</i>
жóвтий	<i>sárga</i>
корíчневий	<i>barna</i>
орáнжевий, помарáнчевий, моркв́яний	<i>narancssárga</i>

фіолéтовий	<i>lila</i>
бежевий	<i>drapp (színű)</i>
рожевий	<i>rózsaszín</i>
тёмний	<i>sötét</i>
світлий	<i>világos</i>
яскравий	<i>tarka</i>
прозорий	<i>átlátszó</i>
золотий	<i>arany (színű)</i>
сріблястий	<i>ezüst (színű)</i>
ішого кольору	<i>másszínű</i>
різнокольоровий	<i>különböző színű</i>

Jegyezzenek meg néhány, tulajdonságra utaló melléknevet!

тихий	<i>csendes, halk</i>
голосний	<i>hangos</i>
м'який	<i>puha, párnázott, kellemes, szelíd</i>
твердий	<i>kemény, szilárd</i>
солóдкий	<i>édes</i>
кіслий	<i>savanyú, fanyar, ecetes</i>
солоний	<i>sós</i>
гіркий	<i>keserű</i>
висóкий	<i>magas</i>
невисóкий	<i>nem magas</i>
низький	<i>alacsony, mély</i>
ширóкий	<i>széles, tág(as), bő</i>
вузький	<i>szűk, szoros</i>
велікий	<i>nagy</i>
малій, малéнький	<i>kis, kicsi(ny)</i>
серéдній	<i>középső</i>
дóвгий	<i>hosszú</i>
корóткий	<i>rövid</i>
швидкий	<i>gyors, sebes</i>
повільний	<i>lassú, vontatott</i>
холóдний	<i>hideg</i>
гарячий	<i>forró</i>
тéплий	<i>meleg</i>
гáрний, красівий	<i>szép, gyönyörű</i>
хорóший	<i>jó, szép</i>
погáний	<i>rossz, silány</i>
чістий	<i>tiszta</i>
брудний	<i>piszkos, mocskos, sáros</i>

PÁRBESZÉDEK – ДІАЛОГИ

Olvassák el a párbeszédeket, próbálják elmondani őket!

Прочитайте діалоги. Спробуйте переказати їх.

1. – Це тво́я кварта́ра?
– Так, це мо́я кварта́ра.
– А це кімна́та бра́та?
– Ні, це кімна́та ба́тьків.
– Твій сті́л кру́глий?
– Ні, він не кру́глий, а квадра́тний.
– У тебе́ у кімна́ті є дива́н і крі́сло?
– Так. У кімна́ті є ще лі́жко і
письмо́вий сті́л.
2. – Яка́ це ву́лиця?
– Це ву́лиця Ба́нкова.
– А який це буди́нок?
– Це буди́нок 3 (три).
– Яка́ тво́я кварта́ра?
– Ось ця, лівору́ч.
– Чия́ це кімна́та? Тво́я?
– Ні, це кімна́та сестри́.
– Це ваш комп'ю́тер?
– Так, наш.
3. Мико́ла: До́брый день, Рома́не! Я чув, що у тебе́ нова́ кварта́ра.
Рома́н: До́брідень, Мико́ло! Так, у мене́ нова́ кварта́ра.
Запро́шую на новосі́лля.
Мико́ла: Дя́кую, з вели́ким задово́ленням. Яка́ тво́я кварта́ра? Престо́ра?
Рома́н: Вели́ка: трикімна́тна, ку́хня, ва́нна, туале́т і передпокі́й.
Мико́ла: Який по́верх?
Рома́н: П'я́тий.
Мико́ла: А лі́фт є?
Рома́н: Є, зви́чайно. Я чека́ю тебе́ у субо́ту.
Мико́ла: Спаси́бі, обов'язко́во бу́ду.
4. Окса́на: Ва́ша роді́на ма́є кварта́ру?
Мари́на: Так. У нас дві кімна́ти: віта́льна і спа́льня.
Окса́на: Кімна́ти окре́мі?
Мари́на: Так, усі́ две́рі вихо́дять у передпокі́й.
Окса́на: Яке́ ва́ше поме́шкання?
Мари́на: Ду́же зручне́, престо́ре і сві́тле.
Окса́на: Балко́н є?
Мари́на: Так, у ку́хні є балко́н. Там у нас влі́тку кві́ти.
Окса́на: Ви купі́ли ме́блі?
Мари́на: Так. Ми купі́ли журна́льний сті́л, дива́н, крі́сла. У нас вже́ є книжко́ва ша́фа і телеві́зор.

Окса́на: А що в кúхні?

Мари́на: Туди купіли буфéт, стіл і сті́льці.

Окса́на: Кúхня вели́ка?

Мари́на: Так, там ще є холоди́льник і насті́нні ша́фи.

5. Telefonbeszélgetés.

Оле́ся: До́брый день!

Мико́ла Григо́рович: До́брый день!

Оле́ся: Чи мо́жу я поговори́ти з Мико́лою Григо́ровичем?

Мико́ла Григо́рович: Я вас слúхаю.

Оле́ся: Я телефо́ную за оголо́шенням. Хо́чу орендува́ти у вас кварти́ру.

Мико́ла Григо́рович: Так, будь ла́ска.

Оле́ся: Розкажі́ть, яка вона́.

Мико́ла Григо́рович: Це однокі́мнатна кварти́ра у но́вому дев'ятиповерхо́вому буди́нку на тре́тьому по́версі. Нещода́вно відре́монтóвана.

Оле́ся: А вона́ мебльо́вана?

Мико́ла Григо́рович: Так. У кі́мнаті є телеві́зор, дива́н, журна́льний сті́л, крі́сло, а та́кож ша́фа для о́дягу. На підло́зі паркéт, на сті́нах шпале́ри роже́вого ко́льору. На кúхні є сті́л і сті́льці, га́зова плита́, ку́хонна сті́нка з посу́дом та різномані́тне побуто́ве ку́хонне начиння. Туале́т і ва́нна кі́мната окре́мі. У ва́нній кі́мнаті є пра́льна маши́на.

Оле́ся: А куди́ вихо́дять ві́кна кварти́ри?

Мико́ла Григо́рович: Ві́кна кварти́ри вихо́дять у дві́р, в яко́м розташо́вана шко́ла і дитя́чий садо́к.

Оле́ся: Дя́кую за дета́льну інфо́рмаці́ю. Коли́ я мо́жу під'ї́хати і подиви́тися кварти́ру?

Мико́ла Григо́рович: За́втра у зру́чний для вас час.

Оле́ся: До́бре, дя́кую. За́втра я поте́лефо́ную і ми домо́вимося́.

Мико́ла Григо́рович: До́бре.

Оле́ся: До побáчення́.

Мико́ла Григо́рович: Бува́йте здоро́ві.

6. Макси́м і Оле́на: Добри́день! Ра́ді вас ба́чити у на́шому помéшканні́!

Сергі́й і Дари́на: Ми при́йшли подиви́тися ва́шу нову́

квартиру. Бажаємо, щоб добро і щастя були завжди в цьому домі.

Оле́на: Дякуємо. Проходьте, будь ласка.

Дари́на: Чи подобається вам планування вашої квартири?

Оле́на: Так, воно дуже зручне. Велика кухня й вітальня подобаються нашій родині.

Сергі́й: У вітальні багато дерев'яних меблів і картин. Мені подобається паркет і двері в квартирі.

Максі́м: Меблі нам подарували батькі. А паркет і двері ми купували самі.

Дари́на: Мені подобається, що тут багато світла.

Оле́на: Вікна великі й виходять на південь, тому у вітальні завжди сонячно.

Дари́на: Мені дуже сподобалися штори у кімнаті. Це ручна робота?

Оле́на: Так, це вишивала моя бабуся.

Сергі́й: А інші кімнати?

Максі́м: Вони ще без меблів. Ходімо, я покажучу вам нашу кухню. Там гарні кухонні меблі і сучасна побутова техніка. Дуже оригінальні м'які меблі і кухонний стіл. Багато квітів.

Дари́на: Ходімо.

SZÖVEGEK – ТЕКСТИ

Olvassák el a következő szövegeket!

Прочитайте запропоновані тексти.

Моя квартира

1. Це моя квартира. Вона маленька, але затишна. Ось невеликий передпокій. На стіні висить гарна картина. На столі стоїть телефон. А це моя вітальня. На підлозі лежить великий коричневий килим, є диван і два крісла. Вікно у вітальні велике, на ньому висять зелені штори. З вікна відкривається чудовий вид на міський парк. У кутку вітальні стоїть письмовий стіл. А це моя маленька спальня. У ній лише ліжка і шафа для одягу. На ліжку кольорова ковдра і вишита подушка. А це кухня. Є шафа для посуду, невеликий обідній стіл, стільці, газова плита, холодильник. А це ванна кімната. Вона зеленого кольору. Я дуже люблю свою квартиру.

2. Наша квартира розташована у багатоповерховому будинку. Це новий район міста. Поряд є школа, магазин і дитячий садок. На першому поверсі будинку знаходиться банк та офісні приміщення. Квартира на сьомому поверсі. У будинку є ліфт. Наше помешкання двокімнатне. Є дві великі кімнати, невеликий передпокій, довгий коридор, простора кухня, туалет, ванна і балкон. З вікна моєї кімнати відкривається чудовий вид на Дніпро. Кімната велика і світла. У ній є шафа для одягу, ліжко, письмовий стіл і стілець, а також книжкова полиця. Стіни кімнати бежевого кольору, на підлозі – паркет, біля ліжка маленький барвістий килим. На стелі висить гарна люстра. На письмовому столі стоять комп'ютер, принтер, настільна лампа. Я люблю фотографувати, тому на стінах моєї кімнати багато фоток. Моя кімната дуже затишна.

Мій будинок

 Моя родина має власний будинок. Він двоповерховий: на першому поверсі розташовані веранда, вітальня, кухня, кабінет тата. На другому поверсі моя кімната, кімната сестри, а також спальня батьків. Туалет є на обох поверхах, а ванна кімната знаходиться на другому поверсі. У будинку є електрика, холодна і гаряча вода, автономне опалення, газ. Кімнати просторі та світлі. За будинком є невеликий сад і широке подвір'я.

ÉRDEKESSÉGEK!

Ukrajnában az emeletszámzás eltér a magyarországitól. Az első emelet számzása a földtől kezdődik: tehát ami nálunk a földszint, az ukrán számzás szerint első emeletnek számít. Így a magyar első emelet az ukrán számzás szerint a második emelet.

FELADATOK – ЗАВДАННЯ

1. Olvassák hangosan a szavakat, ügyeljenek az [i] és [и] helyes ejtésére!
Прочитайте вголос, дотримуючись правильної вимови голосних [i] та [и].

1) Їра, іл, ікс, грали, пілігрім, ліпень, хімія, ім'я, ви, ми, ти, жила, в Індії, вечір, вулиці, мис, випуск, вали, цирк, витяг, з цікавістю;

2) Бім – бив, вів – вів – вів, ліжі – ліже, мілий – мив, нив – Нил, тил – Тіль, рись – рис, дим – Діма, син – сінній, азій – Зіна;

- 3) Кому́ пироги́ та пампу́шки, кому́ синякі́ та ші́шки. Зна́ли, кого́ бі́ли, тому́ і перемо́гли;
- 4) Іва́сик ігра́шками гра́вся,
А по двору́ ішо́в інді́к.
Іва́сь побáчив – і зляка́вся,
І від інді́ка в ді́м уті́к (Н. Забіла).
2. Olvassák hangosan a szavakat, ügyeljenek az [y] és [o] helyes ejtésére!
Прочитайте вголос, дотримуючись правильної вимови голосних [y] та [o].
- 1) вус, ро́зум, ву́лик, лук, паву́к, ду́мати, о́цет, кула́к, верткі́й, в'ю́н, каю́та, люк, салю́т, вісь, о́хати, лом, злоді́й, бор, мо́вчки, про́стір, до́говір, сукно́, клен, пальто́, підйо́м, прийо́м;
- 2) бук – бі́к, тук – стру́м, сук – сі́к, купи́ – копа́льні, гуса́к – гість, морс – Му́рзін, лук – лоб, тур – торг, бум – бом, онук – у ні́г, люк – лі́г, лю́стра – люсте́рко;
- 3) Без нау́к як без рук. Чужи́м ро́зумом розу́мний не бу́деш. Дру́жба дру́жбою, а служба́ службою́. Тра́вень холо́дний – не бу́деш голо́дний. Черво́не по́ле пшоно́м, а мо́ва ро́зумом;
- 4) Ура́нці йдуть учи́тись у́чні,
Учи́телька у шко́лі жде,
Уля́нці на́шій аж незру́чно:
Чому́ ж вона́ туди́ не йде? (Н. Забіла)
3. Olvassák hangosan a szavakat, ügyeljenek az [a] magánhangzó ejtésére!
Прочитайте вголос, дотримуючись правильної вимови голосного [a].
- 1) а́хнути, а́рмія, каву́н, банк, ка́са, арка́н, па́ні, жи́ла, ла́мпа, ске́ля, як, я́блу́ня, ва́да, оголо́шення, дрі́бни́ця, розма́зні́я;
- 2) На чужи́й коро́вай ро́та не розкрива́й. Не черво́на ха́та ку́та́ми, а черво́на пирога́ми;
- 3) Авто́бус і́де по але́ї,
Ака́ція цвіте́ в садку́,
А ми, зібра́вшись під не́ю,
Абе́тку ви́вчимо легку́ (Н. Забіла).
4. Olvassák hangosan a szavakat, ügyeljenek az [e] magánhangzó ejtésére!
Прочитайте вголос, дотримуючись правильної вимови голосного [e].
- 1) ех, цей, жерсть, жест, у ку́рені, по́верх, по́ет, кашне́, по́етика, село́, пень, день;
- 2) Хто сі́є та ві́є, той не збідні́є.

5. A 2–4 lecke szótárában megadott szavaknál határozzák meg a főnevek nemét, majd sorolják be őket a 4 ragozási típusba. Az I. és a II. ragozási típusba tartozó főneveknél határozzák meg a csoportot is (kemény, lágy, vegyes csoport). Визначте рід усіх іменників, поданих у «Словнику» уроків 2–4. Розподіліть ці іменники за чотирма відмінами. Іменники, які належать до першої та другої відміни, розподіліть між групами (тверда, м'яка, мішана).
6. Fordítsák le magyarrá az megadott főneveket, és határozzák meg a nemüket! Перекладіть угорською подані іменники. Визначте рід іменників.
Гнів, день, рік, око, серце, туга, щастя, тиждень, неділя, жовтизна, тупотіння; стать, стаття, дитина, листоніша, лист, лістя, край.
7. A 2–4. leckében előforduló főnevekkel és melléknevekkel alkossanak értelmes kifejezéseket! Утворіть словосполучення, узгоджуючи прикметник з іменником, використовуючи лексику, представлену у «Словнику» 2–4 уроків.
8. Fordítsák le a mellékneveket és határozzák meg mely csoportba (kemény, lágy) tartoznak! Перекладіть прикметники українською мовою і визначте, до якої групи (твердої чи м'якої) вони належать.

Ausztrál, európai, ázsiai, fizikai, fiatal, értelmes, édes, déli, civilizált, buta, büszke, bűvös, bölcs, belső, barna, bajszos, apró, anyagi, alsó, alapos, alacsony, folyékony, fontos, gótikus, hitvány, híres, januári, ismerős, jobb, karácsonyi, kényelmes, keleti, kis, lila, munkás, szűk, bátor, ősi, piszkos, pontos, olcsó, poros, rettenetes, új.

9. A megadott főneveket nemük szerint írják három oszlopba (hímnem, nőnem és semlegesnemű)! Випишіть у три стовпчики іменники чоловічого, жіночого та середнього роду.
Будапешт, угорка, лікарня, собака, життя, гість, сусід, мати, стілець, завдання, підпис, дорога, площа, прізвище, ім'я, скло, місто.
10. Az 5. leckében megadott melléknevekből írják ki azokat, amelyek tulajdonságot fejeznek ki és szerkesszenek belőlük nő- és semlegesnemű formákat! Утворіть від поданих у п'ятому уроці прикметників, які номінують якісні ознаки, форми жіночого та середнього родів.
11. A megtanult színekből képezzenek nő- és semlegesnemű melléknévi formákat! Утворіть від назв кольорів, запропонованих у п'ятому уроці, форми жіночого та середнього родів.
12. Szerkesszenek kérdéseket és válaszolják meg őket a megadott minta szerint! Побудуйте питання і дайте на нього відповідь за зразком.

Зразок: черво́ний, су́мка

Який ко́лір су́мки? – Черво́ний. Су́мка черво́на. Вона́ черво́на.

Су́мка чо́рна? – Ні, вона́ не чо́рна, а черво́на.

1) білий, папір;	6) рожевий, квітка;
2) зелений, килим;	7) оранжевий, шарф;
3) чорний, взуття;	8) синій, лампа;
4) прозорий, вікно;	9) фіолетовий, сукня;
5) коричневий, пальто;	10) сріблястий, годинник.

13. Szerkesszenek mondatokat, használják a zárójelben magadott szavakat!
Напишіть повністю речення, використовуючи наведені у дужках слова.

(нові́й, нова́, нове́; краси́вий, краси́ва, краси́ве,
зелені́й, зеленá, зеленé; вузькі́й, вузька́, вузьке́)

1. Це ... ву́лиця.	7. Це взуття́
2. То ... буди́нок.	8. То ... фі́льм.
3. Це ... дівчина.	9. Який ... парк!
4. То ... дере́во.	10. Яка́ ... шко́ла!
5. Це завда́ння	11. Яке́ ... о́зеро.
6. Це ... кімна́та.	12. Це ... автомобі́ль.

14. Csoportosítsák a mellékneveket lágy, illetve kemény csoportba, és fordítsák le őket magyarra! Розподіліть подані прикметники на тверду й м'яку групи. Перекладіть ці прикметники угорською.

Вну́трішній, кра́йній, пше́нчий, пере́дній,
довко́лишний, доте́пний, туте́шний, сере́дній, бли́жній,
чужи́й, ни́жній, ве́рхній, дома́шний, сього́днішній,
за́хідний, вчора́шний, за́втрашний, триво́жний, мали́й,
майбу́тній, зо́внішній, пі́зній, вечі́рній, чо́рний,
осі́нній, лі́тній, коли́шний, тверді́й, мі́рний,
ніні́шний, тепе́рішний, всесві́тній, сусі́дній,
спра́вжній, прису́тній, черво́ний, доста́тній, могу́тній,
субо́тній.

15. Szerkesszenek főnév+melléknév konstrukciókat, miután meghatározták a főnevek nemét! Складіть словосполучення «прикметник + іменник», з'ясувавши попередньо рід іменників:

- 1) свіжий – повітря, ри́ба, ві́тер;
- 2) синій – олівець, фа́рба, мо́ре;
- 3) холодний – ра́нок, ка́ва, молоко́;
- 4) майбутній – зу́стріч, час, пої́здка.

16. Egészítsék ki a mondatokat a **мій, твій** névmások megfelelő alakjával!
Додайте до запропонованих речень правильну форму займенників **мій, твій**.

1) Це ... подруга.	7) То ... кілим.
2) То ... місто.	8) Це ... каміння.
3) Це ... сестра.	9) Це ... університет.
4) Це ... будинок.	10) То ... школа.
5) То ... зошит.	11) Це ... вулиця.
6) Це ... дерево.	12) Це ... трамвай.

17. Fordítsák le ukránra! Перекладіть українською.

1) Ez az én fiútestvérem.	6) Ez a te lányod.
2) Ez az én lánytestvérem.	7) Ez a te ablakod.
3) Ez az én városom.	8) Ez az én munkám.
4) Ez a te barátod.	9) Ez a mi előszobánk.
5) Ez a te hallgatód.	10) Ez a mi édesapánk.

18. Egészítsék ki a mondatokat a **наш, ваш** névmások megfelelő ragozott alakjával! Додайте до запропонованих речень правильну форму займенників **наш, ваш**.

1) Це ... квітка?	6) Це ... завдання?
2) Це ручка ...?	7) Це ... міло?
3) То ... годинник.	8) То ... двір.
4) То підпис ...?	9) Це ... ліжко.
5) Це ... диван.	10) Це ... банк.

19. Egészítsék ki a mondatokat a **його, її, їхній** névmások megfelelő ragozott alakjával! Додайте до запропонованих речень правильну форму займенників **його, її, їхній**.

1) Це вони́. А це ... автомобіль.	8) Це магазíн. А це ... адреса.
2) Це вона́. А це ... сумка.	9) Це шко́ла. А це ... учні.
3) То він. А то ... дру́жина.	10) То банк. А це ... їдальня.
4) Це він. А це ... ба́тько.	11) Це Андрі́й. А то ... коле́га.
5) Це дру́жина. А це ... чоловік.	12) Це Марі́я. А це ... ма́ти.
6) Це мі́сто. А це ... теа́тр.	13) Це ліка́рі. А це ... кабіне́т.
7) Це друг. А це ... подруга.	14) Це власник. То ... сад і поле.

20. Fordítsák le ukránra! Перекладіть українською.
1) Ez az ön füzete?	6) Ezek mi vagyunk. Ez a mi fényképünk.
2) Ez a mi asztalunk?	7) Ez ön. Ez az ön esküvője.
3) Ez a mi térképünk?	8) Ez a mi lakásunk. Ez a mi teraszunk.
4) Ez az önök háza?	9) Ez az ön asztala. Ez az ön polca.
5) Ez a táska az öné?	10) Ez az ön feladata. Ez az ön könyve.
21. Egészítsék ki a mondatokat a zárójelben használt szavak segítségével! Розкрийте дужки.
- Це ... (мій) місто. ... (він) дуже красиве. А що це? Це головна площа. ... (він) широка. Поряд знаходиться ... (мій) університет. А це ... (мій) сестра і ... (вона) друг. А де ... (ви) будинок? ... (ми) будинок ліворуч. Сестра живе окремо. ... (вона) будинок за містом. А це хто? Це ... (я) колега. А хто це? Це ... (він) дружина.
22. Fordítsák ukránra az alábbi mondatokat! Перекладіть українською.
- Hallgató vagyok. Ez az én egyetemem. Ez az én karom. Ez a barátom. És ez az ő kara. Ez a tantermünk. Ez az én fehér asztalom és a polcom. Ez az én szobám. A szobám nagy. Az a mi barna asztalunk. Az asztal széles. Ez az ön széke. A széke magas. Ez a mi feladatunk. A feladat bonyolult. Ez gyermek. Ő még kicsi. Ez az én emeletem. Ez az én sárga füzetem. Ő új. Ez egy fekete ceruza. Ez piros szőnyeg. Ez az ablak kék színű. A kocsizöld színű. Ez az ablak fehér, az pedig sárga.
23. Szerkesszenek kérdéseket és válaszokat a megadott minta szerint! Побудуйте запитання та дайте на них відповіді, користуючись зразком.

Зразок:

- кімнáта, я – Чий це кімнáта? – Це моя кімнáта.
 кілим, ти – Чий це кілим? – Це твій кілим.
 місце, ми – Чиє це місце? – Це наше місце.
 машинá, зелéний – Яка це машинá? – Машинá зелéна.
 стіл, журна́льний – Який це стіл? – Це стіл журна́льний.
 по́ле, ширóкий – Яке це по́ле? – Це по́ле ширóке.
1) університет, ти;	3) завдання, ви;
2) рáнок, гáрний;	4) вéчiр, холóдний;

5) го́лос, ти́хий;	10) ла́мпа, вона́;
6) весна́, те́плый;	11) ключ, ви́н;
7) кварта́ра, я́;	12) ву́лиця, вузький;
8) ди́дусь, ми́;	13) студе́нтка, молодий;
9) ви́кно, вони́;	14) ми́сто, суча́сний.

24. Szerkesszenek dialógust a következő szituációhoz: Önhöz vendégek érkeztek, és megmutatja nekik a lakásban található tárgyakat. Használjanak birtokos névmásokat! Опишіть наступну ситуацію: до вас у гості прийшли друзі. Розкажіть, кому що належить у вашій квартирі, використовуючи присвійні займенники.
25. Válaszoljanak az alábbi kérdésekre ukránul, használják a zárójelben megadott mellékneveket! Дайте відповіді на питання українською мовою, використовуючи подані у дужках прикметники.

Зразок: Яка це шко́ла? Це вели́ка шко́ла.

Яке це не́бо?	(kék, tiszta, esti)
Яка це жі́нка?	(szép, fiatal, okos)
Який це чолові́к?	(magas, erős, okos)
Яке це фо́то?	(régí, színes, családi)
Яка це їжа?	(ízletes, friss, meleg)
Який це автомо́биль?	(piros, új, öreg)
Яке це мо́ре?	(mély, piszkos, sós)
Яка це кни́га?	(nagy, új, érdekes)
Який це папі́р?	(fehér, sárga, kék)
Яка це ла́мпа?	(kicsi, nagy, szürke)
Який це лі́кар?	(ismert, jó, profi)

26. Szerkesszenek kérdéseket a **який? чий?** kérdőszavak felhasználásával a leckében olvasható «Моя квартира» (1, 2), «Мій будинок» szövegekhez! Складіть питання з початковими словами **який? чий?** до запропонованих у уроці текстів «Моя квартира» (1, 2), «Мій будинок».
27. Szerkesszenek párbeszédeket a következő szituációkhoz! Складіть діалоги, відтворивши у ньому такі ситуації:

- 1) önhöz egy barátja érkezett és bemutatja őt a rokonainak, majd megmutatja neki a lakását; до вас приїхав друг, якого ви спочатку знайомите зі своєю родиною, а потім проводити екскурсію по квартирі;
- 2) kollégiumba érkezett egy barátjához, aki megmutatja önnek a szobáját; ви прийшли в гуртожиток до друга і він показує вам свою кімнату;

3) lakást szeretne bérelni, hívja fel a tulajdonost, és érdeklődjön a lakásról; ви хочете орендувати квартиру, телефонуєте господареві і розпитуєте про помешкання;

4) Írja le röviden saját lakását, használja az eddig megtanult szavakat (különösen a mellékeveket, a személyes és birtokos névmásokat)! Опишіть власне помешкання, використовуючи конструкції із особовими і присвійними займенниками, а також прикметниками. Використайте зразки діалогів і текстів п'ятого уроку.

СЛОВНИК – SZÓTÁR

автономний	<i>autonóm / önálló</i>	затишний	<i>csendes</i>
багатоповерховий	<i>többszemeletes</i>	звичайно	<i>természetesen</i>
будінок	<i>épület</i>	зручний	<i>kényelmes</i>
балкон	<i>erkély</i>	їдальня	<i>ebédlő</i>
барвистий	<i>színes</i>	кабінет	<i>dolgozószoba</i>
без	<i>nélkül</i>	картина	<i>kép</i>
ваза	<i>váza</i>	квартира	<i>lakás</i>
ванна	<i>kád</i>	кілим	<i>szőnyeg</i>
ванна кімната	<i>fürdőszoba</i>	кімната	<i>szoba</i>
веранда	<i>veranda</i>	книжкова шафа	<i>könyvespolc</i>
вид	<i>kinézet</i>	ковдра	<i>szőnyeg</i>
висіти	<i>függni, lógni</i>	комірчина	<i>kiskamra, spájz</i>
вішитий	<i>hímezett</i>	коридор	<i>folyosó</i>
відремонтований	<i>megjavított</i>	крісло	<i>karosszék</i>
вікно	<i>ablak</i>	купіти	<i>(meg)venni</i>
вітальня	<i>vendégszoba</i>	куток	<i>sarok</i>
власний	<i>saját</i>	кухня	<i>konyha</i>
газовий, газ	<i>gáz</i>	кухонна стінка	<i>konyhabútor</i>
гуртожиток	<i>kollégium</i>	кухонний	<i>konyhai</i>
двір	<i>udvar</i>	лежати	<i>feküdni</i>
двоповерховий	<i>kétszemeletes</i>	ліжко	<i>ágy</i>
детальний	<i>részletes</i>	лінолеум	<i>linóleum</i>
дзеркало	<i>tükör</i>	ліфт	<i>lift</i>
диван	<i>kanapé</i>	люстра	<i>csillár</i>
домовитися	<i>megbeszélni</i>	мало	<i>kevés</i>
душ	<i>zuhany</i>	меблі	<i>bútor(darab)</i>
електрика	<i>elektromosság</i>	мебльований	<i>bútorozott</i>
електричний	<i>villamossági</i>	мікрохвильова піч	<i>mikrohullámú sütő</i>
жити	<i>lakni</i>	настільна лампа	<i>asztali lámpa</i>
журнальний стіл	<i>dohányzó asztal</i>	настінний	<i>fali</i>
завтра	<i>holnap</i>	начиння	<i>felszerelés</i>

нещодавно	<i>nemrég(en)</i>	приміщення	<i>helyiség</i>
новосілля	<i>lakásavatás</i>	простирадло	<i>lepedő</i>
обідній стіл	<i>ebédlő asztal</i>	просторий	<i>tágas</i>
облаштувати	<i>berendezni</i>	раковина	<i>mosdó</i>
обов'язково	<i>kötelezően</i>	ремонт	<i>javítás</i>
оголошення	<i>hirdetmény</i>	розкішний	<i>pazar</i>
однокімнатний	<i>egyszobás</i>	розташований	<i>vhol található</i>
одяг	<i>ruha</i>		<i>fekvő helyett</i>
окремий	<i>külön</i>	складатися	<i>állni, tartalmazni</i>
опалення	<i>fűtés</i>	слухати	<i>(meg)hallgatni</i>
орендувати	<i>(ingatlant) bérelni</i>	спальня	<i>hálószoba</i>
офісний	<i>irodai</i>	стеля	<i>mennyezet</i>
паркет	<i>parketta</i>	стілець	<i>szék</i>
передпокій	<i>előszoba</i>	стіна	<i>fal</i>
письмовий стіл	<i>íróasztal</i>	стояти	<i>állni</i>
під'їхати	<i>odahajtani</i>	табуретка	<i>zsámoly</i>
підлога	<i>padló</i>	також	<i>is, szintén,</i>
планування	<i>tervezés</i>		<i>valamint</i>
плита	<i>tűzhely</i>	телефон	<i>telefon</i>
газова плита	<i>gáztűzhely</i>	туалет	<i>WC / vécé</i>
електрична плита	<i>villanytűzhely</i>	умивальник	<i>mosdó (kagyló)</i>
обутовий	<i>élet-, lét-</i>	унітаз	<i>vécécsésze</i>
поверх	<i>emelet, szint</i>	фотографія	<i>fénykép, fotó</i>
подивітись	<i>nézni</i>	холодильник	<i>hűtőszekrény</i>
подушка	<i>párna</i>	хотіти	<i>akarni</i>
полиця	<i>polc</i>	чекати	<i>várni</i>
поміщення	<i>lakás, tartozkodás</i>	чудовий	<i>remek, csodálatos</i>
портрет	<i>portré</i>	шафа	<i>szekrény</i>
посуд	<i>edény, tároló</i>	шпалери	<i>tapéta</i>
потелефонувати	<i>telefonálni</i>	штори	<i>sötétítőfüggöny</i>
пральна машина	<i>mosógép</i>		

LECKE – УРОК 6

- ✓ A szám kategóriája a szófajokon belül
- ✓ A számnév
- ✓ A számnév kapcsolata a főnévvel
- ✓ A hét napjai, hónapok, évszakok
- ✓ Mennyi az idő?
- ✓ Hány éves ön?
- ✓ Az élelmiszerboltban

Az ukrán nyelvben a ragozott szófajoknak számkategóriájuk van. Vannak olyan szófajok, ahol minden esetben van számkategória, a többi szófajnál nem mindig, csak bizonyos nyelvtani (grammatikai) formáknál.

A főneveknek van egyes és többes számuk.

Az egyes számban használatos főnevek csak egy tárgyra utalnak: дорóга, море, яблуко. A többes számban használatos főnevek pedig több tárgyra: дорóги, моря, яблук.

A főneveket számkategória szerint három csoportra lehet osztani:

1. Főnevek, amelyeket egyes és többes számban is használunk: університет – університети, студент – студенти.

A főnevek lehetséges végződéseit többes számban a következő táblázat foglalja össze:

Однина	Рід	Групи іменників	Закінчення	Множина
студент студентка	чоловічий жіночий	на тверд. пригол. на -а	-и	студенти студентки
ўчень ніж ключ товариш плащ лікар ніч тінь площа	чоловічий жіночий	на м'який пригол. на -ж на -ч на -ш на -щ на -р на приголосний на -а після шипл.	-і	ўчні ножі ключі товариші плащі лікарі ночі тіні площі
музей мрія сім'я	чоловічий жіночий	на -й на -ія на -я	-ї	музеї мрії сім'ї
дерево	середній	на -о	-а	дерєва
море	середній	на -е	-я	моря
життя завдання заняття кафе таксі	середній	на -я після подовжених приголосних в іншомовних словах	не змінюється	життя завдання заняття кафе таксі

2. Főnevek, amelyeket csak egyes számban használunk. Ide tartoznak: a) az anyagnevek: молоко, сметана, олія, нафта; b) gyűjtőnevek: лістя, проміння, мольда; c) absztrakt jelentésű főnevek: увага, доброта, біганина; d) tulajdonnevek: Прип'ять, Сегед, Тіса.

3. Főnevek, amelyek csak többes számban használatosak. Ide tartoznak: a) a két részből álló tárgyak nevei: брюки, окуляри, двєри; b) anyagnevek: дрєва, мєблє; c) gyűjtőnevek: грєші, фінанси; d) játékok, folyamatok nevei: піжмурки; e) az időszakok nevei, ünnepek, szokások: канїкули, іменини; f) tulajdonnevek, egyes földrajzi nevek: Альпи, Суми.

A mellékneveknek is van számkategóriájuk: голосній – голосні, молодій – молоді, красивий – красиві.

Однина			Закінчення	Множина
Які й?	Яка?	Якє?		Які?
сучасний майбутній	сучасна майбутня	сучасне майбутнє	-і	сучасні майбутні

Azok a névmások, amelyek tulajdonságra utalnak, szintén szám szerint ragozódnak: наш – наші, моя – мої, які й-небудь – які-небудь. A személyes névmásoknak is van számkategóriájuk: я – ми, ти – ви, він, вона, вони – вони.

чий – чий	твій – твої	кожний – кожни
сам – самі	свій – свої	інший – інші
ніякий – ніякі	той – ті	жодний – жодні
нічий – нічий	цей – ці	деякий – деякі
мій – мої	такий – такі	якийсь – якісь
ваш – ваші	всякий – всякі	будь-який – будь-які
їхній – їхні	весь – всі	абиякий – абиякі

Az **igéknek** jelen, múlt és jövő időben is van számkategóriájuk: я читаю – ми читаємо, він читає – вони читають; я читав – ви читали, він читатиме – вони читатимуть.

A feltételes módban lévő igéknek szintén van egyes és többes számuk is: читав би – читали б.

A felszólító módban lévő igéknek van ugyan egyes és többes számuk, de nem minden személyben. Egyes számban a 2. személyű formát használják, többes számban pedig az 1. és 2. személyű formát: сиді – сидімо, сидіть; іді – ідімо, ідіть. (Az igék számkategóriáiról a következő leckeekben lesz még szó).

Шамнєв – matematikai mennyiséget fejez ki (одін, сім, дєсять), a tárgyak mennyiségére utalhat (чотирі книги, п'ять кімнат), vagy a sorrendjükre számolás során (пєрший курс, шєстий рік). A következő kérdésekre válaszol: скільки? – mennyi? котрий? – hanyadik?

Az ukrán és a magyar nyelv számnevei

1	один	<i>egy</i>	40	сорок	<i>negyven</i>
2	два	<i>kettő</i>	43	сорок три	<i>negyvenhárom</i>
3	три	<i>három</i>	47	сорок сім	<i>negyvenhét</i>
4	чотири	<i>négy</i>			
5	п'ять	<i>öt</i>	50	п'ятдесят	<i>ötven</i>
6	шість	<i>hat</i>	54	п'ятдесят чотири	<i>ötvennégy</i>
7	сім	<i>hét</i>	56	п'ятдесят шість	<i>ötvenhat</i>
8	вісім	<i>nyolc</i>			
9	дев'ять	<i>kilenc</i>	60	шістдесят	<i>hatvan</i>
10	десять	<i>tíz</i>	65	шістдесят п'ять	<i>hatvanöt</i>
11	одинадцять	<i>tizenegy</i>	70	сімдесят	<i>hetven</i>
12	дванадцять	<i>tizenkettő</i>	80	вісімдесят	<i>nyolcvan</i>
13	тринадцять	<i>tizenhárom</i>	90	дев'яносто	<i>kilencven</i>
14	чотирнадцять	<i>tizennégy</i>			
15	п'ятнадцять	<i>tizenöt</i>	100	сто	<i>száz</i>
16	шістнадцять	<i>tizenhat</i>	101	сто один	<i>százegy</i>
17	сімнадцять	<i>tizenhét</i>	111	сто одинадцять	<i>száztizenegy</i>
18	вісімнадцять	<i>tizennyolc</i>	121	сто двадцять	
19	дев'ятнадцять	<i>tizenkilenc</i>		один	<i>százhuszonegy</i>
20	двадцять	<i>húsz</i>	200	двісті	<i>kétszáz</i>
21	двадцять один	<i>huszonegy</i>	300	триста	<i>háromszáz</i>
29	двадцять дев'ять	<i>huszonkilenc</i>	400	чотіриста	<i>négy száz</i>
			500	п'ятсот	<i>ötszáz</i>
30	тридцять	<i>harminc</i>	600	шістсот	<i>hatszáz</i>
32	тридцять два	<i>harminckettő</i>	700	сімсот	<i>hétszáz</i>
38	тридцять вісім	<i>harmincnyolc</i>	800	вісімсот	<i>nyolcszáz</i>
			900	дев'ятсот	<i>kilencszáz</i>
1000		тисяча			<i>ezer</i>
1987		тисяча дев'ятсот вісімдесят сім			<i>ezerkilencszáznyolcvanhét</i>
2435		дві тисячі чотіриста тридцять п'ять			<i>kétezer-négyszázharmincöt</i>
1000000		мільйон			<i>millió</i>
1000000000		мільярд			<i>milliárd</i>

ÉRDEKESÉGEK!

A magyarban 2000-ig a számneveket egybeírjuk, utána pedig kötőjellel elválasztva. Például: ezerkilencszáznyolcvanhét, kétezer-négyszázharmincöt. Az ukránban az összetett számneveket mindig külön írjuk. Például: тисяча дев'ятсот вісімдесят сім.

Jelentésük szerint lehetnek tőszámnevek, gyűjtőszámnevek és sorszámnevek.

A tőszámnevek absztrakt matematikai mennyiségre vagy számolás közbeni mennyiségre utalnak. Jelentésük alapján lehetnek:

1) olyan számnevek, amelyek egész számmal fejezik ki a mennyiséget: вісім, двадцять, п'ятдесят три;

2) törtszámnevek: одна трéтя, дві цілих і п'ять sóтих;
 3) gyűjtőszámnevek: трóє (студéнтів), чéтверо (школярів), п'ятеро (дітэй);

4) határozatlan, körülbelüli mennyiségre utalók: багáто, ківька, дéківька, ківькана́дцять.

A sorszámnevek a tárgyak sorrendjét nevezik meg számolás közben: дру́гий день, деся́та сторíнка.

A számneveket szerkezetük szerint egyszerű (один, сто, sóрок, нуль), egybeírt összetett (одина́дцять, двісті) és különírt összetett számnevekre osztjuk (три́дцять один, сто дев'яно́сто вісім).

A számneveket nemben, számban és esetben egyeztetjük a főnevekkel.

1. Az **один** számnevet a főnévvel számban, nemben és esetben is egyeztetni kell: один стіл, одна студéнтка, одне (одно́) завда́ння.

2. A **два** számnevet két nemben ugyanazon formában használják: a hím- és semlegesnemben – два (студéнти, я́блука), nőnemben pedig – дві (студéнтки).

3. A **два, три, чоти́ри**, számnevek után a főnév többes szám alanyesetben áll: два ро́ки, три хло́пці, чоти́ри бабу́сі.

A **два, три, чоти́ри** számnevek nem kapcsolódnak olyan főnevekhez, amelyeket nem lehet megszámlolni (го́рдість, бензі́н, пра́ця), valamint a IV. ragozási csoportba tartozó főnevekhez sem. Az ő felsorolásukhoz gyűjtőszámneveket használunk (дво́є немовля́т, трóє каченя́т, чéтверо курча́т).

4. Az 5-től a végtelenig tartó számnevek mellett a főnév csak többes szám birtokos esetben állhat: сі́м книг, ві́сім завда́нь, два́дцять чоти́ри ро́ків.

5. Határozatlan és gyűjtőszámnevek után a főnevek többes szám birtokos esetben állnak: ківька студéнтів, дéківька хвилі́н, дéсятеро дівча́т.

6. A törtszámneveknél a főnév egyes szám birtokos esetben áll, és a „рész” szót gyakran nem is teszik hozzá: дві трéтих впра́ви, п'ять во́сьмих кімна́ти.

7. A **півтора́, півторі́** – *másfél* az egyes számú, birtokos esetben álló főnévhez kapcsolódhat: півтора́ ме́тра, півторі́ хвилі́ни.

8. A sorszámneveket mind nemben és számban, mind pedig esetben egyeztetni kell a főnévhez: п'я́тий ти́ждень, во́сьмі дні, четве́рта годи́на, трéте я́блуко.

Однина			Закінчення	Множина
кó трий?	кó тра?	кó тре?		кó три?
пéрший	пéрша	пéрше	-і	пéрші
трéпій	трéтя	трéте		трéпі

Az ukrán nyelvben a számneveknek különböző ragozásuk van.

1. Az **о́дін, одна́, одно́ (одне́)** – *egy* számnév egyes számban ugyanúgy ragozódik, mint a melléknevek kemény csoportja:

	ОДНИНА		МНОЖИНА
	чоловічий і середній рід	жіночий рід	
Н.	о́дін, одно́ (одне́)	одна́	одні́
Р.	одно́го	одно́ї (одні́єї)	одні́х
Д.	одно́му	одні́й	одні́м
З.	Н. або Р.	одно́у	Н. або Р.
О.	одні́м	одно́ю (одні́єю)	одні́ми
М.	(на) одно́му (одні́м)	(на) одні́й	(на) одні́х

2. А **два, дві, обідва, обідві** – *kettő* számnév ugyanúgy ragozódik mint a melléknevek kemény csoportja.

Н.	два, дві	обідва, обідві
Р.	двох	обидво́х (обо́х)
Д.	двом	обидво́м (обо́м)
З.	Н. або Р.	Н. або Р.
О.	двома́	обидвома́ (обома́)
М.	(на) дво́х	(на) обидво́х (обо́х)

3. А **три** és **чоти́ри** – *három és négy* minden esetben kivéve alanyeset azonos végződésekkel rendelkeznek. Kivéve az eszközhatározós esetenél: a három végződése -ьома, a négy számnévnél pedig – -ма. Az összes többi esetben **ьо-т** írunk kivéve а чотирма́.

Н.	три	чоти́ри
Р.	трьо́х	чотирьо́х
Д.	трьо́м	чотирьо́м
З.	Н. або Р.	Н. або Р.
О.	трьома́	чотирма́
М.	(на) трьо́х	(на) чотирьо́х

4. 5–10-ig a számnevek a következő típusok szerint ragozódnak:

Н.	п'ять	дев'ять
Р.	п'яти (п'ятьох)	дев'яти (дев'ятьох)
Д.	п'яти (п'ятьом)	дев'яти (дев'ятьом)
З.	п'ять (п'ятьох)	дев'ять (дев'ятьох)
О.	п'ятьма (п'ятьома)	дев'ятьма (дев'ятьома)
М.	(на) п'яти (п'ятьох)	(на) дев'яти (дев'ятьох)

5. А **-дцять** és **-десят** végű számneveknél csak a második rész ragozódik.

Н.	дванáдцять	сiмдеся́т
Р.	дванáдцяти (дванáдцятьох)	сiмдеся́ти (сiмдеся́тьох)
Д.	дванáдцяти (дванáдцятьом)	сiмдеся́ти (сiмдеся́тьом)
З.	дванáдцять (дванáдцятьох)	сiмдеся́т (сiмдеся́тьох)
О.	дванáдцятьма́ (дванáдцятьома́)	сiмдеся́тьма́ (сiмдеся́тьома́)
М.	(на) дванáдцяти (дванáдцятьох)	(на) сiмдеся́ти (сiмдеся́тьох)

Az **-ох, -ом, -ома** és **-ма** végződéseknél a **т** után légységjellet kell írni.

6. Az összetett számneveknél, ahol a második rész 100-at jelent, mind a két rész ragozódik:

Н.	чотiри́ста	шiстсо́т	вiсiмсо́т
Р.	чотирьохсо́т	шестисо́т	восьмисо́т
Д.	чотирьомста́м	шестиста́м	восьмиста́м
З.	чотiри́ста (чотирьохсо́т)	шiстсо́т (шестисо́т)	вiсiмсо́т (восьмисо́т)
О.	чотирмаста́ми	шiстьмаста́ми (шiстьомаста́ми)	вiсьмаста́ми (вiсьмомаста́ми)
М.	(на) чотирьохста́х	(на) шестиста́х	(на) восьмиста́х

7. А **сорок** – *negyven*, **дев'яносто** – *kilencven* és **сто** – *száz* minden esetben **аз** alany- és tárgy esetet kivéve **-а** végződést kapnak (сорока́, дев'яноста́, ста́).

8. А **тiсьча** – *ezer* számnév ugyanúgy ragozódik mint az I. főnévragozási csoport vegyes alcsoportjának főnevei.

9. А **мiльйон** – *millió* és **мiльярд** - *milliárd* ragozása a II. főnévragozási csoport kemény alcsoportjának megfelelően történik.

10. А **нуль** - *nulla* а II. főnévragozási csoport lágy alcsoportja szerint ragozódik.

11. Összetett számneveknél minden egyes tag külön ragozandó.

12. Határozatlan számneveknél а **кілька, декілька** – *néhány* ugyanúgy ragozódnak, mint a kettő; **багато, небагато** – *nemsok*, mint a három és a négy; а **кільканадцять** – *néhány* pedig ugyanúgy ragozódik, mint az öt.

13. А gyűjtőszámnevek **двоє, троє, семеро** – *ketten, hárman, heten stb.* ugyanúgy ragozódnak, mint a *kettő, három, hét* stb.

14. А sorszámnevek ugyanúgy ragozódnak, mint a melléknevek. Az összetett sorszámneveknél csak a számnév második része ragozódik (ті́сяча дев'я́тсот п'ятдеся́т сьо́мого ро́ку...).

ÉRDEKESÉGEK!

Az ukrán nyelvben a dátumot a következő sorrendben írjuk: először a napot, utána a hónapot és a legvégén az évet. Például: 20.03.2009.

Az ukrán nyelvben az időt a következőképpen adjuk meg: **a napot jelölő sorszámnév semleges nemben** (двадцятье, перше, п'ятнадцятье) + **a hónap neve egyes szám birtokos esetben** (березня, травня, вересня, грудня): Сьогодні шістнадцятье квітня. Завтра вісімнадцятье жовтня. День і місяць мого народження: друге червня.

Ugyanezt a konstrukciót használjuk а **який? яка? яке? які?** kérdőszavas kérdésekre adott válasz során.

На а dátumra vonatkozó kérdés а **коли?** kérdőszóval kezdődik, akkor а következőképpen épül fel а mondat: **a sorszámnév egyes szám birtokos esetben** (п'ятого, другого, тридцятого) + **a hónap neve egyes szám birtokos esetben** (квітня, липня, листопада). На az évet is meg kell adnunk, akkor: **sorszámnév egyes szám birtokos esetben + főnév egyes szám birtokos esetben рік** – ро́ку: Коли́ бу́де конферен́ція? – Сімна́дцятого тра́вня; Коли́ ви наро́дилися? – Тре́тього сі́чня ти́сяча дев'я́тсот вісімдеся́т п'я́того ро́ку.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK – КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

1. Mely szófajoknak van időkategóriája az ukrán nyelvben?
2. Milyen csoportokra lehet felosztani a főneveket, ha az időkategóriát vesszük figyelembe?
3. Milyen végződések lehetnek a főneveknek többes számban?
4. Milyen végződései vannak a mellékneveknek többes számban?
5. Milyen csoportokra lehet felosztani a számneveket?
6. Milyen alcsoportjai vannak a tőszámneveknek?
7. Hogyan épülnek fel a számnevek az ukrán nyelvben?

8. Hogyan kell egyeztetni a számnevet a főnévvel? Sorolják fel az eseteket.
 9. Milyen ragozási típusai vannak a számneveknek?

Jegyezzék meg a hét napjait, a hónapokat és az évszakokat ukránul!

	ДНІ ТИЖНЯ	A HÉT NAPJAI	
	понеділок	<i>hétfő</i>	
	вівторок	<i>kedd</i>	
	середá	<i>szerda</i>	
	четвѐр	<i>csütörtök</i>	
	п'ятниця	<i>péntek</i>	
	субо́та	<i>szombat</i>	
	неділя	<i>vasárnap</i>	
вихідний день	<i>szabadnap</i>	вихідні дні	<i>szabadnapok</i>
робочий тиждень	<i>munkahét</i>	св'ято	<i>ünnep</i>

	МІСЯЦІ	HÓNAP	
січень	<i>január</i>	ліпень	<i>július</i>
лютий	<i>február</i>	сѐрпень	<i>augusztus</i>
бѐрезень	<i>március</i>	вѐресень	<i>szeptember</i>
квітень	<i>április</i>	жовтень	<i>október</i>
травень	<i>május</i>	листопад	<i>november</i>
чѐрвень	<i>június</i>	грудень	<i>december</i>

	ПÓРИ РО́КУ		ÉVSZAKOK
зима́	<i>tél</i>	взімку	<i>télen</i>
весна́	<i>tavas</i>	навесні́	<i>tavasza</i>
лі́то	<i>nyár</i>	влітку	<i>nyáron</i>
о́сінь	<i>ősz</i>	восені́	<i>ősszel</i>

Jegyezzék meg az időre vonatkozó kifejezéseket!

позавчóра	<i>tegnapelótt</i>	настúпного тижня	<i>a jövő héten</i>
вчóра	<i>tegnap</i>	минúлого мiсця	<i>a múlt hónapban</i>
с'югóдні	<i>ma</i>	нікóли	<i>soha</i>
зáвтра	<i>holnap</i>	зáвжди	<i>mindig</i>
пiслязáвтра	<i>holnapután</i>	пóтiм	<i>majd, azután</i>
торiк	<i>a múlt évben</i>	тепѐр, зáраз	<i>most</i>
мiсцяць тóму	<i>egy hónappal</i>	тодi	<i>akkor</i>
	<i>ezelótt</i>		
тиждень тóму	<i>egy héttel ezelótt</i>	скóро	<i>hamarosan</i>

напередодні	előző nap(on)	незабаром	<i>nemsokára</i>
того тижня	<i>múlt héten</i>	недавно	<i>nemrég</i>
цього тижня	<i>ezen a héten</i>	найближчим часом	<i>a legrövidebb időn belül</i>
секунда	<i>másodperc</i>	тиждень	<i>hét</i>
хвили́на	<i>perc</i>	годи́на	<i>óra</i>
чверть	<i>negyed</i>	мі́сяць	<i>hónap</i>
полові́на	<i>fél</i>	піврі́ччя	<i>fél év</i>
доба́	<i>teljes nap</i>	рік	<i>év</i>
день тижня	<i>a hét napja</i>	десятирі́ччя (десятилі́ття)	<i>tízéves évforduló</i>
мить	<i>pillanat</i>	сто́річчя (столі́ття)	<i>százéves évforduló</i>
ура́нці (вра́нці)	<i>reggel</i>	уночі́ (вночі́)	<i>éjszaka</i>
уде́нь (вде́нь)	<i>nappal</i>	опі́вночі	<i>éjjélkor</i>
увече́рі (ввече́рі)	<i>este</i>	про́тягом дня	<i>napközben</i>

Mennyi az idő? – Котра година?

Az ukrán nyelvben az időt a sorszámnevek segítségével fejezzük ki. Például: о трéтій годи́ні (15.00 або 03.00), о двана́дцятій годи́ні (12.00 або 24.00). Akonstrukció: **о** előljárószó+ sorszámnév.

Ha nem pontos időt kell megadni, hanem körülbelüli időt, akkor a **на** előljárószót használjuk a sorszámnév előtt. Például: на четвэ́рту годи́ну, на шóсту годи́ну.

Ha az idő mellett a percet is meg kell mondanunk, akkor a következő előljárószavakat használjuk:

- 1) a **на** vagy **по** előljárószót akkor használjuk, ha egésztől félig áll az óra mutatója: чверть на п'яту (чверть по четвэ́ртій) (16.15 або 04.15), чверть на трéтю (чверть по дрúгій) (14.15 або 02.15), п'ять на четвэ́рту (п'ять по трéтій) (15.05 або 03.05);
- 2) a **на** és **до** előljárószót, akkor, ha fél van: пів на шóсту (пів до шóстої) (17.30 або 05.30), пів на сьóму (пів до сьóмої) (18.30 або 06.30);
- 3) a **до** és **за** előljárószókat pedig, ha a féltől egészig áll az óra mutatója: за чверть де́сята (чверть до де́сятої) (21.45 або 9.45); за де́сять сьóма (де́сять до сьóмої) (18.50 або 6.50).

Azokban az esetekben, amikor valamely esemény időbeli hosszáról van szó, akkor azt tőszámvevőkkel fejezzük ki: За дві години я прочита́в кни́гу. Фільм трива́в три години.

PÁRBESZÉDEK – ДІАЛОГИ

Olvassák el a párbeszédeket! Próbálják megtanulni őket!
Прочитайте діалог. Спробуйте переказати їх.

1. – Добридень! Чи ви не скажете, кóтра година?
 - Вибачте, але я не маю годинника.
 - Добрий день! Скажіть, будь ласка, кóтра година?
 - Хвилинку, з́араз подивлю́ся... Пів на шóсту.
 - Дуже дякую. А ви не зна́єте, о кóтрій годині відкрива́ється ка́са?
 - О шóстій.
 - А до кóтрої години вона відкрита?
 - До дев'ятої в́ечора.
 - Дуже вам вдячний. До побачення.
 - На все дóбре.

2. Телефонна розмо́ва.
 - Добрий ра́нок! Це кіноте́атр?
 - Добрий ра́нок. Так, це кіноте́атр. Я вас слухаю.
 - Скажіть, будь ласка, з кóтрої години у вас розпочина́ються се́анси?
 - З десятої.
 - Ко́ли почне́ться фільм «Еверéст»?
 - Він розпочне́ться о десяти́й sóрок п'ять.
 - За чверть одина́дцята? Я правильно зрозумі́ла?
 - Так, абсолю́тно.
 - Це докуме́нтальний фільм? Як до́вго він трива́тиме?
 - Так, це докуме́нтальний фільм. Його́ трива́лість сто дéсять хви́лін.
 - Дякую за інформа́цію.
 - Нема́є за що. Чека́ємо вас у на́шому кіноте́атрі.

3. – Добрий в́ечір!
 - Добрий в́ечір!
 - Скажіть, будь ласка, чи ско́ро розпочне́ться виста́ва?
 - О сьóмій годині.
 - Скільки вона́ трива́тиме?
 - Півторі години.
 - Бо́юся, що не змо́жу її відві́дати, бо у ме́не призначено зу́стріч.

- На коли призначено зустріч?
 - На дев'яту.
 - У вас є тридцять хвилин.
 - Але ми домовилися зустрітися біля метро раніше.
 - На котру годину ви домовилися зустрітися?
 - Пів на дев'яту. О цій годині вистава тільки закінчиться.
 - Я пропоную вам відвідати виставу і подивитися першу частину. Потім ви зможете піти.
 - Це непогана ідея. Дякую. Я так і зроблю.
 - Будь ласка. Рада, що змогла допомогти.
4. – Даруйте, Ірино Віталіївно. Вам довго довелося чекати?
- Ні, я тут з пів на дев'яту.
 - Вибачте, я запізнилася. Я була на виставі. Вийшла вчасно, але на дорогах багато машин, тому затрималася. Ходімо в якесь кафе.
 - Так, із задоволенням, бо я трохи замерзла.
5. – Привіт, Андрію!
- Привіт, Інно!
 - Як відпустка? Сподобалися Альпи?
 - Так, все було чудово. Я зараз покажу тобі деякі фото.
 - О, дуже добре... Розкажи мені, хто на них зображений.
 - Це моя подруга Олена.
 - Така молода? Скільки їй років?
 - А хіба я старій? Їй двадцять років.
 - А скільки тобі років?
 - Мені двадцять вісім.
 - А це хто такий? На твого брата не схожий.
 - Це мій товариш.
 - Скільки йому років?
 - Йому двадцять сім.
 - А цей чоловік ваш гід?
 - Так, йому шістдесят п'ять років.
 - Не може бути! Він виглядає молодшим. Я йому б дала максимум п'ятдесят. От що значить жити в горах і дихати свіжим повітрям.
 - У нас теж була така реакція. Коли запитали «Скільки вам років?» і почули відповідь, ми думали він жартує.
6. – Добрый день, Маріно Анатоліївно!
- Добрый день, Вікі!
 - Сьогодні ми будемо вчити назви місяців українською мовою?

– Так, правильно. Ми познайомимося з дванадцятьма українськими місяцями.

– А їх важко запам'ятати?

– Ні, не важко. Але назви місяців в українській мові дуже відрізняються від назв місяців в угорській. Українські назви історично пов'язані з господарською діяльністю людини та спостереженнями за природою. Про все це розповідається у вірші:

Січень січе,
Лютий лютує,
Березень плаче,
Квітень квітуче,
Травень під ноги стеле травичку,
Червень збирає сіно в копіїці,
Ліпень медовий бджілок чарує,
Серпень чудовий булки дарує,
Вересень трусить груші в садочку,
Жовтень гаптує клену сорочку,
Йде **листопад** – застеля килимі,
Грудень надходить – початок зимі.

– Який гарний вірш! Він справді допоможе запам'ятати назви місяців. Дякую!

– Будь ласка, наступного разу треба розказати цей вірш напам'ять.

7. – Добрый ранок, Світліано!
– Привіт, Іріно!
– Як справи?
– Дякую, добре. Збираюся у відпустку.
– Взіймку?
– Так. Це моя улюблена порá року. Я люблю кататися на ліжах, тому й цього року поїду у Карпати.
– А моя улюблена порá року – весна. Люблю, коли квітнуть дерева, оживає природа. На вулиці вже не холодно, але й не спекотно, як улітку.
– Я ще люблю осінь. Коли без дощів, сухо і тепло. Деревá стоять із різнокольоровим листям. А пізню дощову осінь не люблю.
– Бажаю добре відпочити!
– Дякую.
8. – Добрый день!
– Добраго дня!
– Я б хотіла купити деякі продукти.

- Будь ласка. Що саме вам потрібно?
- Вершкове масло, сметана, сир і молоко.
- Скільки зважити сиру?
- Зважте мені, будь ласка, триста грамів сиру. А яка у вас сметана?
- Сметана свіжа. Щойно одержали. Яку вам: є 15% (п'ятнадцять відсотків) і 20% (двадцять відсотків) жирності.
- Дайте мені, будь ласка, двадцятивідсоткову.
- Яку вам упаковку?
- На чотириста грамів, будь ласка.
- Скільки вам масла і молока?
- Дайте, будь ласка, три пачки масла і дві літрових упаковки молока.
- Щось ще?
- Чи є у вас голландський сир?
- Є, звичайно.
- Будь ласка, двісті грамів голландського сиру. А де у вас хлібний відділ?
- Там, трохи далі. Бачите? Біля бакалії.
- Бачу, дякую. До побачення.

9. – Добридень!
- Добридень!
 - Який у вас є хліб?
 - Є пшеничний. Свіжа й пишна паляниця. Є житній хліб.
 - А «Український» є?
 - Звичайно. Він ще теплий. Щойно привезли.
 - Скільки він коштує?
 - Дві гривні тридцять копійок.
 - Дякую. Я візьму хлібину українського і батон.
 - Прощу. Ще чогось бажаєте?
 - Ні, дякую, це все.
 - Пройдіть, будь ласка, до каси.
 - Скільки я маю заплатити?
 - З вас чотири гривні двадцять копійок.
 - Ось, прошу, десять гривень.
 - Чи немає у вас дрібних?
 - Хвилинку, я подивлюся в гаманці. На жаль, немає.
 - Візьміть, будь ласка, здачу: 5 (п'ять) гривень 80 (вісімдесят) копійок.
 - Дякую.
 - Прощу. До побачення!
 - Усього найкращого!

Élelmiszernevek, zöldség- és gyümölcsnevek

Назви продуктів, овочів та фруктів

батон	<i>fehér kenyér</i>	кўрка	<i>csirke, tyúk</i>	свині́на	<i>sertéshús</i>
борошно	<i>liszt</i>	кўрятина	<i>csirke</i>	сир	<i>sajt</i>
бужени́на	<i>füstölt hús</i>	майонез	<i>majonéz</i>	сік	<i>lé</i>
бу́лочка	<i>zsemle</i>	макаро́ни	<i>tészta</i>	сі́ль	<i>só</i>
буря́к	<i>cékla</i>	ма́сло	<i>vaj</i>	слі́ва	<i>szilva</i>
вершкі́	<i>tejszín</i>	мінеральна		суні́ця	<i>szamóca</i>
виногра́д	<i>szőlő</i>	во́да	<i>ásványvíz</i>	ті́стечко	<i>sütemény</i>
ві́шня	<i>meggy</i>	молоко́	<i>tej</i>	укрі́п	<i>kapor</i>
га́рбу́з	<i>tök</i>	мо́рква	<i>sárgarépa</i>	хлі́б	<i>kenyér</i>
гірчі́ця	<i>mustár</i>	м'ясо	<i>hús</i>	хрі́н	<i>torma</i>
горо́х	<i>borsó</i>	огіро́к	<i>uborka</i>	цибу́ля	<i>hagyma</i>
гру́ша	<i>körte</i>	о́лія	<i>étolaj</i>	цукерка	<i>édességáru</i>
йо́гурт	<i>joghurt</i>	о́цет	<i>ecet</i>	цўко́р	<i>cukor</i>
ка́ва	<i>kávé</i>	пе́рець	<i>paprika</i>	ча́й	<i>tea</i>
каву́н	<i>görögdinnye</i>	петру́шка	<i>petrezselyem</i>	часні́к	<i>fokhagyma</i>
кака́о	<i>kakaó</i>	пе́чиво	<i>keksz</i>	ші́нка	<i>sonka</i>
капу́ста	<i>káposzta</i>	полу́ниця	<i>eper</i>	я́блуко	<i>alma</i>
карто́пля	<i>krumpli</i>	помідо́р	<i>paradicsom</i>	яйце́	<i>tojás</i>
квасо́ля	<i>bab</i>	ри́ба	<i>hal</i>	ялови́чина	<i>borjúhús</i>
кефі́р	<i>kefir</i>	ри́с	<i>rizs</i>		
ковбаса́	<i>kolbász</i>	са́ло	<i>szalonna</i>		

SZÖVEG – ТЕКСТ

Olvassák el az alábbi szöveget! Прочитайте запропонований текст.

 Бі́ля на́шого бу́дінку побудува́ли вели́кий гастроно́м. При вхо́ді тре́ба бра́ти ко́шик або́ візо́к. У ньо́му є різні відді́ли. Це дуже́ зру́чно: захо́диш у оди́н магази́н і мо́жеш купи́ти ті проду́кти, які́ тре́ба.

У м'ясо́ному відді́лі ми ча́сто купу́ємо ялови́чину, сви́ніну та ку́рятину. Тут усé наріза́ють, якщо́ потрі́бно. Сьо́годні мені́ тре́ба купи́ти ка́чку. Ма́ма приготу́є її́ з я́блуками.

У мо́ло́чному відді́лі тре́ба купи́ти смета́ну, йо́гурт, мо́локо́, си́р, вершкі́. В ово́чевому відді́лі я за́вжди купу́ю мо́ркву та цибу́лю. Сьо́годні я куплю́ бана́ни, кі́ві, апельсі́ни та слі́ви. Тре́ба обов'язко́во зайти́ в конді́терські́ відді́л. У них випіка́ють смачні́ тістечка́ та здобні́ бу́лочки. Зо́всім забу́ла про бакалі́ю. Ма́ма просі́ла купи́ти боро́шно, ри́с, цўко́р і макаро́ни.

Кас у гастроно́мі бага́то, то́му че́рги бува́ють рідко́. Каси́ри та прода́вці приві́тні. Тут прие́мно купува́ти. За потре́би проду́кти мо́жуть упакува́ти, мо́жна придба́ти паке́т. Зру́чно, що магази́н працю́є без перерви́ і цілодобо́во. Він відчи́нений на́віть у неде́лю.

FELADATOK – ЗАВДАННЯ

1. Olvassák hangosan a szavakat, figyeljenek a [п] és [б] mássalhangzók kiejtésére! Прочитайте вголос, дотримуючись правильної вимови приголосних [п] та [б].
 - 1) pára, піп, купі́ль, дуб, го́луб, бак, бобе́р, бі́лий, кобура́, барбарі́с;
 - 2) pára – бар, пас – бас, пил – бувáльщина, болт – полк, співа́в – бі́лий, пий – бий, спа́ти – дба́ти, був – бив, борт – обго́ртка, бур – бюро́;
 - 3) Всі бобрі́ до́брі до своїх бобря́т. У полі По́ля-по́люшка полле́ по́ле-по́люшко. Бур'яні́в не бу́де в полі́, якщо́ полле́ по́ле По́ля.
2. Olvassák hangosan a szavakat, figyeljenek a [в] és [ф] mássalhangzók kiejtésére! Прочитайте вголос, дотримуючись правильної вимови приголосних [в] та [ф].
 - 1) факт, фунт, фа́ри, фі́ркати, ко́фта, жи́раф, впе́ред, ві́рний, ви́бити, ві́дний, сві́тло;
 - 2) вода́ – фа́за, Іва́н – сарафа́н, Ві́ка – фі́кус, ви́делка – Фі́лька, вас – в'я́знув, фі́рма – фі́ркнути, Фо́мка – Фе́кла;
 - 3) Водово́з віз во́ду з водопрово́ду. Ваві́лу ветрі́ло промо́кло-сквозі́ло. Фофа́нова фуфа́йка Фефе́лі якра́з. Фарао́нів фаворі́т на сапфі́р змінюва́в нефрі́т.
3. Olvassák hangosan a szavakat, figyeljenek a [т] és [д] mássalhangzók kiejtésére! Прочитайте вголос, дотримуючись правильної вимови приголосних [т] та [д].
 - 1) там, танк, тут, то́нна, ті́тка, той, ті́сно, йти, ма́ти, день, дим, диск, дя́тел, брóди, два;
 - 2) там – дам, том – буди́нок, струм – док, трава́ – дро́ва, твій – дві́йка, тінь – день, ті́ло – ді́вка, те́ма – діадéма, торт – дрот, там – мада́м, дар – дя́дько, дубль – дю́пель;
 - 3) Від ту́поту ко́пит пил по полю́ леті́ть. Дво́є одно́го обіда́ти не чека́ють. Дя́тел жив у дуплі́ порожньо́му, дуб довба́в, як долото́м.
4. Olvassák hangosan a szavakat, figyeljenek a [с] és [з] mássalhangzók kiejtésére! Прочитайте вголос, дотримуючись правильної вимови приголосних [с] та [з].
 - 1) сук, син, сі́ла, сі́сти, сті́г, уку́с, розса́да, ві́з, зано́за, звук, зимо́вий, козе́л;

2) сам – зам, са́ло – за́лу, суп – зуб, ко́си – ко́зи, внесу́ – внизу́, си́ній – Зи́на, сирій – сер, се́сія – сів, зад – зять;

3) Дзвеніть земля́ від золото́ї спе́ки. У се́меро са́ней по се́меро всілися са́мі. Спа́ти на си́ні бу́де Семéн.

5. Olvassák hangosan a szavakat, figyeljenek a [ш] és [ж] mássalhangzók kiejtésére! Прочитайте вголос, дотримуючись правильної вимови приголосних [ш] та [ж].

1) шаль, жаль, су́шений, душ, шко́да, жи́рний, жо́блудь, жук, калю́жа, рушні́ця, спра́вжній;

2) проша́рок – прожа́рив, ваш – важли́вий, жарт – стра́шно, широчі́нь – жир, жи́ти – ши́ти;

3) Дзижчи́ть жу́желиця, дзижчи́ть кружля́ється. Йшли шість мише́й, не́сли шістна́дцять гроше́й; дві ми́ші поплóше не́сли по два грóши. Ві́жки зі шкі́ри в хо́мут вхо́жі. Вовкі нішпорять – їжу шука́ють.

6. Írják ki azokat a szavakat melyeket, a) egyes és többes számban használunk, b) csak egyes c) csak többes számban használunk! Випишіть іменники, які вживаються: а) в однині і в множині; б) тільки в однині; в) тільки в множині.

По́ле, стіна́, кварта́ра, ковза́ні, студéнтство, о́вочі, сум, ра́дощі, цу́кор, ве́чір, Прилу́ки, У́жгород, Балка́ни, ра́нок, сестра́, по́друга, Карпа́ти, пло́ща, факультéт.

7. Tegyük többes számban a felsorolt főneveket! Утворіть форму множини від запропонованих іменників.

Птах, ліс, сад, готéль, про́даж, пі́дпис, рушні́ця, топо́ля, вечéря, росли́на, пля́ма, мі́сто, о́ко, зо́шит, краї́на, перéрва, ка́са, пакéт, скля́нка, пля́шка, хма́ра, кістка, вікно́, по́ле, ім'я́, де́рево, тра́ва, комп'ю́тер, впра́ва.

8. Tegyük többes számba a felsorolt mellékneveket! Утворіть форму множини від запропонованих прикметників.

Соло́дкий, спра́вжній, золото́й, оста́нній, смачні́й, робóчий, складні́й, вели́кий, брудні́й, ширóкий, зелéний, нові́й, те́мний, важкі́й, молоді́й.

9. Szerkesszenek melléknév + konstrukciókat, felhasználva a 7. és 8. feladat egyes és többes számú alakjait. Утворіть словосполучення

«прикметник+іменник», використовуючи слова із завдання 7 і 8 у формі множини та одиниці.

10. Csoportosítsák a főneveket, amelyek a „Élelmiszernevek, zöldség- és gyümölcsnevek” táblázatban szerepelnek ragozások és alcsoportok szerint. Розподіліть іменники, які подані у словнику «Назви продуктів, овочів та фруктів», за відмінами та групами.

11. Tegyétek többes számba a felsorolt sorszámneveket! Утворіть форму множини від запропонованих порядкових чи-слівників.

Четвѐртий, дев'я́тий, вісімна́дцятий, пе́рший, двáдцять п'я́тий, сто со́рок шо́стий, дру́гий, со́бий, т́исяча дві́сті трéтій, вісімдеся́т во́сьмий, одина́дцятий.

12. Fejezzék be a mondatokat, használják a zárójelben lévő szavakat! Запишіть речення, розкриваючи дужки.

Це (мій) мі́сто. Воно́ (старові́нний і за́тишний). Тут (красі́вий) буди́нки, (ціка́вий) архіте́ктура. (Мі́й) кварта́ра розташо́вана у (трéтій) райо́ні. Це (мі́й) дру́зі. (Їхні́й) буди́нки знахо́дяться за мі́стом. Вони́ (вели́кий і суча́сний). Зелéні (парк) прикраша́ють мі́сто. Це (ваш) ру́чка? То (наш) словни́к? Це тво́ї (кни́ги). То і́хні (брудні́й) скля́нки? Це (п'я́тий) по́верх? То (нові́й) буди́нки? Це (20) буди́нок? (Які́й) ва́ша адре́са?

13. Fordítsák le a szöveget ukrán nyelre! Перекладіть текст українською мовою.

Ma 2009. szeptember 24 van. A szüleim háza nagyon szép. Hétfvégén hozzájuk készülünk, mert a húgomnak 14. születésnapja lesz. Ők egy kis városban laknak a Kossuth utca 16. szám alatt. A ház előtt magas fák vannak. A házunk kétemeletes, és a ház előtt van egy élelmiszerbolt. Reggelente az édesanyám ott szokott vásárolni.

14. Fordítsák le ukrán nyelre a következő kifejezéseket! Перекладіть словосполучення українською мовою.

Egy csomag cigaretta, 30 dkg felvágott, 3 joghurt és 2 tejföl, 1 üveg bor, 5 csomag cukorka, 3 üveg sör, 1 kefir, 1 zsgor ásványvíz;

1,5 kg csirkehús, 2 kg marhahús, 0,5 kg bányhús, 2 db 1 kilós hal;

1 kg barack, 3 kg alma, 5 kg körte, 15 kilogrammos dinnye, 3,5 kg szilva, 7 kg narancs, 6 kg banán, 4 db ananász;

3 kg bab, 5 kg burgonya, 4 kg hagyma, 2 kg sárgarépa, 1 kg fehérrépa, 5 kg káposzta.

15. Határozzák meg a számneveket jelentésük és szerkezetük szerint! Визначте групи числівників за значенням і за будовою.

Три́дцять, два́дцять сі́м, де́в'ять, оди́н, ну́ль ці́лих і со́рок три со́тих, одна́ ці́ла і три де́сятих, кі́лькасо́т, се́меро, мі́льйо́н, сто сі́мдеся́т ші́сть, ші́стна́дцять завда́ння, п'я́тсо́т, одина́дцять, ти́сяча де́в'ятсо́т де́в'яно́сто де́в'я́тий рік, одна́ дру́га, один, сто.

16. Képezzenek minden lehetséges variánst a számnév+főnév szókapcsolatban, használják a megadott főneveket és számneveket! Утворіть усі можливі словосполучення «числівник+іменник», добираючи до кожного числівника відповідну форму іменника.

Іменники: у́чні (називний, одна́на), у́чні́в (родовий, мно́жина), годи́на (називний, одна́на), годи́н (родовий, мно́жина), годи́ни (родовий, одна́на та називний, мно́жина), ді́ти (називний, мно́жина), діте́й (родовий, мно́жина), робі́тнікі́ (називний, мно́жина), робі́тнікі́в (родовий, мно́жина), кіломе́три (називний, мно́жина), кіломе́трів (родовий, мно́жина), щеня́та (називний, мно́жина), щеня́т (родовий, мно́жина).

Числівники: дві́, два́, дво́є, па́ра; півтора́, одна́ ці́ла і одна́ дру́га, півтори́, де́сять, сі́мна́дцять; чо́тири, че́тверо; кі́лька, де́кілька; сі́мсо́т, два́дцять п'ять.

17. Ragozzák el a következő számneveket! Провідмініяйте числівники.

50, 500, 90, 900; 38,3; 432, 761.

18. Írják le betűkkel a saját születésnapjukat és a mobiltelefon számukat! Запишіть словами свою дату народження, свій мобільний телефон.

19. Írják le betűkkel néhány híres magyar ember életének fontos dátumai! Запишіть словами дати життя кількох визначних митців Угорщини.

20. Írják le a számokat betűkkel! Запишіть числівники словами.

Мене́ зва́ти О́ля. Мене́ 17 ро́ків. Я вчу́ся в 15 шко́лі в 11 кла́сі. На́ша кла́сна кі́мна́та знахо́диться на 3 по́версі. У кла́сі 24 у́чні́в.

Я студе́нт уніве́рситету́. Навча́юся на 2 ку́рсі. У мене́ в гру́пі 16 о́сіб. 4 вивча́ють че́ську мо́ву, 2 – по́льську, 3 – украї́нську, 5 – ро́сі́йську, 2 – се́рбську.

21. Fordítsák le ukránra és írják le a számokat betűkkel! Перекладіть українською, записуючи числівники словами.

1. Egy kiló kenyér, húsz deka sajt, fél alma, fél kiló alma, egy liter tej, öt kiló, egy pohár;

2. Hányadik? Első, második, negyedik, ötödik, hetedik, tizedik, huszonegyedik;

3. *Hány óra van? Negyed öt, fél öt, háromnegyed öt, hat perc múlva negyed hat, most dél van, három perccel múlt hét;*

4. *Hány órákor? Negyed ötkor, fél hatkor.*

22. Ragozzák el a következő számneveket! Провідмініяйте числівники.
18, 25, 7, 10, 4.

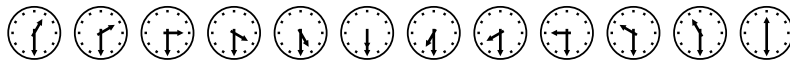
23. Adjanak választ arra a kérdésre, hogy *Mennyi az idő?* Használják a megadott kifejezéseket az összes lehetséges formában! Дайте відповідь на запитання «Кóтра годїна?», використовуючи усі можливі варіанти.

9.15; 8.45; 17.30; 22.55; 12.00; 24.00; 15.00; 7.25; 14.53; 11.10; 3.30.

24. Írják le a számokat betűkkel! Запишіть словами числові значення.

23, 92, 87, 485, 1916, 5678, 2009, 1403456, 613, 278, 417, 57, 169, 2211.

25. Adjanak választ mennyi időt mutatnak az órák? Котра година на годинниках?

26. Írják le betűkkel a következő matematikai műveleteket a minta alapján! Запишіть словами подані арифметичні дії, користуючись зразком.

Зразок: $3 - 1 = \dots$ – Три відняти один дорівнює два.

(Від трьох відняти один буде два.)

$1 + 4 = \dots$ – Один додати чотири дорівнює п'ять. (До одного додати чотири буде п'ять.)

$4 : 2 = \dots$ – Чотири поділити на два дорівнює (буде) два.

$5 \times 2 = \dots$ – П'ять помножити на два дорівнює десять.

$$275 - 11 = \dots$$

$$320 - 15 = \dots$$

$$34 - 34 =$$

$$13 \times 6 = \dots$$

$$4,5 \times 2 = \dots$$

$$100 : 50 = \dots$$

$$1234 + 5678 =$$

$$400 : 4 = \dots$$

$$98 + 25 = \dots$$

$$5,7 + 6,2 = \dots$$

27. Szerkesszenek párbeszédet a következő szituációkhoz, használják a megtanult kifejezéseket! Створіть діалоги, використовуючи приклади подані в уроці, відтворивши в них наступні ситуації.

1) ви не маєте годинника і вам потрібно з'ясувати час; nincs órája, és szeretné megtudni mennyi az idő;

2) вам треба по телефону дізнатися, про дату і час конференції, про її тривалість, щоб встигнути на зустріч; telefonon keresztül érdeklődni kell egy konferencia pontos dátumáról és hosszáról, hogy el tudjon menni a találkozóra;

3) вам треба представити членів своєї родини, вказавши при цьому дату народження та вік кожного з них; be kell mutatnia a családtagjait, emellett elmondania mindegyikük születési dátumát és életkorát!

28. Szerkesszenek mondatokat és válaszokat! Зіставляючи вирази, побудуйте питання і дайте на них відповіді.

- 1) Чи ви ... ? Я купіла (купів)...
(м'ясо, моркву, сир, молоко,
мінеральну воду, картоплю)
- 2) Чи є ... риба і фрукти ? Сьогодні у магазині
багато ...
(свіжої риби, гарних яблук,
солодких груш, спілих слив)
- 3) А які молочні продукти там ... ? Завжди є ...
(сметана, кефір, йогурт.
Асортимент у магазині
(не)великий)
- 4) Які сорти м'яса ... ? Продають переважно ...
(свинину, яловичину,
баранину, курятину)
- 5) Чи високі ... ? Ціни у магазині доступні.
- 6) Чи часто ходите ... ? У магазин не люблю ходити
часто. Доволі часто ходжу на
базар.

29. Szerkesszenek párbeszédet, melyben leírják egy bevásárlást az élelmiszerboltban. Створіть власний діалог, описавши ситуацію купівлі продуктів у гастрономі.

СЛОВНИК – SZÓTÁR

алé	<i>de, hanem</i>	застеляти	<i>beágyazni</i>
бажати	<i>óhajtani, akarni</i>	заходити	<i>bejönni</i>
бакалія	<i>fűszer- és csemegeárú</i>	збирати	<i>szedni</i>
бджілка	<i>méh</i>	збиратися	<i>gyülekezni</i>
без перерви	<i>szünet nélkül</i>	зважити	<i>megmérni</i>
брати, взяти	<i>(meg)fogni</i>	здача, решта	<i>visszajáró</i>
булка	<i>fehér cipó</i>	здобний	<i>vajas</i>
буханка	<i>egész kenyér</i>	зівсім	<i>egészen</i>
важко	<i>nehéz</i>	зручно	<i>kényelmes</i>
вже	<i>már</i>	історично	<i>történelmi</i>
випікати	<i>kisütni</i>	іті	<i>menni</i>
відділ	<i>osztály</i>	каса	<i>pénztár</i>
відняти	<i>kivonni</i>	касир	<i>pénztáros</i>
відпочивати	<i>pihenni</i>	кататися	<i>gurulni</i>
відпустка	<i>szabadság</i>	квітувати	<i>virágozni</i>
відрізнитися	<i>különbözni</i>	кілограм	<i>kilogramm</i>
відсоток, процéнт	<i>százalék, kamat</i>	клен	<i>jávorfafa</i>
відчинений	<i>nyitott, nyílt nyitva</i>	колі	<i>mikor</i>
візók	<i>bevásárlókocsi</i>	кондитерський	<i>cukrász- (mn)</i>
вірш	<i>vers, költemény</i>	копіця	<i>boglya</i>
газований	<i>szénsavas</i>	кóшик	<i>kosár</i>
гаманець	<i>erszény, pénztárca</i>	кóштувати	<i>kerülni</i>
гапувати	<i>arannyal vagy ezüsttel hímezni</i>	крамниця	<i>bolt</i>
господарський	<i>gazdasági</i>	купити	<i>bevásárolni</i>
грам	<i>gramm</i>	ліжі	<i>szé</i>
давати	<i>adni</i>	літр	<i>liter</i>
далі	<i>távolabb</i>	лнгувати	<i>felbőszíteni</i>
дарувати	<i>(oda)ajándékozni</i>	магазин	<i>üzlet, bolt</i>
діяльність	<i>tevékenység</i>	медóвий	<i>mézből készült</i>
додати	<i>hozzáadni</i>	могті	<i>képes, tudni</i>
допомагати	<i>segíteni</i>	молóчний	<i>tejből készült</i>
дорівнювати	<i>egyenlő</i>	м'ясний	<i>húsból készült</i>
дощ	<i>eső</i>	навіть	<i>sőt, ráadásul</i>
дошовий	<i>esős</i>	надхóдити	<i>megérkezni</i>
дрібний	<i>kicsi, apró</i>	напам'ять	<i>kivülről</i>
жирність	<i>zsírtartalom</i>	нарízати	<i>felvágni</i>
житний	<i>rozsa</i>	настúпний	<i>következő,</i>
забути	<i>elfelejteni</i>	негазóваний	<i>szénsavmentes</i>
запам'ятати	<i>megjegyezni</i>	овочевий	<i>zöldszéges</i>
за потреби	<i>szükség szerint</i>	одержати	<i>(meg)kapni</i>
заплатити	<i>megfizetni</i>	пакет	<i>(papír) zacskó</i>
		паляниця	<i>fehér kenyérféleség</i>
		пачка	<i>csomag</i>
		пишний	<i>pompás</i>

пізній	<i>késői</i>	сіно	<i>széna</i>
плакати	<i>sírni</i>	скільки	<i>mennyi, hány</i>
пляшка	<i>palack, üveg</i>	смачний	<i>ízletes, finom</i>
побудувати	<i>építeni</i>	сорочка	<i>ing</i>
пов'язаний	<i>kapcsolatos</i>	спекотно	<i>hőség</i>
поділити	<i>(meg)osztani</i>	справді	<i>valóban</i>
поїхати	<i>(el)utazni</i>	стеліти	<i>beágyazni</i>
помножити	<i>(meg)szorozni</i>	стояти	<i>állni</i>
потрібно	<i>kell</i>	сухо	<i>száraz</i>
початок	<i>kezdet</i>	тепло	<i>meleg</i>
правильно	<i>szabályosan</i>	тому	<i>ezért</i>
привезти	<i>(oda)szállítani</i>	травá	<i>fű, fűszál</i>
привітний	<i>kedves</i>	треба	<i>kell</i>
приготувати	<i>(el)készíteni</i>	трохи	<i>kevés, nem sok</i>
придбати	<i>(meg)szerezni</i>	трусіти	<i>rázni</i>
природа	<i>természet</i>	улюблений	<i>szeretett</i>
продавець	<i>eladó, árus</i>	упаковка	<i>csomagolás</i>
продукти	<i>élelmiszerek</i>	упакувати	<i>(be)csomagolni</i>
проходити	<i>átmenni</i>	хлібіна	<i>kenyér</i>
пшеничний	<i>búzából készült</i>	хлібний	<i>kenyér- (mn)</i>
рідко	<i>ritkán</i>	цілодобово	<i>éjjel-nappal</i>
різний	<i>különböző</i>	чарувати	<i>elvarázsolni</i>
розказати	<i>elmesélni</i>	чєрга	<i>sor, sorrend</i>
розповідати	<i>elmondani</i>	чудовий	<i>remek</i>
садок	<i>kert</i>	щойно	<i>alig, éppen</i>
сікти	<i>apritani</i>		

7. LECKE – УРОК 7

- ✓ Az ige. Az ige szótári alakja
- ✓ Folyamatos és befejezett igeszemlélet
- ✓ Az ige jelen idejű ragozása (I. és II. igeragozás)
- ✓ A -ся végű igék (visszaható igék)
- ✓ A határozószó
- ✓ Kérdő mondatok a *чи* kérdőszóval
- ✓ Az áruházbán

Az **ige** (latinul *verbum*) olyan, cselekvést, történést vagy létezést kifejező ragozható szó, amely alakját személy, szám, idő, mód és szemlélet (aspektus) szerint változtathatja. A következő kérdésekre válaszol: *що робіти?* – mit csinál,? *що зробіти?* – mit csinált?; a mondatban állítmány szerepét tölti be: *Оле на розмовляє з мамою.*

Az igék többségét ragozzuk. Az ige szótári alakja a főnévi igenév (infinitivus): *любіти, вчіти, ходіти, кричати*. Ez a forma a cselekvést határozza meg, de nem utal személyre, számra, időre, módra és nemre. Az ige szótári alakját csak akkor használjuk, amikor általánosságban kell leírni a cselekvést.

Az infinitivus végződése **-ти** (ritkábban **-ть**): *читати, читать, писати, писать*. Újságírói, tudományos és hivatalos stílusban az ige általánosított formáját rendszerint a **-ти**, a népnyelvben (folklórbán) és a beszélt nyelvben pedig gyakran használják a **-ть** végződéssel használják.

Az igéknek két igeszemléletét különböztetjük meg, a folyamatost és a befejezettet: *йти–menni – прийти–eljönni, дзвоніти–telefonálni – подзвоніти–felhívni*.

Az igeszemlélet az ige egyik legfontosabb tulajdonsága. Az igék az esemény folyamatos vagy befejezett voltára utalhatnak.

A folyamatos igeszemléletet képező igék a cselekmény be nem fejezett, tartós jellegére utalnak és a következő kérdésekre válaszolnak: *що робіти?–mit tegyünk?* *що робів?–mit csinált?* *що роблю?–mit csinálok?* *що буду робіти?–mit fogok csinálni?* (*їхати, їхав, їду, їхатиму, буду їхати*). A folyamatos igék folyamatra, ismétlésre (*сонце сходить, хтось стукає*), többszöri ismétlésre (*покрікувати, постукувати*) utalnak.

A befejezett igeszemlélet esetén az ige önmagában kifejezi, hogy a kérdéses cselekvés vagy folyamat a beszélgetés időpontjában már lefolyt-e, megtörtént-e, és a következő kérdésekre válaszol: *що зробіти?–mit csinál?* *що робів?–mit csinált?* *що роблю?–mit fogok csinálni?* (*приїхати, приїхав, приїду*). A befejezett igék olyan cselekvést fejeznek ki, amely: 1) teljesen, vagy részben befejezett (*сніг вівпав, дитина заплакала*);

2) bizonyos ideig többször ismétlődött (поперечитував вірші); 3) egyszeri, hirtelen cselekvésre utal (хтось крикнув, стукнув).

Az ige szemlélet párt alkot, minden ige nek van folyamatos és befejezett párja: стукати – стукнути, читати – прочитати.

A folyamatos és befejezett igek párkötésénél a következő nyelvtani (grammatikai) eszközök segítenek:

1) ige kötők: **в-, з(-с-), за-, на-, по-, про-** (казати – сказати, робити – зробити, клікати – поклікати);

2) képzők: **-овува-/-ува-(-юва-)** (організувати – організувати); **-ува-(-юва-)/-и-(-і-)** (зменшувати – зменшити); **-ува-/-а-** (записувати – записати); **-а-/-ну-** (кричати – крикнути); **-ва-/-а-** (ставати – стати); **-а-/-а-** (лягати – лягти, одягати – одягти); **-а-/-и-** (рішати – рішити);

3) különböző tőhangváltások: сидіти – сісти, водіти – вести, скакати – скочити;

4) hangsúly: виклика́ти – ви́кликати, розкида́ти – розки́дати;

5) különböző tövek: бра́ти – взя́ти, лови́ти – пийма́ти, шука́ти – знайті́.

Az ukrán nyelvben a befejezett és folyamatos ige rendszerint párosával fordulnak elő, egy-egy ige nek van befejezett és folyamatos párja. Léteznek azonban olyan ige k, amelyeknek csak befejezett vagy folyamatos alakjuk van: розговори́тися, розгни́ватися – csak befejezett; літа́ти, пра́-гнути – csak folyamatos. Vannak olyan ige k is, amelyek magukban foglalják mind a két ige szemléletet. Ide tartoznak az **-ува-** szuffixumú ige k, amelyek általában idegen eredetűek: гарантува́ти, триумфува́ти.

A -ся képzős ige k (visszaható ige k): одяга́тися–*felöltözni*, зустріча́тися–*találkozni*, лікува́тися–*gyógyulni* olyan cselekedetet vagy folyamatot fejeznek ki, amely visszairányul a beszélőre. Kifejezhetnek:

1) konkrét cselekvést, amit a beszélő végez, és őrá vonatkozik: голитися – *borotválkozni*, умива́тися–*mosakodni*;

2) cselekvést, amit a beszélő végez, de nem utal magára: запаса́тися (їжею) – elraktározni (ételt);

3) az ember belső állapotát, hangulatát, átéléseit: гни́ватися, смі́ятися, турбува́тися, верті́тися;

4) cselekvést, amely a beszélő sajátja: соба́ка куса́ється, коро́ва б'ється;

5) cselekvést, amelyet két vagy több személy hajt végre, és ők maguk a cselekvés tárgyai. A cselekvés egymásra irányul: листува́тися, ра́дитися, зустріча́тися, боро́тися.

A **-ся** képző előfordulhat személytelen igéknél is: *говóрить ви-кладáч – у новінах говориться; дитіна спить – мені не спиться.*

Az ukrán nyelvben három módot különböztetünk meg: kijelentő, feltételes és felszólító módot.

A **kijelentő mód** valós cselekedetet jelent, vagyis a folyamat lehet múlt időben, jelen időben vagy jövő időben: *Я читáла кнїгу. Я читаю кнїгу. Я б́уду чита́ти кнїгу.*

Az ige kijelentő módja a **не** tagadószóval is előfordul: *Я не читáла кнїгу. Я не читаю кнїгу. Я не б́уду чита́ти кнїгу.*

Az igeik kijelentő módját idő szerint ragozzuk (*ходи́в, ходи́ть, ходи́тиме*), a jelen és a múlt időben személy szerint is (*я – ходжу́, ходи́тиму; ти – ходи́ш, ходи́тимеш; він – ходи́ть, ходи́тиме; ми – ходимо́, ходи́тимемо; ви – ходите́, ходи́тимете; вони – ходять, ходи́тимуть*), a múlt időben pedig nem és szám szerint (*Оле́г чита́в кнїгу. Оле́на чита́ла кнїгу. Ді́ти чита́ли кнїгу.*).

Az ukrán nyelvben négy időkategóriát különböztetünk meg: jelen, múlt, jövő és régmúlt időt.

A **jelen időben** a beszéd pillanata azonos a cselekvés idejével (*Сóнце сходи́ть. Трава́ зелені́є. Ма́рія пи́ше. До́щ іде́.*).

A jelen idő többnyire a következőket fejezi ki:

1) cselekvést, amely a beszéd pillanatával egybeesik. Az igeiket jelen időben használják újságcikkekben, televíziós bejátszásokban, ahol az események szemtanúja volt a tudósító: *Ко́нкурс відбува́ється у приміщенні університе́ту;*

2) cselekvést, amely a beszéd pillanatában kezdődött el, addig tart, ameddig a kommunikáció és utána is folytatódni fog; olyan cselekményt, amely állandó és többször ismétlődik: *Во́да кипи́ть при ста́ градуса́х.*

A jelen idejű folyamatos igeiket szám és személy szerint ragozunk: *я зна́ю, ти зна́єш, він зна́є, ми зна́ємо, ви зна́єте, вони́ зна́ють.*

A szám és személy szerinti ragozást az igéknél igeragozásnak nevezzük (дієвідмінювання). A végződés szerinti hang alapján megkülönböztetjük az **I.** és a **II.** igeragozást. Az **e (є)** és **и (і)** magánhangzót a végzésekben tematikus magánhangzónak nevezzük: *чита́єш, чита́ємо, ходи́ш, ходимо́.* A gyakorlatban az I. és II. igeragozás a többes szám 3. személye különbözteti meg (*чита́ють, ро́блять*).

Az **I. igeragozási csoport**hoz olyan igeik tartoznak, amelyek az infinitívusz tövükben az **-ува(-юва-), -ова-, -а-, -і-** képzőt tartalmazzák (*будува́ти, працюва́ти, бува́ти, писа́ти, ра́діти*). A végzésekben **e, є** tematikus magánhangzó áll, kivéve egyes szám 1. és többes szám 3. személyben (*буду́ємо, пи́шемо, ра́діємо...*), a többes szám harmadik személyben **-уть (-ють)** végzésekkel kapnak (*пи́шуть, буду́ють, ра́діють*).

A II. igeragozási csoporthoz olyan igék tartoznak, amelyek az infinitívusz tövükben **-и-, -а-, -і(-ї)** képzőt tartalmaznak (любіти, кричати, сидіти, гоїти). A végződések **и, ї** tematikus magánhangzókat tartalmaznak, kivéve egyes szám 1. és többes szám 3. személyben (любімо, кричимо, сидіш, гоїть...), többes szám 3. személyében **-ать (-ять)** végződéseknek kapnak (люблять, кричать, сидят, гоят).

Az igeragozás példái:

		ОДНИНА					
		I дієвідміна			II дієвідміна		
Особа		читати	вести	хотіти	хваліти	кричати	стояти
		<i>olvasni</i>	<i>vezetni</i>	<i>akarni</i>	<i>dicsérni</i>	<i>kiabálni</i>	<i>állni</i>
1	читá-ю	вед-у́	хóч-у	хвал-ю́	крич-у́	сто-ю́	
2	читá-еш	вед-эш	хóч-еш	хвал-иш	крич-иш	сто-иш	
3	читá-є	вед-є	хóч-є	хвал-ить	крич-ить	сто-ить	
МНОЖИНА							
1	читá-ємо	вед-емо́	хóч-ємо	хвал-имо	крич-имо́	сто-імо́	
2	читá-єте	вед-ете́	хóч-єте	хвал-ите	крич-ите́	сто-іте́	
3	читá-ють	вед-уть	хóч-уть	хвал-ять	крич-ать	сто-ять	

A їсти – *enni*, давати – *adni*, és а брати – *fogni* igéket a következőképpen ragozzuk:

		ОДНИНА		
Особа	їсти	давати	брати	
1	їм	даю́	беру́	
2	їсі	даєш	береш	
3	їсть	дає́	бере́	
МНОЖИНА				
1	їмо́	даємо́	беремо́	
2	їсте́	даєте́	берете́	
3	їдять	дають	беруть	

A мїти – *mosni*, піти – *inni*, жити – *élni*, іті – *menni*, сісти – *leülni* és учїти – *tanulni* igék így ragozódnak:

		ОДНИНА					
Особа	мїти	піти	жити	іті	сісти	учїти	
1	мїю	п'ю	живу́	іду́	сяду	учу́	
2	мїєш	п'єш	живеш	ідеш	сядеш	учиш	
3	мїє	п'є	живе́	іде́	сяде	учить	
МНОЖИНА							
1	мїємо	п'ємо́	живемо́	ідемо́	сядемо	учимо	
2	мїєте	п'єте́	живете́	ідете́	сядете	учите	
3	мїють	п'ють	живу́ть	іду́ть	сядуть	учать	

Az I. igeragozási csoporton belül a szótövekben a következő mássalhangzócserek fordulnak elő:

Г, К, Х → Ж, Ч, Ш

лягті – ляжу, ляжемо, ляжеш, ляжете, ляже, ляжуть;
сікти – січú, січе́мо, січеш, січете, січе́, січу́ть;
махати – машú, машемо, машеш, машете, маше, машуть;

З, С → Ж, Ш (azokban a szavakban, ahol a **-ти** képző előtt **-a-** magánhangzó áll)

мазати – ма́жу, ма́жемо, ма́жеш, ма́жете, ма́же, ма́жуть;
писати – пишú, пи́шемо, пи́шеш, пи́шете, пи́ше, пи́шуть;

Т → Ч

гуркотіти – гурко́чу, гурко́чемо, гурко́чеш, гурко́чете, гурко́че, гурко́чуть;

СК → [шч] → Ш

полоскати – поло́щу, поло́ще́мо, поло́щеш, поло́щите, поло́ще, поло́щуть.

A II. igeragozási csoportban a szótövekben a következő mássalhangzócserek fordulnak elő:

az egyes szám 1. személyű és a többes szám 3. személyben

Б, П, В, М, Ф → БЛ, ПЛ, ВЛ, МЛ, ФЛ

любіти – люблю́, люблять;
копіти – коплю́, коплять;
ловіти – ловлю́, ловлять;
томіти – томлю́, томлять;
графіти – графлю́, графлять;

az egyes szám 1. személyben

Д → ДЖ

води́ти – воджу́, ході́ти – ходжу́;

ЗД → ЖДЖ

і́здити – і́жджу;

З → Ж

возі́ти – во́жу, морозі́ти – моро́жу;

С → Ш

місі́ти – мішу́, косі́ти – кошу́;

Т → Ч

платі́ти – плачу́, гаті́ти – гачу́;

minden formában

Г → Ж

бі́гти – бі́жу, бі́жимо́, бі́жіш, бі́жите́, бі́жіть, бі́жа́ть.

Az **-ва(-юва)-** képzős igék a ragozás során elveszítik a **-ва-** elemet:

ОДНИНА

Особа	керувати	малювати
1	керу́-ю	малю́-ю
2	керу́-єш	малю́-єш
3	керу́-є	малю́-є

МНОЖИНА

1	керу́-ємо	малю́-ємо
2	керу́-єте	малю́-єте
3	керу́-ють	малю́-ють

A **бу́ти** *lenni* ige minden személyben és számban **є** formát kap. Jelen időben nem szükséges a **є** használata: Я (**є**) Олэна. Це (**є**) гáрний лікар. Там (**є**) красівий будинок. Тут (**є**) великі дерева. Тут (**є**) хóдно. A **є** konstrukcióval leggyakrabban a tudományos stílusnál találkozhatunk: Інфінітив є початковою формою дієслова.

A **határozószó** olyan szófaj, amelynek fő mondattani funkciója az ige által kifejezett cselekvés, történés vagy állapot körülményeinek pontosítása: Гóлосно говорять студенти. Міцно спить дідусь. Дуже смачний хліб.

Az ukrán nyelvben a határozószókat a következő tulajdonságok jellemzik: 1) nem ragozódnak; 2) sajátos szóképző suffixumokkal rendelkeznek **-o**, **-e** (тіхо, красиво, добре, дуже), **-и**, **-ому**, **-єму** (по-братськи, по-нашому, по-моєму); 3) képzés szerint lehetnek: főnévekből (вдень, узімку); melléknevekből (швидко, тихо); számnevekből (вдруге, втретє); névmásokból (по-твоєму, по-моєму) származók.

A mondatban határozói szerepet töltenek be: Він гóлосно сміється.

A határozószók nagy csoportját azok a határozók adják, amelyeket melléknévből az **-o**, ritkábban az **-e** képző segítségével képezünk: гáрний – гáрно, ширóкий – шіроко, висóкий – високо.

Jelentés szerint a következő csoportokat különböztetjük meg:

Csoport	Milyen kérdésekre felelnek?	Példák
mód	як? – <i>milyen?</i> яким способом? – <i>milyen módon?</i>	тіхо – <i>csendben</i> , добре – <i>jól</i> , весело – <i>örömmel</i> , пішки – <i>gyalog</i> , вгóлос – <i>hangosan</i> , по-українськи – <i>ukránul</i>
mérték és fok	скільки? – <i>mennyi?</i> наскільки? – <i>mennyire?</i> якою мірою? – <i>milyen mértékben?</i>	дуже – <i>nagyon</i> , трóхи – <i>kissé</i> , máло – <i>kevés</i> , багáто – <i>sok</i> , зóвсім – <i>egyáltalán</i> , нáдвоє – <i>két személyre</i> , двічі – <i>kétszer</i>

hely	де? – <i>hol?</i> куді? – <i>hová?</i> звідки? – <i>honnan?</i>	тут – <i>itt</i> , там – <i>ott</i> , далéко – <i>messze</i> , блізько – <i>közel</i> , внізу – <i>lent</i> , здáлеку – <i>messziről</i> , попéреду – <i>elől</i> , лівóруч – <i>balra</i>
idő	колі? – <i>mikor?</i> з яко́го ча́су? – <i>mikortól?</i> до яко́го ча́су? – <i>meddig?</i>	сьогóдни – <i>ma</i> , зáвтра – <i>holnap</i> , здáвна – <i>régóta</i> , дóти – <i>addig</i> , то́рік – <i>múlt évben</i> , по́тім – <i>később</i>
ok	чо́му? – <i>miért?</i> че́рез що? – <i>mi által?</i> з яко́ї причіни? – <i>milyen okból?</i>	спросóння – <i>átlomból</i> , зга́рячу – <i>melegében</i> , спересéрдя – <i>szívből</i>
cél	для чо́го? – <i>minek?</i> з яко́ю метóю? – <i>milyen célból?</i> на-віщо? – <i>miért?</i>	навмі́сне – <i>szándékosan</i> , наперекі́р – <i>ellenkezőleg</i>

Az ukrán nyelvben a kérdéseket kérdőszó nélkül is felépíthetjük, ekkor csak a hangsúlyozás változik: Він висо́кий хло́пець. – Він висо́кий хло́пець? Там те́пло. – Там те́пло? Я ма́ю кварті́ру. – Ти ма́єш кварті́ру? Я хо́чу піти. – Ви хо́чете піти?

A kérdőmondatokat kérdőszavak nélkül is fel lehet építeni, gyakran a **чи** kérdőszót használjuk: Чи він висо́кий хло́пець? Чи там те́пло? Чи ти ма́єш кварті́ру? Чи хо́чете ви піти?

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK – КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

1. Mi az ige szótári alakja? Milyen végződéssel rendelkeznek az igeik?
2. Mikor használjuk az ige infinitívuszát?
3. Mit jelent az ige folyamatos szemlélete?
4. Mit jelent az ige befejezett szemlélete?
5. Hogyan képezzük az igealakokat?
6. Mik azok a visszaható igeik?
7. Mit jelent az ige kijelentő módja?
8. Mit jelent az ige jelen ideje? Milyen szemléletűek a jelen idejű igeik? Soroljon fel példákat!

9. Hogyan ragozzuk az igéket? Hány igeragozást ismer az ukrán nyelv? Mi szerint különböztetjük meg őket?
10. Milyen mássalhangzócserek fordulnak elő az I. igeragozásban? Mondjon rá példákat!
11. Milyen mássalhangzócserek fordulnak elő a II. igeragozásban? Mondjon rá példákat!
12. Hogyan ragozódnak az **-уба-(-юва-)**- képzős igék?
13. Milyen tulajdonságai vannak a határozószónak?
14. Milyen csoportosításai vannak a határozószónak?

Jegyezzék meg az áruházban kapható termékek neveit!

	ОДЯГ		RUHA
капелюх	<i>kalap</i>	костіом	<i>kosztium</i>
краватка	<i>nyakkendő</i>	сукня	<i>ruha</i>
шкарпéтки	<i>zokni</i>	сорóчка	<i>ing</i>
джiнси	<i>farmernadrág</i>	панчóхи	<i>harisnya</i>
пiджáк	<i>zakó</i>	дощовiк	<i>esőkabát</i>
колгóтки	<i>harisnyanadrág</i>	кúртка	<i>félkabát</i>
блúза	<i>blúz</i>	вечiрне вбраннiя	<i>estélyi ruha</i>
светр, джемпер	<i>pulóver</i>	спiдниця	<i>szoknya</i>
штани́, брiюки	<i>nadrág</i>	пальтó, плащ	<i>kabát</i>

	ПОСТIЛЬНА БЛIЗНА		ÁGYNEMŰ
кóвдра	<i>raplan</i>	наволочка	<i>párnahuzat</i>
простирадло	<i>lepedő</i>	пiдкóвдра	<i>raplanhuzat</i>
подúшка	<i>párna</i>		

	ВЗУТТЯ		CIPŐ
босонiжки	<i>szandál</i>	чóботи	<i>csizma</i>
пiдбóри	<i>magas sarkú</i>	кросiвки	<i>sportcipő</i>
	<i>cipő</i>		
черевiки	<i>csizma</i>	тúфли	<i>félcipő</i>

	ТКАНИНИ		MÉTERÁRU
бавóвна	<i>patut</i>	синтéтика	<i>műszálas szövet</i>
вóвна	<i>gyapjú</i>	шовк	<i>selyem</i>

	ПАРФЮМÉРИЯ		ILLATSZEREK
крем	<i>krém</i>	губна́ помада	<i>rúzs</i>
зубна́ па́ста	<i>fogkrém</i>	зубна́ щiтка	<i>fogkefe</i>

міло	<i>szappan</i>	парфуми	<i>parfümök</i>
одеколон	<i>kölnivíz</i>	пудра	<i>púder</i>
лак для волосся	<i>hajlakk</i>	шампунь	<i>sampon</i>
ліза для гоління	<i>borotvapenge</i>	туш для вій	<i>szempillafesték</i>
пральний порошок	<i>mosópor</i>	туалетний папір	<i>toilettpapír</i>

КАНЦЕЛЯРСЬКІ ТОВАРИ (КАНЦТОВАРИ)			PAPÍRÁRU		
блокнот	<i>notesz</i>	папка	<i>mappa</i>	клей	<i>ragasztó</i>
гумка	<i>radírgumi</i>	папір	<i>papír</i>	скріпки	<i>gemkapocs</i>
зошит	<i>füzet</i>	фарби	<i>festék</i>	кнопки	<i>rajzszőg</i>
лінійка	<i>vonalzó</i>	щоденник	<i>napló</i>	листівка	<i>képeslap</i>
олівець	<i>ceruza</i>	записник	<i>notesz</i>	альбом	<i>album</i>
ручка	<i>toll</i>	календар	<i>naptár</i>		

ГАЛАНТЕРЕЯ			RÖVIDÁRU		
сумка	<i>táska</i>	гребінець	<i>fésű</i>	нітки	<i>cérna</i>
ремінь	<i>szij</i>	гудзик	<i>gomb</i>	голка	<i>varrótű</i>
рукавички	<i>kesztyű</i>	гаманець	<i>erszény</i>	дзеркало	<i>tükör</i>
		ножиці	<i>olló</i>		

ПОБУТОВА ТЕХНІКА		HÁZTARTÁSI CIKK	
холодильник	<i>jégszekrény</i>	мікрохвильова піч	<i>mikrohullámú sütő</i>
телевізор	<i>televízió</i>	кондиціонер	<i>légkondi</i>
праска	<i>vasaló</i>	духова шафа	<i>sütő</i>
кавоварка	<i>kávéfőző</i>	вентилятор	<i>ventillátor</i>
електричний чайник	<i>vízforraló</i>	пилосос	<i>porszívó</i>
пральна машина	<i>mosógép</i>	електрична і газова плита	<i>elektromos és gázsütő</i>

Jegyezzék meg a leggyakrabban használt kifejezéseket!

О котрій годині відчиняється універмаг?	<i>Hány órakor nyit az áruház?</i>
Де ... відділ?	<i>Hol találom a ... osztályt?</i>
Де можна купити ... ?	<i>Hol lehet kapni ... ?</i>
У вас є ... ?	<i>Önöknél van ... ?</i>
Покажіть, будь ласка, ...	<i>Mutassa meg, legyen szíves, ...</i>
Скільки коштує?	<i>Mennyibe kerül?</i>
Скільки з мене?	<i>Mennyit fizetek?</i>
Загорніть (спакуйте), будь ласка.	<i>Csomagolja be, legyen szíves.</i>
Станьте в чергу!	<i>Álljon sorba!</i>
Можна приміряти?	<i>Felpróbálhatom?</i>

Це мені (не) підходить!
Який розмір вам треба?
Який розмір взуття ви носите?
Який це розмір?
Мені треба ... розмір.
Я хочу купити ...
Дайте мені, будь ласка, ...
Де у вас примірювальна?

Ezjól áll (nem áll jól).
Milyen méretre lenne szüksége?
Hányas a cipő mérete?
Hányas méret ez?
Nekem ... a méretem.
Szeretnék venni ...
Kérem, adjon
Hol található a próbafülke?

ПАРБЕСЗЕДЕК – ДІАЛОГИ

Olvassák el a párbeszédet és játsszák el őket.

Прочитайте діалог. Спробуйте переказати їх у ролях.

1. – Який сьогодні день тижня?
– Сьогодні понеділок.
– Скільки днів у цьому місяці?
– У травні тридцять один день.
– Яке сьогодні число?
– Сьогодні сімнадцяте травня.
– Коли ви плануєте піти у відпустку?
– У мене відпустка з чотирнадцятого липня.
– Який ваш улюблений день тижня?
– Субота, бо це вихідний.
– Коли ви народилися?
– У квітні.
– Коли ви святкуєте свій день народження?
– Третього квітня.
2. – Добрий день!
– Добрий день! Чи можу я вам чимось допомогти?
– Покажіть мені, будь ласка, ось цю сукню.
– Будь ласка.
– Скажіть, будь ласка, скільки коштує ця сукня?
– Вона коштує вісімсот гривень.
– А який це розмір? Мені потрібен сорок другий.
– Ця сукня буде на вас замала. Це тридцять восьмий розмір. Я зараз подивлюся, чи є ваш розмір.
– Дякую, я почекаю.
– На жаль, вашого розміру вже немає.
– Дуже шкода.

- Я мі́жу запропонува́ти вам щось і́нше. Для яко́ї поді́ї ви шука́єте сукню́?
- Я і́ду на ювіле́й. Мені́ потрі́бно щось ви́шукане.
- Мо́жете примі́ряти цю сві́тло-роже́ву сукню́.
- Це мій ро́змір?
- Так, це со́рок drúгий.
- Дя́кую. А де у вас примі́рювальна?
- Ось, по́ряд.
- Допомо́жіть мені́ засти́гнути цей гудзик. Чи пасу́є мені́ сукня́?
- Так, в ній ви ма́єте непере́вершений і ду́же елега́нтний ви́гляд.

3. – Бу́дьте ласка́ві, покажі́ть мені́ ось цей чо́рний капелю́х.
- Бу́дь ла́ска.
 - Ні, дя́кую, він мені́ не лі́чить.
 - До лиця́ вам був би си́ній, але си́ні в нас тільки плéтені.
 - Плéтений у ме́не є. Да́йте, бу́дь ла́ска, фéтровий сі́ро-блакі́тного ко́льору.
 - Бу́дь ла́ска. Цей капелю́х підхо́дить до ва́шого пальта́.
 - Я візьму́ йо́го.
 - Бу́дь ла́ска, іді́ть в ка́су і розрахо́вуйте́сь. Мені́ принесе́те че́к. Я по́ки запаку́ю ва́шу поку́пку.
 - Дя́кую.

4. – До́брый де́нь!
- До́брый де́нь! Чи́м мо́жу допо́могти́?
 - Дя́кую. Мені́ потрі́бна бі́ла су́мка на до́вгому ре́мінці́.
 - Бу́дь ла́ска, подиві́ться ось ці́. Яка́ з двох вам бі́льше до вподо́би?
 - Мені́ бі́льше подо́бається ма́това. Скільки́ вона́ ко́штує?
 - Сто дев'яно́сто п'ять грі́вень.
 - А бі́лі рукаві́чки є́?
 - На жа́ль, ні́.
 - Шкода́, до ці́єї су́мки пасу́ють тільки́ такі́ рукаві́чки.
 - Вони́ бува́ють, але́ за́раз нема́є. Прихо́дьте і́ншим ра́зом.

5. – У вас є́ шкіряні́ гаманці́?
- Так. Ось, бу́дь ла́ска.
 - Цей ду́же вели́кий. Ме́ншого нема́є?
 - Ме́нший кори́чневого ко́льору, а не чо́рний.
 - До́бре, я візьму́ кори́чневий. А ще мені́ потрі́бна парасо́лька. У вас є́ япо́нські парасо́льки?
 - Япо́нських нема́є, є́ вітчизняні́ ду́же га́рних ко́льорів́.
 - Скільки́ ко́штують?
 - Ві́сімдеся́т грі́вень.

- Їх у вас багато?
- Ще є. Це не останні.
- Я за парасолькою зайду після перерви. Зараз зі мною немає достатньо грошей. Я розплачусь за гаманець. Де у вас каса?
- Я вас розрахую.
- Дякую.

6. – Добрый день!
- Доброго дня! Чи можу я допомогти?
 - Дякую, не треба. Я поки що подивлюся.
 - Будь ласка.
 - Чи не могли б ви мені допомогти?
 - Так, слухаю вас.
 - Мені зацікавили ось ці черевіки на високому підборі. Але я не бачу, який це розмір?
 - Це тридцять сьомий. Який розмір вам потрібен?
 - Тридцять восьмий.
 - Ось, будь ласка. Подивіться, є чорні й коричневі. Приміряйте.
 - Лівий великуватий. Може, є на півномера менші?
 - Є, але в них велика повнота, вони будуть для вас широкі.
 - А якщо взяти ці з перетинкою?
 - Будь ласка.
 - Якраз. Випишіть чек.
 - Платіть у касу п'ятсот тридцять гривень.

7. – Скажіть, будь ласка, де можна купити взуття, костюм, пальто, капелюх, сумку, тканини?
- Все це можна купити в окремих магазинах – «Одяг», «Взуття», «Капелюхи», «Галантерія», «Тканини».
 - А як називають магазин, де продаються усі ці речі разом?
 - Це універмаг. У ньому є різні відділи. Наприклад, господарчі товари, посуд, галантерія, білізна, тканини, одяг, дитяче, жіноче, чоловіче взуття, дитячий одяг, канцтовари, побутова техніка тощо.
 - Універмаг – це те саме, що й супермаркет?
 - Не зовсім. В універмазі товар вам пропонують продавці, а в супермаркеті ви самі вибираєте товар.

ТЕКСТ – SZÖVEG

Olvassák el az alábbi szöveget!

Прочитайте запропонований текст.

Зараз дуже багато різних магазинів. Є окремо магазин головних уборів, верхнього одягу, костюмів, нижньої білизни тощо. Є магазин побутових товарів, електронної та комп'ютерної техніки. Є магазини побутової хімії. Навіть недавно бачив спеціальний магазин шкарпеток.

Я дуже зайнята людина (мені звати Віталій) і не люблю ходити по магазинах. Тому мені надзвичайно до вподоби гіпермаркети з різноманітними відділами та butikами. Тут я можу купити всі необхідні мені речі: від олівців до вишуканого костюму.

Сьогодні у мене великий список із кількома розділами. Я завжди перед тим, як іти за покупками, пишу список. Це мене організує, дозволяє швидко скупитися і не витратити багато часу на шопінг. Головне, знати, де який відділ знаходиться, щоб не шукати дуже довго.

Спочатку я загляну у відділ побутової хімії. Тут мені потрібно купити пральний порошок, знежирювач для посуду та засіб для миття вікон. Поряд знаходиться відділ особистої гігієни. Тут я беру великий тюбик зубної пасти, шампунь, засіб для гоління. Далі на чэрзі галантерєя. Я загубив нещодавно парасольку, тому прийдеться купити нову. Ось саме те, що треба: чорна, напівавтоматична. У відділі канцелярських товарів купую новий записник, пачку офісного паперу та дві папки. Десь тут є відділ текстилю. У ньому мені треба купити скатертину і пару рушників.

Добре, що цього разу мені не треба у відділ одягу. Минулого разу я все необхідне купив: шкарпетки, краватку, сорочку білу і блакитну.

Ще треба заглянути у відділ побутової та комп'ютерної техніки. Мені цікавить сучасна кавоварка і електричний чайник, бо мої вже дуже старі. А у комп'ютерному відділі поцікавлюся багатофункціональним пристроєм, який об'єднує функції принтера, сканера і ксерокса. А потім залишиться продуктівий відділ.

FEELADATOK – ЗАВДАННЯ

1. Olvassák hangosan, ügyeljenek a [к], [г], [х] mássalhangzók helyes kiejtésére! Прочитайте вголос, дотримуючись правильної вимови приголосних [к], [г], [х].

1) як, куді, ким, Кирило, куц, кріт, струмок, газ, горе, бігун, гірло, гірше, хор, загривок, трахея;

2) гоїдалки – газелі, кіл – гол, кістка – гість, код – ріг, батіг – гнүтий, гвинт – хвороба;

3) Йде з козою косий козел. Краб крабові зробив граблі, подарував граблі крабові: грабуй граблями гравий, краб! Чубаті хохотушки реготом реготали: Ха! Ха! Ха!

2. Olvassák hangosan, ügyeljenek a [ч] mássalhangzó helyes kiejtésére! Прочитайте вголос, дотримуючись правильної вимови приголосного [ч].
- 1) час, ча́сто, ча́ри, чи́тко, нічичі́рк, чернетка, Чоп;
 - 2) ві́тер – ве́чір, ті́сно – че́сно, тим – чим, ті́тка – щі́тка, чу́йно – шу́бка;
 - 3) Чоти́ри чорне́нких чума́зеньких бі́сики кре́слили чо́рними чо́рнілами кре́слення надзвича́йно чи́сто. Ча́пля ча́хла, ча́пля со́хнула.
3. Olvassák hangosan, ügyeljenek a [ц] mássalhangzó helyes kiejtésére! Прочитайте вголос, дотримуючись правильної вимови приголосного [ц].
- 1) цап, ці́лий, цирк, блю́дце, купа́ється, б'е́ться;
 - 2) ми́цний – сті́йкий, цок – сік, цирк – сирі́й, ву́лиця – лисі́ця;
 - 3) Молоде́ць про́ти ове́ць, а про́ти мо́лодца сам ві́вця́. Не вели́кий птах сині́ця, та розу́мниця.
4. Olvassák hangosan, ügyeljenek az [м], [н], [л], [р], [й] mássalhangzók helyes kiejtésére! Прочитайте вголос, дотримуючись правильної вимови приголосних [м], [н], [л], [р], [й].
- 1) мак, обма́н, ла́мпа, м'я́тий, ми́лий, ніс, наш, сон, ня́ня, низ, лак, ми́сяць, лі́йка, О́ля, бі́ль, ра́на, ре́йка, ри́зик, го́вір, ялі́нка, ма́йка, в'ю́н;
 - 2) ма́ла – м'я́ла, На́на – ня́ня, ні́ти – млі́ти, ніс – замі́с, лак – лі́к, лук – лю́к, їв – я́вір, ра́дий – ряд, рі́в – ре́в, бра́к – бу́ряк, ра́к – ла́к, рука́ – Лу́ка, рі́в – лов, да́рува́ти – ви́далити;
 - 3) Ма́ма Мі́лу ми́лом ми́ла. Оле́на шука́ла шпі́льку, а шпі́лька впала́ під ла́вку. І́ній лі́г на гі́лки ялі́нки, го́лки за ні́ч побілі́ли.
5. Fordítsák le az igék infinitívusz alakját magyarra, majd ukránra! Magyarázzák meg, hogy a szótárak miért nem az infinitívusz alakját adják meg az igének, hanem az egyes szám 3. személyűt. Перекладіть інфінітивні форми дієслів 1) української мови по-угорськи і 2) угорської мови по-українськи. Поясніть, чому в угорських словниках дієслова подають не у формі інфінітива, а у формі 3-ї особи однини теперішнього часу.
- 1) ра́діти, веселі́тися, сумува́ти, грі́тися, спита́ти, вирі́шувати, подба́ти, усвідомлюва́ти, ду́мати, боро́тися, зна́ти, розумі́ти, хоті́ти, відпові́дати, жи́ти, сто́яти, іті́, сиді́ти, чита́ти, шука́ти, чека́ти;

2) írni, dolgozni, tenni, jönni, enni, aludni, váltani, főteni, alkotni, hosszabbítani, szervezni, követelni, nevelni, felejtetni, változni, cserélni, teremteni, elégetni, csinálni, elismerni, dicsérni.

6. Ragozzák el jelen időben a felsorolt igéket! Провідмініяйте в теперішньому часі наведені дієслова.

Продава́ти, залиша́ти, зріза́ти, гра́ти, мрі́яти, говори́ти, не́сти, пита́ти, ба́чити.

7. A jelen idejű alakok alapján határozzák meg az igeragozást! Визначте дієвідміну дієслів за їхніми формами теперішнього часу.

Кричи́ш, білі́ють, заважа́є, жене́те, па́лиш, міша́є, поси́лаєте, коли́шуть, буду́ємо, ве́ртиш, ї́жджу, ка́жемо, зна́єш, дозво́лиш, береже́те, сла́вимо, дости́гає, здола́єш, стереже́мо, кричите́, допомага́єш, зустрі́неш, те́рпите, лю́бимо, чи́стимо, хо́чемо, лле́ться, стоі́ш, ло́виш, ля́жете.

8. Ragozzák el az igéket egyes szám 1. személyben, és magyarázzák meg a hangváltásokat! Запишіть подані дієслова у 1-й особі однини теперішнього часу і поясніть, які звукові зміни відбуваються при дієвідмінюванні.

Їзди́ти, крути́ти, каза́ти, коси́ти, бі́гти, води́ти, хоті́ти, берегти́, лови́ти, пекти́, люби́ти, че́сати, плати́ти, си́пати, спа́ти, терпи́ти, могти́.

9. A felsorolt melléknevekből képezzenek határozószókat, melyek végződése **-o, -e**. Утворіть від запропонованих прикметників означальні прислівники на **-o, -e**.

До́брый, си́льний, тимчасо́вий, щоденний, доро́гий, чи́стий, чимали́й, ю́ний, стари́й, ще́дрый, коро́ткий, шале́ний, дзві́нкий, пога́ний.

10. Fordítsák le ukránra a határozószavakat! Перекладіть по-українськи запропоновані прислівники (і прислівникові сполучення слів) угорської мови.

Jól, jól van, rosszul, oroszul, magyarul, nagyon, szépen, csúnyán, betegen, vidáman, csodálatosan, fáradtan, egészen, szomorúan, keserűen, rosszabbul, vidámabban, szebben, legszebben, jobban, legjobban, hiábavaló, könnyörtelenül, szerencsésen, lehet, ideiglenesen, messze vkitől, tovább, télen, színesen, nyáron, kevés, sok, örökre, balra, jobbra, nemrég, váratlanul, sehol, soha, sehova, különösen, korán, korábban, ritkán, gyorsan, véletlenül, oda, sajátkezüleg, előlről, rögtön, sötét van, meleg van, halkan, akkor, pontosan, reggel, hideg van, részben, csodálatosan.

11. Felhasználva az ukrán neveket, főneveket, névmásokat, igéket és határozószókat, képezzenek mondatokat a példamondat szerint! Використовуючи українські власні імена, іменники, займенники, дієслова та прислівники, утворіть речення за зразком.

Зразок: *Марія говорить швидко. Батькі ідуть повільно. Я читаю уважно.*

власні імена: Петро́, Максі́м, Світла́на,
 Ната́ля, Ю́лія, Яросла́в;
іменники: сестра́, брати́, друг, коле́ги,
 ліка́рі, ви́кладач;
займенники: я, ми, вони́, ти, ви, вона́, він;
дієслова: жи́ти, писа́ти, лікува́ти,
 розмовля́ти, ї́хати, ї́сти,
 прибира́ти, ду́мати;
прислівники: дру́жно, гра́мотно, шви́дко,
 ува́жно, пові́льно, пря́мо, ве́село,
 додо́му, навкругі́, оха́йно, угорі́,
 професі́йно.

12. A folyamatos igékből képezzenek befejezett párokat a **-ну-** szuffixum segítségével! Утворіть від недоконаних дієслів доконані за допомогою суфікса **-ну-**.

Гука́ти, торка́ти, щеза́ти, кида́ти, бліма́ти,
гріма́ти, свисті́ти, махáти, стриба́ти, одяга́ти.

13. A hangsúly változtatásával képezzenek befejezett párt a megadott igéknél! Зміною наголосу утворіть від недоконаних дієслів доконані.

Виво́зити, вино́сити, склика́ти, розкида́ти,
видиха́ти, розріза́ти, приміря́ти, перенóсити.

14. A folyamatos igékhez képezzenek befejezett párt prefixumok segítségével! Утворіть від недоконаних дієслів доконані за допомогою префіксів.

с-: каза́ти, пита́ти, фотографува́ти, пали́ти;

з-: роби́ти, різа́ти, ї́сти, будува́ти;

при-: не́сти, ї́хати, бі́гти, тули́ти;

за-: не́сти, ї́хати, лі́ти, сі́пати;

від-: не́сти, пиля́ти, дзвони́ти, сту́кати.

15. Határozzák meg az igék szótári alakját! Milyen alakba álltak és melyik igeragozáshoz tartoznak? Визначте початкову форму поданих дієслів. З'ясуйте, в якій особовій формі вони наведені і до якої дієвідміни належать.

Біжу́, хо́чуть, пі́ше, зна́єте, стої́мо, живéш, іду́ть,
міє, гово́римо.

16. Egészítsék ki a mondatokat a zárójelben lévő szavak segítségével!
 Поставте в потрібну форму наведені у дужках дієслова.
 Я (чита́ти) кніжку. Со́нце (сві́тити). Ти (зна́ти) цю дівчину? Ми (любі́ти) мистецтво. Рі́чка (текти́). Ма́ма (готува́ти) обі́д. Я (ма́ти) подзвони́ти. Ми (йти́) до теа́тру. Ви (допомага́ти) викладаче́ві.
17. Egészítsék ki a mondatokat a zárójelben lévő szavak segítségével!
 Поставте в потрібну форму наведені у дужках дієслова.
 Я (берегти́) дру́жбу. Я (роби́ти) впра́ву. Ти (стерегти́) бага́ття. Ти (промовля́ти) сло́во. Він (пекти́) хлі́б. Він (прихо́дити) додо́му. Ми (рі́зати) я́блука. Ми (крича́ти) го́лосно. Ви (прибира́ти) кімна́ту. Ви (лежа́ти). Вони́ (одяга́ти) пальто́. Вони́ (леті́ти) літако́м.
18. Ragozzák el az alábbi igéket! Продієвідмінійте подані дієслова.
 Става́ти, купува́ти, пра́ти, плати́ти, закінчи́ти, нена́видіти, ви́сити, проси́ти, носи́ти, дякува́ти, ду́мати, розумі́ти, умі́ти.
19. Válaszoljanak a 2. párbeszédhez tartozó kérdésekre! Дайте відповіді на запитання до 2-го діалогу уроку.
 1. Що про́сить показати́ в магази́ні жі́нка? 2. Скільки ко́штує су́кня? 3. Який їй тре́ба ро́змір? 4. Чи є су́кня тако́го ро́зміру? 5. Для яко́ї поді́ї потрі́бна їй су́кня? 6. Яко́го ко́льору жі́нка приміря́є су́кню? 7. Чи пасу́є їй ця су́кня?
20. Szerkesszenek kérdéseket a3. 5. 7. párbeszédhez és adjanak választ. Складіть питання до 3-го, 5-го та 7-го діалогів уроку та дайте на них відповіді.
21. Válaszoljanak a kérdésekre, segítségül használhatják a lecke szövegét. Дайте відповіді на питання за текстом уроку.
 1. Які є магази́ни? 2. Віта́лій за́йнята лю́дина? 3. Чи любить він хо́дити по магази́нах? 4. Де він мо́же купі́ти всі необхі́дні ре́чі? 5. Що ро́бить Віта́лій пе́ред тим, як іде́ за поку́пками? 6. Чо́му він пи́ше спи́сок? 7. Що є голо́вним у гіперма́ркеті для Віта́лія? 8. Куди́ споча́тку він іде́? 9. Що купу́є Віта́лій у відді́лі побуто́вої хімі́ї? 10. Який відді́л знахо́диться по́ряд із відді́лом побуто́вої хімі́ї? 11. Що купу́є Віта́лій у відді́лі особі́стої гігіє́ни? 12. Що він за́губи́в нещода́вно? 13. Яку́ парасо́льку купі́в Віта́лій? 14. Парасо́лька Віта́лія кори́чнева? 15. Що він купі́в у відді́лі канцеля́рських това́рів?

16. Чи є у списку Віталія скатертіна і рушніки?
17. Чи треба йому у відділ одягу? 18. Що купів Віталій у відділі одягу минулого разу? 19. Що його цікавить у відділі побутової і комп'ютерної техніки?

22. Fordítsák le ukránra az alábbi szöveget! Перекладіть українською поданий текст.

– *Ki lakik itt?*

– *Itt egy tanár lakik. A tanár fiatal. Ez nagy lakás. Itt van egy asztal, két szék.*

Az asztal barna. A szék is barna. Itt van az ablak. Az ablak nagy. Az ablak alatt egy fa van. A fa magas és szép. A fa alatt van egy pad. Itt van egy lány. A lány fiatal és szép.

A ház mellett egy park van. Ma hideg van. Most tél van. Itt sok barna fa van. Sok a hó.

Ez szép utca. Itt sok ház van. Ez magas ház, az nem magas ház. Ez a ház barna, az a ház fehér. Itt sok ember lakik. Ez szép új város. János is itt lakik.

23. Fordítsák le a szöveget ukránra, és válaszoljanak ukránul a kérdésekre! Перекладіть запропонований текст українською. Дайте відповіді українською на запитання після тексту.

– *Milyen ez a lakás?*

– *Ez a lakás nagy és szép. Itt egy orvos lakik. Ez jó orvos. Az orvos fiatal.*

– *Hol lakik a tanár?*

– *A tanár az orvos mellett lakik. A tanár is fiatal. Az a lakás is szép, de kicsi.*

– *Mi ez?*

– *Ez asztal. Az asztal barna. Itt még két ilyen barna asztal van. Itt három asztal van.*

– *Mi van a ház mellett?*

– *A ház mellett egy park van. A park nagyon szép. Ott sok fa van. Az magas és szép fa. A fa alatt egy pad van. A pad sárga. Ott egy fiú áll. A fiú magas.*

– *Ki az?*

– *Az egy lány. A lány a fa mellett áll. Ott három gyerek is van. A három gyerek a pad mellett áll. Ez a három gyerek nem lakik itt.*

Запитання: 1. *Milyen a lakás?* 2. *Milyen az asztal?* 3. *Mi van a ház mellett?* 4. *Hány barna asztal van itt?* 5. *Milyen az orvos?* 6. *Milyen a fiú?* 7. *Hány gyerek van ott?* 8. *Milyen a fa?* 9. *Ki lakik az orvos mellett?* 10. *Mi van a fa alatt?* 11. *Ki áll a fa mellett?* 12. *Ki lakik a tanár mellett?*

24. Szerkesszenek párbeszédeket a következő szituációkhoz! Складіть власні діалоги, описавши в них такі ситуації:

1) ruhabolta érkezett és nem tudja eldönteni, hogy ruhát vagy kosztümöt vegyen, mert mind a kettő tetszik önnek; ви прийшли в магазин купувати одяг, але не можете визначити сукню чи костюм вам купувати, бо обидві речі вам дуже подобаються;

2) cipőt vásárol, de amit próbál, kicsit drága önnek, és olcsóbbat szeretne; ви купуєте взуття, але з'ясується, що воно занадто дороге, тому ви хочете купити щось дешевше;

3) ajándékot vásárol barátjának (barátjának), de bizonytalan, hogy tetszene-e neki; ви купуєте на подарунок подрузі (другу) парасольку, але не знаєте напевне, яка їй (йому) сподобається;

25. Írjanak bevásárlólistát: mit szeretne egy áruház vagy a hipermarket osztályain vásárolni. Напишіть список покупок, які вам треба зробити, поділивши їх за відділами в гіпермаркеті або універмазі.

СЛОВНІК – SZÓTÁR

автоматичний	<i>automatikus</i>	гроші	<i>pénz</i>
алé	<i>de</i>	далі	<i>távolabb, aztán</i>
бáчити	<i>látni</i>	де	<i>hol</i>
білізна	<i>fehénemű</i>	дитячий	<i>gyermeki</i>
більший	<i>nagyobb</i>	до вподоби	<i>tetszik</i>
брати, взяти	<i>(meg)fogni</i>	до лиця	<i>hozzám illő</i>
бутік	<i>butik</i>	добре	<i>jól</i>
великуватий	<i>nagy</i>	довго	<i>hosszú ideig</i>
вérхній	<i>felső</i>	дозволяти	<i>megengedni</i>
вибирати	<i>kiválogatni</i>	допомагати	<i>segíteni</i>
вігляд	<i>látzat, külső</i>	достатньо	<i>eléggé</i>
випісувати	<i>kiállítani</i>	елегантний	<i>elegáns</i>
витрачати	<i>elkölteni</i>	жіночий	<i>női</i>
вішуканий	<i>választékos</i>	завеликий	<i>túl nagy</i>
вітчизняний	<i>hazai</i>	завжди	<i>mindig</i>
гігієна	<i>higiénia</i>	заглядати	<i>benézni</i>
гіпермаркет	<i>hipermarket</i>	загубити	<i>(el)veszíteni</i>
гоління	<i>borotvál(koz)ás</i>	зайнятий	<i>elfoglalt</i>
головне	<i>fő dolog</i>	залишитися	<i>hátra marad / hátul maradni</i>
господарчий	<i>háztartási</i>		

замалій	<i>túl kicsi</i>	пара	<i>pár</i>
запако́увати	<i>(be)csomagolni</i>	парасо́лька	<i>(es)ernyő</i>
запропо́нувати	<i>(meg)kínálni</i>	пасува́ти	<i>illik hozzá</i>
за́сіб	<i>eszköz</i>	пе́ред тим	<i>előtte</i>
засті́бнути	<i>begombolni</i>	перерва́	<i>szünet</i>
захо́дити/зайти́	<i>bejönni</i>	писа́ти	<i>írni</i>
заці́кавити	<i>érdeklődni</i>	під	<i>alatt</i>
зна́ти	<i>tudni</i>	підхо́дити	<i>passzolni, illeni</i>
знахо́диться	<i>lenni, megkerülni</i>	пі́сля	<i>aztán</i>
	<i>zsírbontó</i>	планува́ти	<i>tervezni</i>
знежі́рювач	<i>más</i>	плати́ти	<i>fizetni</i>
і́нший	<i>menni</i>	плéтений	<i>fonott</i>
і́ти	<i>egy pár</i>	повнота́	<i>teltség</i>
кі́лька	<i>számítógépies</i>	подиві́тися	<i>nézni</i>
комп'ю́терний	<i>fénymásolás</i>	подія́	<i>esemény</i>
ксéрокс	<i>(meg)venni</i>	показа́ти	<i>(meg)mutatni</i>
купи́ти	<i>pad</i>	по́ки, по́ки що	<i>(a)míg, eddig</i>
ла́вка	<i>tetszeni</i>	поку́пка	<i>(be)vásárlás</i>
лі́чити	<i>bal</i>	порошо́к	<i>por</i>
лі́вий	<i>bal</i>	по́ряд	<i>mellett</i>
малува́тий	<i>kisebb</i>	по́суд	<i>edény</i>
ма́ти	<i>birtokolni</i>	потре́бний	<i>szükséges</i>
ма́товий	<i>mat színi</i>	потре́бно	<i>kell</i>
ме́нший	<i>kisebb(ik)</i>	поці́кавитися	<i>(meg)érdeklődni</i>
миття́	<i>mosás</i>	почека́ти	<i>várni</i>
могті́	<i>képes, szabad</i>	пра́вий	<i>jobb-</i>
мо́же	<i>lehetséges</i>	пра́льний	<i>mosó-</i>
на півно́мера	<i>fél számmal</i>	примі́рювальна	<i>próbafulke</i>
наві́ть	<i>(még)...is, sőt</i>	примі́ряти	<i>felpróbálni</i>
надзвича́йно	<i>leginkább</i>	прино́сити	<i>(ide)hozni</i>
пів...	<i>fél-</i>	прінтер	<i>nyomtató</i>
не зо́всім	<i>nem nagyon</i>	прі́стрій	<i>szerkezet, gép</i>
неда́вно	<i>nemrég(en)</i>	прихо́дитися	<i>szükséges</i>
нема́є	<i>nem, nincs(en)</i>	продукто́вий	<i>élelmiszer- (mn)</i>
необхі́дний	<i>szükséges</i>	раз	<i>-szor</i>
непере́ршений	<i>kitűnő</i>	ра́зом	<i>együtt</i>
нещода́вно	<i>nemrég(en)</i>	рі́зний	<i>különböző</i>
ни́жній	<i>alsó</i>	рі́зномані́тний	<i>különféle</i>
об'є́днувати	<i>egyesíteni</i>	ро́зділ	<i>rész</i>
одяга́ти	<i>felöltöztetni</i>	ро́змір	<i>méret</i>
окре́мий	<i>külön- (mn)</i>	розпла́чуватися	<i>kifizetni</i>
окре́мо	<i>külön (hsz)</i>	розрахо́вуватися	<i>kifizetni</i>
організува́ти	<i>(meg)szervezni</i>	рушні́к	<i>törülköző</i>
особи́стий	<i>személyes</i>	са́ме те	<i>pont az</i>
оста́нній	<i>utolsó</i>	святкува́ти	<i>ünnepelni</i>
о́сь	<i>íme, ez</i>	ска́нер	<i>szkenner</i>

скатертіна	<i>abrosz</i>	фётровий	<i>nemez-, filc-</i>
спеціальный	<i>speciális</i>	функціональний	<i>funkcionális</i>
список	<i>jegyzék, lista</i>	функція	<i>funkció</i>
спортивний	<i>sport-</i>	хімія	<i>kémia</i>
спочатку	<i>előbb, először</i>	ходити	<i>járni</i>
супермаркет	<i>szupermarket</i>	цікавити	<i>érdekelni</i>
такий	<i>ilyen</i>	чек	<i>blokk, számla</i>
тільки	<i>csak</i>	чоловічий	<i>férfi-</i>
товар	<i>áru</i>	швидко	<i>gyorsan</i>
тому	<i>ezért</i>	шопінг	<i>bevásárlás</i>
тощо	<i>árucikk</i>	шукати	<i>keresni</i>
треба	<i>kell</i>	ще	<i>még</i>
тюбик	<i>tubus</i>	щось	<i>valamit</i>
улюблений	<i>szeretett</i>	ювілей	<i>jubileum</i>
універмаг	<i>áruház</i>	японський	<i>japán-</i>

§ LECKE – УРОК §

- ✓ A főnevek tárgyesete
- ✓ Tárgyesettel álló előljárósók
- ✓ A melléknevek tárgyesete
- ✓ A névmások tárgyesete
- ✓ Mozgást jelentő igék
- ✓ Mozgást, tájékozódást segítő és kifejező szavak
- ✓ A városban

A főnév tárgyesete a következő kérdésekre válaszol **кого?** *kit?* **що?** *mit?* A *kit?*-tel az élőkre kérdezzük rá, a *mit?* kérdéssel pedig az élettelenekre.

A tárgyeset leginkább tárgyat jelöl: *включити світло* – kikapcsolni a világítást, *купити книгу* – könyvet vásárolni. A tárgyeset legtipikusabb jelentései a következők:

1. Tárgy, amire a cselekvés irányul: Я бачу що? – книгу, університет. Я бачу кого? – студентів, колегу.
2. Tárgy, amire az alany gondol vagy amiről beszél: Я думаю про що? – про іспит, про місто. Я думаю про кого? – про друга, про маму.
3. Helymeghatározás (*куди?* – *hová?*): Ми ідемо в Україну. Ми ідемо в університет. Куди ви йдете? – В університет. На пошту. У музей.
4. Időmeghatározás (*коли?* – *mikor?* – pl. a hét napjai): у понеділок, у вівторок, у середу, у четвер, у п'ятницю, у суботу, у неділю, у вихідні.

A tárgyeset állhat előljárósóval együtt és anélkül is. **Elöljárósóval a következő jelentésekkel:**

- 1) mozgás (*в'їхати в ліс, зайти в університет, покласти на стіл*);
- 2) tárgy (*читати про екологію, говорити про друзів, стрибнути через калюжу, переходити через міст*);
- 3) ok-okozati viszonyok (*через нього запізнаюся*);
- 4) célviszonyok (*приготувати на продаж, іду по хліб, подарую на згадку, скопаю землю під грядку, пішла по воду, про всяк випадок*);
- 5) megengedés-tiltás (*незважаючи на заборону*);
- 6) időbeli viszonyok (*через тиждень іспит, за тиждень іспит, у суботу*).

Tárgyesetet a következő elöljárószóknál használunk:

- **через** – át (ч^е р^{ез} д^{ор}о^гу);
- **попри** – mellett (п^о п^{ри} х^ат^у);
- **повз** – mellett, mentén (п^{овз} м^ен^е);
- **у (в)** – -ba, -be (в п^ол^е, у л^юд^и);
- **з (зі, зо, із)** – -ból, -ből (з т^ис^яч^у, з т^иж^ден^ь);
- **під** – alatt (п^{ід} г^ол^{ову});
- **по** – -hoz, -hez, -höz (п^о в^од^у, п^о г^{ри}б^и, п^о к^ол^ін^а);
- **об** – -nak, -nek, -ba, -be, -hoz, -hez, -höz (о^б з^ем^лю);
- **на** – -ra, -re (к^ла^ст^и н^а с^тіл);
- **за** – -ért (б^{ор}о^ти^ся з^а ж^{ит}т^я);
- **між** – között (й^{ти} м^іж л^юд^и);
- **про** – -ról, -ről (д^ум^{ати} п^{ро} б^ат^ьк^ів).

Az elöljárószók közvetlenül ahhoz a szóhoz kapcsolódnak, amire vonatkoznak, de állhatnak tőle messzebb is: Він іде повз хату. – Він іде повз нову хату. Az első példamondatnál az elöljárószó közvetlenül a főnév előtt áll, míg a melléknév előtt, a főnévvel viszont egyeztetve van nemben, számban és esetben egyaránt.

Azon főnevek, amelyek az **I. főnévragozáshoz** tartoznak (ld. 5. lecke), tárgyesetben a következő végződéseket kapják:

Відмінок	ОДИНА			МНОЖИНА		
	тверда група	м'яка група	мішана група	тверда група	м'яка група	мішана група
Н.	кнiга	хвiля	плiща	кнiги	хвiлi	плiщi
З.	кнiгу	хвiлю	плiщу	кнiги	хвiлi	плiщi

Tárgyesetben, egyes számban a kemény és a vegyes csoportban a végződés **-у** (хату, книгу, грушу), a lágynál pedig **-ю** (хвилю, землю, мрію, волю).

Tárgyesetben, többes számban az élőlényeknél a végződés nullmorféma (сестер, дочок, мам) ugyanúgy, mint a birtokos esetben. Az életteleneknél pedig **-и, -і, -ї** (хаті, ріки, груші, мрії).

Azok a főnevek, amelyek a **II. főnévragozáshoz** tartoznak egyes számban élőlényeknél a végződés **-а(-я)**, az élettelen kategóriánál tipikus az alanyeset végződése, vagyis nullvégződést kapnak a főnevek hímnemben és **-о, -е, -я**-t semlegesnemben.

Többes számban az élőlények tárgyeseti végződése ugyanaz, mint birtokos esetben: hímnemű főneveknél **-ів(-їв)** (ritkábban **-ей**, pl.: ко́ней, госте́й), az életteleneknél pedig az alanyeset végződését kapják.

Відмінок	ОДНИНА			МНОЖИНА		
	тверда група	м'яка група	мішана група	тверда група	м'яка група	мішана група
Н.	друг, батько, вікно	стілець, лікар, море, питання	ключ, плече, школяр	друзі, батьки, вікна	стілці, лікарі, моря, питання	ключі, плечі, школярі
З.	дру́га, батька, вікно́	сті́лець, лікаря́, моря́, пита́ння	ключа́, плеча́, школяра́	дру́зів, батьків, вікна́	сті́лці, лікарів, моря́, пита́ння	ключа́, плеча́, школярів

A **III. főnévragozásba** tartozó főnevek a következő végzódéseket kapják tárgyesetben:

Відмінок	ОДНИНА		МНОЖИНА	
	Н.	тінь, ніч	ма́ти	тіні, но́чі
З.	тінь, ніч	ма́тір	тіні, но́чі	матері́в

A **IV. főnévragozásba** tartozó főnevek a következő végzódéseket kapják tárgyesetben:

Відмінок	ОДНИНА		МНОЖИНА	
	Н.	курча́, внуча́	ім'я́, плем'я́	курча́та, внуча́та
З.	курча́, внуча́	ім'я́, плем'я́	курча́т, курча́та внуча́т, внуча́та	іменá, племенá

A tárgyesetben álló konstrukcióknak lehetnek gyakran szinonimái, szintaktikai megfelelői: Я ма́ю кни́гу. – У ме́не є кни́га. Az ukrán nyelvben e két konstrukció használata nincs korlátozva. Mind a két mondat a könyv meglétét hangsúlyozza a személynél. Az első mondatban azonban a **ма́ти** ige jelen ideje + az alany tárgyesetben, a másodikban pedig a tárgy átirányul az alanyra (я – у ме́не), és a **бу́ти** ige jelen időben áll az alany viszont már

tárgyesetben. Figyeljék meg a következő párhuzamos példákat: У мене є молодша сестра. – Я маю молодшу сестру; У нього (є) нове авто. – Він має нове авто.

A melléknevek tárgyesetben a következő végzésekkel rendelkeznek:

Рід	ОДИНА				МНОЖИНА	
	Тверда група		М'яка група		Тверда група	М'яка група
	чоловічий і середній	жіночий	чоловічий і середній	жіночий		
Н.	зелений, зелене	зелена	майбутній, майбутнє	майбутня	зелені	майбутні
З.	зелений, зелене або зеленого	зелену	майбутній, майбутнє або майбутнього	майбутню	зелені або зелених	майбутні або майбутніх

A hím- és semlegesnemű melléknevek, az alanyesetet kivéve, közös végzésekkel rendelkeznek. A nőnemű melléknevek pedig tárgyesetben a kemény csoportnál **-y** végződést kapnak, lágy csoportban pedig **-ю**-t.

Többes számban mindhárom nemnek azonosak a végződései.

A hím- és semlegesnemű melléknevek végződésválasztási lehetősége adott, csupán a főnévvel kell egyeztetni. (зелений vagy зеленого). Ha a főnév élőlényt jelöl, úgy tárgyesetben az **-ого** végződést kapja, ha pedig élettelen, akkor a végződés megegyezik az alanyesetével: бачу високий стіл – бачу високого чоловіка; бачу високі столи – бачу високих чоловіків.

A névmások

Személyes névmások tárgyesetben a következő formákkal rendelkeznek: я – **мене**, ти – **тебе**, він – **його**, воно – **його**, вона – **її**; ми – **нас**, ви – **вас**, вони – **їх**. A személyes névmás ragozott alakjainál és az előljárószók előtt az ún. szupletív formákat alkalmazzuk. Például: він, воно, вона – на **нього**, на **неї**, на **них**.

A visszaható névmás „себе” tárgyesetben is megtartja ezt a formát „себе”.

A birtokos névmások tárgyesetben a következőképpen ragozódnak: мій – **мій** vagy **мого**, моє – **моє**, моя – **мою**, мої – **мої** vagy **моїх**. Ugyanúgy ragozzuk a „твій, свій” birtokos névmásokat is. A „ваш, наш” névmások a melléknevek kemény csoportja szerint ragozódnak (ваш – **ваш** vagy **вашого**, ваше – **ваше** vagy **вашого**, ваша – **вашу**, ваші – **ваші** vagy **ваших**; наш – **наш** vagy **нашого**, наше – **наше** vagy **нашого**, наша – **нашу**, наші – **наші** vagy **наших**), a „їхній” névmást pedig a melléknevek lágy csoportja szerint ragozzuk (їхній – **їхній**

vagy **їхнього, їхнє – їхнє** vagy **їхнього, їхня – їхню, їхні – їхні** vagy **їхніх**).

A mutató névmások tárgy esetben a következő formákkal rendelkeznek: **той – той** vagy **того́**, **те – те**, **та – ту**, **ті – тих**; **цей – цей** vagy **цього́**, **це – це**, **ця – цю**, **ці – цих**. Hasonlóan ragozódik a „той” mintájára az „отой” (ота́, отé); a „такий” (така́, také, отака́, отакé) a melléknevek kemény csoportja szerint ragozódik.

Az általános névmások – **ко́жний (ко́жен), жо́дний (жо́ден), вся́кий, са́мий, і́нший** – a melléknevek kemény csoportja szerint ragozódnak. A **весь** névmásnak tárgy esetben a következő formái vannak: **весь (увéсь) – весь (увéсь)** vagy **всього́**, **все (усé) – все (усé)**, **вся (уся́) – всю (усю́)**, **всі (усі́) – всі (усі́)** vagy **всіх (усі́х)**.

A kérdő névmások a tárgyeset kérdéseinek megfelelően ragozódnak: **хто? що? – ко́го? що?**. Hasonlóan ragozzuk a tagadó és határozatlan névmásokat is, amelyeknek formái a következők: **ніхто – ніко́го**, **ніщо – ніщо́**; **будь-хто – будь-ко́го**, **будь-що – будь-що**.

A **який? (який)**, **котрий? (котрий)** kérdő névmások ugyanúgy ragozódnak, mint a melléknevek kemény csoportja.

A **чий? (чий)** kérdő névmásnak tárgy esetben a következő formái vannak: **чий – чий** vagy **чийо́го**, **чиé – чиé** vagy **чийо́го**, **чия – чию́**, **чиі – чиі́** vagy **чиі́х**.

A **скільки? (скільки)** kérdő névmásnak tárgy esetben a következő formái lehetnek: **скільки – скі́льки** vagy **скі́лько́х**.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK – КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

1. Milyen kérdésekkel kérdezzük rá a tárgyesetre?
2. Az ukrán nyelvben mit fejez ki a tárgyeset?
3. Milyen előljárós konstrukciókat használunk tárgy esettel?
4. Hol állhatnak az előljárósok a mondatban?
5. Tárgy esetben milyen végződésai vannak az I. főnévragozásnak?
6. Tárgy esetben milyen végződésai vannak a II. főnévragozásnak?
7. Tárgy esetben milyen végződésai vannak a III. főnévragozásnak?
Tárgy esetben milyen végződésai vannak a IV. főnévragozásnak?
8. Milyen végződésai vannak tárgy esetben a mellékneveknek?
9. Mivel magyarázzuk a tárgy esetben előforduló végződés variációkat?
Milyen ragozási sajátosságaik vannak a névmásoknak tárgy esetben?

A mozgást kifejező igék: az **іти – ходіти**–menni, **јární** és **їхати – їздити**–utazni igék a „**щодня, часто, рідко, завжди**” határozószókkal együtt fordulnak elő és többszöri cselekvésre utalnak: **Я щодня ходжу**

на роботу. Вона часто ходить у бібліотеку. Ми завжди їздимо на море.

Az *ити* – *ходити* igék megkülönböztetése a következőképpen történik: ha egyszeri cselekvésről van szó, ami egy irányban történik, akkor az *ити* igét használjuk (Він іде в інститут), ha viszont a cselekvés többször ismétlődik, akkor a *ходить* igét használjuk (Він ходить в університет).

Az *ити, ходити, їхати, їздити* igék ragozását a következő táblázat mutatja:

Особа	ити	ходити	їхати	їздити
Теперішній час				
я	іду (йду)	ходжу	їду	їжджу
ти	йдеш	ходиш	їдеш	їздиш
він	іде	ходить	їде	їздить
ми	їдемо	ходимо	їдемо	їздимо
ви	їдете	ходите	їдете	їздите
вони	їдуть	ходять	їдуть	їздять

Ha városon belüli mozgásról vagy két város közötti mozgásról van szó, akkor is használjuk a *ити, ходити* igéket: 1) ha gyalogosan járunk: Я люблю ходити вулицями міста. – Я не хочу їхати тролейбусом, я піду пішки; 2) «menni vhová, vkihez bizonyos céllal»; «lenni vhol, vkinél bizonyos céllal» jelentéssel: Сьогодні я їду в гості до друга. – Учора я ходив у гості до друга.

Jegyezzék meg a főneveket és a hozzájuk tartozó elöljárószókat, melyeket az *ити* és a *ходить* igéknél használunk:

КУДІ? – *How?*

в/у	до
інститут	інституту
університет	університету
академію	академії
школу	школи
кінотеатр	кінотеатру
театр	театру
цирк	цирку
музей	музею
зоопарк	зоопарку
лікарню	лікарні
поліклініку	поліклініки
гості	-
оперу	опери

З ЯКОЮ МЕТОЮ? – *Milyen céllal?*

на	на
фабрику	заняття, лекцію
завод	фільм, урок
фірму	вечір, зустріч
стадіон	збори
факультет	екзамен, залік
курси	прийом
пошту	консультацію
вулицю	концерт, виставу
	виставку
	оперу, балет
	день народження
	весілля
	ювілей

Jegyezzék meg a következő kifejezéseket!

Де розклад поїздів (літаків)?

Hol találom a vonat (repülő) menetrendjét?

Де камера схову?

Hol van a csomagmegőrző?

Де вихід до поїздів?

Hol van a kijárat a vonatokhoz?

Тут вільно?

Szabad ez a hely?

Пробачте, це моє місце.

Bocsánat, ez az én helyem.

З якої колії відходить поїзд?

Melyik vágányról indul a vonat?

Щасливої дороги!

Szerencsés utat!

Де можна здати багаж?

Hol lehet leadni a csomagot?

Коли відправляється потяг (поїзд)?

Mikor indul a vonat?

Ласкаво просимо!

Isten hozta/hozott!

Розклад відправлення поїздів

Vonatok indulási menetrendje.

Розклад прибуття поїздів

Vonatok érkezési menetrendje.

Як проїхати (в центр, на вулицю)?

Hogyan jutok el (a központba, az utcába)?

Як доїхати (до центру, до бульвару, до площі)?

Hogyan jutok el (a központba, a körútra, a térre)?

Як дістатися (до вокзалу, до проспекту, до театру)?

Hogyan jutok el (a pályaudvarra, a sugárútra, a színházhoz)?

Як пройти/дійти (до театру, музею, площі)?

Hogyan jutok el (a színházhoz, a múzeumba, a térre)?

Скільки це займе в мене часу?

Mennyi időbe telik?

У який бік іде цей тролейбус?

Melyik irányba közlekedik ez a trolis?

Скільки коштує один квиток?

Mennyibe kerül a jegy?

Закомпостуйте, будь ласка, квиток (талон)!

Kérem, kilyukasztaná a jegyemet!

Ви зараз виходите?

Leszáll?

Ви виходите на наступній зупинці?

A következőnél leszáll?

Скажіть, будь ласка, де мені виходити?

Mondja meg, legyen szíves hol kell leszállnom?

Чи не підкажете мені, на якій зупинці я маю виходити?

Nem tudja/tudná megmondani nekem, hol kell leszállnom?

Де слід зробити пересадку?

Hol kell átszállnom?

Дозвольте?

Szabad?

Дозвольте, будь ласка, пройти.

Engedje meg, hogy átmenjek.

Пропустіть, будь ласка.

Engedjen, legyen szíves.

Куді ідемо?

Hová utazunk?

Зупиніться, будь ласка!
 Яка це вулиця?
 Де знаходиться ...?

Álljon meg, kérem!
Melyik utca ez?
Hol találom a ...?

Jegyezzék meg azokat a kifejezéseket, amelyek segítenek a térben tájékozódni:

де?	<i>hol?</i>	сюді	<i>ide</i>
куді?	<i>hova?</i>	туді	<i>oda</i>
звідки?	<i>honnan?</i>	вперед	<i>előre</i>
зверху, нагорі	<i>felelről, fent</i>	назад	<i>vissza</i>
у/в/по/середині	<i>ban-, ben, közepen</i>	звідси	<i>innen</i>
внизу	<i>alul, lent</i>	звідти	<i>onnan</i>
прямо	<i>egyenesen</i>	далеко	<i>távol, messze</i>
ліворуч, наліво	<i>balra</i>	близько	<i>közel</i>
праворуч, направо	<i>jobbra</i>	високо	<i>magasan</i>
попереду	<i>elől</i>	низько	<i>alacsonyan</i>
позаду	<i>hátról</i>	вдома, удома	<i>otthon, itthon</i>
біля, коло	<i>mellett</i>	додому	<i>haza</i>
там	<i>ott</i>	спереду	<i>elől, előlről</i>
тут	<i>itt</i>	ззаду	<i>hátról</i>
ось	<i>íme</i>	здому	<i>otthonról</i>

Jegyezzék meg a kifejezéseket, amelyek segítenek tájékozódni a városban:

район	<i>járás, kerület</i>	кінцева	
центр	<i>városközpont</i>	зупінка	<i>végállomás</i>
окілиця	<i>külváros</i>	розклад руху	<i>menetrend</i>
вулиця	<i>utca</i>	брати (взяти)	<i>taxit rendelni</i>
проспект	<i>sugárút, út</i>	таксі	<i>(leinteni)</i>
бульвар	<i>körút</i>	іти пішки	<i>gyalog menni</i>
площа	<i>tér</i>	їхати (на	<i>utazni (autóbussszal,</i>
майдан	<i>tér, vásártér</i>	автобусі,	<i>villamoson,</i>
парк	<i>park, liget</i>	трамваї,	<i>trolin)</i>
перехрестя	<i>útkereszteződés</i>	тролейбусі)	
ріг	<i>sarok</i>	робити	
перехід	<i>átjáró</i>	пересадку	<i>átszállni</i>
автобус	<i>autóbusz</i>	проходити	
тролейбус	<i>trolibusz</i>	вперед	<i>előremenni</i>
трамваї	<i>villamos</i>	сідати (на	<i>felülni (a</i>
метро	<i>metró</i>	автобус,	<i>buszra,</i>
таксі	<i>taxi</i>	трамваї,	<i>villamosra,</i>
автомобіль	<i>autó</i>	тролейбус)	<i>trolira)</i>

маршрутне таксі (маршрутка)	<i>kisbusz (menetrendszerinti járat Ukrajnában) (jármű)vezető, sofőr</i>	увиходити (в автобус, трамвай, тролейбус)	<i>felszállni (a buszra, villamosra, trolira)</i>
водій, шофёр		виходити (з автобуса, трамвая, тролейбуса)	<i>leszállni (a buszról, villamosról, troliról)</i>
таксіст	<i>taxisofőr</i>	станція	
кондуктор	<i>kalauz</i>	пересадки	<i>áttszállóhely</i>
контролёр	<i>ellenőr</i>	лінія метро	<i>metróvonal</i>
пасажір	<i>utas</i>	спускатися на ескалаторі	<i>mozgólépcsőn lemenni</i>
проїзний талон	<i>menetjegy, bérlet</i>	підніматися на ескалаторі	<i>mozgólépcsőn felmenni</i>
квиток	<i>jegy</i>	опускати жетон	<i>bedobni a zsetont</i>
жетон	<i>zseton</i>	зупиняти таксі	<i>megállítani a taxit</i>
компостер	<i>lyukasztó</i>	замовляти таксі	<i>megrendelni a taxit</i>
заплатити за проїзд	<i>fizetni az utazásért</i>		
закомпостувати талон	<i>érvényesíteni a jegyet</i>		
передати гроші водієві	<i>átadni pénzt a sofőrnek</i>		
оплатити проїзд	<i>fizetni az utazásért</i>		
зупинка	<i>megálló</i>		

PÁRBESZÉDEK – ДІАЛОГИ

Olvassák el a párbeszédeket, játsszák el őket!

Прочитайте діалоги. Спробуйте переказати їх у ролях.

- – Ви раніше були в нашому місті?
 – Ні, ніколи. Я вперше приїхав сюди.
 – А звідки ви?
 – Я з Угорщини, з Сегеда.
 – Вам тут подобається?
 – Так, дуже. Це велике й дуже давнє місто.
 – А ваше місто яке?
 – Воно затишне і компактне. У ньому є музеї, театри, університет.
 – Ви знаєте, де центр міста?
 – Ні, я погано орієнтуюся по карті. Ви можете мені допомогти?
 – Звичайно. Із великим задоволенням я покажучу вам місто.
- – Скажіть, будь ласка, як я можу доїхати до майдану Незалежності?
 – Вам потрібно сісти на сімнадцятий тролейбус і вийти через три зупинки. Але потім доведеться трохи пройти.

- А на метрo я доїду?
 - Так, звичайно. Ви одразу потрапите на майдан Незалежності. Спустіться ось тут в метрo.
 - А в якому напрямку мені їхати?
 - З ескалатора на ліву платформу і сідайте в перший вагoн. Вийти треба через одну зупинку.
 - Дуже дякую.
 - Будь ласка.
3. – Скажіть, будь ласка, де тут поблизу зупинка трамвая?
- Пройдіть ліворуч і там побачите.
 - Дуже дякую... Тут зупинка першого трамвая?
 - Так.
 - Я доїду ним до Політехнічного університету?
 - Так, вам треба буде вийти через чотири зупинки.
4. – Привіт, Андрію!
- Здоров був, Тарасе!
 - Як твої справи? Що нового? Ти вже студент?
 - Дякую, добре. Так, я – студент. Хочу вивчити українську мову. Я вже знаю українську абетку, але ще не вмію говорити. А які мови вивчаєш ти?
 - Я знаю англійську, а вчу німецьку та російську. Хочу бути перекладачем.
 - Хай тобі щастить!
 - Тобі також успіхів! Щасливо!
 - До побачення!
5. – Перепрошую. Скажіть, будь ласка, як мені доїхати до автобусної станції?
- У нашому місті є кілька таких станцій. Який напрям вас цікавить?
 - Мені треба до Одеси.
 - Тоді вам потрібно їхати на Московську площу.
 - А як туди добратися?
 - Сідайте на трамвай номер чотирнадцять, доїдете до кінцевої, а там пересядете на четвертий тролейбус. Він вас доведе до Московської площі.
 - Дуже дякую. Вибачте, що забрав у вас час.
 - Нічого страшного. Щасливої дороги! На все добре!
 - Ще раз щиро дякую.

6. – Скажіть, будь ласка, де знаходиться готель «Лібідь»?
- На площі Перемоги.
 - А як мені туди доїхати?
 - Звідси вам краще їхати тролейбусом. До зупинки «Площа Перемоги».
 - Який номер тролейбуса і де його зупинка?
 - Вам підійде будь-який номер тролейбуса, який зупиняється на ось тій зупинці.
 - Як довго мені їхати? Коли виходити?
 - Це недалеко, лише дві зупинки. Можна навіть пройти пішки, спуститися бульваром Тараса Шевченка до самої площі Перемоги.
 - Дякую.
 - Нема за що.
7. – Скажіть, будь ласка, я доїду п'ятнадцятим тролейбусом до Києво-Печерської лаври?
- Ні, не доїдете. Він іде на площу Льва Толстого. Вам треба сісти на 38-й (тридцять восьмий) тролейбус, проїхати 6 (шість) зупинок, а потім перейти на інший бік вулиці. І ви біля Лаври.
 - А де зупинка тролейбуса?
 - Ось тут, біля метро.
 - Дуже вам вдячна за допомогу!
 - Будь ласка.
8. – Ви не скажете, чи можна п'ятим тролейбусом доїхати до зоопарку?
- Так, можна. Але тролейбусом туди їхати довго. Краще сісти в метро і доїхати до станції «Шулявська» або «Політехнічний університет», а там трохи пройти пішки.
 - Дуже вам дякую.
 - Нема за що. Найближча станція метро поруч, біля Володимирського собору.
 - Ще раз велике спасібі.
 - Будь ласка.
9. – Вибачте, будь ласка, де тут найближча зупинка третього трамвая? Я вперше в цьому районі і заблукав.
- З радістю вам допоможу. Це неподалік, за рогом праворуч. Там побачите.
 - Щиро вам вдячний.
 - Прощу.
 - А не підкажете, як мені дістатися від Центрального автовокзалу до Хрещатика?

- Краще за все проїхати тролейбусом одну зупинку до площі Либідська, а там спуститися в метро «Либідська».
- І довго їхати метро?
- Ні, хвилин п'ятнадцять.
- Скільки станцій треба проїхати?
- Зачекайте, я полічу... Всього чотири станції. Підніметеся ескалатором і потрапите на Хрещатик.
- Я потраплю на початок Хрещатика?
- Так. Ви вийдете на майдан Незалежності, а це майже початок Хрещатика.
- Ще раз дякую вам.
- Будь ласка.

SZÖVEG – ТЕКСТ

Olvassák el a megadott szöveget! Прочитайте запропонований текст.

 Київ – дуже красиве європейське місто. Воно має давню історію. 1982 (тисяча дев'яносто вісімдесят другого) року місто святкувало 1500 (тисячу п'ятсот) років. Його заснування старовинна легенда пов'язує з братами Києм, Щеком і Хоривом та їхньою сестрою Либіддю. Київ розташований на берегах Дніпра. Це політичний, економічний, культурний і науковий центр України. Київ має багато різноманітних музеїв, театрів, виставкових центрів, пам'яток культури та історії. У місті чимало парків і дерев.

У центрі міста все дуже компактно. Від майдану Незалежності ви можете піти ліворуч уздовж вулиці Хрещатик і потрапити на Європейську площу. Якщо ж повернути праворуч, то можна побачити Центральний універмаг, Будінок мерії та дійти до Бессарабської площі.

З Європейської площі відкривається вид на філармонію. Якщо піднятися по вулиці Грушевського вгору, то можна побачити Будінок уряду, будівлю Верховної Ради України та Маріїнський палац – місце офіційних зустрічей і прийомів міжнародних делегацій найвищого рангу. За Маріїнським палацом розташований чудовий парк із Ляльковим театром і Музеєм води. З парку відкривається прекрасний краєвид: Дніпро, Поділ і лівий берег Києва.

Особливо красивий Київ навесні, коли цвітуть каштани, – символ міста. В останні вихідні травня столиця України відзначає свій День народження. У цей день відбуваються різні культурні та розважальні заходи.

Вам сподобається у нашому місті.

Ласкаво просимо до Києва!

Jegyezzék meg! A Київ városnév formáiban, kivéve a tárgyesetet, mindig betűcserélődés van: **й/є pl.:** до Києва, у Києві, з Києвом stb. **Viszont про Київ, у Київ, на Київ.**

FELADATOK – ЗАВДАННЯ

1. A megadott főneveket csoportosítsák ragozási csoportok szerint. Розподіліть запропоновані іменники за відмінами.
Друг, підлога, вчитель, олівець, викладач, хліб, ніч, студент, дівча́, дочка́, ба́тько, лістя, світ, вікно́, знання́, життя́, око́, дитя́, дити́на, гора́, ріка́, ма́ти, ти́ждень, пло́ща, ніж.
2. Csoportosítsák ragozási csoportok szerint a főneveket, és tegyék őket egyes szám tárgyesetbe! Визначте групу кожного іменника та поставте їх у знахідному відмінку однини.
Правда, тополя, стаття, ми́ша, сім'я́, губа́, пека́рня, кни́жка, душа́, Валенти́на, пова́га, Ю́ля.
3. Tegyék többes számba a főneveket! Утворіть форми множини від таких іменників.
Авто́бус, аудито́рія, банк, ва́за, ви́шня, текст, воді́й, впра́ва, газе́та, гара́ж, гора́, гриб, дека́н, де́рево, дя́дько, зако́н, земля́, їда́льня, кав'я́рня, куш, лі́жко, ліка́рня, літа́к, люди́на, мі́сто, око́, перекла́д, підпис, прізви́ще, роди́на, сусі́д.
4. Csoportosítsák a főneveket élő és élettelen kategória szerint! Розподіліть іменники за назвами істот і назвами неістот.
Ді́вчина, у́чень, ключ, інжене́р, до́шка, мі́сто, о́сінь, Мари́на, ліс, прі́ятель, воді́й, суддя́, шко́ла, ду́мка, ка́ва, облі́ччя, де́рево, віта́ння.
5. Tegyék a főneveket egyes és többes szám tárgyesetbe, majd alkossanak konstrukciót: látok vkit/vmit! Поставте запропоновані іменники у форму знахідного відмінка однини і множини, поєднавши їх із дієсловом ба́чити у формі 1-ї особи однини (ба́чу).
Лиси́ця, зі́рка, сторі́нка, олі́я, по́ле, мрі́я, сті́л, я́блуко, лоша́, брат, довідні́к, дире́ктор, рефера́т.
6. Írják ki a IV. ragozási csoporthoz tartozó főneveket! Випишіть іменники IV відміни.
Лістя, дитя́, плем'я́, оленя́тко, хлопчик, хлоп'я́, воло́сся, курча́, поняття́, ягня́, дитя́тко, лоша́, лоша́тко, дівча́тко, дівча́, орля́, котеня́.

7. Szerkesszenek egyező jelentésű mondatokat a minta alapján! Утворіть синонімічні синтаксичні конструкції до поданих речень за зразком.

Зразок: У мене є сад. – Я маю сад.
Я маю олівець. – У мене є олівець.

1. Дякую, у мене є кава. 2. У мене є комп'ютер. 3. У мене є парасолька. 4. Я маю старшого брата. 5. Я маю велосипед. 6. У мене є гарний друг. 7. Я маю куртку. 8. У мене велика родина. 9. У мене є квартира. 10. У мене гарна картина.

8. Csoportosítsák a mellékneveket kemény és lágy csoport szerint! Поділіть подані прикметники на тверду і м'яку групи.

Січне, сучасне, довгий, майбутня, червона, останні, далеко, широкі, сильні, нинішнє, мале, сучасна, сусідні, вузькі.

9. Az alábbi mellékneveknek képezzék a többes számú alakját! Утворіть від запропонованих прикметників форму множини.

Весняний, кольоровий, рівний, білий, залізний, дерев'яний, домашній, університетський, тонкий, кийвський, угорський, дорогий, автобусний, квартирний, блакитний, чистий, садовий.

10. A kilencedik feladatban megadott hímnemű melléknevekből képezzenek nő- és semlegesnemű formákat! Утворіть від запропонованих у дев'ятому завданні прикметників чоловічого роду форми жіночого та середнього роду.

11. Az adott nő- és semlegesnemű melléknevekből képezzenek hímnemű mellékneveket! Утворіть від запропонованих прикметників жіночого та середнього роду форму чоловічого роду.

Жовте, маленька, світла, глибоке, дрібна, широке, ніжнє, осіння, яскраве, верхнє.

12. Szerkesszenek kifejezéseket egyes szám tárgyesetbe téve a szavakat! Утворіть словосполучення в знахідному відмінку однини.

Головна вулиця, висока стеля, красивий будинок, центральна частина, сьогоднішня газета, велика родина, зелена трава, смачне яблуко, сусідня кімната, весела компанія, кожна людина, наше завдання.

13. Szerkesszenek kifejezéseket többes szám tárgyesetbe téve a szavakat! Утворіть словосполучення в знахідному відмінку множини.

Гарна сума, широка дорога, красиве озеро, високий будинок, рідна сестра, хороша новина, світла сукня, твій колега, ваша квартира, нове вікно, цікавий фільм.

14. Szerkesszenek mondatokat a minta alapján, használják a megadott kifejezéseket. Figyeljék a zárójelen kívüli szavakat, azok segítenek a megoldásban! Утворіть речення за зразком, використовуючи запропоновані слова. Звертайте увагу на форми слів, які не в дужках, це допоможе вам поставити слова у дужках у правильну форму.

Зразок: Я знаю (відповідь). – Я знаю відповідь.
Ми (робіти) (завдання). – Ми робимо
завдання.
(Я) читають (книга). – Вони читають
книгу.

1. Олексій (писати) статтю. 2. Батькі мійють (машіна). 3. Олена (знати) англійську (мова). 4. Ми купили (великий) (квартира). 5. Я запрошую (свій) (подруги). 6. Вони (будувати) власний будинок. 7. Я думаю про (святковий) вечір. 8. Викладач (читати) текст. 9. Студенти (робити) (права). 10. Мама (готувати) (обід). 11. Батько читає (свій) (газета).

15. A zárójelben lévő szavakhoz használják a megfelelő **v (y)** vagy **на** előjárósavakat! Розкрийте дужки, поставивши запропонований іменник у знахідний відмінок із прийменником **в (у)** або **на** (використайте інформацію уроку).

1. Я йду (музей).	5. Моя сестра їде (Карпати).
2. Сергій іде (театр).	6. Туристи їдуть (екскурсія).
3. Вони їдуть (вокзал).	7. Мій друг іде (пошта).
4. Друзі йдуть (виставка).	8. Батько їде (банк).

16. A zárójelben lévő szavakat tegyük tárgyesetbe! Розкрийте дужки, поставивши іменник у знахідний відмінок.

- 1) опублікувати (вірш, стаття, книга, підручник);
 - 2) готувати (обід, концерт, завдання, вправа, борщ, переклад);
 - 3) годувати (дитина, дочка, син, кішка, собака).
17. Szerkesszenek mondatokat, használják a zárójelben lévő szavakat! Напишіть речення, розкриваючи дужки.
1. Ми чекаємо (він).
 2. Я турбуюся про (син).
 3. Він розповідає про (школа).
 4. Мама бачить (Олена).
 5. Я дуже рада бачити (вона).
 6. Ми питаємо про (вони).
 7. Деніс багато думав про (вона).
 8. Вони зустрічають (ми).
18. Válaszolják meg a kérdéseket, a válaszokban használják a főnév, melléknév és a névmás tárgyestű alakját! Дайте відповіді на питання. Використовуйте у відповідях іменники, прикметники та займенники у формі знахідного відмінка.
1. Що ти читаєш? (книга)
 2. Кого ти бачиш? (свій, подруга)
 3. Кого ти вітаєш? (наші, батькі)
 4. Що я знаю? (гарний, пісня)
 5. Що він несе? (великий, словник)
 6. Кого ви зустрічаєте? (наш, сестра)
 7. Що вона малює? (вона, портрет)
 8. Кого я представляю? (свій, колега)
 9. Кого треба почекати? (я)
 10. Яку книгу ти читаєш? (цікавий)
 11. Чію газету ти береш? (він)
 12. Яке озеро ти бачиш? (великий)
 13. Що вони роблять? (вправа)
 14. Що вона виконує? (домашній, завдання)
 15. Що вивчає Оксана? (український, мова)
19. Fordítsák ukránra a következő mondatok! Перекладіть запропоновані речення українською мовою.
- 1) Ismerem a barátomat. Házi feladatot készítek. Natalka és Okszana barátnők. Ők együtt tanulnak magyarul. Bemutatom, ő a kollégám Kovács Roland. István sokat gondol a barátnőjére. A nagymama gondoskodik a nagybácsiról. Megettetem a kutyákat és a macskákat. Az anya elkészítette az ebédet, és megetette a gyereket. Örülök, hogy látlak.
 - 2) Látod azt a nagy épületet? Ezzel a metróval eljutok a Dnyipro megállóig? Ismered azt az embert? Látod Pétert? Kié ez az újság? Mit szeretnél? Milyen könyvet olvasol? Mit vettél a hipermarketben? Megvettétek a nagyobb lakást? Elkészítetted a vacsorát?
20. Találják meg a 4. párbeszédben tárgyesetben álló főneveket és melléknéveket, és írják ki őket! Знайдіть та випишіть іменники і прикметники у формі знахідного відмінка у четвертому діалозі уроку.

21. Szerkesszenek önállóan párbeszédet, használják a megtanult szóincset!
Складіть власні діалоги, використовуючи подані в урочи вислови та лексику:
- 1) az állomásra érkezett és a központba szeretne eljutni; ви приїхали на вокзал і вам треба добратися до центру міста;
 - 2) a metróban van, és meg kell kérdeznie, hol kell leszállni; ви у вагоні метро, розпитайте, де вам треба виходити;
 - 3) a városban van és eltévedt, kérdezze meg hogyan juthat el a szállásra; ви у місті, але заблукали, запитайте як пройти до вашого помешкання.
22. Válaszoljanak a következő kérdésekre, segítségül használhatják a lecke szövegét! Дайте відповіді на питання за текстом уроку.
1. Якé Кійів місто?
 2. Що має Кійів?
 3. Де розташований Кійів?
 4. Яким центром є столиця України?
 5. Чи має Кійів музеї та театри?
 6. Чи є у місті парки?
 7. Як потрапити від майдану Незалежності на Європейську площу?
 8. Як пройти до Центрального універмагу?
 9. Який вид відкривається з Європейської площі?
 10. Як дістатися з майдану Незалежності до Маріїнського палацу?
 11. Що знаходиться за Маріїнським палацом?
 12. Що можна побачити з парку?
 13. Коли особливо красивий Кійів? Чому?
 14. Коли святкують День міста?
 15. Що відбувається у цей день?

СЛОВНИК – SZÓTÁR

автобусний	<i>autóbusz-</i>	збори	<i>gyűlés, ülés</i>
автовокзал	<i>pályaudvar</i>	зоопарк	<i>állatkert</i>
англійський	<i>angol</i>	зустріч	<i>találkozás</i>
балет	<i>balett</i>	інший	<i>más</i>
берег	<i>part</i>	іспит, екзамен	<i>vizsga</i>
бік	<i>oldal</i>	історія	<i>történelem</i>
будівля	<i>építmény</i>	карта	<i>térkép</i>
будь-який	<i>bármelyik</i>	каштán	<i>gesztenyefa</i>
вагón	<i>kocsi</i>	кілька	<i>néhány</i>
Верхóвна Рада	<i>Legfelsőbb Tanács</i>	кінець	<i>vége</i>
вивчати	<i>tanulni</i>	кінотеáтр	<i>mozi</i>
вид	<i>kilátás</i>	компáктний	<i>tömör</i>
вистáва	<i>előadás</i>	консультáція	<i>konzultáció</i>
виставка	<i>kiállítás</i>	концэрт	<i>koncert</i>
виставкóвий	<i>kiállítási</i>	краєвíd	<i>kilátás</i>
відбувáтися	<i>történik, végbemegy</i>	краще	<i>jobban, inkább</i>
відзначáти	<i>megjegyezni</i>	культúра	<i>kultúra</i>
відкривáтися	<i>(ki)nyílni</i>	культúрний	<i>kulturális</i>
вiрш	<i>vers</i>	кúрси	<i>tanfolyam</i>
впéрше/упéрше	<i>első ízben</i>	легéнда	<i>legenda</i>
все	<i>minden</i>	лéкция	<i>előadás</i>
всьогó/усьогó	<i>összesen</i>	лiвий	<i>bal</i>
гiсть	<i>vendég</i>	лялькóвий	<i>baba-, báb-</i>
говорiти	<i>beszélni</i>	мáйже	<i>majdnem</i>
годувáти	<i>etetni</i>	мéрiя	<i>polgármesteri</i>
готéль	<i>szálloda, fogadó</i>	мiжнародний	<i>hivatal</i>
готувáти	<i>dolgozni, főzni</i>	мiсце	<i>nemzetközi</i>
давний	<i>hajdani, régi</i>	могтi	<i>hely, táj</i>
делегáція	<i>delegáció</i>	нáвiть	<i>-hat / -het</i>
дiйтi	<i>megérkezni</i>	найвiщий	<i>(még)...is/sem</i>
дóвго	<i>hosszú ideig</i>	нáпрям	<i>legmagasabb</i>
дóвóдиться	<i>szükséges</i>	нáпрямок	<i>irány</i>
дóповідь	<i>előadás</i>	нáпрямок	<i>irány</i>
допомагáти	<i>segíteni</i>	наукóвий	<i>tudományos</i>
економiчний	<i>(köz)gazdasági</i>	неподалiк	<i>nem messze</i>
европéйський	<i>európai</i>	нiкóли	<i>soha, sohasem</i>
зблукáти	<i>eltévedni</i>	нiмéцький	<i>német</i>
задóволення	<i>öröm, szívesen</i>	нóмер	<i>szám, számú</i>
залiзничний	<i>vasúti</i>	одрáзу	<i>rögtön</i>
зáлик	<i>beszámoló</i>	óпера	<i>opera</i>
заснувáння	<i>(meg)alapítás</i>	опублiкувáти	<i>közzétenni</i>
зáхiд	<i>rendezvény</i>	орiєнтувáтися	<i>tájékozódni</i>
зачекáти	<i>várni</i>	особлiво	<i>különösen</i>

останній	<i>utolsó, elmúlt</i>	розташований	<i>elhelyezett</i>
офіційний	<i>hivatalos</i>	російський	<i>orosz</i>
пам'ятка	<i>emlék</i>	святкувати	<i>ünnepelni</i>
парк	<i>park, liget</i>	сербський	<i>szerb (mn)</i>
підказувати	<i>súgni</i>	символ	<i>jelkép</i>
підручник	<i>tankönyv</i>	скільки	<i>menyi, hány</i>
побачити	<i>meglátni</i>	собор	<i>székesegyház</i>
поблизу	<i>közel</i>	сподобатися	<i>megtetszeni</i>
пов'язувати	<i>megkötni</i>	стадіон	<i>stadion</i>
повертати	<i>(meg)fordulni</i>	старовинний	<i>idős, öreg</i>
погано	<i>rosszul</i>	стаття	<i>cikk</i>
подобатися	<i>szeretni</i>	столиця	<i>főváros</i>
показувати	<i>(meg)mutatni</i>	сусідній	<i>szomszédos</i>
політичний	<i>politikai</i>	треба	<i>kell</i>
полічити	<i>megszámolni</i>	трохи	<i>kicsit</i>
потім	<i>aztán, azután</i>	уздовж/вздовж	<i>mentén</i>
потрапляти	<i>(el)jutni</i>	уміти/вміти	<i>tudni</i>
потрібно	<i>kell</i>	уряд	<i>kormány(zat)</i>
початок	<i>kezdet</i>	фабрика	<i>gyár, üzem</i>
правий	<i>jobb-</i>	філармонія	<i>zenekonzervatórium</i>
прекрасний	<i>nagyon szép</i>	фільм	<i>film</i>
приїхати	<i>ideutazni</i>	фірма	<i>cég</i>
прийом	<i>átvétel</i>	французький	<i>francia (mn)</i>
протилежний	<i>szemben levő</i>	хотіти	<i>akarni</i>
радість	<i>öröm</i>	цвісти	<i>virágozni</i>
ранг	<i>rang</i>	центральний	<i>központi</i>
раніше	<i>korábban</i>	цирк	<i>cirkusz</i>
різний	<i>különböző</i>	цікавити	<i>érdekelni</i>
різноманітний	<i>különféle</i>	чеський	<i>cseh (mn)</i>
розважальний	<i>szórakoztató</i>	чудовий	<i>csodálatos</i>

9. LECKE – УРОК 9

- ✓ A főnevek birtokos és részeshatározós esete
- ✓ Elöljárószók, amelyek birtokos és részeshatározós esettel állnak
- ✓ A melléknevek birtokos és részeshatározós esete
- ✓ A névmások birtokos és részeshatározós esete
- ✓ Tagadó mondatok
- ✓ Az ember külső és belső tulajdonságai
- ✓ Sport

A főnév birtokos esetére a következő kérdésekkel kérdezzük rá: „кого? чого?”.

A birtokos eset birtokviszony kifejezésére szolgál, ezen belül is a birtokos fejezzük ki vele. (ба́тько Окса́ни, ве́чир Шевче́нка); a birtokkal történő cselekvést (не купи́ти газе́ти); egy részt az egészből, vagy nem a teljességet (нали́ти води́, купи́ти цу́кру, цех заво́ду); időviszonyt, dátumot (2009 ро́ку); térbeli tájékozódást (дої́хати до мо́ря); időbeli tájékozódást (про́тягом ти́жня); okozatot (кри́кнути з переля́ку). A birtokos eset tipikus formái a következő jelentésekben fordulhatnak elő:

- 1) Birtokviszony kifejezése: Чи́е фо́то? – Фо́то дру́га.
- 2) Időviszony kifejezése: Коли́ іспит? – Іспит пе́ршого че́рвня.
- 3) Irány kifejezése: куди́? зві́дки? (і́хати до мі́ста, приї́хати з мі́ста).
- 4) Tagadás, tiltás kifejezése: нема́є... (нема́є студéнта).
- 5) A „п’ять, шість stb.” számnevekkel és a „бага́то, ма́ло, скі́льки” szavakkal (бага́то розмо́в, п’ять студéнтів).

A birtokos esetet használhatjuk elöljárószókkal és nélkülük is. Elöljárószókkal álló konstrukciókkal a következőket fejezzük ki: a cselekvés helyét (жи́ти бі́ля села́, уздо́вж доро́ги), térbeli közelséget (зустрі́тися бі́ля лі́су, за п’ять ме́трів), a mozgás irányát (пої́хати до шко́ли, приї́хати з мі́ста), időt (побачи́ти під час до́повіді, про́тягом лі́та, пі́сля розмо́ви), okot (засмі́ятися від ра́дості, засумува́ти з го́ря, у резу́льтаті хворо́би), célviszonyokat (побудува́ти для́ студéнтів, в інтере́сах спра́ви, на честь прибу́ття, за́для розва́ги), feltételt (у ра́зі пере́моги, на ви́падок дощу́), egyezés vagy eltérés viszonyát (відо́відно до нака́зу, залéжно від пого́ди).

Birtokos esettel a következő elöljárószók állnak:

- **без** – nélkül (прийти́ без кві́тів);
- **біля** – mellett (зустрі́тися бі́ля буди́нку);
- **від** – -tól, -től (алергі́я від я́блук);
- **для** – -ért (кори́сно для́ здоро́в’я);

- до – *-hoz, -hez, -höz* (притулі́тися до де́рева);
- з-за – *-mögül* (вигляда́ти з-за двере́й);
- з-під – *-alól* (ві́хопити з-під рук);
- проти – *szemben* (сиді́ти про́ти кімна́ти);
- в(у) – *-tól, -től* (взя́ти в Окса́ни);
- з – *-ról, -ről* (смія́тися з актора́);
- коло – *körül* (чека́ти ко́ло теа́тру).

A főnevek **részeshatározós esetére** a következő kérdésekkel kérdezzünk rá: „кому́? чому́?” Személyt vagy tárgyat jelöl, amellyel a cselekvés történik (приві́т дру́гові), vagy vkihez/vmihez való tartozást fejez ki (па́м'ятник Іва́нові Франко́ві). A részeshatározós eset:

- 1) Mutatja a személyt, aki miatt a cselekvés történik: кому́? (дарува́ти сестрі́, подякува́ти батька́м);
- 2) A kor meghatározásakor használatos: кому́ скі́льки ро́ків? (Оле́ні п'ять ро́ків. Бра́тові два ро́ки);
- 3) Személytelen mondatokban fordul elő: (Дру́зям тут ве́село).

A főnevek részeshatározós esete előfordulhat előljárószókkal vagy nélkülük.

Részeshatározós esettel a következő előljárószók állnak:

- завдяки – *köszönhetően* (перемогті́ завдякі́ терпінню́);
- всупереч – *szembe* (прийти́ всу́переч прогно́зу);
- наперекір – *vkinek, vminek ellenére* (поверну́тися наперекі́р до́лі);
- на противагу – *ellen* (зробі́ти на проти́вагу лі́кареві).

Az **I. ragozáshoz tartozó főnevek** (1. 5. lecke) a következő végződéseket kapják birtokos és részeshatározós esetekben:

Відмінок	ОДНИНА			МНОЖИНА		
	тверда група	м'яка група	мішана група	тверда група	м'яка група	мішана група
Н.	кни́га	хви́ля	пло́ща	кни́ги	хви́лі	пло́щі
Р.	кни́ги	хви́лі	пло́щі	кни́г	хви́ль	пло́щ
Д.	кни́зі	хви́лі	пло́щі	кни́гам	хви́лям	пло́щам

Fontos megjegyezni, hogy a kemény csoport részeshatározós esetében bizonyos mássalhangzók cserélődnek, a [г], [к], [х]-ból [з], [ц], [с] lesz: рука́ – руці́, допомо́га – допомóзі, му́ха – му́сі. Többes szám birtokos esetben mind a három csoport nullvégződést kap: рука́ – рук, мрі́я – мрій, ти́сяча – ти́сяч.

А II. ragozáshoz tartozó főnevek (l. 5. lecke) a következő végződésekert kapják birtokos és részeshatározós esetben:

Відмінок	ОДНИНА			МНОЖИНА		
	тверда група	м'яка група	мішана група	тверда група	м'яка група	мішана група
Н.	друг, батько, вікно	стілець, лікар, море, питання	ключ, плече, школяр	друзі, батьки, вікна	стілці, лікарі, моря, питання	ключі, плечі, школярі
Р.	друга, батька, вікна	стілця, лікаря, моря, питання	ключа, плеча, школяра	друзів, батьків, вікон	стілців, лікарів, морів, питань	ключів, плечей, школярів
Д.	другові (-у), батькові (-у), вікнү	стілцю, лікареві (-ю), морю, питанню	ключу, плечу, школяреві (-у)	друзям, батькам, вікнам	стілцям, лікарям, морям, питанням	ключам, плечам, школярам

A semlegesnemű főnevek birtokos esteben -a(-я) végződést kapnak: вікна́, відра́, поля́. A hímnemű főnevek a jelentéstől függően kaphatnak: -a(-я) végződést (konkrét tárgyak nevei) vagy -y(-ю) végződést (absztrakt fogalmak, tárgyak): ключа́, характеру́.

Részeshatározós esteben a II. ragozáshoz tartozó főnevek -ови, -у (kemény csoport) és -еві(-еві), -ю (lágú csoport és vegyes csoport) végződéseket kapnak. Az élőlényeknél többnyire az -ови, -еві(-еві) végződést használják, míg az élettelen főneveknél -у, -ю a végződés.

А III. ragozáshoz tartozó főnevek (l. 5. lecke) a következő végződésekert kapják birtokos és részeshatározós esetben:

Відмінок	ОДНИНА		МНОЖИНА	
Н.	тінь, ніч	мати	тіні, ночі	матері
Р.	тіні, ночі	матері	тіней, ночей	матерів
Д.	тіні, ночі	матері	тіням, ночам	матерям

А IV. ragozáshoz tartozó főnevek (l. 5. lecke) a következő végződésekert kapják birtokos és részeshatározós esetben:

Відмінок	ОДНИНА		МНОЖИНА	
	Н.	курча́, внуча́	ім'я́, плем'я́	курча́та, внуча́та
Р.	курча́ти, внуча́ти	іме́ні, ім'я́, пле́мені, плем'я́	курча́т внуча́т	іме́н, пле́мен
Д.	курча́ті, внуча́ті	іме́ні, пле́мені	курча́там внуча́там	іме́нам, пле́менам

A melléknevek birtokos és részeshatározós esetben a következő végződéseket kapják:

	ОДНИНА				МНОЖИНА	
	Тверда група		М'яка група		Тверда група	М'яка група
	чоловічий і середній	жіночий	чоловічий і середній	жіночий		
Н.	зелений, зелена	зелена	майбутній, майбутня	майбу́тня	зелені	майбу́тні
Р.	зеленого	зеленої	майбутнього	майбутньої	зелених	майбу́тніх
Д.	зеленому	зеленій	майбутньому	майбутній	зеленим	майбу́тнім

A névmások

A személyes névmások birtokos és részeshatározós esetben a következő formákat kapják: я – менé, мені́, ти – тебе́, тобі́, він, вона́ – його́ (до нього́), йому́, вона́ – ї́ї (до не́ї), ї́й; ми – нас, нам, ви – вас, вам, вони́ – їх (до них), ї́м.

A „себе́” visszaható névmás birtokos és részeshatározós esetben себе́, собі́.

A birtokos névmások birtokos és részeshatározós esetben a következő formákkal bírnak: мій, моє́ – могло́, моє́му, моя́ – моє́ї, мої́й, мої́ – мої́х, мої́м. Ugyanilyen formái vannak a „твій, свій” birtokos névmásoknak is. A „ваш, наш” névmások a melléknevek kemény csoportja szerint ragozódnak (ваш, vaše – ва́шого, ва́шому, ва́ша – ва́шої, ва́шій, ва́ші – ва́ших, ва́шим; наш, наше – на́шого, на́шому, на́ша – на́шої, на́шій, на́ші – на́ших, на́шим), viszont a „їхній” névmás a melléknevek lágy csoportja szerint változik (їхній, їхне – ї́хнього, ї́хньому, ї́хня – ї́хньої, ї́хній, ї́хні – ї́хніх, ї́хнім).

A mutató névmások birtokos és részeshatározós esetben a következő formákat veszik fel: той, те – того́, тому́, та – тіе́ї (то́ї), тій, ті – тих; цей, це – цього́, цьому́, ця – ціе́ї (це́ї), ці – цих. A melléknevek kemény

csoporthoz szerint ragozódik a „той (та, те)” névmás, és az „отой (отá, отé), такий (такá, такé, отакá, отакé)”.

Az általános névmások „ко́жний (ко́жен), жо́дний (жо́ден), вся́кий, са́мий, і́нший” birtokos és részeshatározós esetben a melléknevek kemény csoportja szerint ragozódnak A „весь” névmás birtokos és részeshatározós esetben a következő formákkal bír: весь (увéсь) – **всьогó, всьому́**, все (усé) – **всьогó, всьому́**, вся (уся́) – **всієї́ (усієї́), всій (усій)**, всі (усі) – **всіх (усіх), всім (усім)**.

A хто? és що? kérdő névmások birtokos és részeshatározós esetben **кого́? чо́го?** illetve **кому́?, чому́?**. Hasonló módon képezzük a tagadó és határozatlan névmásokat is: ніхто́ – **ніко́го,ніко́му**, ніщо́ – **нічо́го, нічо́му**; будь-хто – **будь-кого́,будь-кому́**, будь-що – **будь-чо́го, будь-чому́**. А який? (якій), котрий? (котрій) kérdő névmások a melléknevek kemény csoportja szerint ragozódnak.

A чий? (чий) kérdő névmásnak birtokos és részeshatározós esetben a következő formái vannak: чий, чиє – **чийо́го, чийо́му (чійму)**, чия – **чійі́, чійій, чійі́ – чійі́х, чійім**.

A скільки? (скільки) kérdő névmásnál birtokos és részeshatározós esetben a következő formákat használjuk: скільки – **скільки́о́х, скільки́о́м**.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK – КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

1. Milyen kérdések segítségével kérdezzük rá a birtokos esetre?
2. Milyen kérdések segítségével kérdezzük rá a részeshatározós esetre?
3. Mit lehet kifejezni a birtokos és részeshatározós esetekkel az ukrán nyelvben? Sorolja fel ezeket!
4. Milyen előjárásokat ismer, amelyek birtokos és részeshatározós esetekkel állnak? Mondjon néhány példát!
5. Milyen végződéseket kapnak birtokos és részeshatározós esetben az I. ragozáshoz tartozó főnevek?
6. Milyen végződéseket kapnak birtokos és részeshatározós esetben a II. ragozáshoz tartozó főnevek?
7. Mivel magyarázható a hímnemű főneveknél a végzések variációja egyes számban?
8. Milyen végződéseket kapnak birtokos és részeshatározós esetben a III. ragozáshoz tartozó főnevek?
9. Milyen végződéseket kapnak birtokos és részeshatározós esetben a IV. ragozáshoz tartozó főnevek?
10. Milyen végződéseket kapnak a melléknevek birtokos és részeshatározós esetben?

11. Milyen végződéseknek kapnak a névmások birtokos és részeshatározós esetben? Soroljon fel néhányat!

Tagadó mondatok

Az ukrán nyelvben a **не, ні, ані** tagadó szócskákkal (partikulákkal) tagadunk.

A **не** partikula minden mondatrészhez kapcsolódik: *Подай мені, будь ласка, не олівець, а ручку. Олена не читає фантастику. На вулиці не холодно.* Mondatbeli elhelyezkedése attól függ, hogy az egész mondatot, vagy annak valamely részét tagadja. A **не** partikula azt a szót tagadja, amely előtt áll: *Олена читає не фантастику.* Ha a tagadó partikula az állítmány előtt áll, akkor az egész mondatot tagadja: *Олена не читає фантастику.*

A **не** partikula kétszer is állhat egy mondaton belül – a segédige előtt és az infinitívusz előtt. Összetett állítmány esetén a tagadás neutralizálódik, tehát a mondat állító tartalmú lesz: *Він не міг не прийти.*

Amikor a mondatban a **не** partikula mellett tagadó névmás is áll, akkor a tagadás erősödik: *В аудиторії ніхто не говорить.*

A **ні** partikula tagadásának megerősítéséhez használjuk a **немає (нема)** szót is: *Мені про іспит не сказали ні декан, ні студенти. У кімнаті немає ні стола, ні стільця.*

A **ні** partikulát mondatként is használhatjuk a tagadó válaszoknál: *Я блуко зелене? – Ні. Воно червоне.*

Az **ані** partikula variánsa a **ні** partikulának: *Я не боюся ані вітру, ані дощу.*

A **не, ні, ані** partikulákat külön kell írni az igétől: *не писати, не робити; ні сміятися, ні плакати; ані стояти, ані лежати.*

Kivételt jelent, ha az igét a **не** nélkül nem használjuk: *нездужати, непокóїтися.*

Jegyezzék meg az ember testrészeit:

голова	<i>fej</i>	зуб	<i>fog</i>	сідниці	<i>fenék</i>
обличчя	<i>arc</i>	язік	<i>nyelv</i>	нога	<i>láb</i>
вухо	<i>fül</i>	гóрло	<i>torok</i>	коліно	<i>térd</i>
підборіддя	<i>áll</i>	шія	<i>nyak</i>	ступня	<i>lábfej</i>
рот	<i>száj</i>	плечé	<i>váll</i>	живіт	<i>has</i>
губа	<i>ajak</i>	рука	<i>kéz</i>	спіна	<i>hát</i>
ніс	<i>orr</i>	лікоть	<i>könyök</i>	кістка	<i>csont</i>
щокá	<i>orca</i>	долоня	<i>tenyér</i>	шкіра	<i>bőr</i>
óко	<i>szem</i>	пáлець	<i>ujj</i>	волóсса	<i>haj</i>

лоб, чоло	<i>homlok</i>	ніготь	<i>köröm</i>	м'яз	<i>izom</i>
бровá	<i>szemöldök</i>	тулуб	<i>törzs</i>	сэрце	<i>szív</i>
вiя	<i>szempilla</i>	тiло	<i>test</i>	легéня	<i>tüdő</i>
вúса	<i>bajusz</i>	грúди	<i>mell, kebel</i>	шлúнок	<i>gyomor</i>
бородá	<i>szakáll</i>	тáлиá	<i>derék</i>		
повiки	<i>szemhéj</i>	стегнó	<i>comb</i>		

Jegyezzék meg a következő, tulajdonságokat jelölő szavakat, amelyek segítségével leírhatják az ember külsejét:

висóкий	<i>magas</i>	брюнét	<i>barna hajú</i>
довготелéсий	<i>hosszú, magas</i>	брюнэтка	<i>barna hajú (lány)</i>
	<i>növésű</i>	блондiн	<i>szőke férfi</i>
серéдного зрóсту	<i>közepes</i>	блондiнка	<i>szőke nő</i>
невисóкий, низький	<i>alacsony</i>	лiсий	<i>kopasz</i>
гáрна фiгурá	<i>jó alakú</i>	одногó зрóсту	<i>azonos magasságúak</i>
худий	<i>sovány</i>	молодий	<i>fiatal</i>
пóвний	<i>kövér</i>	похiлого вiку	<i>idős</i>
стрункий	<i>karcsú</i>	серéдного вiку	<i>középkorú</i>
худорлявий	<i>vékony</i>	гáрно виглядáе	<i>jól néz ki</i>
тендiтний	<i>törékeny alkatú</i>	красiвий	<i>szép</i>
згóрблений	<i>görbe</i>	вродливий	<i>szépséges</i>
кремéзний	<i>derék, erős</i>	гарнéнький	<i>szép</i>
дебéлий	<i>túl magas</i>	привáбливий	<i>rokonszenves</i>
гладкий	<i>sima</i>	мiлий	<i>kedves</i>
огрýдний	<i>kövér</i>	симпатiчний	<i>rokonszenves</i>
óчi (блакiтнi,	<i>szemek (kék,</i>	непоказний	<i>nem mutatós</i>
зелéни, кáри, сiрi)	<i>zöld, barna, szürke)</i>	потвóрний	<i>rút</i>
волóсса (свiтле,	<i>haj (szőke,</i>	бридкий	<i>csúnya, csúf</i>
каштáнове, чóрне,	<i>barna, fekete,</i>	красúня	<i>szép nő</i>
рудé, сiве)	<i>vörös, ősz)</i>	красéнь	<i>szép férfi</i>
шатéн	<i>világosbarna hajú</i>	шатéнка	<i>világosbarna hajú (nő)</i>

Jegyezzék meg a kérdéseket, amelyek segítségével rákérdezhetnek az ember tulajdonságaira:

Який у ньóго зóвнiшний вiгляд (зрiст ...)?	<i>Milyen a kinézete (magassága)?</i>
Якá у ньóго зóвнiшнiсть (постáва, статýра ...)?	<i>Milyen a testalkata?</i>
Якé у ньóго облiччя (волóсса)?	<i>Milyen az arca (haja)?</i>

Які у неї очі (волосся)?	<i>Milyen a szeme (a haja)?</i>
Яку вона має зовнішність?	<i>Milyen a külseje?</i>
Який вона має зовнішній вигляд?	<i>Milyen a külseje?</i>
Які він має очі?	<i>Milyen a szeme?</i>
Якого вона зросту?	<i>Milyen magas?</i>
Який він на зріст?	<i>Mekkora a magassága?</i>
Якої вона статури?	<i>Milyen testalkatú?</i>
Яку він має статуру?	<i>Milyen testalkatú?</i>
Яка вона на вроду? Вона красива?	<i>Szép?</i>

Jegyezzék meg a következő kifejezéseket:

Обличчя – життерадісне, сумне, широке, вузьке, кругле, квадратне, продовгувате, худе, повне, смагляве, блідé, гладéньке, зморшкувате, набрякле.	<i>Arc – életvidám, szomorú, széles, keskeny, kerek, kocka, hosszúkás, sovány, telt, barna, sápadt, sima, ráncos, felpuffadt.</i>
Щоки – рум'яні, повні, пухкі, запалі, бліді.	<i>Orca – pirosposzsgás, telt, kerek, beesett, sápadt.</i>
Очі – великі, малі, вузькі, насмішкуваті, втомлені, зли, розумні, веселі.	<i>Szemek – nagy, kicsi, szűk, nevető, fáradt, gonosz, okos, nevető.</i>
Брови – густі, широкі, вузькі, тёмні, світлі, насуплені, кошлаті.	<i>Szemöldök – sűrű, széles, keskeny, sötét, világos, morcos, bozontos.</i>
Вії – довгі, чорні, тёмні, світлі, підфарбовані, штучні	<i>Szempilla – hosszú, fekete, sötét, világos, festett, mű-.</i>
Лоб – високий, низький, великий, маленький.	<i>Homlok – magas, alacsony, nagy, kicsi.</i>
Ніс – прямий, кирпатий, довгий, короткий, великий, маленький, горбатий, гострий, короткий, орліний, ніс картоплю.	<i>Orr – egyenes, görbe, hosszú, rövid, nagy, kicsi, görbe, éles, rövid sasorr, krumpliorr.</i>
Губи, уста – пухкі, рожеві, повні, тонкі, червоні.	<i>Ajkak – telt, piros, vastag, vékony, piros színű.</i>
Зуби – рівні, білі, білосніжні, криві, рідкі.	<i>Fogak – egyenes, fehér, hófehér, görbe, ritka.</i>
Підборіддя – вольовé, квадратне.	<i>All – hegyes, szögletes alakú.</i>
Волосся – русяве, хвилясте, прямé, пішне, штучне (перука).	<i>Haj – szőkés, hullámos, egyenes, dús, mű- (paroka).</i>

Jegyezzék meg a következő szavakat:

поганий настрій	<i>rosszkedvű</i>	непорядний	<i>tisztességtelen,</i>
важкий характер	<i>nehéz a természete</i>		<i>illetlen</i>
приємна людина	<i>rokonszenves ember</i>	нервовий	<i>ideges</i>
вихований	<i>jól nevelt</i>	освічений	<i>művelt</i>
веселий	<i>vidám</i>	поганий	<i>rossz</i>
люб'язний, увічливий	<i>udvarias</i>	порядний	<i>rendes</i>
грубий	<i>durva</i>	принциповий	<i>elvhű</i>
сумний	<i>szomorú</i>	байдужий	<i>közömbös</i>
добрый	<i>jószívű</i>	самовпевнений	<i>magabiztos</i>
злий	<i>gonosz</i>	скромний	<i>széreny</i>
жадібний	<i>mohó</i>	старанний	<i>szorgalmas</i>
лінійвий	<i>lusta</i>	тихий	<i>csendes</i>
мудрий	<i>bölcs</i>	працелюбний	<i>munkaszerető</i>
розумний	<i>okos</i>	впертий	<i>makacs</i>
нерозумний, дурний	<i>buta</i>	хитрий	<i>ravasz</i>
невихований	<i>neveletlen</i>	гарний	<i>jó</i>
нелюб'язний	<i>udvariatlan</i>	чесний	<i>becsületes</i>

PÁRBESZÉDEK – ДІАЛОГИ

Olvassák el a párbeszédet, játsszák el őket!

Прочитайте діалог. Спробуйте переказати їх у ролях.

- – Добрий день!
– Добрий день!
– Чи можу я поговоріти з Оленою?
– Я слухаю.
– Я Олег. У мене лист для вас від Сергія Семіновича.
– Так, дякую. Я вже чекала вашого дзвінка.
– Чи можемо ми сьогодні зустрітися?
– Так, звичайно. У будь-який зручний для вас час. Давайте зустрінемося біля Оперного театру. Як я вас упізнаю?
– Добре. Я середнього зросту, повної статури, у мене кругле обличчя, темне коротке волосся. Я буду в джинсах і білій футболці. А ви як виглядаєте?
– Я невисокого зросту, шатенка. У мене довге волосся. Буду в сукні рожевого кольору.
– Тоді до зустрічі.
– До зустрічі.

2. – Олено Петрівно, розкажіть, будь ласка, який характер має ваша колега Світлана Олександрівна?
- Світлана Олександрівна приємна людина. Добре вихована, увічлива, порядна. Має веселий характер. Вона достатньо освічена, щоб керувати відділом.
 - А які негативні риси характеру їй властиві?
 - Вона дуже скромна. Якщо це можна вважати негативною рисою. І вперта. Однак це не шкодить спілкуванню й роботі з підлеглими. А часто свідчить про принциповість.
3. – Який він за характером?
- Він має добрий, урівноважений характер.
 - Хто вона за типом темпераменту?
 - Вона – сангвінік (холерик, флегматик, меланхолік).
 - Які риси характеру приваблюють вас у ньому?
 - Мені подобається те, що він розважливий, стриманий, вольовий. Приваблює його розум і вміння мислити логічно.
 - Якими рисами характеру повинен відзначатися чоловік?
 - Чоловік повинен бути ...
 - А жінка?
 - Жінка повинна бути ...
 - Чи можете ви описати її зовнішність?
 - Вона струнка, темношкіра, має довге руде волосся.
 - Який на вигляд чоловік?
 - Він високий, досить огрядний. Має кучеряве волосся, вуса й борідку. На вигляд йому років сорок, хоча справжній його вік значно більший.
 - За якими прикметами я зможу вас упізнати?
 - Я високого зросту, маю коротку зачіску. Буду одягнута в білий светр і темні брюки. На шії пов'язана бежева хустка. Такого ж кольору сумка й босоніжки.
4. – Які риси ви цінуєте в людях?
- Я ціную чесність і порядність. А також мені подобаються розумні та виховані люди.
 - А люди з якими рисами вам не подобаються?
 - Мені не подобаються лініві та непорядні люди.
5. – Що ти збираєшся робити в неділю?
- У неділю? Ще не знаю. А що? Маєш якусь пропозицію?

- На Олімпійському стадіоні відбудеться футбольний матч. Ходімо подивимось!
 - Із задоволенням.
 - О́тже, домовилися.
6. – Не хочеш піти на міжнародні змагання з кікбоксингу? У мене є зайвий квиток.
- Кікбоксинг? Не знаю, щось не до вподоби мені цей вид спорту.
 - Як знаєш. Але, гадаю, змагання будуть цікаві. А́дже в них беруть участь чемпіони світу.
 - Добре. Умовив. Однак немає чим зайнятися ввечері. Підемо на кікбоксинг.
7. – Чи не хочеш піти подивитися веслування сьогодні?
- Сьогодні? Ні, дякую. Сьогодні, на жаль, не можу.
 - Що ж, шкода. Зателефоную Максиму. Може, він складе мені товариство.

SZÖVEG – ТЕКСТ

Olvassák el az alábbi szöveget! Прочитайте запропонований текст.

 Мені зва́ти Дени́с. Я захоплююся спортом. Мені подобаються різні віди спорту. Сам я займаюся плаванням та граю у баскетбол. У вільний від навчання час завжди намагаюся сходити в басейн або побігати з м'ячем. Моя сестра Ната́лія професійно займається фігурним катанням. Вона має нагороду міжнародних змагань і дуже хоче взяти участь у зимовій олімпіаді. Ната́лія багато тренується і має всі шанси для здійснення своїх планів. Батькі підтримують її захоплення. А́дже і тато, і ма́ма в минулому професійні спортсмени. Тато – майстер спорту з волейболу. У нього є золота медаль чемпіонату світу. Ма́ма – майстер спорту з художньої гімнастики. За́раз вона тренує молоде покоління для нашої збірної.

Ми усією родиною стежимо за перебігом змагань: купуємо спортивні газети та журнали, читаємо новини в інтернеті, дивимось спортивні трансляції. Особливо цікаво дивитися телевізійні трансляції автоперегонів Формули 1 та змагання з тенісу. Коли є нагода, то обов'язково купуємо квитки і особисто відвідуємо футбольні матчі, змагання з художньої гімнастики, хокею, боксу.

А ще у нашої родини є мрія. Коли сестра віграє путівку на олімпіаду, то ми усією родиною поїдемо її підтримувати.

FELADATOK – ЗАВДАННЯ

1. Tegyük többes szám birtokos esetben a következő szavakat! Утворіть форми родового відмінка множини від поданих слів.
Вишня, робота, праця, книжка, аудиторія, сім'я, доба, мрія, земля, легеня, собака, губа, дочка, парта, кишенья, ворота, рука, дорога, нога.
2. Tegyük egyes szám részeshatározós esetben a következő szavakat! Утворіть форми давального відмінка однини від поданих слів.
Нога, Ольга, допомога, дорога, книжка, миска, полічка.
3. Szerkesszenek birtokos és részeshatározós formákat egyes és többes számban! Утворіть форми родового та давального однини та множини від слів:
брат, тиждень, товариш, край, парубок, камінь, вікно, береза.
4. A zárójelben lévő szavakat tegyük a megfelelő esetben! Розкрийте дужки, поставивши слово у правильній формі.
У кімнаті (ніхто) не було. Я (хто-небудь) віддам цю книжку. У (хтось) є зайва ручка? Я (ніщо) про це не знаю. До (вони) прийдуть гості. Я (ти) віддаю книжку. Скільки (ти) років?
5. Ragozzák el jelen időben a következő igéket! Alkossanak mondatot három kiválasztott szóval! Продієвідмініуйте у теперішньому часі дієслова. Утворіть з трьома словами (на вибір) по одному реченню.
Тримати, хотіти, могли, знати, думати, бачити, дивитися, учіти, мати.
6. A zárójelben lévő szavakat tegyük megfelelő alakba! Розкрийте дужки, поставивши слова в правильну форму.
Я (читати) книжку. Сонце (світити). Ти (знати) цього письменника? Ми (любити) своїх батьків. Річка (текти). Мама (готувати) обід. Я (мати) завдання. Ми (йти) до театру. Вранці батько (іти) на роботу. Петро (читати) книжку. Надворі (стояти) весна. На балконі (сохнути) білізна. Мама (розповідати) про свою подорож до Угорщини. Вони нічого не (могти) зробити. Чоловік (сидіти) на стільці.
7. Az adott kifejezéseket tegyük birtokos és részeshatározós esetben, szerkesszenek velük mondatot! Поставте запропоновані словосполучення у форму родового та давального відмінків. Утворіть по одному реченню з родовим і давальним відмінком.

Старá людіна, молодій хлопець, яскрава сукня, здорове тіло, вродлива дівчина, далéка дорóга, крúглий стіл, розúмні слова, злий погляд, гóстрий ніж, весéла розмóва.

8. A zárójelben lévő szavakat egyeztessék nemben, számban és esetben! Розкрийте дужки, поставивши в правильному числі, роді та відмінку слова у дужках.

Салáт із (свіжий, солóний, молодій) огірків, (молодá, зелéна) цибулі і (свіжа, гáрна) мóркви. Обід складається з (смачний, дóбрий, густій) борщú, (молодá, смáжена, вáрена) картоплі й (прохолодний, солóдкий) киселю.

9. Szerkesszenek mondatokat, használják a megfelelő esetet! Побудуйте речення, вживаючи іменники у правильній формі.

Дівчина, товаришка, свекруха, подруга, Соломія, суддя; кни́га, гру́ша, газéта, кáрта, кві́ти; сестра́, Марі́я, Мико́ла, дочка́, бабу́ся, Ната́лка; дирéктор, стіл.

Я віддаю кни́гу ...

Потрібно запитáти у ...

Хóчу зверну́тися до ...

Ми купля́ємо багáто ...

Я підхóджу до ...

Він купу́є подару́нок ...

10. Szerkesszenek mondatokat, használják a melléknevek és névmások megfelelő eseteit! Побудуйте речення, вживаючи прикметники та займенники у правильній формі.

У ме́не нема́є (новій, хорóший) мэблів, кни́ги, крі́сла.

Ми дяку́ємо (ста́рший, молодій) бра́тові, сестрі́, коле́гам.

Скі́льки ро́ків (твій, він) дру́зям, батька́м?

Я ї́ду з (рідний, цікавий) мі́ста, краї́ни.

Ми ї́демо до (наш, вона́) дру́зів, батьків.

Я подару́ю (ти, ви, вони́) журна́л.

Ви подóбаєтесь (мій, моя́) коле́зі, знайо́мій.

Це пальто́ (твій, наш) дочкі́.

Передава́йте приві́т (ваш) дру́жині, (ваш) ді́тям.

Я не одéржав (твій) телегра́ми, листа́.

Я телефо́ную (наш, їхній) батька́м.

11. Szerkesszenek mondatokat a zárójelben lévő szavakat tegyék a megfelelő esetben! Розкрийте дужки, поставивши слова у правильну форму.

Підійдіть до (той чоловік). Віддайте книгу (та жінка). Я не знаю (ця людина). Ми звертаємося до (всі колеги). Результати оголосять (всі присутні). Вони мають претензії до (наша громада). Дайте газету (кожний студент).

12. Szerkesszenek mondatokat az odailő igével és használják a főnevek megfelelő eseteit! Побудуйте речення, обравши потрібне дієслово та поставивши іменник у правильну форму.

Олександр	дочка, син
Дочка	чоловік, місто
Олена	театр, кімната
Студент	кафе, університет, декан
Викладач	кабінет, аудиторія
Сестра	вокзал, будинок, школа
Колега	я, ти, ми

13. Válaszoljanak a kérdésekre a példamondat szerint! Дайте відповіді на питання за зразком.

Зразок: Чия це кімната? – Це кімната моїх батьків.

1. Чиє це яблуко? (молодша сестра)
2. Чия це книга? (мій викладач)
3. Чий це стіл? (старший брат)
4. Чиї це олівці? (мої діти)
5. Чия це школа? (наша онука)
6. Чиє це завдання? (мій друг)
7. Чий це будинок? (твій колега)

14. Szerkesszenek kérdéseket a következő mondatokhoz! Поставте запитання до поданих речень.

1. Це друг сім'ї.
2. Ми зустрічаємо брата дружини.
3. Це сестра чоловіка.
4. Я читаю книгу друга.
5. Це колега моєї сестри.

15. Válaszoljanak a következő kérdésekre a minta szerint! Дайте відповіді на питання за зразком.

19. Találják meg és írják ki a birtokos esetű főneveket és névmásokat a lecke szövegéből! Знайдіть і выпишіть іменники та займенники у формі родового відмінка у тексті уроку.
20. Találják meg és írják ki a részeshatározós esetű névmásokat a lecke harmadik és negyedik párbeszédéből! Знайдіть і выпишіть займенники у формі давального відмінка у третьому та четвертому діалогах уроку.
21. Szerkesszenek irányított párbeszédet a következő szituációkhoz! Складіть власні діалоги, використовуючи подану в уроці лексику:
- 1) megkéri a barátját, hogy menjen ki az állomásra az ön testvéérért, akit soha nem látott, ezért le kell írnia neki; ви просите друга зустріти вашу сестру, але він її ніколи не бачив, тому вам треба її описати;
 - 2) barátjának/barátnőjének mesél egy fiúról/lányról, akit az utcán látott és nagyon megtetszett önnek; ви розкажете своєму другу (подрузі) про дівчину (хлопця), яку (якого) ви побачили випадково на вулиці, і яка (який) вам сподобалась (сподобався);
 - 3) önhöz új vezető érkezett, meséljen a barátainak, milyen a jelleme; у вас новий керівник, розкажіть про його характер друзям.
22. Írják le a jellemét és külső tulajdonságait bármely embernek (családtagnak, barátnak, egy ismert személynek)! Опишіть зовнішність і характер будь-якої людини (своїх рідних, товариша, відомої особи).
23. Válaszoljanak a következő kérdésekre! Дайте відповіді на питання.
1. Які види спорту найбільш популярні у вашій країні?
 2. Чи займаєтеся ви якимось видом спорту?
 3. Чи доводилося вам брати участь у змаганнях?
 5. Чи є серед ваших знайомих спортсмени?
 6. За яку команду чи спортсмена ви уболіваєте?
24. Válaszoljanak a kérdésekre, használják a lecke szövegét! Дайте відповіді на питання за текстом уроку.
1. Чи захоплюється Деніс спортом?
 2. Які види спорту йому подобаються?
 3. Якими видами спорту займається Деніс?
 4. Що робить Деніс у вільний від навчання час?
 5. Наталія професійно займається спортом?
 6. Які нагороди має сестра Деніса?
 7. Які плани у Наталі?
 8. Батькі підтримують захоплення сестри?
 9. Тато й мама Деніса спортсмени?
 10. Яка медаль є у тата Деніса?
 11. Чим займається мама Деніса?
 12. Як родина Деніса стежить за спортивними новинами?
 13. Що особливо цікаво дивитися по телевізору?
 14. Чи відвідують вони особисто спортивні змагання?
 15. Які змагання вони відвідують особисто?
 16. Яка мрія є у родині?

СЛОВНИК – SZÓTÁR

автоперего́ни	<i>autóverseny</i>	зручний	<i>kedvező</i>
а́дже	<i>hisz, ugye</i>	керува́ти	<i>vezetni</i>
басе́йн	<i>uszoda</i>	кікбо́ксинг	<i>kickbox</i>
баскетбо́л	<i>kosárlabda</i>	колі́	<i>mikor</i>
бокс	<i>ökölvívás</i>	куді́	<i>hova</i>
бра́ти участь	<i>részt venni</i>	ли́ст	<i>levél</i>
вважа́ти	<i>számítani</i>	логі́чно	<i>logikai</i>
веслува́ння	<i>evezés</i>	ма́йстер спо́рту	<i>sportmester</i>
ві́гляд	<i>látogat</i>	ма́тч	<i>mérkőzés</i>
виграва́ти	<i>győzni</i>	ми́слити	<i>gondolkodni</i>
ви́д спо́рту	<i>sportág</i>	мрі́я	<i>álmodozás</i>
ві́дбува́тися	<i>(meg)történni</i>	м'яч	<i>labda</i>
ві́двідува́ти	<i>(meg)látogatni</i>	на проти́вагу	<i>ellensúlyozva</i>
ві́дзнача́тися	<i>megjelenni</i>	навча́ння	<i>tanulás</i>
ві́льний	<i>szabad</i>	наго́да	<i>indíték</i>
вмі́ння	<i>képesség</i>	нагоро́да	<i>kitüntetés</i>
воле́йбо́л	<i>röplabda</i>	налива́ти	<i>teletölteni</i>
всу́переч	<i>ellenére</i>	намага́тися	<i>törekedni</i>
гада́ти	<i>vélni</i>	наперекі́р	<i>ellenére</i>
гра́ти	<i>játszani</i>	нові́ни	<i>hír</i>
дзвіно́к	<i>csengő</i>	обов'язко́во	<i>kötelezően</i>
до вподо́би	<i>tetszik</i>	одна́к	<i>szintén</i>
до́сить	<i>elégge</i>	олі́мпіада	<i>olimpia</i>
до́статньо	<i>elégge</i>	описа́ти	<i>leírni</i>
з переля́ку	<i>ijedségben</i>	особі́сто	<i>személyesen</i>
завдя́кі	<i>folytán</i>	особлі́во	<i>különösen</i>
за́йвий	<i>felesleges</i>	па́м'ятник	<i>emlékmű</i>
займа́тися		пере́біг	
спо́ртом	<i>sportolni</i>	змага́нь	<i>versenyszámok</i>
захо́плення	<i>lelkedés</i>	перемага́ти	<i>győzni</i>
захо́плюва́тися	<i>lelkesedni</i>	перемо́га	<i>győzelem</i>
збира́тися	<i>készülni</i>	підле́глий	<i>beosztott</i>
збі́рна	<i>válogatott csapat</i>	підт́римувати	<i>támogatni</i>
зві́дки	<i>honnan</i>	пла́вання	<i>úszás</i>
здійснення	<i>megvalósítás</i>	план	<i>terv</i>
зимовий	<i>téli</i>	пов'язаний	<i>összefüggő</i>
змага́ння	<i>verseny</i>	пові́нен	<i>köteles</i>
зна́чно	<i>jelentékenyen</i>	поколі́ння	<i>nemzedék</i>
зо́внішність	<i>külseje</i>	поря́дність	<i>tisztesség</i>

прива́блювати	<i>felkelteni</i> (<i>az érdeklődést</i>)	тоді́	<i>akkor</i>
прикме́та	<i>jel</i>	трансла́ція	<i>közvetítés</i>
принципо́вість	<i>elviség</i>	тренува́ти	<i>edződni</i>
пропози́ція	<i>javaslat</i>	тренува́тися	<i>edzeni magát</i>
про́тягом	<i>folymán</i>	умо́вити	<i>rávenni</i>
професі́йний	<i>profí</i>	упізнава́ти	<i>felismerni</i>
професі́йно	<i>profí módon</i>	урівнова́жений	<i>kiegyensúlyozott</i>
пу́тівка	<i>beutalás</i>	фігу́рне	
розва́жливий	<i>szórakozott</i>	ката́ння	<i>műkorcsolyázás</i>
розка́зувати	(<i>el</i>) <i>mesélni</i>	футбо́л	<i>labdarúgás</i>
сві́дчити	<i>bizonyítani</i>	футбо́льний	<i>foci</i>
сві́т	<i>világ</i>	характе́р	<i>jellem</i>
скла́сти	<i>egyesületett</i>	хоке́й	<i>jégghoki</i>
това́риство	<i>alapítani</i>	хоті́ти	<i>kivánni</i>
спілкува́ння	<i>beszélgetés</i>	художня	<i>művészeti</i>
спорт	<i>sport</i>	гімна́стика	<i>gimnasztika</i>
спортивний	<i>sport-</i>	ху́стка	<i>kendő</i>
спортсме́н	<i>sportoló</i>	ціка́во	<i>érdekes</i>
стадіо́н	<i>stadion</i>	цінува́ти	<i>értékelni</i>
сте́жити	<i>figyelni, követni</i>	чемпіо́н	<i>bajnok</i>
стри́маний	<i>tartózkodó</i>	чемпіо́нат	<i>bajnokság</i>
та́кож	<i>szintén</i>	че́сність	<i>jóság</i>
телевізі́йний	<i>televíziós</i>	шанс	<i>esély</i>
темпера́мент	<i>vérmeárséklet</i>	шко́дити	<i>kárt okozni</i>
те́ніс	<i>tenisz</i>	ще	<i>még</i>
тип	<i>típus</i>	щоб	<i>mert</i>
		якщо́	<i>ha, hogyha</i>

УРОК 10 – 10. LECKE

- ✓ A főnév eszközhatározós és helyhatározós esete
- ✓ Elöljárószók, amelyek eszközhatározós és helyhatározós esettel állnak
- ✓ A melléknevek eszközhatározós és helyhatározós esete
- ✓ A névmások eszközhatározós és helyhatározós esete
- ✓ Az ige múlt ideje
- ✓ Az étteremben
- ✓ Hagyományos ukrán ételek

A főnév eszközhatározós esetére а ким? чим? ("Ki által? Mi által? Kivel? Mivel? Kinek / Minek a révén?") kérdőszavakkal kérdezzük rá.

Az eszközhatározós esetben különböző szemantikai (jelentéstani) viszonyok lehetségesek: tárgyi (писа́ти ру́чкою, ділі́тися я́блуком), körülmények (helymeghatározás – і́хати до́ро́гою, і́ти ву́лицею; idő – поверну́тися пе́ред оби́дом, не спа́ти но́чями; ok – за кри́ками нічо́го не чу́тно), a cselekvés résztvevőjét is jelenthetik (ба́тько з си́ном, маши́на з води́єм), az összetett állítmány része is lehet (ста́ти переклада́чем, бу́ти ба́тьком), vagy alany az egyszerű mondatokban (Гурто́житок засе́лено студе́нтами). Az eszközhatározós eset legjellemzőbb használata:

- 1) A tárgy megjelölése, amellyel a cselekvést végzik (Ді́ти малю́ють олі́вця́ми);
- 2) Járművel való közlekedés (Я лечу́ літако́м);
- 3) Helymeghatározás (Ми і́демо ву́лицею);
- 4) A бути ким? „Kivé válni”? kérdésre adott válaszokban (Вона́ була́ істо́риком. Він працює банкі́ром);
- 5) Társzatározóként (Я розмовля́ю з ба́тьком. Ми сидимо́ з дру́зями);
- 6) A керува́ти, захо́плюватися, ма́рити, милува́тися igék eszközhatározós esettel állnak (Я керу́ю відді́лом бібліоте́ки. Ми захо́плюємося спо́ртом. Віта́лій ма́рить по́дорожжю. О́льга милу́ється карти́ною).

Az eszközhatározós eset állhat előljárószóval vagy anélkül.

Eszközhatározós esettel állnak a következő előljárószók:

- з (зі) – -val,-vel (говори́ти з лі́карем, пої́хати зі студе́нтами);
- між – között (домобв́леність між краї́нами, сто́яти між буди́нками);
- за – mögött (сто́яти за теа́тром, сиді́ти за столо́м);

- **під** – alatt (знайти під столом, ходити під парасолькою);
- **над** – fölött (летіти над деревами, подумати над проблемою);
- **перед** – előtt (зупинитися перед будинком, прочитати перед заняттям);
- **поза** – mögött (залишити поза увагою, будувати поза школою).

A főnevek helyhatározós esetére а (на) кому? – *kin?* (на) чому? – *min?* kérdéssel kérdezőnk rá. (Az előjárósók azért vannak zárójelbe téve, mert ezzel az esettel más előjárósók is előfordulhatnak, de a **на** a leggyakoribb). Az előjárósó megléte bizonyítja, hogy ez az eset csak előjárósókkal együtt fordul elő: лежати на траві, прийти о сьомій годині, сидіти в аудиторії. A helyhatározós eset, mint a nevében is benne van, a helyre utal, meghatározza azt (ходити по траві, писати на папері), illetve a tárgyat (грати на гітарі, ударити по руці). Leggyakrabban a következő esetekben használjuk:

- 1) Helymeghatározáskor – *де?-hol?* (Сестра навчається в університеті. Родина відпочивала на морі);
- 2) Időmeghatározáskor – *коли?-mikor?* (Олена народилася у грудні. Іспити починаються у травні).

Jegyezzék meg! Коли? У січні, у березні, у квітні, у травні, у червні, у липні, у серпні, у вересні, у жовтні, у листопаді, у грудні, але у лютому.

Helyhatározós esetet a következő előjárósóknál használunk:

- **на** – -ra, -re (танцювати на паркеті; малювати на стелі);
- **в (у)** – -ban, -ben (читати у кімнаті; жити в Будапешті)
- **при** – mellett (сидіти при березі);
- **по** – után (зайти по обіді).

А **на** előjárósó állhat helyhatározós esettel vagy tárgyesettel:

Куди? – Я їду на море. – (Tárgyeset)

Де? – Я відпочиваю на морі. – (Helyhatározós eset).

Az előjárós szerkezeteknél váltakozhat a **в/у** előjárósó. Annak megválasztása, hogy melyiket használjuk, attól függ, hogy a következő szó magánhangzóval vagy mássalhangzóval kezdődik-e. Ha a szó magánhangzóval kezdődik, akkor **в-t** használunk: Я працюю в Англії. Студенти чекають в аптеці; ha mássalhangzóval, akkor **у-t**: Студенти живуть у гуртожитку. Я живу у Львові. Sok esetben tetszőleges a használatuk: Ми сидимо в кімнаті. Ми сидимо у кімнаті.

Az I. ragozáshoz tartozó főnevek (l. 5. lecke) végződési eszközhatározós és helyhatározós esetben:

Відмінок	ОДНИНА			МНОЖИНА		
	тверда група	м'яка група	мішана група	тверда група	м'яка група	мішана група
Н.	кни́га	хви́ля	пло́ща	кни́ги	хви́лі	пло́щі
О.	кни́гою	хви́лею	пло́щею	кни́гами	хви́лями	пло́щами
М.	(на) кни́зі	(на) хви́лі	(на) пло́щі	(на) кни́гах	(на) хви́лях	(на) пло́щах

Fontos megjegyezni, hogy a főnevek kemény csoportjában helyhatározós esetben a [г], [к], [х] helyett [з], [ц], [с] van: рука́ – на руці́, допомо́га – на допомóзі, му́ха – на му́сі.

A II. ragozáshoz tartozó főnevek (l. 5. lecke) végződési eszközhatározós és helyhatározós esetben:

Відмінок	ОДНИНА			МНОЖИНА		
	тверда група	м'яка група	мішана група	тверда група	м'яка група	мішана група
Н.	друг ба́тько вікно́	стіле́ць ліка́р мо́ре пита́ння	ключ плече́ школя́р	дру́зи ба́тьки вікна́	стіле́ці ліка́рі мо́ря пита́ння	ключі́ плече́ школя́рі
О.	дру́гом ба́тьком вікно́м	стіле́цем ліка́рем мо́рем пита́нням	ключе́м плече́м школя́рем	дру́зями ба́тьками вікнами́	стіле́цями ліка́рями мо́рями пита́ннями	ключи́ми плече́ми школя́рями
М.	(на) дру́гові (-у) ба́тькові (-у) вікно́	(на) стіле́ці ліка́реві (-ю) мо́рі пита́нні	(на) ключі́ плече́ школя́реві (-у)	(на) дру́зях ба́тьках вікна́х	(на) стіле́цях ліка́рях мо́рях пита́ннях	(на) ключи́х плече́х школя́рях

Eszközhatározós esetben egyes számban a végzések **-ом, -ем (-єм)**: авто́бусом, па́льцем, о́бриєм. A semlegesnemű főnevek, amelyek alanyesetben **-я** végződést kapnak, eszközhatározós esetben **-ям-от**: пові́трям, воло́ссям.

Helyhatározós esetben a főneveknek **-ові, -еві (-єві), -і, -ї, -у(-ю)** végződésük lesz: при бра́тові, на хло́пцеві, на Андрі́єві, на о́бриї, у сад́у, на краю́.

A III. ragozáshoz tartozó főnevek (l. 5. lecke) végződési eszközhatározós és helyhatározós esetben:

Відмінок	ОДНИНА		МНОЖИНА	
Н.	тінь, ніч	ма́ти	тіні, ночі	ма́тері
О.	ті́нню, ні́ччю	ма́тір'ю	ті́нями, но́чами	ма́тері́ми
М.	(на) ті́ні, но́чі	(на) ма́тері	(на) ті́нях, но́чах	(на) ма́тері́х

Ескözhatározós esetben a **-ю** előtt mássalhangzó-kettőződés történik, ha az két magánhangzó között áll: ве́личчу, ро́зкішшу, де ра́дістю, бі́дністю (mert a lágy [т] nem két magánhangzó között áll, hanem magánhangzó és mássalhangzó között).

A IV. ragozáshoz tartozó főnevek (l. 5. lecke) végződéseik eszközhatározós és helyhatározós esetben:

Відмінок	ОДНИНА		МНОЖИНА	
Н.	курча́, внуча́	ім'я́, плем'я́	курча́та, внуча́та	іме́на, племене́на
О.	курча́м, внуча́м	ім'я́м, плем'я́м	курча́тами внуча́тами	іме́нами, племене́нами
М.	(на) курча́ті, внуча́ті	(на) іме́ні, племене́ні	(на) курча́тах внуча́тах	(на) іме́на́х, племене́на́х

A melléknevek végződéseik eszközhatározós és helyhatározós esetben:

Рід	ОДНИНА				МНОЖИНА	
	Тверда група		М'яка група		Тверда група	М'яка група
	чоловічий і середній	жіночий	чоловічий і середній	жіночий		
Н.	зелений, зелене	зелена	майбу́тній, майбу́тнє	майбу́тня	зелені	майбу́тні
О.	зелени́м	зелено́ю	майбу́тнім	майбу́тньою	зелени́ми	майбу́тніми
М.	(на) зеленому́ або зелени́м	(на) зелені́	(на) майбу́тньому́ або майбу́тнім	(на) майбу́тній	(на) зелени́х	(на) майбу́тніх

Helyhatározós esetben egyes számban a mellékneveknek hím- és semlegesnemben lehetnek párhuzamos formáik: Кні́га ле́жить на вели́кому столі́. – Кні́га ле́жить на вели́кім столі́.

A névmás

A személyes névmás végződéseik eszközhatározós és helyhatározós esetben: я – **мно́ю, (на) мені́**, ти – **тобо́ю, (на) тобі́**, він, вона́ – **ним, (на) ньо́му** vagy **(на) нім**, вона́ – **не́ю, (на) ній**; ми – **на́ми, (на) нас**, ви – **ва́ми, (на) вас**, вони́ – **ні́ми, (на) них**.

A visszaható névmás „себе́” ennek megfelelően az eszközhatározós és helyhatározós esetben: **собо́ю, (на) собі́**.

A birtokos névmás eszközhatározós és helyhatározós esetben: мій, моє́ – **мої́м, (на) моє́му** або **(на) мої́м**, моя́ – **моє́ю, (на) мої́й**, мої́ – **мої́ми, (на) мої́х**. Ugyanolyan formákkal rendelkeznek a „твій, свій” birtokos névmások is. A „ваш, наш” névmásokat a melléknevek kemény csoportjának ragozási mintája szerint ragozzuk (ваш, ва́ше – **ва́шим, (на) ва́шому** або **(на) ва́шим**, ва́ша – **ва́шою, (на) ва́шій**, ва́ші – **ва́шими, (на) ва́ших**; наш, на́ше – **на́шим, (на) на́шому** або **(на) на́шим**, на́ша – **на́шою, (на) на́шій**, на́ші – **на́шими, (на) на́ших**), a „їхній” névmást pedig a melléknevek lágy csoportja szerint (їхній, їхне́ – **їхні́м, (на) їхньо́му** або **(на) їхні́м**, їхня́ – **їхньо́ю, (на) їхній**, їхні́ – **їхні́ми, (на) їхні́х**).

A mutató névmás eszközhatározós és helyhatározós esetben: той, те – **тим, (на) то́му** або **(на) ті́м**, та – **тіе́ю (то́ю), (на) тій**, ті – **ті́ми, (на) тих**; цей, це – **ци́м, (на) цьо́му** або **(на) ці́м**, ця – **ціе́ю (це́ю), (на) цій**, ці – **ці́ми, (на) цих**. Hasonló módon a той (та, те) névmások a melléknevek kemény csoportja szerint ragozódnak: **ото́й (ота́, оте́)**, **атакі́й (такá, такé, отакá, отакé)**.

Az általános névmások **ко́жний (ко́жен), жо́дний (жо́ден), вся́кий, са́мий, і́нший** a melléknevek kemény csoportja szerint ragozódnak. A весь névmás az eszközhatározós és helyhatározós esetben: **весь (увесь), все (усе) – всі́м, (на) всьо́му** або **(на) всі́м**, вся (уся́) – **всіе́ю (усіе́ю), (на) всі́й (усі́й)**, всі (усі́) – **всіма́ (усіма́), (на) всіх (усі́х)**.

A kérdő névmások az eszközhatározós és helyhatározós esetben: **ким? чим?** illetve **(на) ко́му?, (на) чо́му?**. Ennek analógiájára változnak a határozatlan és tagadó névmások is: **ніхто́ – нікі́м (ні з ким), (на) ніко́му (ні на ко́му)**, **ніщо́ – нічі́м (ні з чим), (на) нічо́му (ні на чо́му)**; **будь-хто́ – будь-кі́м (будь з ким), (на) будь-ко́му (будь на ко́му)**. **Аякі́й? (які́й), котрі́й? (котрі́й)** kérdő névmások a melléknevek kemény csoportja szerint ragozódnak.

A birtokviszonyt kifejező kérdő névmás a **чий?** eszközhatározós és helyhatározós esetben: **чий, чие́ – чі́ім, (на) чийо́му (чіе́му)** або **(на) чі́ім**, **чия́ – чіе́ю, (на) чі́ій**, **чий́ – чі́іми, (на) чі́іх**.

А скільки? (скільки) névmás eszközhatározós és helyhatározós esetben: скільки – скількома, (на) скількох.

Az ige múlt ideje

A múlt idő olyan cselekvést fejez ki, amely a beszéd folyamatakor már megtörtént.

A múlt időt az ige infinitívusz – tövéből képezzük:

– hímnemben, ha a szótő magánhangzóra végződik: **-в** toldalékkal (szuffixummal) képezzük;

– hímnemben, ha a szótő mássalhangzó végződik: nullmorféma;

– nőnemben, semlegesnemben és többes számban nőnemben **-ла**, semlegesnemben **-ло**, többes számban **-ли**:

просі-(ти) + -в = просів

просі-(ти) + -л- + -а (-о, -и) = просіла (-ло, -ли)

біг-(ти) + ∅ = біг

біг-(ти) + -л- + -а(-о, -и) = бігла (-ло, -ли)

сказá-(ти) + -в = сказáв

сказá-(ти) + -л- + -а(-о, -и) = сказáла (-ло, -ли)

принéс-(ти) + ∅ = приніс

принéс-(ти) + -л- + -а(-о, -и) = принéсла (-ло, -ли)

Az igék lehetnek folyamatosak vagy befejezetek.

A befejezett igék általában a beszéd folyamatában, a cselekvés megtörtént, lezárult voltáról számolnak be a jelenben: Я навчáвся в Сегедському науковому університеті. Минúлого тїжня Олена робіла ремóнт.

A folyamatos múlt idejű igék a cselekmény megtörténéséről, annak eredményességéről szólnak (робів – зробів, відповідав – відповів, писáв – написáв, читáв – прочитáв, казáв – сказáв), amelyek a beszéd pillanatakor is tartanak: Я намалювала картину. Юля прочитáла книгу. Мама приготувáла обід.

Múlt időben az igék szám szerint ragozódnak és egyes számban utalnak a nemre is: однина – співа́в, співа́ла, співа́ло; множина – співа́ли; чоловічий рід – співа́в; жіночий рід – співа́ла; середній рід – співа́ло.

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK – КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

1. Milyen kérdésekkel kérdezzünk rá az eszközhatározós esetre?
2. Milyen kérdésekkel kérdezzünk rá az előljárós esetre?
3. Mit tudunk kifejezni az eszközhatározós és előljárós esettel? Mondjon példát rá!

4. Mely elöljárószók állnak eszközhatározós és elöljárós esettel? Monjon példát rá!
5. Létezik-e az ukrán nyelvben, hogy az elöljárós eset elöljárószó nélkül fordul elő?
6. Milyen végződéseknek kapnak az I. ragozáshoz tartozó főnevek eszközhatározós és elöljárós esetben?
7. Milyen végződéseknek kapnak a II. ragozáshoz tartozó főnevek eszközhatározós és elöljárós esetben?
8. Milyen végződéseknek kapnak a III. ragozáshoz tartozó főnevek eszközhatározós és elöljárós esetben?
9. Milyen végződéseknek kapnak a IV. ragozáshoz tartozó főnevek eszközhatározós és elöljárós esetben?
10. Milyen végződéseknek kapnak a melléknevek eszközhatározós és elöljárós esetben?
11. Milyen végződéseknek kapnak a névmások eszközhatározós és elöljárós esetben?
12. Mit jelent az ige múlt ideje?
13. Milyen nyelvtani kategóriákkal rendelkezik az ige múlt időben?
14. Hogyan képezzük a múlt idő egyes számát mindhárom nemnél?
15. Hogyan képezzük az ige múlt idejét többes számban?
16. Mit jelent az ige befejezett szemléletű alakja múlt időben? Soroljon fel néhány példát!
17. Mit jelent az ige folyamatos szemléletű alakja múlt időben? Soroljon fel néhány példát!

Jegyezzék meg az alábbi szavakat, amelyeket étteremben szoktunk használni:

бува́ти	<i>eljárni</i>	надава́ти	
буфе́т	<i>büfé</i>	перева́гу	<i>jobbnak tartani</i>
вибира́ти	<i>kiválogatni</i>	накрива́ти	<i>tálalni</i>
ві́пити	<i>(meg)inni</i>	налива́ти	<i>eletölteni</i>
ві́дві́дувати	<i>(meg)látogatni</i>	обі́дати	<i>ebédelni</i>
ві́дкоркува́ти	<i>dugót kihuzzuk</i>	обслу́говувати	<i>felszolgálni</i>
за́йнятий	<i>nem szabad</i>	окре́мо	<i>külön</i>
замовля́ти	<i>(meg)rendelni</i>	офіціа́нт	<i>pincér</i>
запро́шувати	<i>hívni, hivatni</i>	офіціа́нтка	<i>pincérnő</i>
їда́льня	<i>étkeзде</i>	підно́с, та́ця	<i>tálca</i>
ї́сти	<i>(meg)enni</i>	плати́ти	<i>fizetni</i>
кафе́	<i>kávézó</i>	подоба́тися	<i>ízleni, jólesni</i>
любі́ти	<i>szeretni, kedvelni</i>	по́рція	<i>adag, porció</i>
меню́	<i>étlap, menü</i>	пропонува́ти	<i>ajánlani</i>
міне́ральний	<i>ásványi</i>	прохоло́джува́льний	<i>üdítő</i>

ра́дити *tanácsolni*
 ра́зом *együtt*
 раху́нок *számolás, számla*
 реко́мендува́ти *ajánlani*
 розра́хувати́ся *elszámolni*
 сервѐтка *szalvéta*
 смак *íz*

смакува́ти *ízleni*
 сні́дати *reggelizni*
 столо́ві прибо́ри *evőeszköz*
 стра́ва *étel*
 харчува́тися *fogyasztani*
 хоті́ти *akarni, kívánni*
 чайо́ві *borravaló*

Jegyezzék meg az alábbi kifejezéseket!

За ва́ше здо́ров'я! Бۇ́дьмо!
 Сма́чно́го!
 Бажа́ю вам до́бре провѐсти час!
 Приѐ́много відпо́чинку!
 Це́й сті́л ві́льний?
 Що бажа́єте?
 Принесі́ть, бу́дь ла́ска, мені́о!
 Ми хоті́ли б повечѐрати.
 Що ви мо́жете пора́дити на пе́рше?
 Принесі́ть, бу́дь ла́ска, ...
 Що бу́демо пи́ти?
 Ця́ стра́ва мені́ подо́бається.
 Це ду́же сма́чно.
 Шкода́, але́ я не ї́м м'ясо́ного.
 Я цьо́го не замо́вля́в (замо́вля́ла).
 Да́йте мені́, бу́дь ла́ска, ...
 Ви хо́чете що-не́будь ще?
 Я б хоті́в (хоті́ла) ...
 Скільки́ з ме́не?
 Да́йте, бу́дь ла́ска, раху́нок!

Egészségére!
Jó étvágyat!
Kellemes időtöltést kívánok!
Jó pihenést!
Szabad ez az asztal?
Mit parancsol?
Kérek egy étlapot!
Vacsorázni szeretnék.
Mit ajánlhatok első fogásként?
Hozzon, kérem, ...
Mit iszunk?
Ez az étel ízlik nekem.
Ez nagyon finom.
Sajnos, de én nem eszem húskételeket.
Ezt nem is rendeltem.
Adjon, kérem, ...
Óhajt még valamit?
Kérek, ...
Mennyit fizetek?
Kérem a számlát!

Jegyezzék meg azokat a szavakat, amelyek az étlapon fordulhatnak elő:

заку́ски	<i>előételek</i>	десѐрт	<i>édességek</i>
сала́ти	<i>saláta</i>	напо́ї	<i>italok</i>
пе́рше блю́до	<i>első fogás</i>	га́рнір	<i>köret</i>
супі́	<i>levesek</i>	алкого́ль	<i>alkohol</i>
га́рячі стра́ви	<i>meleg ételek</i>	вода́	<i>víz</i>
дру́ге блю́до	<i>második fogás</i>	узва́р	<i>kompót</i>
ка́ша	<i>kása</i>		<i>(aszalt gyümölcsből)</i>
биткі́	<i>göngyölt hús</i>	компо́т	<i>kompót</i>
голубці́	<i>töltött káposzta</i>	ті́стечко	<i>apró sütemény</i>
мли́нці́	<i>palacsinta</i>	пирі́г	<i>pirog</i>

PÁRBESZÉDEK – ДІАЛОГИ

Olvassák el a párbeszédeket! Прочитайте діалоги.

1. – Ма́мо, що ти збира́єшся приготува́ти на вече́рю?
 - На пе́рше приготу́ю ю́шку. Я зра́нку для цьо́го зварі́ла ку́рячий бу́льйо́н.
 - А що на дру́ге?
 - Запе́чена з гриба́ми карто́пля, холоде́ць, а та́кож вінегрéт.
 - А на десéрт?
 - Та́го приві́з від бабу́сі сві́жі ви́шні, тож зрóbимо варéники з ви́шнями.
 - А які про́дукти для них потрíбні?
 - Цу́кор, боро́шно, яйця. У тiсто ще дода́ють пiвскля́нки води́ та сiль до смаку́.
 - А сметáна у нас є? Варéники смáчно їсти зі сметáною.
 - Так, сметáна у холо́дильнику. Ти допомóжеш мені́ готува́ти вече́рю?
 - Обов'язкóво.

2. – Чи то́бі смаку́ють битóчки в сметáні?
 - Так, дякую. Вони́ дуже смачні́.
 - Мо́же, замóвити, ще щось?
 - Не поспі́шай. Я спочáтку до́ім цю́ стра́ву, а пóтим побáчимо.
 - У цьо́му рестора́ні є фірмо́ва стра́ва. Офіціáнт її́ дуже ра́див.
 - Що це за стра́ва?
 - Ку́рка сма́жена з капу́стою. Тре́ба обов'язкóво скуштува́ти.
 - Якщо́ це фірмо́ва стра́ва, то замóвимо її́.
 - А що замóвимо на десéрт? Мо́же, я́блучний пирі́г з морóзивом?
 - Я не прóти. Мені́ подóбається я́блучний пирі́г. А із напóїв – узва́р.
 - Дóбре. За́раз підійде офіціáнт і ми зрóbимо замóвлення.

3. – О кóтрій годíні підéмо обі́дати?
 - Як за́вжди, о пе́ршій?
 - Пообі́даємо в буфéті?
 - Ні, сьогóдні підéмо в і́дальню. Кажуть, там вели́кий ви́бір страв.
 - А які стра́ви ти люби́ш?
 - Мені́ подóбаються м'я́сні стра́ви: сма́жена свині́на з молодóю карто́плею і капу́стою, тушкóване м'я́со з овочáми, котлéти зі свині́ни.
 - А я віддаю́ перева́гу вегетаріáнським стра́вам. Люблю́ овочéві салáти, сма́жену і ва́рену ри́бу.
 - А що то́бі подóбається з напóїв?
 - Я люблю́ чо́рну ка́ву.
 - А я люблю́ зелéний ча́й з лимóном.
 - Мені́ здаéться, нам порá йти.
 - Ході́мо, бо пóтим бóде вели́ка че́рга.

4. – Візьмі піднос і прохóдь сюди. Салáт бóдеш брáти?
 – Бóду.
 – Тоді став йогó на піднос. Юшку їстемеш?
 – Ні, юшки не хóчу.
 – А я візьмó борщ.
 – Що на дрóге?
 – Варéники з м'ясом, звичáйно.
 – Я теж їх візьмó. Все?
 – Ні, я ще хóчу чаю.
 – Тепéр усé?
 – Так.
 – Тоді прохóдь до кáси і платі гроші.
5. – Скажіть, будь лáска, кáва у вас є?
 – Так, є.
 – Тоді дайте мені однó чáшку.
 – Бóдете ще щось брáти?
 – Однé тístечко.
 – Будь лáска.
 – Дякую.
6. – Дóбрий день. Що бóдете замовляти?
 – Що ви порáдите?
 – На пéрше мóжу запропонува́ти украї́нський борщ з пампúшками, а на дрóге печéню в гóрщиках.
 – Дóбре, покушту́ю. Принесіть мені, будь лáска, та́кож овочéвий салáт.
 – Щось пítимете?
 – Будь лáска, скля́нку мінерáльної негазо́ваної води́.
 – А на десéрт?
 – Десéрт я замóвлю пізні́ше.
 – Чека́йте, за кі́лька хвилі́н я принесу́ ва́ше замóвлення.
 – Дякую.

SZÖVEG – ТЕКСТ

Olvassák el az alábbi szöveget! Прочитайте запропонований текст.

 Традиційні українські страви налічують близько 70 (сімдесяти) назв. Головним в українців був і залишається хліб. Хліб уживали переважно житній, а пшеничний пеклі на свята. Повсякденний хліб називається паляниця. На українському весіллі завжди можна побачити коровай. Він випікається із

кращих сортів борошна, зверху прикрашається символічними візерунками з тіста. До Великодня випікають паску.

Звичною для кожної української родини стравою є вареники. Справжні вареники готують з прісного тіста. Начиняють вареники м'ясом, капустою, сиром, квасолею, вишнями, яблуками, сливами, маком або калиною. Найбільше вареники смакують із сметаною або медом.

Іншою улюбленою стравою українців є галушки – шматочки тіста, зварені на воді або у ющі. Їх заправляють засмажкою і їдять разом із рідиною.

«Другим хлібом» в Україні й доніні називають картоплю. Картоплю споживають печеною, вареною, як самостійну страву і в поєднанні з іншими.

Загальновідомою пристрастю українців до такого продукту як сало. Зазвичай його вживають із хлібом, додають до інших страв. Сало є обов'язковим складником козацької каші – кулешу, що традиційно готується з пшоном.

Символом української кухні був і залишається борщ. Приготування борщу вимагає неабиякого хисту й майстерності, а також великої кількості продуктів. Різновидів цієї страви багато. Найпопулярніший червоний борщ готують з капустою, морквою, петрушкою, картоплею, цибулею, буряком. Для смаку у тарілку з борщем додають сметану. По-справжньому український борщ смакує з пшеничними пампучками із часником.

Традиційні українські страви і сьогодні готують у кожній українській родині, їх зазвичай пропонують у ресторанах та інших закладах громадського харчування.

FEELADATOK – ЗАВДАННЯ

1. A zárójelben lévő főneveket tegyék ragozott formába! Поставте у правильну форму іменники в дужках.

Я пишу (ручка). Я копаю (лопата). Ми робимо (руки). Вікторія їде (поезд). Максим добирається (автобус). Роман і Артём доїхали (трамвай). Туристи гуляють (місто). Автомобіль довго їхав (поле). Вона була (студентка). Ольга була (архітектор). Мій тато працює (будівельник). Друзі працюють (офіціанти). Мені дуже приємно познайомитися з (Дмитро). Галіна любить їздити у відпустку з (батькі). Я буду твоєю (тінь). Оксана повторює слова перед (заняття).

2. Szerkesszenek mondatokat az alábbi szavakból! Складіть речення, використовуючи наведені слова.

- 1) Поверта́тися, по́їзд, з, Будапéшт, Олекса́ндр.
 - 2) Кві́тень, вона́, зустрíтися, з, дру́зі.
 - 3) Ма́ма з (та́то), приї́хати, у, неді́ля.
 - 4) За́раз, я, йти, дивíтися, у, кінотеа́тр, фі́льм.
 - 5) Учóра, Оле́г, стаття́, ціка́ва, чита́ти.
3. Szerkesszenek mondatokat, használják a zárójelben lévő szavakat! Напишіть речення, розкриваючи дужки.

1. Я люблю́ ка́ву з (вершкі́, молоко́). 2. Він прилеті́в з (Пари́ж) (літа́к). 3. Петро́ займа́ється (баскетбо́л). 4. Тара́с працюва́в разом з (моя́ рідна сестра́). 5. Ко́жного дня я ї́ду на робо́ту (троле́йбус). 6. Тури́сти хо́чуть познайо́митися з (на́ше мі́сто). 7. Оле́на захо́плюється (класи́чна му́зика). 8. Учóра я зустрíлася з (нові́й дире́ктор).

4. Szerkesszenek mondatokat az alábbi szavakból! Утворіть речення з поданими словами.

1. Ю́рій, бу́ти, виклада́ч. 2. Павло́, хоті́ти, бу́ти, худо́жник. 3. Мої́ дру́зі, за́вжди, ї́хати, автомобі́ль, мо́ре. 4. Га́нна, леті́ти, літа́к, Крим. 5. Вони́, до́вго, блука́ти, ліс.

5. Válaszoljanak a kérdésekre, használják a zárójelben lévő szavakat! Дайте відповіді на запитання, використовуючи подані в дужках слова.

1. Де ви відпочива́ли влі́тку? – (Гре́ція).
2. Де твій брат купі́в кросі́вки? – (центра́льний універма́г).
3. Де лежі́ть фотоальбо́м? – (дива́н).
4. Де ви були́ вчóра? – (науко́ва бібліоте́ка).
5. Де ви за́раз? – (художня ви́ставка).
6. Де ви вчите́ся? – (меді́чний університéт).
7. Де ти лю́биш відпочива́ти? – (рі́чка).
8. Де ви купу́єте о́вочі та фру́кти? – (база́р).
9. Куди́ вони́ пої́хали? – (науко́ва бібліоте́ка).
10. Куди́ ми лю́бимо ході́ти? – (база́р).
11. Куди́ ви за́втра ї́дете? – (ви́ставка).

6. Oldják fel a zárójeleket! Розкрийте дужки.

I. Моя́ сестра́ працює (лі́кар, виклада́ч, офіціа́нтка, економі́ст, перука́рка). Мій брат працює на (заво́д, фа́брика, фéрма, будівні́цтво). Моя́ ма́ма працює в (апте́ка, університéт, банк, шко́ла, бібліоте́ка). Ми

зустрілися з (пóдруга, суддя, Ірина, Натáля, хлопці, студéнти). Вони привіта́лися з (бабу́ся, О́льга, брат, Олексáндр, ре́ктор, виклада́ч, коле́га). Батькі зали́шилися жити при (Натáлка, Світла́на, дочка́, син, Васи́ль).

II. Студéнти виступили пéред (університéтські гóсті). Оле́на ціка́виться (украї́нська му́зика). Школя́рі проходять пpáктику в (історичний музéй). Макси́м любить ходіти у (білі кросівки). Анатолі́й і Дени́с отримали по (п'яті́рка). Журна́л лежіть у (наша ша́фа). Окса́на не розлуча́ється з (тво́я кни́га). Оле́г цілий день був на (сво́я робо́та). На (ї́хне дéрево) багáто лі́стя. Брат ціка́виться (інформаці́йні техноло́гії). Дари́на залиши́лася на (старá кварта́ра). Познайóмтеся з (ми́й син). Батькі розмовля́ли з (наш коле́га). Я зали́шу газéту на (твоє́ робо́че місце). Оле́но, порозмовля́йте з (та дівчи́на). Мики́та впéрше познайóмився з (сті́льки люде́й). Друзі́ вже бу́ли на (ці ви́ставки). Тре́ба порозмовля́ти з (увéсь колекти́в).

7. A következő ígéből mindhárom nemben szerkesszenek múlt idejű alakot, és egy-egy mondatot! Утворіть форми минулого часу трьох родів від запропонованих дієслів. Із трьома формами (на вибір) у творіть по одному реченню.

Висі́ти, ході́ти, мі́ти, чі́стити, прокі́нутися, засну́ти, ї́сти, обі́дати, слуха́ти, крича́ти, пі́ти, бу́ти, могті́, лягти́.

8. A zárójelben lévő ígéket tegyük múlt időbe! Наведені в дужках дієслова поставте в минулому часі.

1. Учóра ввечері Андрі́й (чита́ти) підру́чник. 2. Мої́ батькі́ в п'ятни́цю (ходи́ти) в теа́тр. 3. Учóра Оле́на (ї́здити) в магази́н і (купи́ти) ва́зу. 4. Макси́ме, ти (зроби́ти) домашнє завда́ння? 5. Марі́є, що ти (роби́ти) вчóра? 6. Минúлого тижня́ ви (бу́ти) в уні́верситéті? 7. Минúлого заняття́ ви (вiдповiда́ти)?

9. A múlt idejű ígéket fordítsák le magyarrá! До українських дієслів у формі минулого часу доберіть угорські граматичні відповідники.

Готува́ла, сиді́в, співа́ли, керува́ли, працюва́ли, розповіда́в, купува́ла, жив, була́, народи́вся, вози́в, пита́ла, ї́хав, вечéряли, диві́лася, з'ї́ли, вiдповiда́ла, йшов, зроби́ла, чека́ли.

10. Az alábbi igékből szerkesszenek minden lehetséges múlt idejű alakot! Három kiválasztott alakkal alkossanak mondatot! Утворіть усі можливі форми минулого часу від поданих дієслів. Складіть із трьох формами (на вибір) по одному реченню.

Жіти, да́ти, ма́ти, кіну́ти, со́хнути, ї́здити, стерегті́, допомага́ти, рятува́ти, лягті́, чита́ти, учи́ти, навча́тися, іти́, могті́, віта́ти, дарува́ти.

11. Keressék meg és írják ki a lecke szövegéből a főnevek, melléknevek, névmások eszkozhatarozos és helyhatározos esetben lévő alakjait! Знайдіть і випишіть іменники, прикметники та займенники у формі орудного та місцевого відмінків у тексті уроку.
12. Keressék meg és írják ki a szövegből a múlt idejű igéket, állapítsák meg folyamatosak-e vagy befejezettek, és adják meg a szótári (infinitivuszi) alakjukat! Знайдіть і випишіть із тексту уроку дієслова у формі минулого часу. Визначте, якого вони виду: доконаного чи недоконаного. Утворіть від цих дієслівних форми інфінітива.
13. Szerkesszenek párbeszédet a következő szituációkhoz! Складіть власні діалоги, використовуючи подані в уроці лексику та вислови:

1) külföldi kollégait étterembe viszi és bemutatja nekik a nemzeti ételeket; ви запрошуєте іноземних колег у ресторан і знайомите їх з національною кухнею;

2) ebédszünete van és ebédet rendel az étteremben; у вас обідня перерва і ви замовляєте в кафе обід;

3) megrendelte az ételt, de valamiért nem hozták még ki.; ви зробили замовлення, але його довго не виконують.

14. Válaszoljanak a lecke szövege alapján a következő kérdésekre! Дайте відповіді на питання за текстом уроку.

1. Який продукт був і залишається головним в українців? 2. Який хліб переважно вживали українці? 3. Коли пеклі пшеничний хліб? 4. Як називається повсякденний хліб? 5. Де можна побачити коровай? 6. Із яких сортів борошна випікається коровай? 7. Що випікають до Великодня? 8. Чим начиняють вареники? 9. Із чим найбільше смакують вареники? 10. Що таке галушки? 11. Як їдять галушки? 12. «Другий хліб» в Україні це картопля? 13. Як споживають картоплю? 14. Із чим вживають сало? 15. Із чого готується куліш? 16. Яка страва є символом української кухні? 17. Чи багато є різновидів борщу? 18. Із яких продуктів готують червоний борщ? 19. Із чим український борщ смакує по-справжньому?

СЛОВНИК – SZÓTÁR

биточки у сметані	<i>tejszeles</i>	заселяти	<i>beköltözni</i>
бігти	<i>húsgombóc</i>	засмажка	<i>rántás</i>
блізько	<i>futni</i>	заходити	<i>benézni</i>
борщ	<i>körülbelül</i>	захоплюватися	<i>lelkessedni</i>
буряк	<i>borscs</i>	збиратися	<i>készülni</i>
варений	<i>cékla</i>	зварений	<i>megfőtt</i>
вареники	<i>főtt</i>	звичний	<i>általános</i>
варіти	<i>vareniki</i>	зупинятися	<i>(meg)szállni</i>
вегетаріанський	<i>főzni</i>	каліна	<i>kányafa</i>
вібір	<i>vegetáriánus (mn)</i>	качка смажена з	<i>kacsasült almával</i>
вимагати	<i>választék</i>	яблуками	<i>bab</i>
віно	<i>kívánni</i>	квасоля	<i>vezetni</i>
випікати	<i>bor</i>	керувати	<i>savanykás</i>
вішня	<i>kisütni</i>	кисіль	<i>gyümölcspép</i>
візерунок	<i>meggy</i>	кількість	<i>mennyiség</i>
вінегрет	<i>minta</i>	кожний	<i>minden(egyed)</i>
галушки	<i>vegyes saláta</i>	козацький	<i>kozák- (mn.)</i>
головний	<i>galuska</i>	коровай	<i>diszített kalács</i>
горілка	<i>fő-, alap-</i>	котлета	<i>vagdalthús</i>
горщик	<i>horilka</i>	кращий	<i>jobb</i>
готувати	<i>cserépedény</i>	крик	<i>kiáltás</i>
громадський	<i>elkészíteni</i>	куліш	<i>kulis</i>
гуртожиток	<i>köz-</i>	курка смажена	<i>rántott csirke</i>
ділитися	<i>kollégium</i>	з капусою	<i>káposztával</i>
для смаку	<i>megosztani</i>	курчачий бульйон	<i>tyúkhúsleves</i>
додавати	<i>ízlés szerint</i>	куштувати	<i>megkóstolni</i>
доїдати	<i>hozzáadni</i>	м'ясний	<i>húsos</i>
домовленість	<i>megenni</i>	майстерність	<i>ügyesség</i>
доніні	<i>megbeszélés</i>	малювати	<i>rajzolni, festeni</i>
допомога	<i>eddig</i>	марити	<i>álmodozik</i>
житній	<i>segély</i>	милуватися	<i>gyönyörködni</i>
загальновідомий	<i>rozs (mn.)</i>	морозиво	<i>fagyfalt</i>
завичай	<i>közismert</i>	назва	<i>elnevezés, név</i>
заклад	<i>szokás szerint,</i>	найбільше	<i>leginkább</i>
залишатися	<i>rendszerint</i>	найпопулярніший	<i>legnépszerűbb</i>
замовлення	<i>vállalat,</i>	налічувати	<i>kiszámolni</i>
заправляти	<i>maradni</i>	начиняти	<i>meztölteni</i>
	<i>megrendelés</i>	неабиякий	<i>különleges</i>
	<i>készíteni</i>		

неша́стя	<i>szerencsétlenség</i>	са́ло	<i>szalonna</i>
обов'язко́вий	<i>kötelező</i>	само́стійний	<i>önálló</i>
обов'язко́во	<i>feltétlenül</i>	сви́ніна	<i>disznóhús</i>
овоче́вий	<i>zöldség- (mn.)</i>	сві́жий	<i>friss</i>
паля́нниця	<i>kenyér</i>	св'я́то	<i>ünnepnap</i>
паркé́т	<i>parketta</i>	с'ймо́л	<i>jelkép</i>
па́ска	<i>húsvéti kalács</i>	с'ймо́лічний	<i>szimbolikus</i>
пекти́	<i>sütni</i>	сі́к	<i>lé</i>
перева́жно	<i>általában</i>	скла́дник	<i>összetevő</i>
пéчений	<i>sült</i>	сма́жений	<i>(ki)sütött</i>
пече́ня	<i>sült hús</i>	со́рт	<i>fajta</i>
півскля́нки	<i>fél üveggel</i>	спа́ти	<i>aludni</i>
підхо́дити	<i>odalégni</i>	спожи́вати	<i>használni</i>
поверта́тися	<i>visszatérni</i>	споча́тку	<i>előbb, először</i>
повсякде́нний	<i>mindennapos</i>	спра́вжній	<i>jelen</i>
по́дорож	<i>utazás</i>	ста́вити	<i>helyezni</i>
пора́ йти	<i>mennem kell</i>	та́кож	<i>is, szintén</i>
по́спіша́ти	<i>sietni</i>	танцю́вати	<i>táncolni</i>
по-спра́вжньому	<i>igazá(ba)n</i>	тепе́р	<i>most</i>
почина́тися	<i>(meg)kezdődni</i>	ті́сто	<i>tészta</i>
приго́тува́ння	<i>előkészület</i>	тради́ційний	<i>hagyományos</i>
прикра́шати	<i>(fel)díszíteni</i>	тради́ційно	<i>hagyományosan</i>
приноси́ти	<i>(ide)hordani</i>	тушкóваний	<i>párolt</i>
при́страсть	<i>szenvedély</i>	у поєдна́нні	<i>azzal együtt</i>
прі́сний	<i>édeskés</i>	уда́рити	<i>ráütni, megütni</i>
пробле́ма	<i>probléma</i>	ужи́вати	<i>használni</i>
про́ти	<i>ellen</i>	улю́блений	<i>szeretett</i>
прохо́дь	<i>gyere be</i>	усе́	<i>minden</i>
пшени́чний	<i>búzás (mn.)</i>	фі́рмовий	<i>céges</i>
пшо́но	<i>köles</i>	фрукто́вий	<i>gyümölcs- (mn.)</i>
ремо́нт	<i>javítás</i>	харчува́ння	<i>étkezés</i>
рестора́н	<i>étterem</i>	хист	<i>tehetség</i>
ри́ба відварна́	<i>főtt hal</i>	холоде́ць	<i>kocsonya</i>
ри́ба сма́жена	<i>rántott hal</i>	чу́тно	<i>hallható</i>
пи́ржкі	<i>pirog</i>	шма́точок	<i>darab</i>
ри́дина́	<i>folyadék</i>	ю́шка	<i>leves</i>
різнóвид	<i>különböző</i>		
	<i>fajták</i>		

УРОК 11 – 11. LECKE

- ✓ A főnevek megszólító esete (formája)
- ✓ Főnevesült melléknevek
- ✓ Az igék feltételes módja
- ✓ Az igék felszólító módja
- ✓ Oktatás, egyetem
- ✓ Posta

A főnevek megszólító esete (formája) ukránul: **кличний відмінок** vagy **клична форма**. Megszólításra használjuk, függetlenül attól, hogy élő vagy élettelen jelöl-e a főnév. Például: бр а́те, се́стро, Ми́кито, Оле́но, ко́нику, во́вче. Ezen kívül az irodalmi nyelvben, médiában, de leginkább a népszerű nyelvben megszólító formát az absztrakt (elvont) jelentésű főnevek is kaphatnak: по́езіє, му́зо, хви́ле. Megszólító esetük csak a főneveknek van! A semlegesnemű főneveknél többes számban az alanyesetű formát használjuk.

Az **I. főnévragozásban** a végződések megszólító esetben a következők: **-о** (kemény csoport: ма́мо, Мико́ло), **-е(-є)** (lágy és vegyes csoport: зе́мле, ма́ріє, Ма́ріє, ду́ше).

A **II. főnévragozásban** a végződések megszólító esetben a következők: **-у, -е** (kemény csoport: ба́тьку, дру́же), **-ю, -є** (lágy csoport: вчи́телю, га́ю, хло́пче), **-у, -є** (vegyes csoport: чита́чу, бджоля́ре).

A megszólító eseténél is előfordulhatnak a már jól ismert mássalhangzócsereék, vagyis a [г], [к], [х] cserélődik [ж], [ч], [ш]-re: Оле́г – Оле́же, коза́к – коза́че, па́стух – па́стуше. Az **-ець** szuffixum esetén a [ц] [ч]-re változhat: хло́пець – хло́пче.

A **III. főnévragozásban** a végződése megszólító esetben mind a három csoportban **-є** (но́че, ті́не, ра́досте).

A **IV. főnévragozásban** a végződések megszólító esetben az alanyeset végződéseivel azonosak: курча́, ім'я́, плéм'я́.

A nevek ragozásánál, ha a megszólító esetet használjuk, és a személy neve névből illetve apai névből áll, akkor mind a két név ragozódik, a vezetéknév pedig alanyesetben használjuk: Ма́ріє Пе́трівно, Іри́но Віта́ліївно, Мико́ло Васи́льовичу. Ві́ро Васи́лівно Ковале́нко, віта́ємо вас! Мико́ло Андри́йовичу Кова́ль, зайді́ть, будь ла́ска, до ди́ре́ктора.

Кличний відмінок

Називний відмінок	Закінчення та основа слова у називному відмінку	Закінчення у кличному відмінку	Кличний відмінок
Чоловічий рід			
студѐнт Петрѐ	основа – на твердий приголосний, закінчення – нульове або -о;	-е	студѐнте Петре
учітель Віталій	основа – на м'який приголосний або на -й, закінчення – нульове;	-ю	учітелю Віталію
товáриш Олексáндрович	основа – на шиплячий;	-у	товáришу Олексáндровичу
бáтько син	основа – на твердий приголосний, закінчення – -о або нульове.	-у	бáтьку сину
Жіночий рід			
дівчина	закінчення – на -а;	-о	дівчино
душá земля	основа – на шиплячий або м'який приголосний, закінчення -а або -я;	-е	дúше зѐмле
дѐня	основа – на м'який приголосний, закінчення -я;	-ю	дѐню
Марі́я	закінчення на -ія	-є	Марі́є

Főnevesült melléknevek

Az ukrán nyelvben néhány melléknév átalakulhat főnévvé. Az ilyen szubsztanciális főnevek megőrzik ugyan a melléknevek formáit, de önállóak, és nem függnék a főnévtől: майбу́тнє рі́шення – моє́ майбу́тнє, знайо́мий чолові́к – мій знайо́мий, учи́тельська робо́та – зайти́ в учи́тельську.

Megőrzik a melléknevek ragozását, de a mondatban az alany szerepét töltik be: Виступа́ла моя́ да́вня знайо́ма (хто?), Я зустрíвся з да́вньою знайо́мою (з ким?).

A főnevesült melléknevekhez tartoznak:

- a földrajzi nevek (Рíвне, Срі́бне);
- vezetéknév (Котляре́вський, Коцюби́нський);
- néhány tárgy neve, helységnév, ételek nevei (пальне́, ча́йна, шампа́нське, диспе́тчерська);
- absztrakt (elvont) fogalmak (мину́ле, сьогоча́сне, да́вне, особі́сте);
- foglalkozásnevek, szociális helyzet vagy rang, az ember külső és belső tulajdonságai (безро́бітний, убо́гий, німі́й, військо́вий, хво́рий);
- állatnevek (воро́ній, гніди́й, зозуля́стий);
- szakkifejezések, fogalmak (голосни́й, при́голосний (звук)).

Az igemód

Az ukrán nyelvben, ugyanúgy mint a magyarban, három igemódot különböztetünk meg: kijelentőt, felszólítót és feltételest.

A kijelentő mód a cselekvés valódi voltát fejezi ki, függetlenül attól, milyen időben történik: Мико́ла диві́вся телеві́зор. Я чита́ю журна́л. Марі́я готува́тиме вече́рю.

A kijelentő módban lévő igék szám, személy és idő szerint ragozódnak: (ходи́в, ходи́ть, ходи́тиме); jelen és jövő időben személy szerint (я ходжу́, ходи́тиму; ти ходи́ш, ходи́тимеш та ін.), a múlt időben pedig nem és szám szerint (ходи́в, ходи́ла, ходи́ли).

A feltételes mód a cselekvés óhajlására, bizonyos feltételek mellett teljesülésére utal: Я підготува́в би завда́ння, якби́ мав час. Я прийшо́в би на день наро́дження, якби́ був у мі́сті.

A feltételes módnak jelen és múlt ideje van. Úgy képezzük, hogy jelen időben a kijelentő mód múlt idejű, múlt időben pedig a kijelentő mód régmúlt alakját a **би (б)** partikulával használjuk. Magánhangzó után **б**, mássalhangzó után pedig a **би** partikulát kötjük össze: чита́в би, ходи́в би, знав би; чита́ла б, ходи́ла б, зна́ла б; чита́ли б, ходи́ли б, зна́ли б.

A **би (б)** partikula közvetlenül az ige után áll, de ez nem kötelező, más szavak is beékelődhetnek:

Сього́дні Оле́на чита́ла **б** газе́ту, якби́ не забу́ла її́ вдо́ма.
Сього́дні Оле́на **б** чита́ла газе́ту, якби́ не забу́ла її́ вдо́ма.
Сього́дні **б** Оле́на чита́ла газе́ту, якби́ не забу́ла її́ вдо́ма.

A feltételes mód igealakjai csak nemben és számban ragozódnak: (писа́в би, писа́ла б, писа́ло б, писа́ли б).

A felszólító mód valamely cselekvésre való felszólítást, parancsot fejez ki: Принеси́, будь ла́ска, кни́гу. Підхо́дь до ка́си. Не говри́ так го́лосно. Захо́дьте, будь ла́ска.

Az igeeknek felszólító módban nincsen időkategóriájuk, de van személy-kategóriájuk. Egyes szám második, illetve többes szám első és második személyű alakjuk van.

A felszólító módot háromféleképpen képezzük:

1. Egyes szám második személy **-й** végződést kaphat: чита́ (й+у)ть – чита́й, спи́ва (й+у)ть – спи́вай, ми́ (й+у)ть – мий.

2. Egyes szám második személyben **-и** végződést kaphat, ha a jelen idejű ige töve mássalhangzóra végződik. Ez akkor lehetséges, ha a) a szótő nem hangsúlyos (несу́ть – неси́, беру́ть – бери́) és b) ha a szótőben mássalhangzó-torlódás van (сти́снуть – сти́сни, зи́гну́ть – зи́гни́).

3. Az összes többi ige felszólító módban, egyes szám második személyben ún. "tisztá szótót" kap: ся́дуть – сядь, ви́рять – вір.

Többes szám első és második személyben **-имо (-ім), -ить** (ritkán **-ите**) a végződés: ходи́мо, сядьмо, неси́ть, бери́те.

Néhány prefixum nélküli ige felszólító módban, egyes szám második személyben **-и** végződést kap, viszont a prefixumokkal rendelkező párjuk mássalhangzóra végződnek (szótőre): вези́ – приво́зь, неси́ – прино́сь, мовчи́ – замо́вч. Ilyen formák gyakran előfordulnak élőbeszédben.

A **їсти** – *enni* ige felszólító formái a következők: **їж, їжмо, їжте**.

Az egyes szám első és harmadik, valamint a többes szám harmadik személyét a körülírt felszólító módban az igeek egyes szám első és harmadik, valamint a többes szám harmadik személyéből képezzük a **хай (нехай)** partikulák segítségével: неха́й ви́вчу, хай послу́хає, хай чита́ють.

Особа	Однина
1	хай (неха́й) побáчу, зроблю́, напишу́, ся́ду, почита́ю
2	побáч, зробí, напиши́, ся́дь, почита́й
3	хай (неха́й) побáчить, зрóбить, напи́ше, ся́де, почита́є
Множина	
1	побáчмо, зробíмо (-м), напиши́мо (-м), ся́дьмо, почита́ймо
2	побáчте, зробíть, напиши́ть, ся́дьте, почита́йте
3	хай (неха́й) побáчать, зрóблять, напи́шуть, ся́дуть, почита́ють

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK – КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

1. Mit tudunk kifejezni a megszólító eset segítségével?
2. Milyen végződései vannak az I. főnévragozáshoz tartozó szavaknak megszólító esetben?
3. Milyen végződései vannak a II. főnévragozáshoz tartozó szavaknak megszólító esetben?
4. Milyen végződései vannak a III. főnévragozáshoz tartozó szavaknak megszólító esetben?
5. Milyen végződései vannak a IV. főnévragozáshoz tartozó szavaknak megszólító esetben?
6. Mivel magyarázzuk a melléknevek főnévvé való átalakulását?
7. Milyen tulajdonságaik vannak a főnevesült mellékneveknek?
8. Milyen alcsoportjait ismeri a főnevesült mellékneveknek?
9. Milyen igemódokat különböztetünk meg az ukrán nyelvben?
10. Mi jellemző a kijelentő módra?
11. Milyen nyelvtani kategóriákkal rendelkezik a kijelentő mód?
12. Mi jellemző a felszólító módra?
13. Milyen nyelvtani kategóriákkal rendelkezik a felszólító mód?
14. Hogyan képezzük a felszólító módot?
15. Mi jellemző a feltételes módra?
16. Milyen nyelvtani kategóriákkal rendelkezik a feltételes mód?
17. Hogyan képezzük az egyszerű felszólító módot?
18. Hogyan képezzük a körülírt felszólító módot?

Tanulás, Oktatás – Навчання. Освіта

аспірант(ка)	<i>aspiráns</i>	навчальний рік	<i>tanév</i>
аудиторія	<i>tanterem</i>	наука	<i>tudomány</i>
викладач(ка)	<i>tanár</i>	оцінка	<i>osztályzat</i>
декан	<i>dékán</i>	практичне	<i>gyakorlati</i>
диплом	<i>oklevél</i>	заняття	<i>foglalkozás</i>
домашнє завдання	<i>házi feladat</i>	розклад	<i>órarend</i>
залик	<i>beszámoló</i>	семестр	<i>egyetemi félév</i> (<i>szemeszter</i>)
залікова книжка	<i>index, leckekönyv</i>	семінар	<i>szeminárium</i>
іспит, екзамен	<i>vizsga</i>	сесія	<i>vizsgaidőszak</i>
канікули	<i>szünet</i>	студент	<i>egyetemi hallgató</i>
кафедра	<i>tanszék</i>	урок	<i>óra</i>
колоквіум	<i>kollokvium</i>	учень	<i>tanuló</i>
контрольна робота	<i>dolgozat</i>	учитель	<i>tanító, tanár</i>
лекція	<i>előadás</i>		

Jegyezzék meg!

навчати – кого? чого?	<i>tanítani vkit/vmire</i>
вивчати – що? де? як?	<i>tanulni vmit/vhol/vhogyan</i>
учітись – де? чого? у кого?	<i>tanulni vhol/vmit/vkitől</i>
навчатись – чого? у кого? де?	<i>megtanulni vmit/vkitől/vhol(foly.)</i>
навчітись – чого? у кого? де?	<i>megtanulni vmit/vkitől/vhol(bef.)</i>
записатись – куди?	<i>beiratkozni vhová</i>
складати – що? кому? як?	<i>levizsgázni vmiből/vkinél /vhogyan</i>

Я – студент.

Я отримую стипендію.

Я навчаюся на стаціонарі.

У якому університеті ви навчаєтеся?

Я навчаюся в Сегедському університеті.

На якому факультеті ви навчаєтеся?

Я навчаюся на філологічному
(філософському, історичному,
географічному, юридичному,
математичному) факультеті.

Я хочу бути викладачем.

На якому курсі ви навчаєтеся?

Я навчаюся на першому (другому,
третьому, четвертому, п'ятому)

Egyetemi hallgató vagyok.

Ösztöndíjas vagyok.

Nappali tagozaton tanulok.

Melyik egyetemen tanul?

A Szegedi Tudományegyetemen tanulok.

Milyen karon tanul?

Bölcsész
(*filozófiai, történelmi, földrajzi,*
jogi, matematikai) *karon*
tanulok.

Tanár szeretnék lenni.

Őn hanyadéves?

Elsőéves (másodéves, harmadéves,
negyedéves, ötödéves)

кўрсі.
Зараз я складаю іспити.
Я вже склала іспити.
Зараз я складаю заліки.
З якими результатами ви склали іспити?
З якої дисципліни ви складаєте іспит?
Я складаю іспит з літератури
(з української мови).
Я отримала «відмінно» («добре»,
«посередньо», «задовільно»,
«незадовільно»)).
Я отримала п'ятірку (четвірку,
трійку, двійку).
Завтра я складаю залік.
Коли ви закінчите навчання?
Я закінчую навчання цього року
(наступного року, через два
роки).
Я добре навчаюся.
Коли починається навчальний рік?
Навчальний рік починається у вересні.
Скільки тривають канікули?
Канікули тривають два тижні.

vagyok.
Most vizsgázom.
Már letettem a vizsgát.
Most vizsgázom.
Milyen eredménnyel vizsgázott?
Miből vizsgázik?
Irodalomból (ukrán nyelvből)
vizsgázom.
Jelest (jót, közepest, elégségest,
elégtelent) kaptam.
Ötöst (négyest, hármast, kettest)
kaptam.
Holnap lesz a beszámoló.
Mikor fejezi be a tanulmányait?
Ebben az évben (a jövő évben,
két év múlva) fejezem be a
tanulmányaimat.
Jól tanulok.
Mikor kezdődik a tanév?
A tanév szeptemberben kezdődik.
Mennyi ideig tart az iskolai szünet?
A szünet két hétig tart.

POSTA – ПОШТА

Зразок напису адреси на листі:

Szegedi Tudományegyetem
Szláv Filológiai Tanszék
Szeged
Egyetem utca 2
6722

Павленко Олена Дмитрівна
вул. Богдана Хмельницького, 7,
кв. 15
м. Київ
01030
Україна – Ukrajna

адреса *lakcím*
адресант (відправник) *feladó*
адресат (отримувач) *címzett*
бандероль *csomag*
бланк *űrlap*
вартість за один кілограм вагі *egy kg ára*
вартість одного слова тексту *egy szó ára*
відділення зв'язку *kapcsolatok osztálya*
відправлення й видача грошових переказів *ki-, befizetések*

вікно (віконец) *ablak*
вітальний *üdvözlő, gratuláló*
головпоштамт *főposta*
грошовий переказ *átutalás*
до запитання *postán maradó*
електронна пошта *e-mail*
звичайний (простий) *közönséges*
зворотня адреса *a feladó címe*
індекс *irányítószám*
інтернет-послуги *internet szolgáltatások*
квитанція *nyugta*
код *körzetszám*

відправляти бандероль (листа)
надсилати телеграму (лист)
отримувати телеграму (бандероль, листа)
наклеїти конверт
наклеїти марку
написати адресу
кидати листа в поштову скриньку
вручати телеграму адресатові
заповнювати бланк
запакувати бандероль
написати адресу розбірливо (нерозбірливо)
пред'являти документ

конверт *boríték*
лист *levél*
листівка *levelezőlap*
листоноша *postás*
листування *levelezni*
марка *bélyeg*
міжнародні конверти *külföldi bélyeg*
оплата *(meg)fizetés, bér*
оформлення й відправлення листів *a levelek megcímzése és elküldése*
пакунок (посылка) *küldemény*
передплата газет і журналів *újság és folyóirat előfizetése*

повідомлення *közlés*
пошта *posta*
пошта(р)ка *postás*
працівник пошти *postai dolgozó*
рекомендований *ajánlott*
тариф *díj*
телеграма *távirat*
телеграф *távirat*
телефон *telefon*
терміновий *sürgős*
факс *fax*
цінний *érték-*

csomagot (levelet) feladni
táviratot (levelet) küldeni
táviratot (csomagot, levelet) kapni
leragasztani a borítékot
felragasztani a bélyeget
ráírni a címet
bedobni a levelet a postaládába
a címzettnek kézbesíteni a táviratot
kitölteni az űrlapot
becsomagolni a csomagot
címet olvashatóan írni (olvashatatlanul)
igazolványt felmutatni

PÁRBESZÉDEK – ДІАЛОГИ

Olvassák el a párbeszédeket! Прочитайте діалоги.

1. – Дóбрый день! Чи мóжу я зателефонувáти до Кíєва?
 - Так, звичáйно. Скíльки хвилíн ви планúєте розмовляти?
 - Дéсять хвилíн.
 - Мóжете заплатíти 10 грíвень. Коlí грóші закíнчуватимуться, ви почúєте попереджувальний сигнáл. А якщó лишиться якáсь сúма пíсля розмóви, то вам íї повéрнуть.
 - Дúже дякую. А кудí платíти?
 - Íдíть у дрúге вікнó і платíть там. А пóтим захóдьте в п'яту кабíну.
 - А якíй код Кíєва?
 - Код Кíєва 044, алé пéред ним наберíть вісімку, а вже пóтим код мíста і телефонний нóмер.
 - Дякую.

2. – Привíт, Максíме!
 - Рáдий тебé бáчити, Олéно!
 - Ти де навчáєшся?
 - Я навчáюся у медíчному унiверситéті. Остáнний курс. Пишú дипломну робóту. А ти?
 - Я навчáюся в економíчному унiверситéті на трéтьому кúрсі. Зáраз складáю íспити.
 - Í як, успíшно?
 - Дякую, пóки все дóбре.
 - А на якóму ти віддíленні? У мéне в цóму унiверситéті навчáється друг.
 - Я навчáюся на віддíленні «Бáнкiвська спрáва».
 - Мíй друг на íншому віддíленні. Не пам'ятаю тóчно, як називáється, алé він майбúтній маркетóлог.

3. – Дóброго рáнку!
 - Дóброго рáнку!
 - Я хотíв би відправити бандерóль до Донéцька.
 - Будь лáска, ось бланк. Офóрмлюйте замóвлення.
 - Дякую.
 - Щó сáме ви хóчете відправити?
 - Дéкíлька книг і подарункóвий календáр.
 - Ви збирáєтеся відправляти íх простóю чи цíнною бандерóллю?
 - Мáбуть, простóю.
 - Бандерóль оформляти з повiдóмленням?
 - Так, будь лáска.

- Тоді поставте свій підпис ось тут.
 - Ось, прошу. Що ще треба оформити? Чи це все?
 - Дякую, це все.
 - А коли бандероль буде в Донечку?
 - Післязавтра ваша бандероль буде в Донечку у поштово́му відділенні. Якийсь час підé на те, щоб ви́писати повідо́млення для адресáта і вручи́ти йому́ особисто. Думаю, що че́рез три дні цю бандероль отримáють за вкáзаною адре́сою.
 - Щиро́ дякую. До побáчення.
 - До побáчення!
4. – Скажіть, будь ласка, де можна купити пошто́вий папір і конве́рти?
- У дру́гому вікні. Там прийма́ють рекомендо́вані та цінні листи́.
 - Дякую. А де прийма́ють грошові пере́кази?
 - Підійдіть до четве́ртого вікна́. Там та́кож зможете запо́внити спеціáльний бланк для грошово́го пере́казу.
 - А це всі віта́льні листівки, які у вас є?
 - Якщо вас цікавлять віта́льні листівки, то я móжу да́ти вам катало́г.
 - Дякую. Я піду́ оформлю́ пере́каз, а потім поверну́ся за листівкою.
5. – Привіт, Світла́но! Давно́ тебе́ не ба́чила! Як провела́ канікули?
- Привіт, О́льго! Я та́кож рада́ тебе́ ба́чити. На канікулах я була́ на стажува́нні в А́нглиї, покра́щувала свої́ знáння з а́нглійської мо́ви. Ти вже зна́єш, які нові предме́ти у нас бу́дуть цьо́го семéстру?
 - Так, щойно́ була́ біля ро́зкладу. Цьо́го семéстру у нас три нові ку́рси: істо́рія України та стилістика украї́нської мо́ви, а та́кож лати́на.
 - А це лекці́йні ку́рси чи практи́чні заняття́?
 - Із цих дисциплі́н є і ле́кції, і практи́чні заняття́. А в гру́дні з істо́рії України та стилістики – іспит, а з лати́ни – за́лік.
6. – Скажіть, будь ласка, у вас є конве́рти для міжнаро́дної по́шти?
- Так, є.
 - Скільки ко́штує конве́рт?
 - До яко́ї кра́їни ви надсила́єте листа́?
 - До Німе́ччини.
 - Три грі́вні п'ятдеся́т копі́юк.
 - Це ціна́ разо́м із ма́ркою?
 - Так.
 - Да́йте, будь ласка, два конве́рти.
 - Ва́ші конве́рти і зда́ча.
 - Дякую.

7. – Де можна взяти бланк для телеграми?
– Який вам бланк потрібний? Для внутрішньої чи міжнародної телеграми?
– Для міжнародної.
– Ось бланк. А яку ви хочете надіслати телеграму? Звичайну чи вітальну?
– Вітальну.
– Тоді подивіться ось ці спеціальні бланки телеграм для поздоровлень.
Можете вибрати той, що вам сподобається.
– Будь ласка, ось цей.
– Запишіть номер цього бланка ось тут.
– Дякую вам.
– Будь ласка.

SZÖVEG – ТЕКСТ

Olvassák el az alábbi szöveget! Прочитайте запропонований текст.

 У сучасному житті переважна більшість справ вирішується через електронне листування. Але я дуже люблю надсилати листи поштою, бо коли отримуєш такий лист, то це викликає зовсім інші відчуття, ніж лист електронною поштою.

У мене багато друзів. Вони живуть і в Україні, і за кордоном. Я листуюся з багатьма з них електронною поштою. Але коли є нагода і час, обов'язково пишу листи і відношу його на пошту. Мені також надсилають листи. Я із задоволенням їх отримую. На дні народження часто надсилаю друзям вітальні телеграми, кольорові листівки.

Написання листів – це цілий ритуал. Спочатку купуєш конверт і обираєш якусь оригінальну марку. Потім, у разі потреби, вибираєш листівку. Вечір присвячуєш написанню листів. Після того, як написав лист, ідеш на пошту і кидаєш його у поштову скриньку.

Значно рідше я надсилаю посилки. У них переважно книги та сувеніри до свят. Телеграми або посилки я отримую та відправляю з найближчого поштового відділення. Нещодавно я надсилала бандероллю книги. Спочатку я запитала, де приймають бандеролі. Потім підійшла до потрібного вікна і попросила запакувати книги. Далі я заповнила бланк, на якому вказала адресу, прізвище та ім'я адресата та зворотню адресу. Працівниця пошти перевірила, чи все правильно, бандероль зважили, мені виписали квитанцію і я оплатила її вартість.

Сьогодні я теж зібралася на пошту. Хочу передплатити газети і журнал на наступні півроку. Також треба купити конверти з марками по Україні та міжнародні. Якщо побачу цікаві листівки, то неодмінно їх придбаю. Нехай будуть на майбутнє.

FELADATOK – ЗАВДАННЯ

1. *Tegyék megszólító esetbe a következő neveket!* Поставте у кличному відмінку подані імена.
Олég, Фéренц, Христи́на, Ра́йса, Корне́лія, Зо́лтан, Вікто́рія, Їштван, Євге́нія, Мари́на, О́льга, Ната́ля, Їгор, Йо́жеф, Іри́на, Окса́на.
2. *A megadott szavakat és kifejezéseket tegyék a megfelelő esetbe!* Поставте слова і словосполучення у дужках у правильну форму.
 1. Дóброго дня вам, (дорогий друг, юна́к)! 2. Віта́ю, шанóвний (Васи́ль Ива́нович, Петро́ Дми́трович, Ю́лія Олекса́ндрівна, Гали́на Ива́нівна). 3. Дозво́льте запита́ти вас, (шанóвний коле́га, Тетя́на Дми́трівна). 4. Я вас ува́жно слуха́ю (пан профе́сор, коле́га). 5. Куди́ йдеш, (Мари́на, Андрі́й, Ле́ся, Оля, Мари́йка, Віта́лій, Рома́н)? 6. Ходи́ть ра́зом з на́ми до кіноте́атру, (Ві́ра Петро́вна, Мари́на Анато́ліївна, О́льга Тимофі́ївна). 7. Як почувáєте себе́, (Іри́на Семéнівна, Дмитро́ Ива́нович)?
3. *Találják meg a főnevesült mellékneveket!* Знайдіть у запропонованих реченнях прикметники, що перейшли в іменники.
 1. Завжди́ дума́ю про мину́ле. 2. Вартові́ стоя́ли біля вхо́ду. 3. До хоро́шого швидко́ звика́еш. 4. Апо́строф ста́виться пе́ред йотованими́ пі́сля губних. 5. Тебе́ ціка́вить суча́сне? 6. Зайди́, будь ла́ска, в бу́лочну. 7. Сі́тий голо́дного не розумі́є. 8. З до́брим товаришу́й, а лихо́го стережи́ся. 9. На́ше майбу́тне зале́жить від нас самі́х. 10. Нема́є нічо́го пога́ного без нічо́го до́брого.
4. *Milyen módban és milyen formában vannak a megadott igék?* Визначте, до якого способу належать наведені дієслова, а також у якій формі вони представлені.

Я пла́чу, си́да́й, бері́мо, він ми́г би, він си́в, ви чита́єте, клич, я ходжу́, вони́ біжа́ть, ї́жмо, кинь, я сяду́, ляж, вези́.
5. *A megadott igékből képezzenek különböző nemű feltételes módú alakokat. Valamelyik ige három alakjából szerkesszenek mondatot!* Утворіть родові форми умовного способу запропонованих дієслів. Із трьома формами (на вибір) складіть по одному реченню.

Йти́, жи́ти, ста́ти, взя́ти, пові́рити, ві́конати, одягну́тися, каза́ти, лягти́, поду́мати, розпо́віда́ти.
6. *Az ukrán igéket fordítsák le magyarra!* Наведіть угорські відповідники до запропонованих українських дієслівних форм.

Лежа́в би, носіла б, прибира́ли б, і́хав би, вико́нували б, телефо́нувала б, відповіда́в би, ду́мали б.

7. Szerkesszék át a mondatokat változtatva a **би(б)** partikula helyét, írják le az összes variációt! Перебудуйте речення стільки разів, скільки в них можливо логічних перестановок слів, відповідно змінюючи позицію частки **би(б)**.

1. Я була́ б дуже вдячна за допомо́гу. 2. Чи не спекти́ б нам пирі́г? 3. Він би із задово́ленням при́хав на конфе́ренцію. 4. За́втра я написа́ла б листа́, якби́ ма́ла адре́су. 5. Ми замóвили б на вече́рню борщ і варе́ники.

8. Szerkesszenek egyes szám 2. személyt felszólító módban a megadott igéknél! Утворіть форми 2-ї особи однини наказового способу від поданих дієслів.

Жи́ти, гра́ти, купи́ти, купува́ти, будува́ти, ши́ти, ремо́нтува́ти, ста́ти, сто́яти, ста́вити, поклі́кати, оголо́шувати, злі́зти, (не) крича́ти, розказа́ти, розка́зувати, допомага́ти, допомогти́.

9. Az adott igékhez írják le a szótári alakokat! Fordítsák le magyarra, a felszólító módban álló szavakat; tetszőleges három alakkal szerkesszenek mondatot! Подайте до кожного дієслова початкову форму. Перекладіть по-угорськи подані форми наказового способу. Із трьома (на вибір) наказовими формами складіть речення.

Одягни́ся, взу́йся, бережі́мо, хай зна́є, поспіша́ймо, вчи́ся, глянь, любі́мо, не триво́жся, буду́йте, пиші́мо, не втруча́йся, хай чита́є.

10. A felsorolt igékből képezzenek minden lehetséges felszólító módú alakot! Від поданих дієслів утворіть усі можливі форми наказового способу.

Прине́сти, сіда́ти, роби́ти, сказа́ти, слуха́ти, запам'ята́ти, вико́нувати.

11. Olvassák el a mondatokat, és találják meg a megszólító esetben lévő főneveket, illetve a felszólító módban lévő igéket! Прочитайте речення. Знайдіть іменники у кличному відмінку та дієслова у формі наказового способу.

1. Місяче́ньку! Наш голу́боньку! Ходи́ до нас вече́ряти... 2. Швидше, ко́ню, швидше, ко́ню, Поспіша́й до́дому! 3. Пла́вай, пла́вай, лебе́донько, По си́ньому мо́рю, Рості́, рості́, топо́ленько, Все вго́ру та вго́ру! 4. Борі́теся – побóрете, Вам Бог помага́є! 5. Бач, Окса́но, я жарту́ю, А ти й спра́вді пла́чеш. Ну не плач же, глянь на ме́не... (Із творів Тараса Шевченка).

12. Az adott igékből szerkesszék meg az összes igemódot és írjanak velük mondatokat! Від поданих слів утворіть усі способи дієслів. Складіть з ними речення.
Говоріти, сказати, дивітися, думати, подивітися, заходити, відповідати.
13. Oldják fel a zárójeleket! Розкрийте дужки.
1. Чого не їсі, того і в рот не (не́сти). 2. Не (спішіти) язиком, (кв́апитися) ділом. 3. Не (лі́зти) поперед ба́тька в пéкло. 4. Не (робіти) з розго́ном, але́ з ро́зумом.
14. Találják meg és írják ki a 10 lecke 4. és 1. párbeszédéből a felszólító módban lévő igéket, határozzák meg, milyen számban és személyben állnak! Знайдіть і випишіть дієслова у формі наказового способу з четвертого діалогу десятого уроку та першого діалогу одинадцятого уроку. Визначте особу і число у цих дієслівних формах.
15. Szerkesszenek párbeszédeket a lecke szavaiból! Складіть власні діалоги, використовуючи подані в уроці лексику та вислови:
1) új tanárral ismerkedik meg és mesél a tanulmányairól; ви знайомитеся з новим викладачем і розповідаєте про своє навчання;
2) barátjának/barátnőjének mesél az egyetemi oktatásról; ви розповідаєте своєму другу (своїй подрузі) про ваше навчання і навчальний процес;
3) külföldi hallgatóktól érdeklődik, hogy az ő országukban milyen az oktatás! ви знайомитеся з іноземними студентами і розпитуєте їх про їхнє навчання.
16. Szerkesszenek párbeszédeket, amelyek postán hangozhatnak el! Складіть діалог між вами і працівником пошти відповідно до ситуації:
1) valamilyen szolgáltatást szeretne kérni, és önt kiszolgálják; вам надають послугу, про яку ви просите;
2) barátainak képeslapot szeretne küldeni, amelyet a postán vásárol; вам треба відправити друзям листівку, попередньо купивши її.
17. Válaszoljanak a kérdésekre, segítségül használják a lecke szövegét! Дайте відповіді на питання за текстом уроку.
1. Чому оповіда́чці подобається надсила́ти листи́ по́штою? 2. Де живу́ть друзі оповіда́чки? 3. Оповіда́чці надсила́ють листи́ по́штою? 4. Що надсила́є вона́ дру́зям на дні наро́дження? 5. Чому написа́ння листа́ – це цілий ритуа́л? 6. Що надсила́є вона́ поси́лкою? 7. Зві́дки оповіда́чка відправля́є телегра́ми або́ поси́лки? 8. Що нещода́вно вона́ надсила́ла бандеро́ллю? 9. Для чо́го сьогодні вона́ зібра́лася на по́шту? 10. Які конве́рти тре́ба їй купи́ти?

SZÓTÁR – СЛОВНИК

банківський	<i>banki</i>	календар	<i>naptár</i>
безробітний	<i>munkanélküli</i>	каталог	<i>katalógus</i>
вже	<i>már</i>	куді	<i>hová</i>
вікликати	<i>kihívni</i>	курс, рік	<i>évfolyam,</i>
випісувати	<i>kiállítani a</i>		<i>tanfolyam</i>
квитанцію	<i>csekket</i>	латина	<i>latin nyelv</i>
вирішувати	<i>megoldani,</i>	листуватися	<i>levelezni</i>
	<i>(el)dönteni</i>	лишатися	<i>maradni</i>
виступати	<i>fellépni,</i>	майбутнє	<i>a jövő</i>
	<i>felszólalni</i>	майбутній	<i>jövő</i>
відносити	<i>elvinni,</i>	маркетолог	<i>marketinges</i>
	<i>visszavinni</i>	медичний	<i>orvostudományi</i>
відчуття	<i>érzékelés</i>	минуле	<i>a múlt</i>
військовий	<i>katona</i>	мрія	<i>álmom</i>
вірити	<i>hinni</i>	набирати	<i>telefonszámot</i>
вітання,		номер	<i>tárcsázni</i>
поздоровлення	<i>jókívánság</i>	нагода	<i>indíték, ürügy</i>
вказана адреса	<i>megadott cím</i>	найближчий	<i>legközelebbi</i>
вказувати	<i>megadni</i>	написання	<i>írásmód</i>
адресу	<i>a címet</i>	наступний	<i>következő</i>
вручати	<i>átadni</i>	незнайомець	<i>ismeretlen</i>
все	<i>minden</i>	незнайомка	<i>ismeretlen</i>
декілька	<i>néhány</i>	неодмінно	<i>nőfeltétlenül</i>
день		нещодавно	<i>nemrég(en)</i>
народження	<i>születésnap</i>	німій	<i>a néma</i>
диплома		обирати, вибирати	<i>kiválogatni</i>
робота	<i>szakdolgozat</i>	обов'язково	<i>kötelezően</i>
душа	<i>lélek</i>	оплатити вартість	<i>kifizetni</i>
електронне		оригінальний	<i>eredeti</i>
листування	<i>e-mail</i>	особисте	<i>sajátos</i>
емоції	<i>érzelmek</i>	особисто	<i>személyesen</i>
за кордоном	<i>külföldön</i>	останній	<i>utolsó, elmúlt</i>
записувати	<i>felírni</i>	оформлювати	<i>formába önteni</i>
збиратися	<i>készül(ődni)</i>	пальне	<i>üzemanyag</i>
зважити	<i>megmérni</i>	папір	<i>papír</i>
зігнути	<i>hajlítani</i>	переважна	
знайома	<i>ismerős(nő)</i>	більшість	<i>leginkább</i>
знайомий	<i>ismerős (ff)</i>	перевіряти	<i>ellenőrizni</i>
знання	<i>tudás</i>	після того, як	<i>miután</i>
значно рідше	<i>egészen ritka</i>	планувати	<i>tervezni</i>
зовсім	<i>egyáltalán</i>	повертати	<i>visszaadni</i>
із задоволенням	<i>szívesen</i>	подарунковий	<i>ajándékos</i>
інший	<i>más</i>	поезія	<i>költészet</i>
кабіна	<i>kabin</i>	поки	<i>(a)míg, eddig</i>

покрáщувати	<i>javulni</i>	стилістика	<i>stiliztika</i>
попереджувальний	<i>megelőző</i>	стіснути	<i>összenyomni</i>
попросіти	<i>kérni</i>	сувенір	<i>emléktárgy</i>
постáвити підпис	<i>aláírni</i>	сума	<i>összeg</i>
пóтім, дáлі	<i>aztán, azután</i>	сучáсне	<i>jelenkor</i>
потрíбний	<i>szükséges</i>	тáкож	<i>is, szintén</i>
почúти	<i>meghallani</i>	тóчно	<i>pontosan, jól</i>
поштóвий	<i>postai</i>	у рáзі потрéби	<i>szükség szerint</i>
пráвильно	<i>szabályosan,</i> <i>pontosan</i>	убóгий	<i>szerencsétlen</i>
предмéт,		успíшно	<i>sikeresen</i>
дисциплíна,	<i>tantárgy,</i>	хвіля	<i>hullám</i>
курс	<i>tudományág</i>	хвóрий	<i>a beteg</i>
придбáти	<i>beszerezni</i>	цікáвити	<i>érdekelni</i>
присвячувати	<i>szentelni,</i> <i>ajánlani</i>	цілий	<i>egész, teljes</i>
ритуáл	<i>rituálé</i>	чáсто	<i>gyakran</i>
рішення	<i>elhatározás</i>	як	<i>hogy(an), mint,</i> <i>amint, milyen</i>
сигнáл	<i>jel, jelzés</i>	якбí	<i>ha ...-na/-ne;</i> <i>ha -t/-tt volna</i>
спеціáльний	<i>speciális</i>	якíйсь	<i>valami</i>
спочáтку	<i>előbb, először</i>		
справа	<i>dolog, ügy,</i> <i>feladat, munka</i>		

12. LECKE – УРОК 12

- ✓ Az ige jövő ideje
- ✓ Kötőszók
- ✓ Ukrán ünnepek és hagyományok
- ✓ A jövő tervei

Az ige jövő ideje

A jövő idő olyan cselekvést fejez ki, amely a beszélgetés után történik majd. Például: Завтра буде дощ. Я читатиму журнал пізніше. Тетяна допомагатиме братові.

A jövő idejű igék személy- és számkategóriával rendelkeznek: я читатиму, ми читатимемо, ти читатимеш, ви читатимете, він читатиме, вони читатимуть.

Az ukrán nyelvben a jövő időnek három formája lehet:

1. Egyszerű, befejezett jövő idő (посадж́у, зроблю́, намалю́ю – Я зроблю́ завдання́ зранку́. Я посадж́у дере́во у саду́. Я намалю́ю твій портрét.). Ezt a formát a befejezett igékből megfelelő végződések segítségével képezzük:

Особа	Однина
	прийти́, прилеті́ти
1	прийд́у, прилеч́у
2	прийд́еш, прилеті́ш
3	прийд́е, прилеті́ть
Множина	
1	прийд́емо, прилетимó
2	прийд́ете, прилетитé
3	прийд́уть, прилетя́ть

2. Egyszerű (szintetikus), folyamatos jövő idő (читатиму́, малюва́тиму, робі́тиму – Я читатиму́ текст. Я малюва́тиму автопортрét. Я робі́тиму домаш́не завдання́.). Képzése a következő: a folyamatos ige szótári alakja + a **ма́ти** ige ragozott formái.
3. Összetett (analitikus), folyamatos jövő idő (бу́ду читати́, бу́деш малюва́ти, бу́демо робі́ти – Я бу́ду читати́ газéту. Ти бу́деш малюва́ти пейза́ж. Ми бу́демо робі́ти домаш́не завдання́.) Az alábbi módon képezzük: a **бу́ти** jövő idejű (ragozott) alakja + a folyamatos ige szótári alakja.

A folyamatos igék ragozása jövő időben

Особа	Однина	
	Проста форма <i>Egyszerű forma</i>	Складена форма <i>Összetett forma</i>
	Відповідати – válaszolni	
1	відповідатиму	бúду відповідати
2	відповідатимеш	бúдеш відповідати
3	відповідатиме	бúде відповідати
	Множина	
1	відповідатимемо	бúдемо відповідати
2	відповідатимете	бúдете відповідати
3	відповідатимуть	бúдуть відповідати

А „дати” ige és а „вісти” ige-tővel rendelkező igék ragozása jövő időben

Особа	дати <i>adni</i>	відповісти <i>válaszolni</i>
	Однина	
1	дам	відповім
2	дасі	відповісі
3	дасть	відповість
	Множина	
1	дамó	відповімó
2	дастé	відповістé
3	дадúть	відповідять*

*A mai ukrán nyelvben az igék többes szám harmadik személyében a **вісти** ige-tővel rendelkező ige-knél gyakran körülírt formákat használunk: **відповісти** – **дадúть відповідь**, **розповісти** – **розкажуть**, **доповісти** – **зроблять добовідь**.

A kötőszók

Az ukrán nyelvben – hasonlóan, mint a magyarban – a kötőszók két egyszerű mondat vagy összetett mondatok összekötésére szolgálnak. Például: Я читала, **а** Тетяна малювала. Володiмiр i Ярослав навчаються на першому курсi. Батько знає, **що** поiзд записнюється.

A kötőszók jelentése csak a mondatban határozható meg!

Szerkezetük szerint a kötőszókat csoportosíthatjuk:

- **Egyszerű** (i(й), а, алé, та, бо, що).
- **Összetett** (щоб, якби, якщо, протé, нiби, ненáче).

– **Többszörösen összetett** (через те що, для того щоб): Я запізнився, **бо** довго не було автобуса. Я перекладаю текст, **щоб** зрозуміти зміст. Він подзвонив **для того, щоб** привітати мене з днем народження.

Használatuk szerint pedig megkülönböztetünk **egyeseket** (а, але, протé, однак, затé), **ismétlődőket** (і – і, ні – ні, то – то, чи – чи) és **párosakat** (не тільки..., а й...; як .., так і...; хоч .., але...; не стільки..., скільки...; коли (якщо) .., то ...): Дайте мені, будь ласка, чорний капелюх, **а** не сірий. За святковим столом сиділи **і** батькі, **і** діти. У конференції брали участь **не тільки** викладачі, **а й** студенти університету.

Attól függően, hogy az összetett mondat alárendelő vagy mellérendelő, a kötőszók az alábbiak lehetnek. A mellérendelő mondatoknál megkülönböztetünk: kapcsolatos kötőszókat (і, й, та (в значенні і), ні – ні, та й, також), ellentéteseket (а, але, та (в значенні але), протé, затé, однак) és választókat (абó, чи, абó – абó, чи – чи, то – то, хоч – хоч, не то – не то): Сónячно **і** тéпло бúde прóтягом тїжня. Прóтягом настúпного тїжня бúde тéпло, **але** йтїме дощ. Трéба батькам подзвонїти **абó** відправити телеграму.

Az alárendelő mondatoknál a következő kötőszókat különböztetjük meg:

- **határozói** (бо, тому що, через те що): Я не був на минулому занятті, **бо** хворів;
- **célhatározói** (щоб, для того щоб, з тим щоб): Я подзвонив **для того, щоб** розказати про свою подорож до України;
- **feltételes** (якби, якщо, тільки): Ми будемо на вокзалі вчасно, **якщо** поїдемо на таксі;
- **időbeli** (коли, поки, доки, як тільки): **Коли** я складу всі свої іспити, я поїду додому;
- **összehasonlító** (як, мов, ніби, наче, неначе, нібито): Він говорив повільно, **ніби** співав;
- **magyarázó** (що, щоб, як): Я думаю, **що** це місце дуже велике.

Az ukrán nyelvben lehetséges a kötőszók cseréje, vagyis a szinonimák használata. Így előfordulhat, hogy a magyarázó mondatban a **який, що, котрий** szinonimái egymásnak: Людина, **яка** стояла біля таксі, була дуже схожа на мого колегу. – Людина, **котра** стояла біля таксі, була дуже схожа на мого колегу.

Hasonló szinonimasort képeznek a **бо, тому що** kötőszók, ha szembeállítást fejezünk ki: Я не відправив листа́, **бо** не знав адрéсу. – Я не відправив листа́, **тому що** не знав адрéсу.

Szinonim párokat képeznek még a következő kötőszók is: **або – чи, і – й – та, та – алé**: Сіда́й, будь ла́ска, на стілець **або́** на дива́н. – Сіда́й, будь ла́ска, на стілець **чи** на дива́н.

Mellérendelő kötőszók – Сурядні сполучники

Група		Сполучники	
укр.	угор.	укр.	угор.
єдна́льні	<i>kapcsolatos</i>	і (й), та (і), і... і, ні... ні	<i>és</i> <i>és</i> <i>és...és</i> <i>sem...se</i>
градаці́йні	<i>fokozós</i>	а й, а ще й, та ще й, а наві́ть, не тільки..., а й	<i>nemcsak</i> <i>és még az</i> <i>és még az is</i> <i>még, sőt</i> <i>nemcsak azért,</i> <i>hogy</i>
розділо́ві	<i>választó</i>	або́ (або́... або́), чи (чи... чи), то... то, не то... не то, чи то... чи то	<i>vagy, avagy</i> <i>(vagy...vagy)</i> <i>vagy, avagy</i> <i>(vagy...vagy)</i> <i>...majd...,</i> <i>sem ez...sem az</i> <i>vagy ez...vagy az</i>
зіста́вно- протиста́вні	<i>ellentétes</i>	а, алé, та (а, алé), затé, протé, одна́к	<i>pedig, viszont</i> <i>de, ámde</i> <i>és, (pedig, de)</i> <i>viszont, ellen,</i> <i>azonban</i>
по́яснювальні	<i>magyarázó</i>	то́бто, а са́ме	<i>tehát</i> <i>leginkább</i>

Az ukrán nyelvben a szép ejtés miatt gyakran cserélődnek az **і** és **й** kötőszók, főleg a mássalhangzók torlódását elkerülendő. A kötőszó cserélődésére élő beszédben nincsen szabály, ez függ a beszédtempótól. Írásban a cserélődéseknél a következő szabályok az irányadóak:

I-t írunk:

- két szó esetében, ha az első mássalhangzóra végződik, a másik pedig mássalhangzóval kezdődik: стіл **i** шафа, кіт **i** соба́ка;
- mondat elején, ha az utána következő szó mássalhangzóval kezdődik: **I** Мари́на, **i** її сестра́ прийшли на ви́ставку;
- ha szünetet akarunk tartani mássalhangzó előtt: У са́ду росли́ різні дере́ва: я́блуні, чере́шні, абрикóси – **i** всім їм тут виста́чало місця́.

Й-t írunk:

- magánhangzók között: Іри́на запита́ла **й** одра́зу отримала ви́повідь;
- magánhangzó után, de mássalhangzó előtt: Оле́на **й** Макси́м – це мої́ діти́.

Az **i** – **й**-vel való felcserélése nem mehet végbe, ha:

- szembenálló fogalmakról van szó: зима́ **i** лі́то;
- címekben: «Ви́йна **i** мир»;
- azoknál a szavaknál, amelyek jótációs magánhangzóval vagy **й**-vel kezdődnek: Я купи́ла на база́рі гру́ші **i** я́блука.

Az irodalmi nyelvben az **i** – **й** cserélődése eltérhet a szabályoktól!

Alárendelő kötőszók – Підрядні сполучники

Група		Сполучники	
укр.	угор.	укр.	угор.
з'ясува́льні	<i>magyarázó</i>	що, щоб, як, ні́би	<i>hogy</i> <i>azért, hogy</i> <i>hogyan</i> <i>mintha</i>
умо́ви	<i>feltételes</i>	якби́, якщо́, коли́ б, абі́	<i>akárhogy</i> <i>(a)mint</i> <i>hogyha</i> <i>csakhogya</i>
причи́ни	<i>okhatározói</i>	бо, тому́ що, че́рез те що, завдя́кі тому́ що, у зв'язку́ з тим що	<i>azért,</i> <i>nemcsak azért</i> <i>amiatt,</i> <i>mert</i> <i>vmi révén,</i> <i>folytán</i> <i>következtében</i>

наслідкові	<i>következményes</i>	так що	<i>így, úgy</i>
допустові	<i>megengedő</i>	хоч, хоча, дарма що, незважаючи на те що, хоча... алé, хай... алé	<i>bár, ámbar úgyhogy mintegy tekinett nélkül arra, hogy ámbar... de hát csak..., hogy</i>
меті	<i>célhatározói</i>	для того щоб, щоб, абі	<i>azért, hogy hogy hogy</i>
часові	<i>időbeli</i>	колі, як, поки, доки, відколи, відтоді як, з того часу як, до того як, перед тим як, щойно, як тільки	<i>mikor hogyan mire meddig mikortól attól, hogy a régi időkből addig, hogy előtte, hogy azonnal ahogyan ezt..., azután</i>

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK – КОНТРОЛЬНИ ПИТАННЯ

1. Mit jelent az ige jövő ideje?
2. Hogyan ragozzuk az igéket jövő időben?
3. Hány jövő idő-formát ismer az ukrán nyelv?
4. Hogyan képezzük az egyszerű jövő időt a befejezett igékből?
5. Hogyan képezzük az egyszerű jövő időt a folyamatos igékből?
6. Hogyan képezzük az összetett jövő időt a folyamatos igékből?
7. Szerkezetük szerint hogyan csoportosítjuk a kötőszókat?
8. Jelentésük szerint hogyan csoportosítjuk a kötőszókat?
9. Mely kötőszókat használjuk a mellérendelő összetett mondatoknál és melyeket az alárendelő mondatoknál?
10. Lehetséges-e a kötőszók szinonimája? Mondjon rá példát!
11. Miért van az **і** – **ї** váltakozása az ukrán nyelvben?
12. Mikor használjuk írásban az **і** kötőszót?
13. Mikor használjuk írásban a **ї** kötőszót?
14. Mely esetekben nem lehetséges az **і** – **ї** cserélődése?

Ünnepek – Святá

Сьогодні свято.	<i>Ma ünnep van.</i>
Різдво	<i>Karácsony</i>
Новий рік	<i>Újév</i>
Великдень	<i>Húsvét</i>
8 (Восьме) Бэрезня	<i>Március 8., Nemzetközi Nőnap</i>
День Перемоги	<i>A Győzelem napja</i>
День Конституції	<i>Az alkotmány napja</i>
День Незалежності	<i>A függetlenség napja</i>
У мене сьогодні день народження.	<i>Születésnapom van ma.</i>
Коли у вас день імені?	<i>Mikor van a névnapja?</i>
Вітаю тебе (вас) зі святом!	<i>Köszöntelek/Köszöntöm az ünnep alkalmából!</i>
Вітаю тебе (вас) із днем народження!	<i>Köszöntelek/Köszöntöm születésnapod/születésnapja alkalmából!</i>
Бажаю	<i>Kívánok</i>
здоров'я	<i>jó egészséget</i>
добробуту	<i>jólétet</i>
успіхів у роботі (у навчанні)	<i>sikereket a munkában (tanulásban)</i>
усього найкращого	<i>minden jót!</i>

PÁRBESZÉDEK – ДІАЛОГИ

Olvassák el a párbeszédeket! Прочитайте діалоги.

- 🔊 – Я чув, що в Україні дуже цікаві різдвяні традиції. Це час, коли можна почути колядки та щедрівки. Що це такé?

– Це спеціальні пісні, у яких бажають щастя й добра родині, розповідається про життя і працю, про вроду господині та працьовитість господаря.

– А коли можна колядувати?

– Колядувати можна від Різдва до Нового року. Щоправда, колядують в різних регіонах України у різний час. Це залежить від того, за яким стилем святкують Різдво. У західних областях багато віруючих, які святкують Різдво 25-го (двадцять п'ятого) грудня.

– А коли співають щедрівки?

– Щедрують 13-го (тринадцятого) січня в переддень Нового року, а також 18-го (вісімнадцятого) січня на так званий другий Святвечір, або Голодну кутю. Ось тоді вже лунають не колядки, а веселі щедрівки.

– Де найкраще збереглися традиції колядування?

– Найкраще зберігся обряд колядування в Західній Україні, на Закарпатті, а також на Поліссі й Волині.

– Цікаво, як відбувається цей обряд?

– Колядники ходять від хати до хати, з дозволу господарів колядують їм, за що одержують подарунки: солодощі, печиво, часом гроші. Разом зі співанням колядок часто відбуваються народні вистави: «Коза», «Зірка», «Вертеп».

2. – На Великдень в Україні традиційно розмальовують яйце, яке називають писанкою.

– Так, це дуже гарний вид мистецтва. Розкажіть, будь ласка, з чим пов'язаний розпис яйця?

– Поширений в Україні звичай розписувати пташині яйця виник дуже давно. Яйце символізує зародження і продовження життя.

– А що це за напис?

– «Христос воскрес». На Великдень писанки посвячують, а потім дарують один одному зі словами «Христос воскрес!». У відповідь чують «Воістину воскрес!».

– А чому писанки такі різні?

– Бо вони з різних регіонів. Кожен регіон України має свої традиції розписування писанки.

– Яка техніка розпису писанки?

– Переважно робиться такий розпис за допомогою розтопленого воску. Наноситься орнамент, який поступово наповнюється кольором. Українська писанка відома у світі як шедевр мініатюрного розпису.

3. – Українці Новий рік святкують двічі.

– Як це двічі?

– 31 (тридцять першого) грудня ми зустрічаємо Новий рік, а з 13 (тринадцятого) на 14 (чотирнадцяте) січня святкуємо ще й «старий» Новий рік.

– Старий Новий рік! Як так може бути?

– Звичай святкування «старого» Нового року має свою історію. До 1918 (тисяча дев'ятого вісімнадцятого) року на території України діяв застарілий юліанський календар. У 1918 (тисяча дев'ятого вісімнадцятому) році було запроваджено григоріанський календар, як і в більшості країн світу. Але православна церква не прийняла нововведення і продовжує жити за «старим» стилем. Незмінним лишається і календар релігійних свят, який на 13 (тринадцять) днів «відстає» від державного календаря. Тому Новий рік православні віруючі відзначають не 1-го (першого), а 14-го (чотирнадцятого) січня.

- А який із цих днів є вихідним?
- Неробочим в українців вважається все ж такі 1-е (перше), а не 14-е (чотирнадцяте) січня.
- Тоді й Різдво українці святкують не в грудні, а в січні?
- Так, Різдво Христове святкується в Україні 7-го (сьомого) січня. Цей день є неробочим. Вечір 6-го (шостого) січня напередодні Різдва називають Святвечір, або Кутя. За народними українськими традиціями святкова вечеря у Святвечір складається з 12-ти (дванадцяти) пісних страв. Починають вечерю з куті – спеціальної обрядової страви, яку готують з цілих пшеничних або ячмінних зерен.

4. – Тетяно, що ти робитимеш на канікулах?
- Після іспитів протягом місяця працюватиму в екскурсійному бюро перекладачем. Потім відпочиватиму.
 - Ти кудись плануєш поїхати влітку?
 - Так. Спочатку поїду на Чорне море до своєї тітки. Вона мене давно запрошувала в гості. Їздитиму на різні екскурсії, купатимуся в морі, дихатиму чистим кримським повітрям. А у кінці липня я хочу поїхати до Хорватії разом із друзями.
 - Ви збираєтеся зупинитися в готелі?
 - Ми забронювали місця в приватному пансіонаті. Друзі вже колись зупинялися в ньому. Там дуже затишно, по-домашньому. Приємні господарі, смачна кухня.
 - Гарно тобі відпочити.
 - Дякую.
5. – Золтане, скажи, будь ласка, які твої плани після завершення університету?
- Після завершення університету я планую знайти роботу в угорсько-українській фірмі.
 - У якій галузі?
 - У галузі будівництва складських і виробничих приміщень.
 - Але для цього потрібно володіти спеціальною термінологією. Ти її знаєш?
 - Так. Я протягом останніх двох років мав практику в подібній фірмі, тому мав змогу спеціально вивчати відповідну лексику. Зараз я продовжую активну роботу з термінологічними словниками, привезеними з України.
 - Бажаю тобі успіху! Нехай твої плани здійсняться!
 - Дуже дякую.

SZÖVEG – ТЕКСТ

Olvassák el a szöveget! Прочитайте текст.

 Я вже два роки навчаюся в університеті, вивчаю історію і українську мову та літературу. Наступний рік – останній за бакалаврською програмою. Я складатиму державний іспит і писатиму, а потім захищатиму дипломну роботу.

У травні я обрала тему майбутньої дипломної роботи. Хочу протягом літа зібрати основний матеріал, попрацювати з науковою літературою. Наступного навчального року у мене багато нових дисциплін. Також продовжуватиму відвідувати заняття з української мови та літератури.

Улітку планую поїхати до Міжнародної літньої мовної школи у Львів. Там будуть слухачі з усього світу: Канади, Сполучених Штатів Америки, Австралії, Німеччини, Польщі, Італії тощо. Це гарна нагода поспілкуватися з однолітками, які також займаються українськими студіями. Організатори Літньої школи запланували цікаву культурну програму. Будуть різноманітні екскурсії Львовом, відвідання Оперного театру, музеїв, а також визначних пам'яток історії та культури Львівської області. Сумувати не доведеться.

Я також планую завітати до університетської бібліотеки, щоб попрацювати з літературою для моєї дипломної. Сподіваюся, що у мене на це вистачить часу.

Після отримання диплома бакалавра я обов'язково продовжуватиму своє навчання у магістратурі. Але хочу взяти на рік академічну відпустку і поїхати вільним слухачем на компаративістські студії з літератури до Києво-Могилянської академії, у Київ.

Планів у мене багато. І, як бачите, вони доволі серйозні. Тому лишасться наполегливо навчатися, щоб ці плани можна було реалізувати.

FELADATOK – ЗАВДАННЯ

1. Az alábbi igékből képezzenek jövő idejű igeformákat az alábbi példa szerint! Від поданих дієслів утворіть усі форми майбутнього часу. Вправу виконайте за такою схемою:

<i>Дієслово</i>	<i>Майбутній час доконаного виду</i>	<i>Майбутній час недоконаного виду</i>	<i>Майбутній час складена форма недоконаного виду</i>
<i>читати</i>	<i>прочитāju</i>	<i>читатиму</i>	<i>буду читати</i>

Думати, розв'язувати, літати, ходити, казати, бігти, рахувати, чекати, мовчати, слухати, чути, писати, ремонтувати, носити, брати, кричати, допомагати, відповідати.

2. Írják át a párbeszédet, tegyék az igéket jövő időbe! Перепишіть діалог, змінивши час усіх дієслів у ньому з теперішнього на майбутній.
- Катеріно, що ти зараз робиш?
 - Я роблю домашнє завдання з української мови.
 - Ти пінеш вправи чи вчиш нові слова?
 - Я і пишу, і учу, і читаю. А ти, Максиме, що робиш зараз?
 - Я теж готую домашнє завдання: виконую вправи, перекладаю і переказую текст. А потім я іду на виставу до театру.
3. Szerkesszenek összetett jövő időt az alábbi igékből, és hárommal írjanak egy-egy mondatot! Утворіть складені форми майбутнього часу дієслів. Складіть з трьома утвореними формами по одному реченню.
- Знати, відправлятися, сміятися, повертати, бачити, пробачати, їсти, давати, питати.
4. Szerkesszenek egyszerű jövő időt az alábbi igékből, és hárommal írjanak egy-egy mondatot! Утворіть прості форми майбутнього часу дієслів. Складіть з трьома утвореними формами по одному реченню.
- Їхати, дивитися, сидати, стояти, умиватися, прокидатися, піти, готувати, навчатися, робити.
5. Oldják fel a zárójeleket, tegyék az igéket jövő időbe! Розкрийте дужки, поставивши дієслова у майбутній час.
1. Я (йти) на лекції. 2. Ти (питати) викладача.
 3. Він (сидати) на стільці. 4. Я (відповісти) на питання.
 5. Ми (дати) гроші. 6. Вони (стояти) в аудиторії.
 7. Ви (гуляти) містом. 8. Зшити (лежати) на столі.
 9. Вона (їсти) у їдальні. 10. Ми (бути) на стадіоні.
6. Találják meg a mondat végét! Знайдіть варіант до першої частини складних речень.
1. Я вивчаю мови, ...	а)...якщо прийшли.
2. Книга лежала на столі так, ...	б)...як тільки побачили зразок.
3. Якби студент прийшов вчасно, ...	в)...бо хочу бути перекладачем.
4. Директор нагадав, ...	г)...ніби її хтось читав.
5. Заходьте, ...	д)...або не зрозуміли тему.
6. Учні виконали завдання, ...	е)...що завтра буде виставка.
7. Або ви не підготувалися до заняття, ...	є)...то встиг написати контрольну роботу.

7. Értelmem szerint használják az **i**, **але**, **або** kötőszavakat! Поставте відповідно до змісту сполучник **i**, **але**, **або**.

1. Пóїзд запізнівся, ... не на багáто. 2. Ти говори тихіше, будь лáска, ... вийди з аудиторії. 3. Було сóнячно, ... хóлодно. 4. Я забула на столі в кімнаті підручник ... словник. 5. Ми приїдемо зáвтра о четвóртій ... о п'ятій. 6. Дáйте мені, будь лáска, склянку сóку ... шоколадне тístечко. 7. У нас був ви́бір: кінотеáтр ... екскурсія. 8. Кімната була зáтишна, ... малéнька. 9. Навчáтися ... працювати влітку ми не бóдемо.

8. Oldják fel a zárójelet! Розкрийте дужки.

1. Ви зна́єте (мій ба́тько). 2. Вчóра ми (запросіти) нашóго дáвнього дру́га на (вечéря). 3. Ми (любіти) наш новій будінок. 4. Він зна́є (їхній дя́дько). 5. Зáвтра вона́ (зустріча́ти) свогó (малéнький син). 6. Сьогóдні (іті) дощ. 7. Я (зателефонува́ти) (ти) зáвтра.

9. Írják le a **v** vagy **na** elöljárószavakat! Вставте прийменник **в** або **на**.

1. Мій друг працює ... фáбриці.
2. Моя бабúся викладає ... інституті.
3. Їхня сестра́ зáраз ... школі.
4. Наш друг дивиться вистáву ... теáтрі.
5. Олена знаходиться ... факультеті.
6. Ба́тько працює ... заводі.
7. Ми гуля́ємо ... цéнтрі.
8. Кнїга лежить звéрху ... столі.
9. Óдяг висіть ... ша́фі.
10. Конференція відбóдеться ... університеті.

10. A zárójelben lévő szavakat tegyük a megfelelő esetben! Слова в дужках поставте у правильний відмінок.

1. Біля (університет) зібралося багáто (студенти).
2. У (центр) біля (магазин) хлопéць зупинів (машіна).
3. У нашóму (місто) цьогó (літо) бóдуть прохóдити змагáння з (баскетбóл).
4. На жаль, я не читáв цієї (кнїга).
5. Ти пішеш (лист) (брат)?
6. Мені дóже хотілося побáчити (Дніпрó).
7. Мої друзі приїхали (трамва́й).

11. Írják át a mondatokat, használják a megfelelő esetvégződéseket a mellékneveknél! Перепишіть речення, поставивши у прикметниках відповідні закінчення.

1. Мій будинок висок... та гáрн... 2. Обідн... перерва у мене дуже коротк... 3. Сусідн... будинок стар... і його треба ремонтувати. 4. Вчорáшн... суботн... вечір мені запам'ятається. 5. Сьогодні був сонячн... день. 6. Медічн... школа розташована на сусідн... вулиці. 7. На святков... столі було багато національн... страв українськ... кухні.

12. A lecke első és harmadik párbeszédéből írják ki az összes kötőszót! Знайдіть і випишіть із першого та третього діалогу уроку всі сполучники.
13. Töltsék ki a mondatokat a megfelelő igealakok felhasználásával. Заповніть речення потрібними дієсловами у правильній формі.

1. (починати, починатися, закінчувати, закінчуватися) Ми ... працювати о восьмій годині ранку і ... о четвертій годині дня. Лекції в інституті ... о дев'ятій ранку і ... о третій годині дня. 2. (відкрити, відкритися) Двері ... і увійшов викладач. Викладач ... двері і увійшов в аудиторію. 3. (зупиніти, зупинітися) Водій ... машину на перехресті. Машина ... на перехресті. 4. (Відкривати – відкриватися, закривати – закриватися) Магазин ... о дев'ятій ранку та ... о сьомій вечора. Коли ми йдемо з дому, то ... вікна. 5. (міти – вмиватися) Мати ... маленького сина. Син ... сам. Зранку я завжди ... 6. (голіти – голітися) Щоранку я Я сиджу, а перукар ... мене. 7. (одягнути – одягнутися) Марина ... і вийшла на вулицю. Мати ... доньку і вийшла гуляти з нею на вулицю.

14. A lecke szövegében találják meg az összes jövő időben használt igealakot, határozzák meg a személyt és a számot ezeknél az alakoknál! Знайдіть і випишіть дієслова у формі майбутнього часу з тексту уроку. Визначте особу і число у цих дієслівних формах.
15. Meséljenek a magyarországi hagyományokról és szokásokról! Розкажіть про звичаї та традиції своєї країни.
16. Írják le, mit terveznek a) a hétvégére; b) a szünetre; c) a nyárra; d) a jövőt illetően! Напишіть про свої плани: а) на вихідні; б) на канікули; в) на літо; г) на майбутнє.
17. Válaszoljanak az alábbi kérdésekre, használják fel a lecke szövegét! Дайте відповіді на питання за текстом уроку:

1. Скільки років оповідач навчається в університеті? 2. Якої статі особа, від імені котрої ведеться розповідь? 3. Які предмети вивчає оповідач? 4. Коли закінчується навчання за бакалаврською програмою? 5. Чи захищатиме оповідач наступного року дипломну роботу? 6. Чи обрала оповідачка тему майбутньої дипломної роботи? 7. Коли вона обрала тему? 8. Чому вона обрала тему дипломної роботи задалегідь? 9. Що планує робити оповідачка влітку? 10. Яку програму запланували організатори Літньої школи? 11. Чи вистачить часу в оповідачки для відвідання бібліотеки у Львові? 12. Для чого вона хоче відвідати університетську бібліотеку у Львові? 13. Чи хоче вона продовжити навчання після отримання диплома бакалавра? 14. Чому оповідачка хоче взяти академічну відпустку? 15. Куди вона збирається поїхати вільним слухачем? 16. Що треба робити оповідачці, щоб її плани реалізувалися?

СЛОВНИК – SZÓTÁR

автопортрет	<i>önarckép</i>	відповідний	<i>megfelelő</i>
академічний	<i>akadémiai</i>	відпустка	<i>szabadság</i>
активний	<i>aktív</i>	відставати	<i>elmaradni</i>
бакалавр	<i>baccalaureus</i>	вільний	
бакалаврська	<i>alapképzési</i>	слухач	<i>szabad hallgató</i>
	<i>(baccalaureusi)</i>	віруючий	<i>hívő</i>
програма	<i>program</i>	віск	<i>viasz</i>
бібліотека	<i>könyvtár</i>	володіти	<i>bírní</i>
будівництво	<i>építkezés</i>	воскреснути	<i>feltámadni</i>
бути схожим	<i>hasonlítani</i>	врода	<i>szépség</i>
на...	<i>vkire</i>	все ж таки	<i>(de) azért</i>
бюро	<i>iroda</i>	галузь	<i>ág(azat)</i>
в більшості	<i>nagyjából</i>	господар	<i>házigazda</i>
вважається	<i>számítani</i>	господня	<i>(házi)asszony</i>
вид	<i>faj(ta)</i>	дарувати	<i>ajándékozni</i>
визначний	<i>jelentékeny</i>	двічі	<i>kétszer</i>
виробничий	<i>termelési, üzemi</i>	державний	<i>állami</i>
вистачати	<i>elég, elegendő</i>	дихати	<i>lélegezni</i>
відбуватися	<i>végbemenni,</i>	доволі	<i>eléggé</i>
	<i>történni</i>	реалізувати	<i>megvalósítani</i>
відвідання	<i>látogatás</i>	екскурсійний	<i>kirándulási (mn)</i>
відзначати	<i>megjelölni</i>	екскурсія	<i>kirándulás</i>

з дозволу	<i>engedéllyel</i>	наповнювати	<i>megtölteni</i>
забронювати		наполégливо	<i>könnyelműen</i>
місця	<i>helyet lefoglalni</i>	народний	<i>népi</i>
завершення	<i>befejezés</i>	науковий	<i>tudományos</i>
залéжить від	<i>attól függ, hogy...</i>	незмінний	<i>változatlan</i>
того...	<i>elkezdeni,</i>	нововведення	<i>újítás</i>
запровадити	<i>bevezetni</i>	область	<i>terület</i>
запрошувати	<i>meghívni</i>	обов'язково	<i>feltétlenül</i>
зародження	<i>keletkezés</i>	обрати тему	<i>témát választani</i>
застарілий	<i>előregedett</i>	обряд	<i>szertartás</i>
зберегтіся	<i>megmaradni</i>	обрядовий	<i>szokás- (mn.)</i>
збиратися	<i>készülni,</i>	одержувати	<i>(meg)kapni</i>
	<i>gyülekezni</i>	однóліток	<i>egykorú</i>
зерно	<i>mag</i>	одразу	<i>rögtön</i>
зібрати	<i>összevűjteni</i>	окремий	<i>külön</i>
основний	<i>a szükséges</i>	опера́ний театр	<i>operaház</i>
матеріал	<i>anyagot</i>	організатор	<i>szervező</i>
зміст	<i>tartalom</i>	орна́мент	<i>diszítés</i>
зупиня́тися в	<i>megszállni a</i>	отрима́ння	
готелі ко́лісь	<i>szállodában</i>	дипло́ма	<i>diplomaosztó</i>
	<i>valamikor</i>	пам'я́тка істо́рії	<i>történelmi</i>
колядува́ти	<i>kántálni</i>	та культу́ри	<i>emlékmű</i>
компаративі́стські	<i>összehasonlító</i>	пансіо́нат	<i>panzió</i>
студі́ї	<i>tanulmányok</i>	пейза́ж	<i>táj</i>
крі́мський	<i>krími (mn.)</i>	перева́жно	<i>leginkább</i>
культу́рний	<i>kulturális</i>	передде́нь	<i>előző napon</i>
купа́тися	<i>fürdeni</i>	переклада́ч	<i>tolmács</i>
лє́ксика	<i>szókészlet</i>	пісний	<i>böjt- (mn.)</i>
лиша́тися	<i>maradni</i>	планува́ти	<i>(meg)tervezni</i>
літерату́ра	<i>irodalom</i>	пові́тря	<i>levegő</i>
літній	<i>nyári</i>	пода́рунок	<i>ajándék</i>
луна́ти	<i>hangzani,</i>	поді́бний	<i>hasonló</i>
	<i>hallatszani</i>	по-дома́шньому	<i>otthonosan</i>
магістра́тура	<i>magiszteri</i>	попрацюва́ти	<i>dolgozni egy</i>
	<i>(tudományos</i>		<i>kicsit</i>
	<i>fokozat)</i>	портре́т	<i>arckép, portré</i>
ма́ти змо́гу	<i>lehetősége van</i>	посвячува́ти	<i>megszentelni</i>
мистецтво	<i>művészet</i>	поступо́во	<i>fokozatosan</i>
мініа́турний	<i>miniatűr</i>	потрі́бно	<i>szükséges</i>
мо́вний	<i>nyelvi</i>	правосла́вна	<i>pravoszláv</i>
мо́ре	<i>tenger</i>	це́рква	<i>templom</i>
музе́й	<i>múzeum</i>	пра́ктика	<i>gyakorlat</i>
наго́да	<i>alkalom</i>	працо́вїтість	<i>munkaszerezett</i>
наноси́ти	<i>felvinni</i>	прива́тний	<i>saját</i>
напередо́дні	<i>előző napon</i>	привезе́ний	<i>szállított</i>
на́пис	<i>írás</i>	прие́мний	<i>kellemes-</i>

приміщення	<i>terem</i>	спеціальний	<i>speciális</i>
програма	<i>program</i>	спілкуватися	<i>beszélgetni</i>
продовження	<i>hosszabbítás</i>	сподіватися	<i>remélni</i>
продовжувати	<i>folytatni</i>	спочатку	<i>előbb</i>
протягом	<i>során</i>	стиль	<i>stílus, naptár</i>
пташиний	<i>madár-</i>	сумувати не	<i>nem kell</i>
пшеничний	<i>búzából készült</i>	доведеться	<i>bánkódnia</i>
регіон	<i>régió</i>	так званий	<i>úgy nevezett</i>
релігійний	<i>vallási</i>	термінологічний	<i>terminológiai</i>
різдвяний	<i>karácsonyi</i>		<i>(mn)</i>
розмальовувати	<i>kifesteni</i>	термінологія	<i>terminológia</i>
розпис	<i>festés</i>	техніка	<i>technika</i>
розтоплення	<i>megolvadt</i>	традиція	<i>hagyomány</i>
саджати	<i>leültetni</i>	університетський	<i>egyetemi</i>
світовий	<i>világ-</i>	фірма	<i>cég</i>
святкувати	<i>ünnepelni</i>	цікавий	<i>érdekes (mn)</i>
серйозний	<i>komoly</i>	цікаво	<i>érdekesen</i>
символізувати	<i>szimbolizálni</i>	часом	<i>idővel, néha</i>
складатися	<i>állni</i>	шедевр	<i>mestermű</i>
складський	<i>raktári</i>	щедрувати	<i>koledálni</i>
словник	<i>szótár</i>	щоправда	<i>persze, igaz</i>
слухач	<i>hallgató</i>	як бачите	<i>ahogy látja</i>
солодощі	<i>édesség</i>	ячмінний	<i>árpa (mn.)</i>

FELHASZNÁLT IRODALOM – ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

- Bech O., Dingley J. *Ukrainian: A complete course for beginners*. London, 2002.
- Lizanec P., Horvath K. *Ukrán nyelv kezdőknek*. Ungvár, 1992.
- Melnik Sz., Sevcenko M. *Az ukrán fonetika alapjai*. Nyiregyháza, 2000.
- Melnik Sz. *Az ukrán morfológia alapjai*. Nyiregyháza, 1999.
- Myronova H. *Praktický kurs Ukrajštiny. I*. Brno, 1999.
- Szofilkánics J. *Tanuljunk ukránul*. Nyiregyháza, 2004.
- Бабич Н.Д. *Українська мова: Підручник для 10 класу шкіл України з угорською мовою навчання: 10 кл.* Львів, 1999.
- Бабич Н.Д.: *Українська мова: Підручник для 11 класу шкіл України з угорською мовою навчання: 11 кл.* Львів, 1999.
- Велика ілюстрована енциклопедія України*. Київ, 2008.
- Зайченко Н.Ф., Воробйова С.А. *Практичний курс української мови для іноземців: усне мовлення*. Київ, 2007.
- Зубов М.І., Кочіш М. *Навчальні тексти і діалоги з української мови для початківців*. Сегед, 1999.
- Изучаем украинский язык: Самоучитель* / Ю.А. Жлуктенко, Е.А. Карпиловская, В.И. Ярмак; Под ред. В.М. Русановского. 4-е изд., испр. и доп. Москва, 2004.
- Козачук Г.О. *Українська мова для абітурієнтів*. 8-е видання, доповнене і перероблене. Київ, 2007.
- Стаменова А., Камберова Р. *Украински език за Българи*. Част I. София, 2008.
- Сучасна українська мова: Підручник* / За ред. О.Д. Пономарева. 3 видання, перероблене. Київ, 2005.
- Терлак З., Сербенська О. *Українська мова для початківців*. 2-е видання, доповнене. Львів, 2000.
- Україна: Природа. Традиції. Культура*. Київ, 2005.
- Український правопис*. Стереотипне видання. Київ, 2002.
- Фролова Т.Д.: *Українська за 26 днів: Українська для тих, хто її не вивчав: Навчальний посібник*. Київ, 2004.

AJÁNLOTT IRODALOM – РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

- Bahmut I. *Lépcsők I. Ukrán nyelv kezdőknek: Munkafüzet* / Багмут І. *Сходинка І. Українська мова для початківців: Робочий зошит*. – Szeged: JATEPress, 2017.
- Bahmut I., Stefuca V. *Lépcsők I. Ukrán nyelvkönyv kezdők részére: 2 CD.* / Багмут І., Штефуца В. *Сходинка І. Українська мова для початківців: Аудіододаток. У 2-х аудіодисках*. – Szeged: MNEKK, 2010.
- Udvari István. *Magyar-ukrán szótár I–II.* / Угорсько-український словник. – Nyíregyháza, 2005–2006.
- Ukrán-magyar szótári adattár I–VI.* Szerk. Udvari István / Українсько-угорський словник. Nyíregyháza, 2000–2003.

Лінгвістичний портал – Словники України on-line // lcorp.ulif.org.ua/dictua/
Таланов О.С. *Угорсько-український українсько-угорський словник*. Київ: Арії, 2017.